

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

නිස්දෙවන වෙළුම

කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද භික්ෂු

ප්‍රකාශනය

කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය

2021

ධම්දනයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2021 ජූලි

සියලුම හිමිකම් ඇවිරිණි

මුදලට විකිණීම සඳහා හෝ ලාභ ලැබීම පිණිස වන සියලු ආකාරයේ උපුටා ගැනීම්, නැවත පළ කිරීම් සපුරා තහනම්ය. මෙම දහම් පොත ධම්දනයක් ලෙස නැවත පළ කිරීමට කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ සඳහම් සෙනසුන් භාරය වෙත විමසීම් යොමු කරන්න. ධම් ග්‍රන්ථ සහ දේශනා සඳහා පිවිසෙන්න

www.seeingthroughthenet.net

ISBN 978-624-5061-12-9

විමසීම්

කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.

දුරකථනය: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net

මුද්‍රණය

කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්

17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 0114870333

ධර්මදානයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

කතු හිමියන්ගේ දහම් පොත් ලබාගත හැකි ස්ථාන:

1. කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවෙලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
2. සුනිල් විජේසිංහ මහතා – 39/10, ශාන්ත ඊටා පාර, ගල්කිස්ස.
3. හේමමාලා ජයසිංහ මහත්මිය
29/8, පැරිරිවත්ත මාවත, මිරිහාන, නුගේගොඩ.
4. වන්දන විජේරත්න මහතා
23/79A, 1 වන පටුමග, ධර්මපාල පෙදෙස, තලවතුගොඩ.
5. එස්. ඒ. සුරියාවර්ධි මහතා
මොරටු ලීබඩු වෙළඳසැල, කඩ වීදිය, දේවාලේගම.
6. එස්. ඒ. ලයනල් මහතා
140/19, රුහුණසිරි උද්‍යානය, හක්මන පාර, මාතර.
7. සිරිමා විජේරත්න මහත්මිය – 15, ඇලපාත, රත්නපුර.
8. මහාචාර්ය කේ. එම්. විජේරත්න මහතා,
විශේෂඥ දන්ත වෛද්‍ය සේවය, 589 පේරාදෙණිය පාර, මහනුවර.
9. වෛද්‍ය පී. වීරසිංහ මහතා
බණ්ඩාර බුලංකුලම, ලංකාරාම පාර, අනුරාධපුර.
10. ආර්. ඒ. වන්දි රණසිංහ මහත්මිය
ස්ටුඩියෝ 'චායා', රෝහල හන්දිය, පොළොන්නරුව.
11. නේරා විජේසුන්දර මහත්මිය
ඉළක්පිටිය බෙහෙත් ශාලාව, ඉළක්පිටිය, ගැටහැත්ත.
12. ඩී. සී. ඒ. නිශ්ශංක මහතා – 91A, වුඩ්වර්ඩ් පාර, ගාල්ල.
13. ඩබ්ලිව්. ඒ. සුමිත් ප්‍රියදර්ශන මහතා
සුමිත් මෝටර්ස් (ස.නො.ස ඉදිරිපිට), 163G, වතුපිටිවල, නිට්ටඹුව.
14. කුමාරසේන විජේසුන්දර මහතා
ඉහළ මුරුතැන්ගේ මහගෙදර, නක්කාවත්ත, කුලියාපිටිය.
15. Mr. Janitha Wijesinghe (janithasw@gmail.com)
47 Putters Circuit, Blacktown, NSW 2148, Australia.
16. Mr. Siyuranga Koswatta (koswatta@gmail.com)
11 Gleneida Ridge Rd, Carmel, NY 10512, USA.
17. Mrs. Kisara Eratne (kisaraeratne@hotmail.co.uk)
84 Little Sutton Road, Four Oaks, Sutton Coldfield, B75 6PS, UK.

සබ්බ පාපස්ස අකරණං
කුසලස්ස උපසම්පදා
සචිත්ත පරියොදාපනං
ඵතං බුද්ධානසාසනං

- බුද්ධ වග්ග, ධම්ම පදාය

හැම පවිනි
කුසල් වෙනටම
සිත පිරිසිදු
සස්න මෙයමැයි හැම

වැළැකුම
ඵළැඹුම
කැරුම
බුදුන්ගෙම

පටුන

හැඳින්වීම	vi
ප්‍රකාශක නිවේදනය	ix
අමා ගඟ	x
156. 'වාණිජෝව භයං මග්ගං' (පහන් කණුව 82)	1
157. 'යසස පුරෙ ච පච්ඡා ච' (පහන් කණුව 109)	27
158. 'අචිරිත්වා ඔහමචිරියං' (පහන් කණුව 116)	51
159. 'න තාවතා ධම්මධරො' (පහන් කණුව 123)	75
160. 'උදකමාහරං සීතෙ' (පහන් කණුව 165)	99

හැඳින්වීම

දහම් දන හැමදන්ම	පරදයි
දහමිරස හැම රසම	පරදයි
දම් ඇලුම හැම ඇලුම්	පරදයි
නිවන් සුව හැමදුක්ම	පරදයි

අනුතර ධර්මාඡයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිජයට අරමුණු වූයේ දෙව් මිනිසුන්ගේ විතත සන්තානයයි. අනාදිමත් කාලයක් තුළ මෝහයෙන් මුළාවී සසර දුක් ගින්නෙන් දූවෙමින් සිටින ලෝ සතුන්ගේ සිත් සතන් දහම් අමා දහරින් සිසිල් කර අමා මහ නිවනින් නිවා සුවපත් කිරීම ඒ මහා කාරුණිකයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිජය පරමාර්ය විය. දුක් ගිනි වඩන දිග්විජය වෙනුවට දුක් ගිනි නිවන ධර්මවිජයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වා දුන්හ.

ධර්මදනය අන් හැම දනයකටම වඩා උතුම් වන්නේ සිතකට වැටෙන දහම් පදයකින් පූණී ජීවිත පරිවර්තනයක් පවා සිදුවිය හැකි බැවිනි. බාහිර වස්තු දනයෙන් සැලසෙන තාවකාලික සහනය මෙන් නොව, එය සනාතන සැනසුමකට මඟ හෙළිකරයි. මොහොතකට දිවගට දැනී-නොදැනී යන ආමිස රසය මෙන් නොව, නිරාමිස දහම් රසය අසහනය දුරුකොට සිත් සනහන ගැඹුරු අඵ රසයකි. සසර වඩන ගේහසිත ඇලුම් මෙන් නොව, ලොවුතුරු දහමට ඇති ඇල්ම සසර ගමන කෙටිකරයි. තණ්හා පිපාසය සන්හිඳුවන අමා මහ නිවන සියලු සසර දුක් නිවාරණය කරයි. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළෙන් අප දියත් කළ ධර්මදන වැඩ පිළිවෙළෙහි දෙවැනි අදියර වශයෙන් මේ 'පහන් කණුව ධර්ම දේශනා' පොත් පෙළ එළිදකී. මිනිරිගල නිස්සරණ වන සෙනසුනෙහි යෝගාවචර සගපිරිස හමුවේ අප විසින් දේශනා කරන්නට යෙදුන දෙසුම් 33 ක් රැගත් යටකී පොත් පෙළට වඩා සරල අන්දමින්, ජන ජීවිතයේ එදිනෙදා ගැටළුවලට එල්ලකොට දෙසන ලද බැවින් මෙම ධර්මදේශනා මාලාව බොහෝ දෙනෙකුට වැඩිදියක වනු ඇතැයි සිතමු. සසරදුක් ලියලවන විවිධ විෂම දෘෂ්ටි මතවාදයන්ගෙන් ගැවසීගත් පොත් පත් සඟරා 'සහරාවක' අතරමංව සිටින වත්මන් පාඨක සමාජයට මේ තුළින් ලොවුතුරු මඟට යම් 'තරු සලකුණක්' හෝ ලැබෙතොත් අප දුරු උත්සාහය සඵල වූ ලෙස සලකමු.

'ආනුපුබ්බි කථා' නම් වූ අනුපිළිවෙළ කථාමාර්ගයක් අනුගමනය කරමින් දහම් දෙසූ බුදුපියාණෝ එවැනිම 'අනුපිළිවෙළ කථාවක්'

ධම්මදේශකයින්ට අනුදූන වදළභ. දන කථාව, සීල කථාව, සඟා කථාව, කාමයන්ගේ ආදීනව හා නෙකධම්මයෙහි ආනිසංස ඒ අනුපිළිවෙළ කථාවට අයත්වේ. ඒ සියල්ල තුළින් සකස් වූ, මෘදුද්වි, පුබුදුද්වි, පහන්වූ සිතට වතුරාසීසත්‍ය දේශනාව මැනවින් විෂය වේ. දේශනා විලාස වශයෙන් සලකන කළ, බුද්ධ දේශනාවෙහි ඉස්මතුව පෙනෙන ආදර්ශවත් අංග සතරක්ද ඇත. එනම්, උපමා, නිදර්ශන, ආදියෙන් ධම්ම කරුණු සැදුරුණය කිරීම (සැදුසෙසති) සිත් කාවදින අන්දමින් ඒත්තු ගන්වාලීම (සමාදපෙති) ඒවා ප්‍රතිපත්තියට නැංවීමෙහිලා උත්සාහවත් කිරීම (සමුත්තෙපෙති) සහ අසන්නන්ගේ සිත්සතන් ප්‍රසාදයට පත්කිරීමයි (සමපනංසෙති).

ධම්මපදයෙන් තෝරාගත් ගාථා මාතෘකා කොටගෙන පැවැත්වෙන මෙම දෙසුම් පෙළෙහිදී ද හැකිතාක් දුරට ඉහත සඳහන් මූලධම්ම අනුගමනය කිරීමට තැත් දරුවෙමු. බුද්ධෝත්පාද කාලයක ලැබිය හැකි අග්‍රඵලය වන අර්හත් ඵලයෙන්ම දේශනාවක් කුළුගැන්වීමට උනන්දු වීමු. වෙනත් සුලභ ලෝකික පරමාථ තුළ අසන්නන් සිරකොට නොතබා, බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ අප්‍රමාද පදය සිහිගන්වමින් සංසාර විමුක්තිය දෙසටම ඔවුන් යොමු කරවීම අපගේ පරම අධ්‍යාශය විය. ‘පහන් කණුවෙන්’ විහිදෙන මෙම ධර්මාලෝකයෙන් ලෝකයාට නිවන් මඟ හෙළි පෙහෙළි වේවා!

දෙස් විදෙස් වැසි සැදුහැවත් පරිත්‍යාගශීලී විශාල පිරිසකගේ නොමසුරු ආධාරයෙන් ‘අමා ගඟ’ දිනෙන් දින පුළුල් වෙමින් ගලායයි. එයින් ජනිත පුණ්‍ය ශක්තිය ඔවුන්හට පරම ශාන්ත නිවාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවා!

‘චිරං තිට්ඨතු ලොකස්මිං - සමමාසමබුද්ධ සාසනං’

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ භික්ෂු

කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ සඳහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරඳන
(2560) 2016 ජුනි

සටහන

අපගේ ගුරු දේවයන් වහන්සේගේ පිරිසිදු ධර්මය වැඩිපිළිවෙල දෙස් විදෙස් දහම් පිපාසිතයන් උදෙසා තවදුරටත් මෙසේ එළිදැක්වීමට ලැබීම අප වෙත පැවරුණු මහත් භාග්‍යයක් ලෙස සලකමු. පටිගත කළ 'පහන් කණුව' දෙසුම් පිටපත් කරදීමේ සහ සෝදුපත් බැලීමේ කාර්යයන්ට සහාය වන පින්වත් සිරිමා විජේරත්න, ලිලියන් රත්නායක සහ වත්සලා කරුණාරත්න යන මහත්මීන්ටත්, අපගේ පොතපත මුද්‍රණය කරදෙන කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස් සමාගමේ සී. ජයසෝම මහතා ඇතුළු සැමටද අපගේ පුණ්‍යානුමෝදනාව හිමිවේ.

මෙයට,
සසුන් ලැදි
අනුගාසක - මිල්ලතේ සුභුති හිඤ්ඤ

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරඳන
(2562) 2019 මාර්තු

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය ප්‍රකාශක නිවේදනය

'කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය' පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත සියලුම ධර්ම ග්‍රන්ථ හා දේශිත ධර්ම දේශනා පිරිසිදු ධර්ම දනයක් වශයෙන්ම ධර්ම පිපාසිත ලෝකයාහට ප්‍රදානය කිරීමේ උත්වහන්සේගේ අභිමතාථීය ඉටු කිරීමට ඇප කැප වී සිටියි. මේ අනුව ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය සහ බෙදාහැරීම පිළිබඳ කාර්යභාරයත්, ධර්ම දේශනා සංයුක්ත තැටිගත කිරීම සහ,

www.seeingthroughthenet.net වෙබ් අඩවිය,

www.facebook.com/seeingthrough සමාජ ජාල අඩවිය

පවත්වාගෙන යාමත් කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරයේ වගකීම වනු ඇත.

දෙස් විදෙස් වැසි ධර්මකාමී පාඨක ශ්‍රාවක විශාල පිරිසක් වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන මෙම පුළුල් ධර්මදාන වැඩ පිළිවෙලට දයකවීමට කැමති පින්වතුන්හට පහත සඳහන් බැංකු ගිණුමට තම ආධාර මුදල් යොමුකිරීමට අවස්ථාව ඇත. මෙම ධර්මදාන වැඩපිළිවෙලට ආධාර එවීම පිළිබඳ සියලු විමසීම්:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය

කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.

දුරකථන අංක: 0777127454

ඊමේල් ලිපිනය: knssb@seeingthroughthenet.net

ආධාර මුදල් යොමු කිරීම:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය (K.N.S.S.B)

ගිණුම් අංක: 007060000241

සම්පත් බැංකුව, SWIFT: BSAMLK LX

ශාඛා අංකය: 070

ශාඛාව: ආර්. ජී. සේනානායක මාවත, කොළඹ - 07.

අමා ගඟ

මහවැලි ගඟ උතුරට හැරවීමෙන් පසු එතෙක් නිසරු මුඩු බිම් ලෙස පැවති පෙදෙස්වල සිදුවූයේ ඉමහත් වෙනසෙකි. පිපාසයට පැත් බිඳක් නොලබා සිටි ගොවිහු පෙදෙස පුරා නිහඬව ගලා යන සිසිල් දිය දහරින් පිනා ගියහ. මැලවුණු ගොයම සරුව නිල්වන්ව කරලින් බර විය. මල් පලින් ගැවසීගත් තුරු-ලිය බලා සැනසෙන පෙදෙස් වැසියෝ තුටු කඳුළු වගුළහ.

දහම් අමා ගඟ 'උතුරට' හැරවීමේ වැඩ පිළිවෙළක් මෙයට තෙවසරකට පෙර ඇරඹුණි. දහම් පත-පොත තබා 'එද-වේල' සඳහා වත් වියපැහැදුම් කිරීමට වත්-කමක් නැත්තෝ, නිහඬව නොමිලයේ ගලායන අමිල දහම් අමා දිය දහරින් සදහම් පිපාසය සන්සිඳුවා ගත්හ. අරිටු මිසදිටු හැර, සැදහැයෙන් සරුව, ගුණ නුවණින් බරව පිළිවෙත් මගට නැමී ගත්හ. ලොවී-ලොවුතුරු මල් පල නෙළා ගනිමින් හද පුරා පිරි බැතියෙන් නන් අයුරින් සොම්නස පළ කළහ.

'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය' නමින් දියත් කළ මෙම ධම්දන වැඩපිළිවෙළ සඳහා අපගෙන් වැයවූණේ පිරිසිදු ධම්දන සංකල්පය පමණි. අමාගඟ 'උතුරට' හැරවූවෝ සසුන් ගුණ හඳුනන පරිත්‍යාගශීලී සැදහැවත්හුමය. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළ එළි දැක්වීමෙන් නොනැවතී 'පහන් කණුව ධම්දේශනා' පොත් පෙළෙහි 'බර පැන' දැරීමටත්, දෙස්-විදෙස්වල දහම් පිපාසිතයින් උදෙසා අප අතින් ලියැවෙන අනිකුත් පොත-පත ඒ අයුරින්ම එළි දැක්වීමටත් ඔවුහු උත්සුක වූහ. 'දෙන දේ පිරිසිදුවම දීමේ' අදහසින් අමිල වූ දහම ඊට නිසි ශෝභන මුද්‍රණයකින්ම ධම්කාමීන් අතට පත් කිරීමට පියවර ගත්හ. මුද්‍රිත පිටපත් සංඛ්‍යාව අවසන්වනු හා සමගම 'නැවත මුද්‍රණ' පළකිරීමෙන් දහම් අමා ගඟ වියළී යා නොදීමට දැඩි අදිටනකින් ඇප කැපවූහ.

'පොත් අලෙවිය' පිළිබඳව මෙකල බහුලව දක්නට ලැබෙන වාණිජ සංකල්පයට පිටුපා, තහංචි වලින් තොරව, තමන් අතට නොමිලයේම පත් කැරෙන 'දහම් පඬුර' තුළින් ධම්දන සංකල්පයෙහි අගය වටහාගත් බොහෝ පාඨක පින්වත්හු තමන් ලද රස අහරක්, නැතිතවතුන් සමග බෙදා-හදා ගන්නාක් මෙන් නොමසුරුව අන් දහම් ළැදියනටද දී ධම් දනයට සහභාගී වූහ. ඉනුදු නොනැවතී, ශක්ති පමණින් 'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණභාරයට' උරදීමටද ඉදිරිපත්වූහ. ඇතැමෙක් ලොකු කුඩා

දහම් පොත් මුද්‍රණය කරවීමේ හා නැවත-නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ බරපැන ඉසිලීමට පවා පසුබට නොවූහ.

සම්බුදු සසුන මේ ලක් පොළොවෙහි පවතින තාක් මේ දහම් අමාගඟ ලෝ සතුන් සිත් සනහමින් නොසිඳී ගලා යේවා යනු අපගේ පැතුමයි.

‘සබ්බදනං ධම්මදනං ජිනාති’

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනඳු හිඤ්ඤ

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
‘පහන් කණුව’
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම.
2000 ජූනි 05 (2544 පොසොන්)

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

32 – වෙළුම

ප්‍රථම මුද්‍රණය

පිටපත් 1000 කින් යුත් මෙම ප්‍රථම මුද්‍රණය ධර්මදාන වශයෙන් පාඨකයින් අතට පත්කරන පින්වත් පිරිසට එම ධර්මදානමය කුශලය පරම ශාන්ත උතුම් නිව්‍යාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවායි පනමු.

– අනුශාසක
(2565) - 2021 ජූලි

පුණ්‍යානුමෝදනාව

තථාගත සම්මා සම්බුදු රජාණන්වහන්සේ සර්වඥතාගේ ඥාණයෙන් අවබෝධකොට සියලු සත්ත්වයින් වෙත පතල මහා කරුණාවෙන් දේශනාකොට වදාළ උතුම් ශ්‍රී සද්ධර්මයේ, නිවන් අවබෝධය සඳහා අත්‍යාවශ්‍යවූද එහෙත් දුරවබෝධවූද ගැඹුරු දහම් කොටස් අර්ථ ගැන්වෙන පරිදි විවරණය කර දුන් අපගේ අසහාය කළ‍යාණමිත්‍ර අතිපුජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට මෙම උතුම් ග්‍රන්ථ රත්නය උපහාරයක්ම වේවා!

දහම් ඇස පහළකර ගැනීමට අපගන්නා උත්සාහයේදී මේ දක්වා අත හිත දුන් සියලු ගිහි පැවිදි උතුමන්ටත්, අප නමින් මියගිය දෙමාපිය ඥාති මිත්‍රාදීන්ටත්, එසේම අපටත් මෙමගින් ජනිත වන කුසලය, සසර වසනතාක් කළ‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය ලැබීමටත් උතුම් චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධයෙන් ඉක්මන් භවයකදී සසර දුකින් අන්මිදීමටත් හේතු වාසනා වේවා!

– සසුන් ලැදි
ශ්‍රාවක - ශ්‍රාවිකාවෝ

156 වන මද්දනය

156 වහ දේශනය

(පහත් කණුව ධරී දේශනා අංක 82)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස’

වාණිජොව භයං මග්ගං
අඤ්ඤාතො මහඤ්ඤාතො
විසං ජීවිතකාමොව
පාපානි පරිවජ්ජයෙ’ති

– ධම්මපද, පාප වග්ග.

සැදැහැවත් පින්වතුනි,

තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේ පව් පින් කියලා දෙකක් ලෝකයාට පහද දී වදලේ සසර පැවැත්ම පිළිබඳව තමන්වහන්සේ ලබාගත් දුරදර්ශී අවබෝධය පදනම් කරගෙනයි. දුර දිග නොදක්නා බව නිසා ලෝකසත්ත්වයා සංසාරයේ දුකට පත්වෙන ආකාරය බුදුපියාණන් වහන්සේට පෙනී ගියා. මේ ජීවිතයට පමණක් සීමාවුණු පටු ජීවන දර්ශනයක් පදනම් කරගෙන අවස්ථාවාදීව සිතැඟි වලට වහල්ව ක්‍රියා කිරීමෙන් අනන්ත කාලයක් සත්ත්වයා සංසාරයේ කටුක දුක් විඳින හැටි බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්වා දෙනවා. අද මේ මාතෘකා කළ ගාථාවත් අන්ත ඒ කාරණය පෙන්වුම් කරන විදියේ ගාථාවක්. මේ ගාථා ධර්මය බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ ජේතවනාරාමයේදී එක්තරා ධනවත් වෙළෙන්දෙකුට මුහුණ පාන්න සිද්ධවුණු විපත්තිකර අවස්ථාවක් අරමුණු කරගෙන සංඝයාවහන්සේලා පිරිසකටයි.

සැවැත් නුවර වාසය කළ මහා ධනවත් වෙළෙන්දෙකුගේ ගේ බිඳින්න පන්සියක් පමණ හොරුන් බොහොම කාලයක ඉඳලා මාන බලමින් හිටියා. ඊට අවස්ථාව ලැබුණේ නෑ. මේ වෙළෙන්දා යම්කිසි අවස්ථාවක ඇත ප්‍රදේශයකට වෙළඳමේ යන්න පිටත්වුණා ගැල් පන්සියක් සුදනම් කරගෙන. ඒ කාලෙ සිරිතක් තිබුණා එහෙම ඇත ප්‍රදේශ වලට වෙළඳමේ යන වෙළෙන්දන් සංඝයාවහන්සේලාට පවරනවා, තමන්වහන්සේලාත් ඒ විදියට ඇත වාරිකාවල යනවා නම් ඒ සමග යන්න පුළුවන් කියලා. මොකද දුර බැහැර ඔය වනාන්තර මැදින් යන්න වෙන නිසා. ඒ විදියට මේ වෙළෙන්දන් සංඝයාවහන්සේලාට කිව්වා ‘අහවල් ප්‍රදේශයට වෙළඳමේ යනවා. ස්වාමීන්වහන්සේලාත් ඒ ප්‍රදේශයට වඩින්න බලාපොරොත්තු වෙනවානම් මා සමග එන්න.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

එතකොට පිණිච්චාන ආදිය පිළිබඳව කරදරයක් වෙන්තෙ නැත' කියලා. වෙළෙන්දා පිටත් වෙන බව අහන්න ලැබිලා අර සොරුන් ඒ යන මාර්ගයේ කැලේ සැගවුණා, මේ වෙළෙන්දා එතකොට මංකොල්ල කන්න. ඒ අතරේ අර සංඝයාවහන්සේලා පිරිසත් එක්ක වෙළෙන්දා පිටත්වෙලා ගිහිල්ලා හරියටම අර වනාන්තරයට ඇතුල්වෙන තැන ගමක දෙතුන් දිනක් නැවතිලා ඒ ගැල් පිළිබඳවත් ගවයින් පිළිබඳවත් කටයුතු සංවිධානය කරමින් සිටියා.

වෙළෙන්දාගෙ ගමන බලාපොරොත්තුවෙන් සිටි සොරුන් ඒ ගමන පරක්කු වෙන බව දැනගෙන එක සොරෙක් එව්වා සොරාගෙ ගම්වැසි යාලුවෙක් ළඟට වෙළෙන්දන්ගේ පමාවට හේතුව දැනගන්න. ඉතින් ඒ මනුෂ්‍යයන්ගෙන් ඇහුවහම මේ මහධන වෙළෙන්දා කවදද පිටත් වෙන්තෙ කියලා ගම්වැසියා කිව්වා 'සමහරවිට දවස් දෙක තුනකින් වෙන්න ඇති. මොකද මෙහෙම අහන්නේ?' කියලා ඇහුවා. එතකොට කිව්වා 'අපේ පිරිස ලැස්ති වෙලා ඉන්නවා මේ වෙළෙන්දා එතකල්' කියලා. එතකොට ගම්වැසියා 'එහෙනම් යන්න ඉක්මනට ඒවි වෙළෙන්දා' කියලා ඒ විදියට තමන්ගේ මිත්‍රයා යවලා ඉවරවෙලා කල්පනා කළා 'දැන් මම මේ වෙළෙන්දාගෙ පැත්ත ගන්නවාද, එහෙම නැත්නම් මේ හොරුන්ගේ පැත්ත ගන්නවාද' කියලා. ඊළඟට මේ වෙළෙන්දා නිසා සංඝයාවහන්සේලා පිරිසක් දැන මාන ආදිය ලබාගන්නවා. ඒක නිසා තමන්ගෙ මිත්‍රයා වුණාට මොකද හොරුන්ගේ පැත්ත වෙනුවට සංඝයාවහන්සේලාගේ පැත්ත ලබා ගන්නවා කියලා මේ ගම් වැසියා ගිහිල්ලා අර වෙළෙන්දාට කියනවා 'දැන් කවදද යන්න ඉන්නේ? පිටත් වෙන්තේ?' කියලා. තුන්වෙනි දවසෙයි කියලා කිව්වහම 'එහෙනම් මගේ වචනය අහන්න. යන්න එපා ඒ ගමන. ගියොත් මෙන්න මේ විදියෙ දෙයක් වෙවි'. 'කොහොමද දැනගන්නේ?' කියලා ඇහුවහම 'මගේ මිත්‍රයෙක් ඉන්නවා ඒ හොර පිරිසෙ. එයාගෙනුයි මේ ඔත්තුව දැනගන්න' කියලා කිව්වා. වෙළෙන්දා කල්පනා කළා දැන් ඉතින් මට ඒ කැලෑ මැදින් යන එක භයානකයි. ඒක නිසා මං ආපහු ගමට යන්න ඕන කියලා. හිතලා ඒකට සූදනම් වෙමින් හිටියා.

ඒ අතරේ ආයෙත් අර හොරා, අර මනුෂ්‍යයා, එව්වා මෙතන වෙළෙන්දන්ගෙ පමාව ගැන දැනගන්න. එතකොට අර ගම්වැසියා කිව්වා 'දැන් ඒ වෙළෙන්දා ආපහු යන්නයි සූදනම් වෙන්තේ' කියලා. ඊළඟට ඒ හොර පිරිස ආපහු ගමට එන පාරෙ හැගවී ගත්තා. එන ගමන

මංකොල්ල කරන්න. ගම්වැසියාගෙන්, තමන්ට ආපසු එන ගමනෙන් උපද්‍රව තියෙන බවත් හොරු සැඟවිලා සිටින බවත් වෙලෙන්දුට දැනගන්න ලැබුණා. ඒක නිසා වෙලෙන්දුට කරකියාගන්න දෙයක් නෑ. ගිහිල්ලා සංඝයාවහන්සේලාට කියනවා ‘දැන් මට මේ බලාපොරොත්තු වුණ ගමන යන්නත් හැටියක් නෑ. ගමට යන්නත් හැටියක් නෑ. හොරු බලාගෙන ඉන්නවා මාව කොල්ලකාගන්න. ඒක නිසා ස්වාමීන්වහන්සේලා යම් කෙනෙක් මෙතනම රැඳී සිටින්න කැමතිනම් එහෙම රැඳී සිටින්න. කැමැත්තක් කරගන්න. මම ටික දවසක් පරක්කු වෙනවා මේ තත්ත්වය නිසා’ කියලා. ඉතින් සංඝයාවහන්සේලා ‘එහෙනම් අපි ආපහු සාවත්ථී නුවරට යන්නම්’ කියලා ගිහිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට වැඩියහම බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇහුවා ‘ඇයි මහණෙනි නුඹලා අර මහඬන වෙලෙන්දුන් එක්ක ගියෙ නැත්තේ?’ කියලා. එතකොට අන්න සංඝයාවහන්සේලා ඒ ප්‍රවෘත්තිය කිව්වා ‘අපි මෙහෙම ගියා. නමුත් මෙන්න මේ හොර උපද්‍රවය තියෙන නිසා වෙලෙන්දුට උහතෝකෝටික ප්‍රශ්නයක් වගේ දෙයක් ඇතිවෙලා එතනම නතර වුණා. අපි මෙහෙම ආවා’ය කියලා.

අන්න ඒක නිදර්ශනය කරගෙන ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා සංඝයාවහන්සේලාට ‘මහණෙනි හිතාගන්න මේ මුලු මහත් භවයම අර හොරුන්ගේ උපද්‍රවය ඇති තැනක් වගෙයි. ඒක නිසා ඒ බව දැනගෙන - ඒ ගැන තවත් උපමාවක් දුන්නා - ජීවත්වෙනු කැමති කෙනෙක් වස විස අනහරින්නා වගේ, අර වගේ උපද්‍රව ඇති මාර්ගයකින් ඉවත් වෙන වෙලෙන්දෙකු වගේ ඉක්මනින්ම මේ භවයෙන් මිඳෙන්න ඕන’ කියලා ඒ විදියට අවවාද දෙමින් එක්තරා දේශනාවක් පැවැත්වුවා. ඒ සංඝයාවහන්සේලාට අරහත්‍වය පවා ලබාගන්න උපකාර වෙන අන්දමේ දේශනාවක් පැවැත්වුවා. ඒ දේශනාවට අදාළ ගාථාව තමයි අපි මේ මාතෘකාව හැටියට තැබුවේ. ඉතාම සරල ගාථාවක්.

වාණිජොව භයං මග්ගං
 අප්පසතෙථා මහඤ්චනො
 විසං ජීවිතුකාමොච
 පාපානි පරිවජ්ජයෙ

කුඩා ගැල් සාත්තුවක් ඇති, ‘ගැල් සාත්තුව’ කියලා කියන්නේ අතීතයේ අර වෙළඳුමේ යන ගැල් පිරිස් හඳුන්වන වචනයක්. කුඩා ගැල් පිරිසක් ඇති, කියන එක වගේ. කුඩා ගැල් සාත්තුවක් ඇති, ඒ වගේම

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

මහත් ධනය ඇති වෙළෙන්දෙකු උපද්‍රව සහිත මාර්ගයක් අතහරින්නේ යම්සේද, ජීවත්වෙනු කැමති, විසං ජීවිතකාමොව, ජීවත්වෙනු කැමැත්තෙක් විස, වස විසක් අතහරින්නේ යම් සේද, එසේම පාපානි පරිවර්ෂයෙ, එසේම පව් දුරලන්නේය කියන ඒ උපදේශයයි අර ගාථාවේ සදහන් වෙන්නේ.

කථාව වශයෙන් බලනකොටනම් කථාව උපකාර කරගෙන තියෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ එයිට වඩා ගැඹුරු කාරණයකට සංසයාවහන්සේලාගේ හිත යොමුකරන්නයි. මේක ලෝකයේ සාමාන්‍යයෙන් වෙන සිද්ධියක්. නමුත් මේ පොඩි කථාන්දරයෙන් වුණත් අපට යමක් හිතාගන්න පුලුවන්. අර වෙළෙන්දාගේ ජීවිතය රැකුනේ - වෙළෙන්දාට උපද්‍රවයෙන් බේරෙන්න අවස්ථාව සැලසුනේ - අර ගම්වැසියා කල්පනා කළා තමාගෙ හිතවත් මිත්‍රයාගේ පැත්ත ගන්නවද, වෙළෙන්දාගේ පැත්ත ගන්නවද කියලා. ඒ අවස්ථාවේ වෙළෙන්දාගේ ශ්‍රද්ධාවන්ත බව නිසා, වෙළෙන්දාගේ ශ්‍රද්ධා ගුණය නිසා, සංසයාවහන්සේලාට පිහිට වෙන නිසයි වෙළෙන්දාටත් ආරක්ෂාව සැලසුනේ, අර ඔත්තුව ලැබුණේ. ඒ ශ්‍රද්ධාවන්ත වෙළෙන්දාට ශ්‍රද්ධාව නිසා ජීවිතය බේරගන්න අවස්ථාව සැලසුනා. ඉතින් ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ දීපු දේශනාව ආශ්‍රයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේත් මේ කතන්දරය මුල්කරගෙන, මේ සිද්ධිය මුල්කරගෙන ලෝකයාට දෙන්නෙ එක්තරා ඔත්තුවක්. මොකක්ද ඔත්තුව? මේ සංසාර ගමන කියන එක මහාඋපද්‍රව සහිත මාර්ගයක කෙරෙන ගමනක්. එතකොට මේ සංසාර ගමන ඉක්මනින් කෙළවර කළ තරමට තමන්ට සැනසිල්ල තියෙනවා. ක්‍ෂේම භූමියකට පත්වෙන්න පුලුවන්. නිවන නැමති ක්‍ෂේම භූමියට පත්වෙන්න පුලුවන්. අන්න ඒ අදහසයි මෙතන දෙන්නෙ.

බුදුපියාණන් වහන්සේ නිතරම පව් දුරලීම ගැන ප්‍රකාශ කරනවා. මොකද එහෙම පව් දුරලන්න කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ කියන්නේ, අපි දන්නවා අපට යම් යම් ක්‍රියා කරන්න සිද්ධවෙනවා ජීවිතය ගෙනයාම සඳහා. ජීවිතය පවත්වාගැනීම සඳහා පහසුම ක්‍රියාමාර්ග හැටියට පෙනෙන දේවල් තමයි ඔය පස්පව් හැටියට පෙනෙන්නේ. සතුන් මරාගෙන, සොරකම් කරගෙන, බොරු කියාගෙන, තවත් ඔය පස් පව්වල සදහන් වෙන ආකාරයට ජීවත්වීමයි පහසු. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒවා පාපකර්ම හැටියට දක්වනවා. එපමණක් නොවෙයි දස අකුසල් කියලත් කොටසක් තියෙනවා. ඉතින් මේවායින් වළකින්න

කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ මොකද මේවායේ බරපතල විපාක තිබෙන නිසා. අන්න අර දුරදර්ශී දෘෂ්ටිකෝණය නිසා. එදිනෙද මේ ජීවිතයට පමණක් සීමාකරලා ගත්තු දෘෂ්ටි කෝණයකින් බලනවානම් කොයි කොයි ආකාරයකින් නමුත් තමන්ගේ ජීවිතය ගෙනයාමේ වරදක් නෑ වගේ පෙනෙන්නේ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන මේ සංසාරය පිළිබඳ දුරදර්ශී දර්ශනයට අනුව, මේ දෘෂ්ටි කෝණයට අනුව දැන් ලෝකයාගේ කෙටිකාලීන සැලැස්මවල් වල ඇති අඩුපාඩු පේන්න පටන්ගන්නවා. ලෝකයා ඒ සැලැස්මවල් ගන්නේ මේ සංසාරයේ ඇති භයානකත්වය ගැන කල්පනාවක් නැතුව. ඒවා ගැන දන්නේ නැතුව. ලෝකයාට පෙනෙන්නේ මෙන් මේ මසැසට පෙනෙන ලෝකය පමණයි. බුදුපියාණන් වහන්සේලා, ඒ අභිඥාලාභීන් දක්වන සතර අපාය ආදිය ගැන, විශේෂයෙන්ම තිරිසන් ලෝකය කෙසේ වෙතත් අනිත් ලෝක ගැන බොහෝ දෙනා සැක කරනවා.

නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා ඒ නිරය ආදී තැන් වල උපදින්න හේතුවෙන් මෙන් මේ පාපකර්මයි. ඒක නිසා ඒවායින් ඉවත් වෙන්න කියලා. මෙතනදී දක්වලා තියෙනවා වස විස පිළිබඳ උපමාව. ජීවත්වෙන්න කැමති කෙනෙක් දැන දැන වස පානය කරන්නේ නෑ. ඒ වගේම සැපයට කැමති, දුකට අකමැති කෙනෙක් පව් නොකළයුතුයි කියන එකයි බුදුපියාණන් වහන්සේගේ අවවාදය. ඇත්ත වශයෙන්ම ජීවිකාව පිළිබඳ ප්‍රශ්නය කවදත් ලෝකයාට ලොකු අභියෝගයක්. ජීවත්වීම කියන ප්‍රශ්නයේදී ගතයුතු ක්‍රියාමාර්ගය කුමක්ද කියන එක.

එතනදී බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වාදෙනවා මිට්‍යා ආජීවය, සමාසක් ආජීවය කියලා දෙකක්. ඇත්ත වශයෙන්ම මිට්‍යා ආජීවය අඳුනගත්තොත් එයින් වැළකී සිටීමමයි සමාසක් ආජීවය හැටියට දැක්වෙන්නේ ගිහි පින්වතුන් පිළිබඳවනම්. මිට්‍යා ආජීවය කෙටියෙන් හඳුන්වන්න සූත්‍රදේශනා වල වචන පහකින් දක්වනවා, පස් ආකාර වෙළඳමකින් වැළකිය යුතුයි කියලා. මොනවාද? සඤ්ඤා, සත්‍ය, මංස, විස, මජ්ඣ කියලා. සඤ්ඤා කියන්නේ, ශත්‍රු කියලා කියන්නේ ආයුධ. ආයුධ වෙළඳම, එයින් ජීවත්වෙන. ඒ වගේම සත්‍ය කියලා කියන්නේ සත්ත්වයින්, ඇත්ත වශයෙන්ම එතන මනුෂ්‍යයින්, පණ පිටින් සතුන් කියලා කියවෙන්නේ. මනුෂ්‍යයින් ගැනයි එතන කියවෙන්නේ. ඊළඟට

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

මංස, මාංස වෙළඳම. ඊලඟට වස විස වෙළඳම. ඊලඟට මත්පැන් වෙළඳම. මේවා වැරදි හැටියට දක්වන්නේ මොකද කියන එකත් ඇතැම් කෙනෙකුට ප්‍රශ්නයක් වෙන්න පුළුවනි. ආයුධ වෙළඳම, යුද්ධායුධ වෙළඳම තුළින් ලෝකසත්ත්වයා තුළ තිබෙන ඒ ද්වේෂය පිරිමහගන්න යුධ කලිකලහ ආදියට පොළඹවන ගතියක් තිබෙනවා මේ ආයුධ නිෂ්පාදනය හා ආයුධ වෙළඳම තුළින්. එම නිසා අර හිංසාවට හේතුවෙන වෙළඳම් ක්‍රමයක් ඒක. ආයුධ වෙළඳම ශුද්ධාවන්ත බෞද්ධ පින්වතෙකු විසින් නොකළයුතු දෙයක් හැටියට දක්වලා තිබෙනවා.

ඒ වගේම තමයි සත්ත්වයින් - එතන සත්‍ය කියන වචනය තිබුණට, එයින් අදහස් වෙන්නේ ස්ත්‍රී පුරුෂයින් වහල් කමට එහෙම නැත්නම් දුෂ්චරිත වලට විකිණීම. ජීවිතයක් පාවා දීමක් වගේ ඒ විදියේ වෙළඳම් ක්‍රම. ඒවා සමාජ දූෂණයට හේතුවෙනවා. පර හිංසාවට හේතු වෙනවා. ඊලඟට මාංස වෙළඳම. ඒක පිළිබඳවනම් මේ කාලේ යම් යම් මතභේද තියෙනවා. මාංස වෙළඳම ගැන කතාකරනවානම් ඇතැම් කෙනෙක් පෙන්වන හැටියට දැන් මස් කඩේ පිටිපස්සෙ විතරයි මිට්‍යා ආජීවය තියෙන්නේ. ඉස්සරහ පැත්තේ සමයක් ආජීවයයි තියෙන්නේ. අර සතුන් මැරීම ආදිය කෙරෙන්නේ පිටිපස්සෙ විතරයිනේ. ඉස්සරහ තියෙන්නේ ඒ මැරව්ව සතුන්ගේ මස් ටික ආරෝග්‍යය සම්පත්තිය බලාපොරොත්තු වෙන අයට පරිහරණය කරන්න, පරිභෝග කරන්න ගෙනේ තියෙන එක. ඉතින් ඒ පැත්ත සමයක් ආජීවය කියලා හිතනවා. නමුත් අපට මෙතන මාංශ වෙළඳමම මිට්‍යා ආජීවයක් හැටියට ගැඹුරින් කල්පනා කළොත් හිතන්න පුළුවන්. ඒක තුළ තිබෙනවා මනුෂ්‍යයින් අර මාංශ රසයට ලොල්කරවන ඒකට ඇබ්බැහිකරවන, ගිජුකරවන ගතියක්.

මේ කාලයේත් සමාජය ගැන අවබෝධයක් ඇති මේ පින්වතුන් ආහාර ගැන කතා කරනවානම් අලුත් එළවළු ගන්නවා වගේ අලුත් මස් බලාපොරොත්තු වෙන ගතියක් තියෙනවා. අලුත් මස් කියන්නේ එදිනෙද මරාගෙන කෑම වගේ දෙයක්. ඒ වගේම උණු ආහාරවලට, ඒවා උසස් හැටියට සලකනවා ඔය හෝටල් වල සමහරවිට ඒ ඒ අවස්ථාවේ ඒ පාරිභෝගිකයා, එහෙම නැත්නම් ඒකට එන අමුත්තා තමන්ම කෑමකි සතා තෝරගෙන සමහරවිට මේස උඩටම ගෙනල්ලා මරලා උණු ලේ සහිතවම අනුභව කරන බව පවා අපට අහන්න ලැබෙනවා. මෙයින් ජේන්නේ මේ දිවට ලොල් වීම. දිව පින්වීම සඳහා මාංස රසයට ගිජු වුණාට පස්සෙ - පරණ කතාවක තියෙනවා තමන්ගේ ගෙදර පිටිපස්සෙ

හරකාගේ දිව වුණත් කපලා උයාගෙන කන්න තරමට මනුෂ්‍යයින්ගේ විත්ත සන්තානයේ තිබෙන යක්‍ෂ ගති, තිරිසන් ගති මතුවෙනවා. එතකොට තිරිසනා ගන්න ආහාරයත්, මනුෂ්‍යයා ගන්න ආහාරයත් අතර වෙනස පෙන්නුම් කරන්නේ ඔය හෝටල් වල ජීවිතය ගැන හිතලා බලනකොට හැදී ගැරුපු පාවිච්චිය විතරයි. ඒ තරමට මේ මාංස වෙළඳම මේ සමාජයේ යම් යම් වැරදි ඇබ්බැහිකම් වලට, තිරිසන් ඇබ්බැහිකම් වලට පුරුදුකරන නිසා අපට හිතන්න පුළුවන් මාංස වෙළඳමේ ආදිනව පක්ෂයක් තියෙන බව. අර විදියට සමාජ ආජීවයක් කියලා ඒක සලකන්න අමාරුයි.

ඊළඟට අනිත් ඒවානම් පැහැදිලියි. වස විස වෙළඳම තුළ තියෙන්නේ කෙනෙකුගේ ජීවිතය නැතිකිරීමට උදව් කිරීමයි. දැන්ම බොහෝවිට මහාපරිමාණයෙන් සංහාර කරනවා, සත්ත්ව සංහාර. සමහරවිට ඒක තුළ තියෙන පරිසර දූෂණය ගැන අවබෝධයක් නෑ. නමුත් අර කාමී සතුන් එහෙම, ඔවුන්ට ජීවිතය සඳහා ඇති අයිතිය ප්‍රතික්‍ෂේප කරමින් මහාපරිමාණයේ සත්ත්ව ඝාතන කරන්න උපකාර වෙන වස විස වෙළඳම් ආදියත් මේකට ඇතුළු කරගන්න පුළුවන්. ඒක ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බලනකොට තමන්ගේ විත්ත සන්තානය කිලිටිකරවන, ලෝකයාට හානිකරවන දේවල්. පර හිංසාවට හේතුවන දේවල්. ආත්ම හිංසාවත්, පර හිංසාවත් පිණිස වන දේවල් තමයි අකුසල් හැටියට දැක්වුවේ.

ගැඹුරින්ම කල්පනා කරලා බලනකොට ආත්ම හිංසාව කියන්නේ තමන්ගේ හිත කිලිටි වීම. විත්ත සන්තානය කිලිටි වීමයි. වසක් විසක් පානය කළහම එක්කො වහාම ඒක නිසා ජීවිතය නැතිවෙනවා. එහෙම නැත්නම් ඒ වස විස ශරීරගත වුණාට පස්සේ කාලයක් ගිහිල්ලා ඒකෙ විපාක විඳින්න වෙනවා. රූප සන්තානයට එකතුවුණු වස විස පිළිබඳව එහෙමයි. නමුත් විත්ත සන්තානයට එක්වුණු අකුසල් වශයෙන් ඇතිවෙන වස විස තුළින් එක්කො දිට්ඨ දම්ම වේදනීය වශයෙන් මේ ජීවිතයේදීමත් විපාක දෙනවා. එහෙම නැත්නම් උපපජ්ජවේදනීය වශයෙන් ඊළඟ ජීවිතයේ එහෙම නැත්නම් අපරාපරීය වේදනීය වශයෙන් අනාගත ජීවිතයක හෝ අර විත්ත සන්තානයට එකතුවුණු වස විස තුළින් තමන්ට දුක් පීඩා, කටුක දුක් පීඩා විඳින්න වෙනවා අපාය ආදී තැන්වල. ඒ නිසයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙන්න මේ විදියේ දේවල් නොකළයුතුයි කියලා දැක්වුවේ.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අවසානයේ කියවෙන මත්පැන් වෙළඳුම ගැන මේ පින්චතුන්ට අමුතුවෙන් කියන්න දෙයක් නෑ. එතනත් තිබෙන්නේ අර සත්තියා එහෙම පිටින්ම සිහි විකල් කරවන මනුෂ්‍යත්වය අමතක කරවන තිරිසන් තත්ත්වයට පත්කරන්නක්. ඊළඟට බිමත්කමට ඇබ්බැහි කිරීම. මත්පැන් වෙළඳුම ඒ ඇබ්බැහි කිරීමට තුඩු දෙනවා. ඔන්න ඔය විදියේ ඒ වෙළඳුම් ක්‍රම වලින් නියම ශ්‍රද්ධාවන්ත බෞද්ධ පින්චතා ඉවත් වියයුතු බවයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ. මේ ආජීවය පිළිබඳ ප්‍රශ්නය විශේෂයෙන්ම මේ කාලයේ බොහෝ දෙනාට ගැටළුවක් වෙන්නේ හැම පැත්තෙන්ම අර කියාපු මිථ්‍යා ආජීවයට රුකුල් ලැබෙණ නිසා. අනුබල ලැබෙණ නිසා. ධාර්මික ජීවිකාවක් බලාපොරොත්තුවන කෙනාට අර වෙළෙන්දාට වගේම උභතෝකෝටික ප්‍රශ්නවලට මුහුණ දෙන්න සිද්ධවෙනවා. උභතෝකෝටික ප්‍රශ්න කියන්නේ ඉස්සරහට යනවද, පස්සට යනවද කියලා ඒ විදියේ මහාගැටළු තත්ත්වයකට මුහුණ දෙන්න වෙනවා. තමන්ගේ ජීවිතය ගෙනයන්නත් ඕන. බලනකොට, රැකී රක්‍ෂා ආදිය බලනකොට හැම එකකම තියෙන්නේ මෙන්න මේ විදියේ මිථ්‍යා ජීවයට නැඹුරු වෙන දේවල්.

ඉතින් ඔය ගැටළුව විසඳීමත් ඇත්ත වශයෙන්ම තමතමන්ටම භාර දෙයක්. නමුත් ඒකට සමහර විට ඉවහල් වෙන විදියේ වටිනා ධර්මකථාවක් මැදුම් සරියේ ධානංජානි සූත්‍රය නමින් සඳහන් වෙනවා. ඒක දිග සූත්‍රදේශනාවක් නමුත් කෙටියෙන් දක්වන්න උත්සාහ කරනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක රජගහ නුවර වේළුචනාරාමයේ වැඩවසද්දී සැරියුත් මහාස්වාමීන්වහන්සේ - අග්‍රග්‍රාවක ස්වාමීන්වහන්සේ - පණ්ඩුල දකුණිගිරි කියන ප්‍රදේශයේ වාරිකවේ වැඩියා හික්කු සංඝයා පිරිසක් එක්ක. ඒ අතරේ රජගහ නුවර බුදුරජාණන් වහන්සේ සමග වස්විසු එක්තරා හික්කුන්වහන්සේ නමක් දකුණිගිරි ප්‍රදේශයට වැඩමකරලා සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ හමුවුණා.

සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ ඉතින් ඉස්සෙල්ලාම මේ හික්කුන්වහන්සේගෙන් අහනවා 'කොහොමද භාග්‍යවතුන්වහන්සේ සුවසේ වැඩ ඉන්නවද?' 'එසේය' කිව්වහම 'හික්කු සංඝයාවහන්සේලාත් හොඳට සනීපෙන් ඉන්නවාද?' කියලා 'එසේය' කිව්වහම ඊළඟට අහනවා 'අර තණ්දුල භාරද්වාජ කියන ගමේ ඉන්නවා ධානංජානි කියන බ්‍රාහ්මණයා ඒ බ්‍රාහ්මණයා සනීපෙන් ඉන්නවාද?' කියලා. 'එහෙමයි' කිව්වට පස්සෙ ඊළඟට සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ අහනවා 'ඒ

ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයා අප්‍රමාදව ඉන්නවද?’ කියලා. අප්‍රමාදව කියලා කියන්නේ කුසල්හි අප්‍රමාදව. ඒ කියන්නේ පවිකම් නොකර ධාර්මික ජීවිතයක් ගෙවනවද කියලා. අන්න එතකොට අර හික්කුන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ‘ඇවැත්නි සාරිපුත්‍ර, මේ ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයාට මොන අප්‍රමාදයක්ද. ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයා රජුගේ නමින් බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතියන් කොල්ලකනවා. මේ කාලෙ වචනෙන් කියනවානම් බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතියන් ගසාකනවා. ඊළඟට බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතියන් ඇසුරුකරමින් රජු ගසා කනවා. ඒ විදියට දූෂණ ක්‍රියා වලින් ජීවත්වෙන්න. ඒ වගේම ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයාගේ කලින් හිටිය ශ්‍රද්ධාවන්ත භාර්යාව කාලක්‍රියා කරලා ශ්‍රද්ධාව නැති තැනැත්තියක් දැන් පාවගෙනයි ඉන්න’ කියලා. මේක ඇහුවහම සාරිපුත්‍ර ස්වාමීන්වහන්සේ කණගාටුව ප්‍රකාශ කරනවා ‘බොහොම නරක ආරංචියක්නෙ අපට අහන්න ලැබුණේ, මේ ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයා ප්‍රමාදයට වැටිලා ඉන්නවා කියලා. යම්කිසි දවසක මට ධානංජානී හමුවුණොත් හොඳයි. කතා කරන්න අවස්ථාව සැලසුනොත් හොඳයි’ කියලා යම්කිසි සිතිවිල්ලක් ඇති කරගත්තා.

ඊළඟට කලකට පස්සේ සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ නැවතත් රජගහ නුවරට වැඩමකරලා වේඵවනාරාමයේ වැඩ වාසය කරමින් එක දවසක්ද උදෑසන පිණ්ඩපාතයේ වැඩම කළා රජගහ නුවරට. ඒ අවස්ථාව වෙනකොට අර ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයා තමන්ගේ එළඳෙනුන් දෙවීමේ කාර්යයේ යෙදිලා හිටියා නගරයෙන් පිට. සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ පිණ්ඩපාතය කරගෙන දනය වළඳලා එහෙම ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයා ඉන්න තැනට වැඩම කළා. ඇතදීම ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයා දැකලා සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේට ආරාධනා කළා ‘හවත් සාරිපුත්‍රය, එන්න කිරි ටිකක් වළඳන්න’ කියලා. සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ කිව්වා ‘නෑ, අවශ්‍ය නෑ. අපි දනය වළඳලා ඉවරයි. එන්න අසවල් ගහ ළඟට. මම ඒ ගහ යට දවල් කාලයේ විවේකයේ වැඩසිටිනවා, එතනට එන්න’ කියලා ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයාට කිව්වා. ඒ අනුව සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ ඒ ගහ යට වැඩසිටින අවස්ථාවේ අර ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයා ආහාර අනුභව කරලා සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ ළඟට පැමිණියා. සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ පිළිසඳර කථා වශයෙන් යම් කථාවක් කරලා ඉවරවෙලා එකපාරටම අහනවා ‘කොහොමද ධානංජානී අප්‍රමාදවද ඉන්න?’ කියලා.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ඔන්න එතකොට ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයා දුන්නු උත්තරේ තමයි දැන් කාලෙ බොහෝ දෙනෙක් දෙන්නෙ. මොකක්ද කිව්වෙ ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයා 'භවත් සාරිපුත්‍රය අපට මොන අප්‍රමාදයක්ද? අපට මවිපියන් පෝෂණය කරන්න තියෙනවා. අඹුදරුවන් පෝෂණය කරන්න තියෙනවා. ඊළඟට දූසිදස් කම්කරුවන් පෝෂණය කරන්න තියෙනවා. හිත මිතුරන්ට කළයුතු යුතුකම් ඉෂ්ට කරන්නට ඕන. නෑයන්ට කළයුතු යුතුකම් කරන්නට ඕන. අමුත්තන්ට කළයුතු යුතුකම් ඉෂ්ට කරන්නට ඕන. ඊළඟට මිය පරලොව ගිය ප්‍රේතයින්ට, ඒ කියන්නෙ අපේ ඥාති ප්‍රේතයින්ට ප්‍රේත පූජා පවත්වන්නට ඕන. දෙවියන්ට දේව පූජා පවත්වන්නට ඕන. රජ්ජුරුවන්ට රාජකාරි කරන්නට ඕන. එපමණක් නොවෙයි මේ අපේ කයත් පිනවන්නට ඕන, වඩන්නට ඕන. මේ තරම් කාර්යභාරයක් තියෙද්දී අපට මොන අප්‍රමාදයක්ද' කියලා උත්තරේ දුන්නා.

දැන් ඔය විදියට අධර්මචාරීව, විෂමචාරීව ගතකිරීමක් මේ කියන්නේ - අධර්මයට නැඹුරු වෙමින් විෂම අන්දමේ ජීවිතයක් මේ බ්‍රාහ්මණයා ගෙවන්නේ. සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'දැන් බ්‍රාහ්මණයා, ඔය විදියට අධර්මයෙන් ජීවත් වෙමින්, විෂම විදියට ජීවිතාව ගෙනයමින් මියගිහිල්ලා නිරයේ උපන්නහම ඒ යමපල්ලන්ට කියලා බේරෙන්න පුළුවන්ද 'මම මේ මේ දේ කළේ මවිපියන් වෙනුවෙන්, මවිපියන් රැකබලාගන්න නිසා මට මුකුත් කරන්න එපා කියලා බේරෙන්න පුළුවන්ද?' එතකොට බ්‍රාහ්මණයා පිළිතුරු දෙනවා 'ඒක කරන්න ඉඩ ලැබෙන්නෙ නෑ'. සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ අහනවා 'ඒ මවිපියන්ට ඉදිරිපත්වෙලා අප වෙනුවෙනුයි අපේ දරුවා අධර්මචාරීව විසමචාරීව හැසිරුණේ. ඒක නිසා කිසිවක් කරන්න එපා කියලා එහෙම බේරන්න පුළුවන්ද?' බ්‍රාහ්මණයා පිළිතුරු දෙනවා 'එහෙම බේරන්න බෑ නිරිපල්ලන් ඇදගෙන ගිහිල්ලා නොයෙකුත් විදියේ දුක් පීඩා දෙනවා'.

ඒ විදියටම සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ ඒ කාරණය වඩාත් ඒත්තු ගන්වන්න අර කියාපු පුද්ගල කොටස් එක එකක් පිළිබඳවම ප්‍රශ්න කළා. අඹුදරුවන් සඳහා මේ විදියට අධර්මචාරීව, විසමචාරීවුණොත්, ඊළඟට දූසිදස්සත් කම්කරුවන් සඳහා, ඔය විදියට දිගින් දිගට ප්‍රශ්න කළා අර බ්‍රාහ්මණයාට හිතට කාවදින විදියට. අන්තිමේදී අහනවා සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ 'මොකද බ්‍රාහ්මණයා හිතන්නෙ? යම් කෙනෙක් ධර්මචාරීව, සමචාරීව ධාර්මිකව මවිපියන් පෝෂණය කරනවාද, තවත්

කෙනෙක් අධර්මචාරීව, විසමචාරීව මව්පියන් පෝෂණය කරනවද ඒ දෙන්නා අතරින් වඩා හොඳ කෙනා කවුද කියලා. බ්‍රාහ්මණයා පිළිතුරු දෙනවා 'ඇත්ත වශයෙන්ම අර ධර්මචාරීව, සමචාරීව මව්පියන් පෝෂණය කරන ප්‍රතිපත්තිය තමයි හොඳ' කියලා. ඊළඟට සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'බ්‍රාහ්මණය, සමාජයේ ධාර්මිකව ජීවත්වෙමින් මව්පියන් රැකබලාගෙන පින් දහම් ආදිය කරන්නත් හැකි විදියේ රැකී රක්‍ෂාත් තියෙනවා ඒක කරන්න පුළුවන් දෙයක්' කියලා ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයාට ඒත්තු ගැන්වුවා. ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයාත් ඒක සතුටින් පිලිගත්තා.

මන්න ඊළඟට අපට ඒ සූත්‍රදේශනාවේ සඳහන් වෙන්තේ ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයාගේ අවසාන කාලය. ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයා ඉතාමත්ම ගිලන්ව මරණාසන්නව පණිවිඩය අරිනවා සේවකයෙක් අත සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේට, බුදුරජාණන් වහන්සේටත් වන්දනා කරලා, සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේට ආරාධනා කරන්න ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයා බොහොම දැඩිව ගිලන්ව සිටිනවාය, අනුකම්පාවෙන් වැඩමකරන්නයි කියලා. සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයාගේ නිවෙසට වැඩම කළා. වැඩමකරලා ධර්මකථාවක් ආරම්භ කළා. ක්‍රමක්‍රමයෙන් ඒ බ්‍රාහ්මණයාගේ සිත පහත් ලෝක වලින් උසස් ලෝක කරා ගෙනයන අන්දමේ එක්කරා ධර්මකථාවක් කරලා අවසානයටම ප්‍රකාශ කළේ සතර බ්‍රහ්ම විහරණ වන මෛත්‍රී, කරුණා, මුදිතා, උපේක්‍ෂා පිළිබඳවයි.

සාරිපුත්ත ස්වාමීන්වහන්සේ කල්පනා කළා මේ බමුණන්, බ්‍රාහ්මණයින් බ්‍රහ්ම ලෝකෙ උපදින්න කැමතියි. ඒක නිසා මම බ්‍රහ්ම ලෝකෙට මාර්ගය කියන්න ඕන කියලා සතර බ්‍රහ්ම විහරණය වඩන ආකාරය ප්‍රකාශ කළා. මෙහෙම ප්‍රකාශ කරලා ආසනයෙන් නැගිටලා ආපසු වැඩම කළා. ඒ වෙලාවේ අවසන් වශයෙන් ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයා කිව්වේ 'මගේ වචනයෙන් භාග්‍යවතුන්වහන්සේට වන්දනා කරන්න' කියලා. ඉතින් සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ වැඩලා ටික වෙලාවකින්ම අර බමුණා කාලක්‍රියා කරලා ගිහිල්ලා උපන්නේ බ්‍රහ්ම ලෝකෙ. සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ගිහින් මේ ප්‍රවෘත්තිය කිව්වට පස්සෙ සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේට දෙස් පවරනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ 'ඇයි සාරිපුත්‍ර මේ බ්‍රාහ්මණයාට මීට වඩා ඉහළට යන්න තියෙද්දි හීනවූ පහත්වූ බ්‍රහ්ම ලෝකයේ නැවැත්වූවේ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

මොකද?’ කියලා සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේට එක්තරා විදියක දෝෂාරෝපණයක් කලා.

ඒක තුළින් අපට හිතාගන්න තියෙන්නෙ අර ධානංජානි බ්‍රාහ්මණයා අර තරම් අධාර්මිකව විෂමචාරීව සිටිය තැනැත්තා මරණාසන්න කාල සීමාව වෙනකොට ඇති කරගත්තු කුසල ශක්තිය කොයිතරම්ද කියතොත් සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ යම් විදියකින් විදර්ශනා පැත්තට හරවලා ධර්මය දේශනා කළානම් මාර්ගඵල අවබෝධයන් පවා ලබන්න තිබුණු බවයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ පෙන්වුම් කරන්නෙ. ‘ඇයි මේ පහත් බ්‍රහ්ම ලෝකයෙන් නැවැත්වුවේ අර උඩට ගෙනයන්න තියෙද්දී’ කියලා සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේට දෝෂාරෝපණය කලා. ඔන්න ඔය සිද්ධිය තුළින් අපට හුඟක් දේවල් ඉගෙනගන්න පුළුවන්. කථාව වශයෙන් තියෙන්නෙ ටිකයි. නමුත් ඒ තරම් ඒක සුත්‍රදේශනාවක් හැටියට වටිනවා. මොකද එක පැත්තකින් පේනවා සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේගේ පුදුම විදියේ කරුණාව. ඇත්ත වශයෙන් තුනුරුවන් සරණ ගිය කෙනෙකුත් නෙවෙයි ධානංජානි බ්‍රාහ්මණයා. ඔහුගේ කලින් භාර්යාව ඉතාම ශුද්ධාවන්ත තැනැත්තියක් නිසා ඒ දයක බ්‍රාහ්මණයා පිළිබඳ විශේෂ අනුකම්පාවක් සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ තුළ තිබුණා. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සුවදුක් විමසලා සංඝයාවහන්සේලාගේ සුවදුක් විමසලා අර ධානංජානි බ්‍රාහ්මණයා ගැන සංඝයාවහන්සේගෙන් ඇහුවෙ.

ඊළඟට ඒ වෙනුවෙන්ම වෙනමම වැඩමකරලා - සාමාන්‍යයෙන් කෙනෙක් හමුවුණාම ‘කොහොමද වාසදේස වාසිද?’ කියලා අහනවා වෙනුවට සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ ඇහුවේ ‘මොකද බ්‍රාහ්මණය අප්‍රමාදද?’ කියලා. ඒකයි නියම ප්‍රශ්නය. ගිහි පින්වතුන්ගෙන් අහන්න ඕන නියම ප්‍රශ්නය ඒකයි. ‘කොහොමද දැන් අප්‍රමාදීව ජීවිතය ගෙවනවාද?’ කියලා. එතකොට අන්න ඒ ප්‍රශ්නයට දුන්න පිළිතුර අනුව තමයි සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ ධානංජානි බ්‍රාහ්මණයාට අර තරම් දීර්ඝ දේශනාවකින් ඒත්තු ගැන්වුවේ අධාර්මික ජීවිතය, විෂම ජීවිතය, විෂම චර්යාව බොහොම භයානකයි. ඒකෙ විපාක මේ තරම් දැඩියි කියලා. අවසානයේ ඒක තේරුම් ගත්තු නිසා තමයි ධානංජානි බ්‍රාහ්මණයා මරණාසන්න අවස්ථාව වෙනකොට අර තරම් හිත දියුණු කරගත්තේ. කොයිතරම්ද කියතොත් සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ අවසාන මරණ මංවකයේ පැවැත්වුණු ඒ ධර්මදේශනාව අහලා අර කියාපු

මෙත්තා, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ෂා කියන ඒ සතර බ්‍රහ්ම විහරණය පිහිට කරගෙන බ්‍රහ්ම ලෝක උත්පත්තිය පවා ලැබුවා. විශාල ජීවිත පරිවර්තනයක් සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේ කළේ. නැත්නම් අධාර්මික ජීවිතය ගෙන ගියානම් සමහරවිට ධානංජානී බ්‍රාහ්මණයා මරණින් පස්සෙ අපාගත වෙන්න තිබුණා. ඒක තුළින් යමක් අපට ඉගෙනගන්න පුළුවන්. ඇත්ත වශයෙන්ම අර කලින් ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට හැම දෙනාම හිතන්නේ ජීවත්වීම කියන එකට ඉතාම පහසු ක්‍රමය තමයි ඔය අධාර්මික ක්‍රම. ඇයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේවා ප්‍රතික්ෂේප කළේ? අපි නිතර මතක් කරන ආකාරයට ධාර්මික බවට වැඩිය ආර්ථිකයටයි අද තැන දෙන්නේ. ඒක නිසා ධාර්මික ජීවිතයට තැනක් නැතිවෙන තරමට ආර්ථිකය පුම්බන්න යනවා. නමුත් ඒකේ ප්‍රතිඵලයයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ. දුර්දර්ශීව කල්පනා කරනකොට ඒකේ තියෙන ආදීනව පක්ෂය බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකරලා දෙනවා.

එතකොට පහසු ක්‍රම ගැන කල්පනා කරලා බලනවානම් ඇත්ත වශයෙන් අපට ආර්ථික මූලධර්ම ගන්න තියෙන්නේ මහමුහුදෙහුයි වනාන්තරයෙහුයි. මොකද මහමුහුදෙ තියෙනවා ඉතාමත්ම පහසුම ජීවන ක්‍රමයක්. ඒක අතීතයේ වචන වලින් හඳුන්වන්නේ මාත්සන්‍යාය කියලා. මාත්සන්‍යාය කියන්නේ පින්වතුනි අර ලොකු එකා පොඩි එකා ගොදුරු කරගැනීම. බලයා හාල්මැස්සා ගොදුරු කරගැනීම. මහමුහුද පුරාම තියෙන්නේ ලොකු සතා පොඩි සතාව ගොදුරු කරගැනීම. ඒක තමයි පහසුම ජීවන ක්‍රමය. ඊළඟට වනාන්තරයේ තියෙන්නේ බලවතා දුබලයාව ගොදුරු කරගැනීම. මෙන්න මේ ධර්මතාව බුදුපියාණන් වහන්සේගේ වචනයෙන් දැක්වෙන්නේ මේ විදියටයි.

ඒක සඳහන්වෙන සූත්‍රදේශනාවක කියවෙනවා තිරිසන් ලෝකයේ කෙනෙකු උපන්නොත් ආයෙ හොඳ උත්පත්තියක් ලබාගන්න එක ඉතාමත්ම දුෂ්කරයි. නිය පිටට පස් ටිකක් අරගෙන කරන ප්‍රකාශයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ, සංඝයාවහන්සේලාට ඉදිරිපත් කරනවා. මේ උපමාව බොහෝ අවස්ථාවලදී බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. නිය පිට තියෙන පස්ද වැඩි, මහපොළොවේ තියෙන පස්ද වැඩි කියලා ඇහුවහම, මහපොළොවේ තමයි වැඩිපුර පස් තියෙන්නේ, නිය පිට තියෙන්නේ පස් ටිකයි කියලා සංඝයාවහන්සේලා ප්‍රකාශ කළාට පස්සෙ බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාට කියනවා 'එසේම

මහණෙනි, යම් කෙනෙක් තිරිසන් ආත්මයක උපන්නාට පස්සෙ නැවත එයින් ගොඩ ඒම ඉතාමත්ම අපහසුයි. අර නිය පිට තියෙන පස් වගේ. බොහොම ටික දෙනයි එයින් ගොඩ එන්නේ. මොකද ඒකට හේතුව, මේ තිරිසන් ලෝකයේ තිබෙන ධර්මතාව හඳුන්වන වචන දෙක මොකක්ද? අඤ්ඤමඤ්ඤ ඛාදිකා එඤ්ඤ වන්නකි. දුබ්බල ඛාදිකා. අඤ්ඤමඤ්ඤ ඛාදිකා කියලා කියන්නේ එකිනෙකා කාගැනීම. එකිනෙකා කාගැනීමේ ප්‍රතිපත්තියයි, දුර්වලයා කා දුමීමේ ප්‍රතිපත්තියයි තිරිසන් ලෝකයේ තිබෙන්නේ. ඇත්ත වශයෙන්ම අන්න ඒ තිරිසන් ලෝකයේ තියෙන ධර්මතාවල් තමයි ක්‍රමක්‍රමයෙන් දැන් සමාජයටත් ඇවිල්ලා තියෙන්නේ.

සමාජයේ අපි සඳහන් කළ ගසාකෑම කියන වචනය ඇත්ත වශයෙන්ම තිරිසන් ලෝකයෙන් ගත්තූ වචනයක්. දැන් මේ පින්වතුන්ටත් ඉඳහිට දකින්න ලැබෙනවා ගහක් උඩට වෙලා සමහරවිට පිළිහුඩුවෙක්, උකුස්සෙක් එහෙම මහගැඹුරු ආර්ථික න්‍යායක් ගැන ගැඹුරින් කල්පනාවක ඉන්නවා වගේ ඔලුව හරව හරවා බල බලා ඉන්නවා ටික වෙලාවක්. බල බලා ඉඳලා ගොදුරට එක පාරටම ඊතල වේගයෙන් පාත් වෙනවා, අන්න ගසා කෑම. අන්න ඒ විදියේ දෙයක් තමයි මේ ලෝකයේත් දැන් සමාජයේ සිද්ධවෙන්නේ. මේ පින්වතුන් දන්නවා නැති බැරිකම නිසා පමණක් නොවෙයි. නැති බැරි අය පමණක් නොවෙයි ඇති හැකි අය කරන්නේත් ඕකයි - ගසා කෑම. ඒක තුළින් ජේන්නේ අර ධානංජානි බ්‍රාහ්මණයා කලින් කළා වගේ බොරුව වංචාව හොරකම නොයෙක් විදියේ දූෂණ ආදී ඒවා තුළින් තමන්ගේ ජීවිකාව ගෙනයාම. ඒවායේ තියෙන බරපතල විපාකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ. මේවා තුළින් අපි යමක් ඉගෙනගන්න ඕනේ.

එතකොට අර ආර්ථික න්‍යාය අනුව බලනවානම් ඇත්ත වශයෙන්ම පහසු ක්‍රියාමාර්ග එමට තිබෙනවා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ පහ මතු කරල මිච්ඡා ආජීව හැටියට දක්වන්නේ ගැඹුරු අදහසකින්. එතනින් ජීවිතය කෙළවර වන්නේ නෑ. මේ රූප සන්තානයට වස විස එකතු වුණහම මේ ජීවිතයට පමණයි බලපවත්වන්නේ. නමුත් චිත්ත සන්තානයට මේවා එකතුවෙන්නේ කොහොමද? සිත, කය, වචනය කියන ඒවා කිලිටි වීමෙන්. ඒවා දූෂිත වීමෙන්. ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ ආදී තව නොයෙකුත් විදියේ කෙලෙස් වලින් දූෂිත වෙනවා. විශේෂයෙන්ම ප්‍රාණඝාත අකුසල, හොරකම් ආදිය ඒවා තුළින් පමණක් නොවෙයි ඔය දස අකුසල් හැටියට දක්වන දේවල් වලින් කෙනෙකුගේ

විත්ත සන්තානය දූෂිත වූණාට පස්සෙ එහි ප්‍රතිඵල වශයෙන් තමයි ඊලඟ උත්පත්තිය ලැබෙන්නෙ. මව්පියන්ටවත්, නෑ හිතවතුන්ටවත් ඉදිරිපත් වෙලා කෙනෙක් බේරගන්න බෑ නිරය ආදී තැන් වලින්. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒක දක්වන්නෙ කර්මය පිළිබඳ ධර්මතාවෙන්.

මේ පින්වතුන් නිතර අහලා තියෙනවා කම්මසසකා කම්මදයාද කම්මයොනි කම්මබන්ධු කම්මපටිසරණා ආදී වචන වලින් දැක්වෙන කර්ම නියාමතාව. කර්මය විතරයි තමන් මෙතනින් අරගෙන යන්නෙ. තමන් කරපු කර්මය විතරයි හොඳ හෝ නරක හෝ - කම්මසසකා, තමන්ට අයිති කර්මය විතරයි. ඒ වගේම තමන්ට දයාදය හැටියට තිබෙන්නෙත් කර්මයයි - කම්මදයාද, තමන් ගිහිල්ලා උපදින්නෙත්, තමන්ගේ උත්පත්තිය තීරණය කෙරෙන්නෙත් - කම්මයොනි. තමන්ට ඥතිවරයා හැටියට සිටින්නෙත් කර්මයයි - කර්මබන්ධු. තමන්ට පිළිසරණ වන්නෙත් කර්මයයි - කම්මපටිසරණා. අන්න ඒක නිසා ඒ බුද්ධ වචනය අනුව අපි කල්පනා කරන්නට ඕන අර පහසු ක්‍රියාමාර්ග වල තියෙන භයානකකම. එයින් පෙනී යන්නේ සමහර අවස්ථා වල අපට උපේක්ෂා වෙන ආකාරයයි. අර වෙළෙන්ද ඉදිරියට යන්නත් බැරුව පස්සට යන්නත් බැරුව ටික කලක් නැවතුනා වගේ අපට පහසු හැටියට පෙනෙන ඇතැම් ක්‍රියාමාර්ග වලදී මේවා ධාර්මිකද අධාර්මිකද යන්න සලකලා, සම වර්යාවද විසම වර්යාවද කියා හිතලා, ගැඹුරින් කල්පනා කරලා ඒවා විසම පැත්තට වැටෙනවානම්, අධර්ම පැත්තට වැටෙනවානම් අපට උපේක්ෂා වෙන්න වෙනවා. ඒ කියන්නේ අපි සාහසිකව ක්‍රියාත්මක නොවිය යුතුයි. මොකද ඉක්මනින් ක්‍රියාත්මක වීම තුළින් දන්නෙම නැතුව බරපතල අකුසලයක පටලැවෙනවා. ඒකට ගෙවන්න වෙනවා දීර්ඝ කාලයක් සංසාරයේ.

ඔය තත්ත්වය නිසයි එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ මේ මිථ්‍යා ආජීවයේ භයානකකම. සාමාන්‍යයෙන් දැන් මේවා සුලු දේවල් හැටියට සලකනවා. මේ අනුවම කරන ලද තවත් ඉතාමත්ම ප්‍රකට දේශනාවක් තියෙනවා. එක් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ලෝකයේ පුද්ගලයින් තුන් දෙනෙක් ඉන්නවා කියලා. මේ කියන පුද්ගල විග්‍රහය එතනදී බුදුපියාණන් වහන්සේ කරන්නේ ආර්ථික, ධාර්මික දෙපැත්තම අල්ලලා. ආර්ථික, ධාර්මික කියන දෙපක්ෂයම අල්ලලා කරන පුද්ගල විග්‍රහයක් තිබෙණවා. ලෝකයේ ඉන්නවා තුන් දෙනෙක් කවුද තුන්දෙනා? අන්ධයයි, එකැස් කණායි, ඇස් දෙකක් ඇති

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

තැනැත්තයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ අන්ධයා තේරුම් කරන්නේ මෙහෙමයි. යම් කෙනෙක් සිටිනවා ඒ තැනැත්තාට තමන් නොලැබූ ධනය ලබාගැනීමටවත්, ලබාගත්තු ධනය තරකරගැනීමටවත්, තහවුරු කරගැනීමට හෝ වැඩිකරගැනීමටවත් අවශ්‍ය නුවණැස නෑ. ඒ වගේම ඒ තැනැත්තාට හොඳ නරක කුසල් අකුසල් පව් පින් තෝරාබේරා ගැනීමට උපකාර වෙන නුවණැසත් නෑ. දහම් ඇසත් නෑ. අන්ත ඒ තැනැත්තා එහෙම පිටින්ම අන්ධයයි.

දෙවෙනි පුද්ගලයා එකැස් කණා. එබඳු අය බුදුපියාණන් වහන්සේ හඳුන්වන්නේ ඒ තැනැත්තාට නොලැබුණු ධනය ලබාගැනීමට සහ ලැබූ ධනය වැඩිකරගැනීමට අවශ්‍ය ආර්ථික ඇස තියෙනවා. නමුත් ධාර්මික ඇස නෑ. මේ තැනැත්තා කල්පනා කරන්නෙ නෑ හොඳ නරක පිළිබඳව, කුසල් අකුසල් පිළිබඳව. අන්ත එකැස් කණාගේ ස්වභාවය. ඇස් දෙකක් ඇති කෙනා මේ අනුව කෙලින්ම හිතාගන්න පුළුවන් මේ පින්වතුන්ට - අර දෙඅංශයෙන්ම සම්පූර්ණ කෙනා. එතකොට අන්ත නියම බෞද්ධ පින්වතෙක්නම් බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වූ ඒ විග්‍රහයට අනුව ඇස් දෙකම ඇතුව ජීවත්වෙන්න උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන. එහෙම නැත්නම් එකැස් කණෙක් හට්ටියට ජීවත් වූණොත් බරපතල විපාක, ඒ කියන්නෙ බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙලින්ම දක්වනවා ඒ විදියට අධාර්මිකව විෂමචාරීව බොරුවෙන් වංචාවෙන් හොරමැරකමින් ජීවත් වූණොත් අවසානයේ නිරය ආදී තැන්වල දීර්ඝ කාලයක් විපාක විදින්න සිද්ධවෙන බව. එතන ඒ පුද්ගල විග්‍රහයෙහිත් අපට පැහැදිලි වෙනවා එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ආර්ථික, ධාර්මික දෙපැත්තටම අවධානය යොමුකරලා තියෙන බව.

ඊළඟට තවත් ඒ වගේම එක්තරා තැනක බුදුපියාණන් වහන්සේ ධම්මසමාදන හතරක් දක්වනවා. සීලසමාදන කියන එක මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා. සීලසමාදන කියන්නේ යම්කිසි සීල ප්‍රතිපත්තියක් පිලිඅරගෙන ඒක අනුව ජීවත්වීමට උත්සාහ කිරීම, පොරොන්දුවීම, අධිෂ්ඨාන කරගැනීම. මෙතන ධම්මසමාදන නමින් දක්වන්නේ පංචශීලය, අෂ්ඨාංග ශීලය වගේ දේවල් නෙවෙයි. මෙතන කියවෙන්නේ දස අකුසල් පිළිබඳව. දස අකුසල් වලින් වෙන්වීම. දස අකුසල් කියන්නෙ පින්වතුනි බොහොම දෙනෙක් දන්නවා කයින් කෙරෙන අකුසල් තුන, සතුන් මැරීම, සොරකම් කිරීම, කාමයෙහි වරදවා හැසිරීම කියන ඒවායින් වෙන්වීම. ඊළඟට වචනයෙන් කෙරෙන අකුසල් හතරෙන්

වෙන්වීම. මොනවද? බොරුකීම, කේලාම් කීම, පරුස වචන කීම, නිෂ්ඵල සම්ප්‍රදාය කියන ඒ නිෂ්ඵල ඕපද්‍රුපාදිය දෙකීම. නිර්ථක වචන දෙකීම. ඒ වචනය පිළිබඳ ඒවායින් වෙන්වීම. ඊළඟට සිත පිළිබඳව අභිප්‍රේෂ කියලා වචනයක් යොදනවා. ඒ කියන්නේ දැඩි විෂම ලෝභය. විෂම ලෝභය හඳුන්වන්නේ කොහොමද? ලෝභයනම් කා තුළත් තිබෙනවා. විෂම ලෝභයේ ස්වභාවය කෙනෙක් ළඟ යමක් තියෙනවා දැකලා 'ආ මේක කොහොම හරි මට ගන්න ඇත්නම්' කියලා අනුන්ගේ සැපත පිළිබඳ ඊර්ෂ්‍යාපරවශව ඒක ලබාගන්න ඇති කරගන්න ගිප්පව. ඒ ගිප්පව, විෂම ලෝභය මේ සිතෙන් ඇති කරගන්න බරපතල අකුසලය. ඒ වගේම ද්වේෂය, ද්වේෂ සිත. ඊළඟට තුන්වෙනුව දක්වනවා මිට්‍යාදාෂ්ටිය. විෂම ලෝභය, ද්වේෂ සිත, ඊළඟට මිට්‍යාදාෂ්ටිය.

මෙන්න මේ කියන දස අකුසල් වලින් වෙන්වීමේ ප්‍රතිපත්තිය ගැනීමයි මෙතන ධම්මසමාදන හැටියට දැක්වෙන්නේ. ඉතින් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා ධම්මසමාදන වර්ග හතරක්. මේ කෙටි, සුළු වේලාවේ අපි ඒ සියලුම කාරණා නොදැක්වුවාට කමක් නෑ. දැක්වීම අවශ්‍ය වෙන්නේ නෑ. මේකට අදළ කාරණා දෙක පමණක් අපි මතුකරලා දක්වනවා. මේ හතරෙන් එකක් තමයි ඔන්න යම්කිසි ධර්මසමාදනයක් තියෙනවා වර්තමානයේ සැප ගෙනදෙනවා. නමුත් අනාගතයට දුක් විපාක ගෙන දෙනවා. තවත් ධර්මසමාදනයක් තියෙනවා වර්තමානය වශයෙන් බලනකොට දුක් ස්වභාවයක් තියෙනවා. නමුත් අනාගතයේ සැප ගෙනදෙනවා. මේ පළමු කීව්ව එක අපි ඉස්සෙල්ලා විස්තර කරමු.

ඒක බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ මේ විදියටයි. ඔන්න යම් කෙනෙක් බොහොම සතුටෙන් සොම්නසෙන් යුක්තව සතුන් මැරීම්, හොරකම් කිරීම්, කාම මිත්‍යාවාර, බොරු කිරීම් ආදී ඒවායේ යෙදෙනවා. ඒ පවිකම් වල යෙදෙන්නේ බොහොම සතුටින්. නමුත් ගිහිල්ලා අපායේ ඉපදිලා ඒවායේ බරපතල දුක් විපාක විඳින්න සිද්ධවෙනවා. ඒකට උපමාවකුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා. මේ හැම එකක්ම හිත් කාවද්දන්තයි බුදුපියාණන් වහන්සේ උපමා ආදිය දෙන්නේ. කාව්‍යාලංකාර හැටියට නොවෙයි. මොකක්ද උපමාව? ඔන්න හොඳ බීම භාජනයක් තියෙනවා. ඒ බීම හොඳ වර්ණවත්, හොඳ පාටක් තියෙනවා. සුවඳක් තියෙනවා, රසක් තියෙනවා. වර්ණවත්, සුගන්ධවත්, රසවත් පානයක් තියෙනවා. නමුත් මේ පානයට වස යොදලයි තියෙන්නේ. මැරෙන්න අකමැති, ජීවත්වෙන්න කැමති, දුකට අකමැති, සැපයට

කැමති කෙනෙක් මෙනතට එනවා. අර බීම භාජනය ළඟ සිටින අය කියනවා 'එන්න එන්න මෙන්න හොඳ බීම භාජනයක් තියෙනවා. මේක රසවත්, සුවඳවත්, වර්ණවත්, හැබැයි මේකෙ විස යොදලා තියෙන්නෙ. කැමතිනම් බොන්න' බොනකොට බොහොම රසයි, සුවඳයි. හැබැයි බිච්චට පස්සෙනම් එක්කො මැරෙනවා. එක්කො මරණයට හා සමාන දුකකට පත්වෙනවා. අර බීම භාජනය ළඟ ඉන්න අය කියන්නේ ඕකයි. ඇත්ත වශයෙන්ම කාරණය කියනවා. එතකොට අර පුද්ගලයා නුවණින් කල්පනා නොකර අරක බොනවා. බිච්චහම මොකද වෙන්නෙ? බොනකොට රසවත්. බිච්චට පස්සෙ අර කියාපු විදියට මරණයට පත්වෙනවා. එහෙම නැත්නම් මරණය හා සමාන දුකකට පත්වෙනවා. කරනකොට සැප නමුත් අවසානයේ දුක් විපාකත් විදින්න සිද්ධවෙන අර පාප ක්‍රියා සතුටින් කිරීමේ ප්‍රතිපත්තියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වූ උපමාවයි ඔය.

ඊළඟට දෙවනුව කියාපු ධර්මසමාදානය මොකක්ද? ඒවායේ යෙදෙන අවස්ථාවේ දුකක්. සැපක් නෙවෙයි දුකක් වගේ දැනෙනවා. දෙමිනසක් එහෙමත් දැනෙනවා. නමුත් එහි ප්‍රතිඵලය විපාකය සැප. සැප ගෙනදෙන එකක්. බුදුපියාණන් වහන්සේ, ඒකට දෙන උපමාව කොටින්ම හඳුන්වන්නේ මේ විදියටයි. යම් කෙනෙක් සතුන් මැරීම්, සොරකම් කිරීම් ආදියෙන් බොහොම දුකසේ වැළකෙනවා. දුකසේ කියන්නේ බොහොම අමාරුවෙන්. බුද්ධ වචනය ගැන හිතලා බොහොම අමාරුවෙන් දුක් මහන්සි වෙලා ඒ ශික්ෂාපද රකිනවා. එහෙම නැත්නම් ඒ අකුසල් වලින් වැළකී සිටිනවා. නමුත් එහි ප්‍රතිඵලයක් හැටියට අවසානයේ සුගති තත්ත්වයක් ලබනවා.

මෙන්න මේ විදියට උපමාවක් බුදුපියාණන් වහන්සේ එතනදී දක්වනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේම, විශේෂයෙන්ම සංඝයාවහන්සේලාට දකවා වදළ බෙහෙතක් තිබෙනවා. ඒකට කියනවා පුතිමුත්ත හෙසජ්ජ කියලා. පුතිමුත්ත හෙසජ්ජ කියන්නේ ගෝ මුත්ත - ගවයින්ගේ මුත්ත වලින් හදන බෙහෙතක්. ඒකට ඔය අරඑ එහෙම සම්බන්ධ කරලා ගත්තහම පාණ්ඩු රෝගයට ඉතාමත්ම හොඳ බෙහෙතක්. ඒ උපමාවයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙනතදී දක්වන්නෙ. ඒ බෙහෙත පානය කරනකොට ගදයි. වර්ණයකුත් නෑ, ඒ වගේම රසයකුත් නෑ. නමුත් ඒක පානය කලාට පස්සෙ ඒ රෝගය සුව වෙනවා. ඔය විදියේ පානයක් තියෙන තැනකට එනවා පාණ්ඩු රෝගියෙක්. එතන ඉන්න කට්ටිය කියනවා 'මෙන්න

තියෙනවා බෙහෙතක්. මේක පානය කරනකොට රසක් සුවඳක් එහෙම නෑ. නමුත් පානය කළොත් ලෙඩේ සනීප වෙයි' ඒක කිව්වහම අර පුද්ගලයා නුවණින් කල්පනා කරලා අරුවී දෙයක් නමුත් අර බෙහෙත ගන්නවා. ගත්තට පස්සේ සුව වෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ අමාරුවෙන් නමුත්, දුකසේ නමුත්, අඩ අඩා නමුත් අර ධාර්මික ක්‍රියාමාර්ගයේ යෙදෙන අයට අවසානයේ සැපතක් බලාපොරොත්තු විය හැකි බවයි මේ උපමාවෙන් දක්වන්නේ.

ඒ වගේම මේ සීලසමාදානය තුළ තියෙන්නේ ඒ විදියේ දෙයක්. දැන් මෙතනදී බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා අර පළමු පුද්ගලයා ගැන. බොහොම ලොකුවට හිතාගෙන ඒක ගැන උදම්වෙමින් ප්‍රාණසාත අදින්නාදන ආදියෙහි යෙදෙනවා බොහොම සතුටින්. ඒ තැනැත්තාට එහි විපාක විදින්න වෙනකොටයි තේරෙන්න. ඊළඟට කියාපු පුද්ගලයා ඒවයින් වෙන්වෙනවා බොහොම දුකසේ. බොහොම අමාරුයි ඒවායින් වෙන්වෙන්න. නමුත් බොහොම දුකින් දෙමිනසින් ඒවායින් වෙන්වෙනවා. නමුත් එහි ප්‍රතිඵලය හොඳයි. දැන් ඔන්න මෙතන තමයි අපට එකතු කරගන්න තියෙන්නේ මේ සීලාදී ගුණධර්ම වල වටිනාකම. මොකද අවබෝධය තුළිනුයි කෙනෙකුට තමන්ගේ ආකල්පය වෙනස්කරගන්න පුළුවන් වන්නේ.

දැන් කෙනෙකුට හිතන්න පුළුවන් මේ ප්‍රාණසාතයෙන් වෙන්වීම, හොරකමෙන් වෙන්වීම ආදී දේවල් බොහොම අමාරුයි, මේවායින් වැළකීම මහා කරදරයි. ඊට වැඩිය ලේසි ක්‍රම තියෙනවා, ඒක මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය. යම් කෙනෙක් බුද්ධ වචනය අනුව ශ්‍රද්ධාව ඇති කරගත්තානම් ඒ තැනැත්තාට පුළුවන් අරක තුළින් සතුටක් මතුකරගන්න. සීලාදී ගුණධර්ම රැකීමේදී සීලසමාදානයේ ඇති වටිනාකම තමන් හිතලා, ඒ ශීල අධිෂ්ඨානය ගැන හිතලා ඊළඟට ඒක ආවර්ජනා කරලා තමන් සතුටක් ලබාගන්නවා. ඒක අනවස්ඡ සුඛ නමින් හඳුන්වනවා. ගිහි පින්වතාට අයිති සැපයක් ඒක. විශේෂයෙන්ම ඒ අනවස්ඡ සුඛය කියන එක මය මහා ධනවත්තයින්ටවත් මේ කාලෙ නෑ. මොකද හේතුව, අන්න අර කියාපු ගසා කෑම. ඒ අයගේ අප්‍රමාදය ඒකයි. දැන් බොහෝවිට ලෝකයාගේ අප්‍රමාදය හැටියට සලකන්නේ අන්න අර පිළිහුඩුවාගේ, උකුස්සාගේ, ගිජු ලිහිණියාගේ අප්‍රමාදයයි. බොහොම අප්‍රමාදීව අර ගොදුරට පාත්වෙනවා. ඒ අප්‍රමාදය නෙවෙයි මෙතනදී බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ. තමන්ගේ දුරදර්ශීකම. එහෙම

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

නැත්නම් පිළිඟුවුවාගේ, උකුස්සාගේ, ගිජු ලිහිණියාගෙන් යම්කිසි දුරදර්ශී බවක් තිබෙනවා අර ගොදුර විතරක් ජේන. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේගේ දුරදර්ශී බව, අප්‍රමාද බව වෙන එකක්.

දැන් ඇතැම් ධනවතුන්ට අන්න අර කියාපු අනවජ්ජ සුඛය නෑ. නිරවද්‍ය සුඛය නෑ. තමන් මහාධනස්කන්ධයක් රැස්කරගත්තට මොකද මේක රැස්කරගත්තෙ කොහොමද කියලා හිතනකොට ලොකු පසුතැවිල්ලක් ඇතිවෙනවා. අර කියාපු විදියට මනුෂ්‍යයින්ට පීඩා කරලා, නොයෙකුත් විදියේ දූෂණ වලින් වංචා වලින් ගසාකැමී වලින් එකතුකරගන්න සැපය. ඒ තුළින් ඒ තැනැත්තාට මරණ මංවකයේදී බරපතල දුක් පීඩා විදින්න වෙනවා. මරණින් මතු දුක් පීඩා විදින්න වෙන බව ඇත්ත වශයෙන්ම බුද්ධ වචනය අනුව අමුතුවෙන් කියන්න දෙයක් නෑ. ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ ඒ වෙනුවට නුවණැති පින්වතා කරන්නට ඕන අර අමාරු හැටියට පෙනෙන එකේ ගුණ පක්‍ෂය ගැන හිතලා, මේකෙන් මට යහපතක් වෙනවා කියලා ඒ ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගෙන ඒක තුළින් සතුටක් ලබාගැනීමයි.

නිරවද්‍ය සුඛය කියන්නේ අර ශීලය තුළින් මතුකරගන්න සැපයයි. 'මං මේ මේ ප්‍රතිපත්තිය රැක්කා,' කොටින්ම කියතොත් සීලානුස්සතියම භාවනාවක් බවට පත් කරගන්න පුළුවන්. තමන් සීලවන්න බව. ඒක ගැන නිතර නිතර හිතනකොට ඒ තැනැත්තාට ඒ සතුට ඇතිවෙලා. අන්තිමට ඒක තුළින් හිත එක්තැන් වෙනවා. සමාධිමත් වෙනවා. ඒ තරම් දුර යන්න පුළුවන්. ඒක නිසා ඇතැම් කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන් බුදුපියාණන් වහන්සේ හැම එකක්ම දේශනා කරලා තියෙන්නේ වේරමණි, වේරමණි - මොකක්ද මේ වේරමණි? වෙන් වෙන්, වෙන් වෙන් කියලා කියනවා. ඉවත්කරන, අතහරින දේවල්මයි බුදුපියාණන් වහන්සේ කියන්නේ. අපිට කරන්න දෙයක් කියන්නේ නෑ. එහෙමත් කෙනෙකුට කියන්න පුළුවන් ඔය ආර්ථික න්‍යායන් අනුව. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්වුම් කරලා දෙනවා ඒ අතහැරීම තුළ තමන්ට සතුටක් ලබාගන්න පුළුවන්. යම් කෙනෙක් පංචශීලය හරියට රකිනවානම් ඒ එක එකක් ගැන ආවර්ජනා කරලා ඒ සතුට ලබාගන්න පුළුවන්.

බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා මේ තරම් සත්ත්ව ඝාතන කෙරෙන ලෝකයක මම මේ අන්තක අප්‍රමාණ සත්ත්වයින්ට අහස දනය දෙමින් ජීවත්වෙනවා කියලා. දැන් කාලෙනම් අපි නිතර මතක්කරන

ආකාරයට අභය දනය කියන එක සමහරවිට පින්තුරයක් ගන්න ලැස්ති කරගෙන මැරෙන්න ඉන්න ගවයෙක් නිදහස් කිරීමකට සීමා වෙලා තියෙනවා. නමුත් නිහඬව, ලෝකයාට කැගහන්නෙ නැතුව තමන් ප්‍රතිපත්තියක් වශයෙන් හිංසාවක් නොකර ඉතාමත්ම පිරිසිදුව ප්‍රාණඝාතයෙන් වැළකීමේ ශික්ෂාපදය රකිනවානම් ඒ තැනැත්තා අනන්ත අප්‍රමාණ සත්කයින්ට අභය දනය දෙනවා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. ඒක තුළින් සතුටක් ඇතිකරගෙන ඒ ශික්ෂාපදය ආවර්ජනා කිරීමෙන් අර තැනැත්තාට පුළුවන් සමාධියක් පවා ලබාගන්න. ඒකම නිවනටත් උපකාර කරගන්න පුළුවන්. අන්න ඒ තරම් පුදුම ගැඹුරක් තිබෙනවා මේ සීලාදී ගුණධර්ම වල. ඒක තේරුම්ගන්නට ඕන. ඒ වගේම තමයි මෙතන ධර්මසමාදන කියලා කිව්වේ අර සීලසමාදන වගේම දස අකුසල් වලින් වෙන්වීමයි. ඒ දස අකුසල් වලින් වෙන්වීමේ ප්‍රතිපත්තිය ඊටත් වඩා වැඩිදුරට යනවා. ඒ එක එකක් ගැන හිතලා මෙවැනි සමාජයක මෙන්න මෙහෙම එක් එක් ශික්ෂාපදයක් රකිනවා. එහෙම නැත්නම් එක් එක් ප්‍රතිපත්තියක් රකිනවා කියලා හිතනකොට සතුටක් එනවා. ඒ අතින් බලනකොට අකමැත්තෙන් අර පුතිමුක්ත භෙසඡ්ඡය බොන කෙනා වගේ නෙවෙයි කැමැත්තෙන් බොන්න පුළුවන් වෙන තත්ත්වයක්.

ඒ ඒ අවස්ථාවටත් ඒ තුළින් තමන්ට සහනයක් ලබාගන්න පුළුවන් විදියේ ගැඹුරු ප්‍රතිපත්තියක්, ගැඹුරු අර්ථයක් මේ සීලාදී ගුණධර්මයන් තුළ තිබෙනවා. එතකොට මෙන්න මේ හැම එකකම මූලික කාරණය තමයි පව් වලින් වැළකීම. බුදුපියාණන් වහන්සේ නිතර ප්‍රකාශ කරන්නේ මාර්ග උපද්‍රවයක් ඇති අවස්ථාවේදී වෙළෙන්ද, ඒ අතටත්, මේ අතටත් නොයා ඉස්සරහට පස්සටත් නොයා උපේක්ෂා වුණා වගේ යම්කිසි ක්‍රියාමාර්ගයක් තුළ තමන්ට පෙනෙනවානම් මේක කළත් වැරද්ද, නොකළත් වැරද්ද කියලා ඒ අවස්ථාවේ උපේක්ෂා වෙන්න ඕන. ටිකක් ඒක අල්ලලා හිටින්නට ඕන. නැතුව ඒකට ආසක්ත වෙන්න නරකයි.

ඒ වගේම තමයි දුරදර්ශීව, මේවා ගැන කල්පනා කරන්නට ශක්තියක් තිබෙන්නට ඕන. ඒ විදියේ ප්‍රතිපත්තිගරුකව ජීවත්වෙන කෙනාට පසුතැවිලි අඩුයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන ආකාරයට අනවච්ඡ සුඛය, නිරවද්‍ය සුඛය තියෙනවා. නිතරම සිත සතුටෙන් ඉන්න පුළුවන්. ආවර්ජනා කරලා බලනකොට ආවර්ජනා

කියන්නේ ආපස්සට හැරිලා බලනවා. ආපස්සට හැරිලා බලනකොට තමන්ගේ ජීවිතයේ පිරිසිදු බව හිතනකොට ඒ තැනැත්තාට ලොකු සතුටක් ඇතිවෙනවා. විශේෂයෙන්ම අවසාන අවස්ථාවේදී. ධානංජානි බ්‍රාහ්මණයා ඒ මුල් අවස්ථාවේදී අධර්මයෙන් ජීවත් වුණ නමුත් දිගට ප්‍රවෘත්ති සඳහන් නොවුණත් සැරියුත් ස්වාමීන්වහන්සේගේ අවවාදය ලැබුණට පස්සෙ විශාල ජීවිත පරිවර්තනයක් වුණ බවයි අපට පේන්නේ. විශාල ජීවිත පරිවර්තනයක ප්‍රතිඵලය හැටියට තමයි ඒ බමුණට බ්‍රහ්ම ලෝක උත්පත්තිය ලබාගන්න පුලුවන් වුණේ. අවසාන අවස්ථාවේ අසන්නට ලැබුණ බණ පිහිටිකරගෙන. එතකොට තමතමන්ගේ ජීවිත කොයි කොයි විදියට ගෙවුණත් අපි අධිෂ්ඨාන කරගන්නවානම් - මේ අවුරුද්දක් අවසානයේදී මේ පින්වතුන් නොයෙකුත් විදියේ ඉලක්කයන් අධිෂ්ඨානයක් ඇති කරගන්නවා අවුරුදු වාරිත්‍රවලට සම්බන්ධ කරගෙන. වෙන එකක් තබා රැකීරක්‍ෂා සඳහා පිටත්වෙන්නෙන් නැකතටයි. නැකතට කළත් ඒවා නොනැකතට අයිති දේවල්නම් එයින් ඇති වැඩක් නෑ. නොනැකත කියන්නේ මොකක්ද? නැකතට කරන්න, සුභ දේ කරන්න ඕන. අසුභ දේවල් තමයි මිථ්‍යා ආජීවය. නැකතට රැකී රක්‍ෂාවලට පිටත්වෙනවා කියලා අර කියාපු මිථ්‍යා ආජීවයට පිටත්වෙනවානම් ඒ නැකතින් වැඩක් නෑ.

මේ ජීවිත පරිවර්තනය එක දවසින් එක මොහොතින් කරන්න බැරිවෙන්න පුලුවන්. නමුත් නුවණැති පින්වතුන් මේවාට හිත යොදලා උත්සාහවන්ත වුණොත් තමතමන්ගේ ජීවිත පරිවර්තනයක් ඇති කරගන්න බැරිවෙන්නේ නෑ බුද්ධ වචනය අනුව. ඊට වඩා දේවල් ලෝකයා අනහැරලා තියෙනවා. ඒකට කරන ක්‍රියාමාර්ගයේ එක පියවරක් තමයි යටත් පිරිසෙයින් හතර පෝයෙන් එක පෝයකටවත් සිල් සමාදන් වීම. ඒ විදියේ මිථ්‍යා ආජීවයක යෙදිලා ඉන්න කෙනෙක් එක දවසක් එයින් වෙන්වෙලා ඒක පරිත්‍යාග කරලා ඒ ලැබෙණ ලාභය පරිත්‍යාග කරලා පිරිසිදු ශීලයක් සමාදන් වෙලා දවස ගෙවනවානම් ඒ තැනැත්තාට එතනින් යම්කිසි ඉඩකඩක් ලැබෙණවා ඇයි මට එක දවසක් පුලුවන්නම් මේක දවස් දෙකක් කරගත්තොත් පෝය දෙකට සමාදන් වෙලා. ඊළඟට පෝය හතරකට ගත්තොත් දවස් හතරක්නේ. ඔහොම ඔහොම ගිහිල්ලා ක්‍රමක්‍රමයෙන් තමන් සමහරවිට පාරම්පරිකව අරන් ආපු මිථ්‍යා ආජීව මාර්ගයෙන් පවා වෙන් වෙන්න පුලුවන් වෙනවා. එහෙම ප්‍රයත්නයක් නොකර සමාජය යන අතට ගැතියෙලා ගමන් කළොත් තව තවත් පරිහානි මාර්ගයටයි යන්නේ. අපි සඳහන් කළ මාංශ භක්‍ෂණය

ආදී දේවල් වලට රුකුල් දෙන අන්දමට දිව බොහොම ඉක්මනින් හුරුවෙනවා. ඒ විදියේ ලෝකයක් පවතින්නේ. මිථ්‍යාවන් ගැන නුවණින් කල්පනා කරලා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ වචන ගැඹුරින් තේරුම් ගතයුතුයි. තමන්ගේ ජීවිතාව, මෙතනට පමණක් සීමා වුණු එකක් නෙවෙයි මේ ජීවිත සංසාර ගමනේ, මේ බුද්ධෝත්පාද කාලය කියන්නේ ඉතාම දුර්ලභ කාලයක්. මනුෂ්‍ය ආත්මභාවයත් දුර්ලභ අවස්ථාවක්. එතකොට අපි තිරිසනුන් හැටියට, යක්ෂයින් හැටියට ජීවත් වුණොත් අපට බුද්ධශාසනයෙන් නියම ප්‍රයෝජනයක් ගන්න බෑ. ඒක නිසා අපේ ජීවිතය ඇතුළත පරිවර්තනය කරගැනීම තමතමන්ටම අයිති දෙයක්. ඒ සිතිවිලි පරම්පරාවයි අද දවසේ අවුරුද්ද වෙනුවෙන් මේ පින්වතුන්ට තමතමන්ගේ විත්ත සන්තානයට එකතු කරගන්න ලැබුණේ.

මේ පැයක් විතර කාලය තුළ මේ පින්වත් පිරිස තමතමන්ට යම් යම් ප්‍රමාණ වලින් අටසිල් හෝ දසසිල් හෝ ආජීව අෂ්ඨමක ශීලය හෝ එවැනි ශීලයක් සමාදන්වෙලා මේ අවස්ථාවේ ධර්මදේශනාවකට සවන් දුන්නා. එදිනෙද ජීවිතයේ ඇති කරගන්න ඒ පැවැත්මේ, කය, වචනය, සිත කියන තුන් දෙර හික්මවාගැනීම තුළින් තමයි අපට මේ සංසාර විමුක්තිය ලබාගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒක නිසා ධර්මශ්‍රවණ වශයෙන් රැස්කරගත්තු ඒ ශක්තිය නිතරම මතක් කරන ආකාරයට ශ්‍රද්ධාදී ඒ ගුණ දියුණු කරගෙන ශ්‍රද්ධා විරිය සති සමාධි පඤ්ඤා කියන ඉන්ද්‍රියධර්ම බලධර්ම බවට පත්කරගෙන හැකිතාක් ඉක්මනින් කල්‍යාණමේත්‍ර ආශ්‍රය පිහිට කරගෙන සෝවාන් සකදගාමී අනාගාමී අරහත් කියන මාර්ග එල ප්‍රතිවේදයෙන් උතුම්වූ අමාමහ නිවනෙන් මේ ජාති මරණාදී සියලු සංසාර දුකෙන් මිදීමට ශක්තිය බලය ලැබේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. ඒ වගේම තමතමන් නමින් නැසී මියගියාවූ ශ්‍රේණිනූත් ඇතුළුව අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා වූ යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් මේ ධර්මදේශනාමය ධර්මශ්‍රවණය කුසලය අනුමෝදන් වෙන්න බලාපොරොත්තු වෙනවානම් ඒ හැම කෙනෙක්මත් මේ කුසලය අනුමෝදන් වීමෙන් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගනිත්වා! කියන ප්‍රාර්ථනාවත් ඇතිකරගෙන මේ ගාථාව කියන්න.

‘එත්තාවතා ව අමෙහි...’

157 වන ඉදිරිපස

157 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධරී දේශනා අංක 109)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස’

යස්ස පුරෙ ව පච්ඡා ව
මජ්ඣෙ ව නත්ථි කිඤ්චනං
අකිඤ්චනං අනාදනං
තමහං බ්‍රුමි බ්‍රාහ්මණං’ති

– ධම්මපද, බ්‍රාහ්මණ වග්ග.

සැදූහැවත් පින්වතුනි,

සසර දුකින් මිදීමේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව හැටියට තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේ අද වැනි ඇසළ පුර පසළොස්වක පොහොස දවසක ලෝකයා හමුවේ නැබුටේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයයි. ගිහි පැවිදි හේදයක් නැතුව නිවන් බලාපොරොත්තු වෙන හැම කෙනෙක්ම පිළිපදින ඒ ප්‍රතිපදාවත්, මාර්ගයත් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයමයි. ඒ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ අංගයක් වන සම්මා සංකල්පයට අයිති මූලික අංගයක් වන නෙකධම්ම සංකල්පය ගිහි ගෙදරක් තුළ මෝරායාමෙන් ඇතිවෙන පරිවර්තනය දක්වෙන ආදර්ශවත් කථාවකුයි අද අපි මාතෘකා කළ ගාථාවට නිදන කථාව හැටියට තියෙන්නේ.

බුදුපියාණන් වහන්සේ රජගහ නුවර වේළුවනාරාමයේදී මේ ගාථා ධර්මය දේශනා කොට වදලේ ධම්මදින්නා කියන භික්ෂුණියක් සම්බන්ධයෙනුයි. මේ ධම්මදින්නාවගේ ගිහි කාලයේ සැමියාගේ නම විසාක උපාසක. විසාක උපාසකතුමා දවසක් බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් බණ අහලා අනාගාමී ඵලයට පැමිණිලා ගෙදර එන අතරේ කල්පනා කරනවා ‘මම මේ මගේ සියලුම සම්පත් ධම්මදින්නාවට - භාර්යාවට පවරලා දීලා මම නිදහස් වෙන්න ඕන’ කියලා. ඉතින් වෙනද ගෙයින් පිටතට ගිය ස්වාමි පුරුෂයා එනකල් ධම්මදින්නාව ජනේලයෙන් බලාගෙන ඉන්නවා. ස්වාමි පුරුෂයා එසේ එන අතරේ ඔවුනොවුන්ට සිනාවෙන් සංග්‍රහ කරගන්නවා. එහෙම සිරිතක් තිබුණා. මේ කියන දවසේ විසාක උපාසකතුමා ජනේලෙ දිහාව බලන්නේ නැතුව සන්සුන්ව ගෙට ඇතුළු වුණා. ඒක ගැන ධම්මදින්නාව ටිකක් කල්පනාවට වැටුණා මොකද අද විශේෂයක් කියලා. ඊළඟට ආහාර

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

සුදනම් කළහම, වෙනදනම් විසාක උපාසකතුමා 'එන්න අපි එකට කැම කමු' කියලා භාර්යාවටත් කතා කරලයි ආහාර ගන්නේ. මෙද නිශ්ශබ්දව ආහාර ගන්නා. ඉතින් තවදුරටත් මේ ධර්මදින්නාව කල්පනා කලා මොකක් හරි කාරණයක් නිසා හිත නරක්වෙලා කෝපවෙලා වෙන්න ඇතෙයි කියලා.

ඊළඟට විසාක උපාසකතුමා නිස්කලංකව ඉන්න අවස්ථාවේ භාර්යාවට කතා කරලා කියනවා 'ධර්මදින්නා, මේ සියලු සැප සම්පත් ඔබ භාරගන්න' කියලා. එතකොට ධර්මදින්නා කල්පනා කරනවා තරහ වෙච්ච අය මේ විදියට සම්පත් පවරන්නේ නෑ. මොකද මේ කියලා. 'එතකොට ස්වාමීනි ඔබතුමා මොකද කරන්නේ?' කියලා ඇහුවා. කාරණය විස්තර කළහම ධර්මදින්නාව කියනවා 'ඔබතුමා මේ විසිකරන කෙළ පිඩ මම අහුලගන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ නෑ. මට මහණ වෙන්න අවසර දෙන්න' කියලා. මෙයින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් ධර්මදින්නාවත් ඒ වෙනකොට බොහොම ශුද්ධාවන්ත, ඒ වගේම භාවනා එහෙම කරපු තැනැත්තියක් වෙන්න ඇති. විසාක උපාසකතුමාත් ධර්මදින්නාව මෙහෙණවරකට කැඳවාගෙන ගිහිල්ලා පැවිදිවීමට ඉඩ සලසා දුන්නා. ධර්මදින්නා තෙරණිය විවේකයට කැමති කෙනෙක් නිසා උපසම්පදවෙන් පස්සෙ තවත් හික්කුණින්වහන්සේලා පිරිසකුත් එක්ක ඇත ජනපදයකට විවේක වාසය සඳහා ගියා. ඒ තෙරණිය ධර්මදින්නා තෙරණිය නමින් හැඳින්වුණා. උපසම්පදවෙන් පස්සෙ භාවනා කරන්න විවේකයට ගිහිල්ලා වැඩිකල් නොගොස්ම සිවුපිළිසිඹියාපත් අරහත්ඵලයට පැමිණිලා කල්පනා කලා 'අපේ ඥාතීන්ට මා නිසා පින් සිද්ධකරගන්න අවස්ථාව දෙන්න ඕන' කියලා නැවතත් රජගහනුවරට පැමිණියා.

තමන්ගෙ මෙහෙණවරට පැමිණි බව විසාක උපාසකතුමාට අහන්න ලැබුණහම කල්පනා කලා සමහරවිට මොන හේතුවකින් හරි පැවිද්ද ගැන කළකිරිලා වෙන්න ඇතෙයි මෙව්වර ඉක්මනට ආවේ කියලා. ඉතින් විසාක උපාසකතුමා ඒ අසපුවට ගිහිල්ලා වන්දනා කලා. නමුත් ධර්මදින්නා තෙරණියන්ගෙන් කෙලින්ම අහන්න බෑ මොකද මේ? හිත පැවිද්දෙන් වෙන්වෙලාද ආවේ කියලා. ඒ වෙනුවට මොකක්ද කළේ? සෝවාන් මාර්ගයට අදාල ප්‍රශ්නයක් ඇහුවා. ඒ ප්‍රශ්නයට හරියට කෙලින්ම පිළිතුරු දුන්නා. ඊළඟට සකදගාමී මාර්ගයට, අනාගාමී මාර්ගයට ඔය විදියට ප්‍රශ්නයෙන් ප්‍රශ්නය ඇහුවා. පුදුම විදියට පිළිතුරු

ලැබුණා. ප්‍රශ්නයයි උත්තරයයි පමණයි. වෙන අමුතු ආ ගිය කතාවල් නෑ. ඒ අනාගාමී විසාක උපාසකතුමාගේ ධර්මාවබෝධයේ සුළු අඩුවක් නිසා රහත් මගට අදාළව අවසානයට ඇසූ ප්‍රශ්නය මායිමෙන් පිට පැනීමක් බව වටහා ධම්මදින්නා තෙරණිය කියනවා ‘උපාසකයෙනි, ඔබ ප්‍රශ්න කිරීමේ සීමාව ඉක්මවලා ගියා. මේ ප්‍රශ්නයේ සීමාව තේරුම්ගන්න ඔබට බැරවෙලා තියෙනවා. දැන් ඉතින් මේ කළ සාකච්ඡාව ඕනනම් ගිහිල්ලා භාග්‍යවතුන්වහන්සේට සැලකරන්න. ඒ කියාපු හැටියට දරාගන්න’ කියලා. ඒ නිසා උපාසකතුමාත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට ගිහිල්ලා මේ කළ සම්පූර්ණ සාකච්ඡාව ප්‍රකාශ කළා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රශංසා කරලා කිව්වා ‘ඒ මගේ දියණිය ධම්මදින්නා කියාපු ධර්ම කාරණා විග්‍රහය හරියටම හරි. මගෙන් ඇහුවත් ඔය ප්‍රශ්න වලට මේ පිළිතුරුමයි දෙන නියෙන්නෙ. ඕනොමෝ මහාපණ්ඩිත, මහාප්‍රාඥ තැනැත්තියක්’ කියලා. ත්‍රිපිටකයේ තවත් තැනක සඳහන් වෙනවා තෙර තෙරණියන්ට, ශ්‍රාවක ශ්‍රාවිකාවන්ට අග්‍ර ස්ථානය දුන්න අවස්ථාවේ, ධම්මදින්නා තෙරණියට මුළු මහත් භික්ෂුණි ශාසනයේ, ධර්මකථික භික්ෂුණින් අතර අග්‍රස්ථානය බුදුපියාණන් වහන්සේ දී වදාළ බව.

අර කියාපු ධර්ම සාකච්ඡාව අද පවා දකින්න ලැබෙනවා මැදුම් සහියේ වූල වේදළේ සූත්‍රයේ. ඉතාම ගැඹුරු සූත්‍රයක් බොහොම උගතුන්ගෙන් අවධානයට යොමු වෙනවා වගේම භාවනායෝගීන්ගෙන් අවධානයට යොමුවෙන ඉතාම ගැඹුරු සූත්‍රයක්. ඒකෙ අමුතු විස්තරයක් නෑ. ප්‍රශ්නයයි උත්තරයයි, ප්‍රශ්නයයි උත්තරයයි. ඉතාමත්ම චට්තා විදියේ ධර්ම සංග්‍රහයක් එතන තියෙනවා. මේ තුළින් අපට පෙනීයන්නේ ධර්ම ප්‍රාතිහාර්යයි. එපමණක් නෙවෙයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අර විදියට ප්‍රශංසා කරලා තවදුරටත් ධම්මදින්නා තෙරණිය පිළිබඳව යම්කිසි ගාථාවක්ද ප්‍රකාශ කළා ප්‍රශංසාවක් හැටියටම. ඒ ගාථාව තමයි අපි මේ මාතෘකා හැටියට තැබුවේ.

යසස පුරෙ ව පව්ඡා ව
 මජ්ඣෙකෙ ව නථී කිඤ්චනං
 අකිඤ්චනං අනාදනං
 තමහං බ්‍රුමි බ්‍රාහ්මණං

නිකම් තේරවිලි ගාථාවක් වගේ බැලූ බැල්මට. ‘යම් කෙනෙකුට කලින්ද, පසුවද, මැදද කිසිවක් නැත්තේද, කිසිවක් අයත් නැති, කිසිවක් අල්ලාගන්නේ නැති ඔහුට මම බමුණෙක් යැයි කියමි’.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

මේ ධර්මපද ගාථාව බොහොම සරලයි. මේ අවස්ථාවේත් ඉතාම කෙටියෙන් දක්වන්නේ. මේ බ්‍රාහ්මණ කියන වචනය බුදුපියාණන් වහන්සේ බොහොම අවස්ථාවල යොදන්නේ රහතන්වහන්සේටයි. දැන් මෙතනින් හෙළි කරන්නේ ධර්මදින්නා තෙරණිය රහත් බවට පැමිණි බවයි. එතකොට රහතන්වහන්සේගේ චිත්තනයේ, ස්වභාවයයි අර පද වලින් දැක්වෙන්නේ. දැනට අපි කෙටියෙන් සඳහන් කළොත් - පසුවට සවිස්තරව දක්වනවා. 'පුරේ' කියන්නේ අතීතය පිළිබඳව. 'අතීත පංචස්කන්ධය පිළිබඳවත් යම් ප්‍රාර්ථනාවක්, යම් ආසාවක් නැහැ. ඒ වගේම අනාගත පංචස්කන්ධය පිළිබඳවත් ප්‍රාර්ථනාවක්, ආසාවක් නැ. අතීත පංචස්කන්ධය විශේෂ ආසාවලක් නැ. අනාගත පංචස්කන්ධය පිළිබඳවත් ආසාවක් නැ.

ඊළඟට ඒ වගේම මැද කියන්නේ මෙතන වර්තමානය. වර්තමාන පංචස්කන්ධය පිළිබඳවත් ඒ විදියට ඇල්මක් නැ. අන්ත එබඳුවූ තමන්ගේ කියලා කිසිවක් අයිති නැති, කිසිවක් අල්ලාගන්නේ නැති තැනැත්තාට මම බමුණෙකැයි කියමි'. ධර්ම පදයේ රහතන්වහන්සේලා පිළිබඳව දැක්වෙන බ්‍රාහ්මණ වග්ගයේයි ඒ ගාථාව දැක්වෙන්නේ. අපි ඉස්සෙල්ලාම කථාන්දරය ගැන සලකලා බැලුවොත්, අපි මුලින් සඳහන් කළ ආකාරයට ගිහි ගෙදරක් තුළ නෙකම්ම සංකල්පය මතු වීම තුළින් ඇතිවෙව්ව පරිවර්තනයයි මෙයින් පෙන්නුම් කෙරෙන්නේ. ඒකෙනුත් හුඟක් පාඩම් ඉගෙනගන්න පුළුවන් මේ කාලයේ ගිහි පින්වතුන්ටත්. ධර්මයට නැඹුරු වූණාට පස්සෙ ගිහි පින්වතුන්ට ගෙදරදෙරවල් වල තියෙන නානාවිධ ගැටළු වලට හොඳ ආදර්ශ මේ කතන්දරයේ දැක්වෙනවා. වෙන එකක් තබා එදිනෙදා ජීවිතය ගැන කල්පනා කරලා බැලුවත් අශ්‍රී සැමියන් වශයෙන් මේ විසාක උපාසකතුමාත් ධර්මදින්නාවත් අතර තිබුණු ඒ සුභද සම්බන්ධතාව අපට ආදර්ශවත් කියලා කියන්න පුළුවන්.

ඒ භාර්යාව ගෙයින් පිටට ගිය තමන්ගේ ස්වාමීපුරුෂයා එන තෙක් කවුළුවෙන් බලාගෙන සිටිනවා. ඊළඟට ඒ වගේම ස්වාමීපුරුෂයා එනවත් එක්කම යහමින් සංග්‍රහ කරනවා. ඒ ස්වාමීපුරුෂයාත් බොහොම මොළොක් ගුණ ඇති කෙනෙක්. තමන් ආහාර ගන්නකොට භාර්යාවට කතාකරලා එකට ආහාරගන්නවා. ඒ වගේ සුභද ලෙංගතු ජීවිතයක් ගෙවපු දෙන්නෙක්. නමුත් ධර්මය තුළින් වෙව්ව ක්‍ෂණික පරිවර්තනයක් නිසා විසාක උපාසකතුමා තීරණය කළා. 'දැන් ඉතින් මගේ බණ භාවනාවලට මට නිදහස ඕන. මේ සියලු සම්පත් විචාරණය භාර්යාවට

පවරන්න ඕන' කියලා. මේ ධම්මදින්නාව පිළිබඳව අතීත කතන්දර වල දැක්වෙන්නේ බොහොම පාරමී පිරුණු බුද්ධශාසනයේ ඒ විදියේ තනතුරක් බලාපොරොත්තුව ආපු මහාපින්වත්ත තැනැත්තියක් හැටියටයි. ඒක නිසා ස්වාමීපුරුෂයා අර විදියේ වචනයක් කියනවත් එක්කම ඒ සම්පත් බලාපොරොත්තු වෙනවා වෙනුවට ඒවා කෙළ පිඩක් හැටියට සලකලා, මට මොකටද ඔබතුමා ඉවතට දුන කෙළපිඩ කියලා ස්වාමීපුරුෂයාටත් කලින් අතහැරියා. ඇත්ත වශයෙන්ම සඳහන් වෙන්නේ විසාක උපාසකතුමා ඒ විදියට උපාසක තත්ත්වයෙන්ම හිටිය බවයි. නමුත් භාර්යාව අර විදියට ධම්මදින්නා තෙරණිය හැටියට මේ ශාසනයේ බොහොම ප්‍රසිද්ධියට පත්වුණා.

මේ නිර්වානගාමී ධර්මය කෙනෙකුගේ සිත් තුළට ඇතුළු වුණහම ඒ පරිවර්තනය බොහෝ දෙනාට තේරුම්ගන්න අමාරුයි. විශේෂයෙන්ම ගිහි ජීවිතයේ නොයෙකුත් බන්ධන වලට එකතුවෙලා යන අයට චිත්ත සන්තානයක ඇතිවෙන මේ පරිවර්තනය තේරුම්ගන්න බැරුව නොයෙකුත් විදියේ අමනාපකම්, නොමනාපකම් ඇතිවෙනවා. නමුත් අපි කවුරු කවුරුත් මේ සංසාරයේ, මේ ලෝක අම්බලමේ තාවකාලිකව හමුවෙලා ඉන්න අය. යම් යම් අතීත සම්බන්ධතාවන් නිසා. නමුත් තනි තනිවම යා යුතු ගමන තමයි මේ නිවන් ගමන. සංසාර ගමන, සංසාරයෙන් එතෙර වීමේ ගමන. එතකොට ඒවාට සුදුසුකම් ඇතිව ඉදිරිපත්වෙන අයට, සුභදව ඊට උපකාර කිරීම වගේ දෙයක් තමයි අර විසාක උපාසකතුමා කළේ. තමන්ගේ භාර්යාව ගිහිල්ලා භාරදුන්නා මෙහෙණවරට. ඊළඟට අපි මේ ගැඹුරු ධර්ම කාරණා විග්‍රහ කරන්නත් බලමු.

දැන් මෙතන පංචස්කන්ධය පිළිබඳව සඳහන් වුණා. මේ පින්වතුන් ඔය පංචස්කන්ධය කියන වචනය අහලා තියෙනවා. රූප, වේදනා, සංඥ, සංඛාර, විකල්පණ කියන පහ බවත් බොහෝ දෙනා දන්නවා. මේ ස්කන්ධ කියලා කියන්නෙ ගොඩ. ගොඩවල් පහක් එතකොට. ඉතින් මේ ගොඩවල් පහ මේ විදියට විග්‍රහ කරලා තියෙනවා. මේ ගොඩවල් බෙදිලා යනවා අතීත, අනාගත, වර්තමාන වශයෙන්. ඒ වගේම ආධ්‍යාත්මික වශයෙනුත් බාහිර වශයෙනුත් දකින්න ලැබෙණවා. ආධ්‍යාත්මික කියන්නේ තමා පිළිබඳවයි. තමා පිළිබඳ රූප ගොඩයි. අනුන් පිළිබඳ රූප ගොඩයි කියලා එහෙම තේරුම් ගනිමු. ඊළඟට ඒ වගේම රළු රූප වෙන්න පුලුවන්, සියුම් රූප වෙන්න පුලුවන්. උසස්

මට්ටමේ රූප වෙන්න පුලුවන්. පහත් මට්ටමේ රූප වෙන්න පුලුවන්. ළඟ තිබෙන රූප වෙන්න පුලුවන්. ඇත තිබෙන රූප වෙන්න පුලුවන්. ඔය විදියට විවිධාකාර රූප සියල්ලම මේ රූප ස්කන්ධයට එකතුවෙනවා. මේවා තණ්හාවෙන් අල්ලාගැනීම නිසා තමයි ඒවාට උපාදන කියන්නේ. පංචඋපාදනස්කන්ධ. ඉතින් කෙනෙකුට අතීත පංචස්කන්ධ ගැන කොහොමද සිහිපත් වෙන්නේ? ඔන්න මෙහෙම හිතෙනවා සමහරවිට.

අපි හිතමු ඔන්න වයස්ගත කෙනෙක් තමන්ගේ තරුණ කාලය ගැන හිතලා ‘මම මේ මේ විදියට ලස්සන කෙනෙක්ව හිටියා. අනේ දැන් මෙහෙම වෙලා තියෙනවා නේද?’ කියලා අර අතීත රූපය ගැන ඇල්මක් ඇති කරගන්නවා. මේකට කියනවා නන්දී කියලා. නන්දී, රාග, ඡන්ද ආදී පද මේ තණ්හාවටම පර්යාය හැටියට, තණ්හාවටම සමාන වචන හැටියට දක්වනවා. අතීතය ගැන හිතලා ඒ ගැන පසුතැවිල්ලක්, එහෙම නැත්නම් ආසාවක් ඇතිකරගෙන ‘අපි දැන් මේ තත්ත්වයේ නැතේ’ කියලා දුක් වෙනවා. ඊළඟට අනිත් පැත්ත තමයි අනාගතය පිළිබඳව. අනාගත ප්‍රාර්ථනා ඇති කරගන්නවා. ‘මං මේ වගේ හොඳ රූපසම්පන්න කෙනෙක්. හොඳ ලස්සන කෙනෙක්, හොඳ ශක්තිමත් කෙනෙක් වෙන්න ඔන’ කියලා අනාගතය පිළිබඳවත් ඒ විදියට හිතමු පැතුම් වල එල්ලිලා ඉන්නවා. ඕක තමයි අර කලිනුත් පසුවත් කියලා කිව්වේ - අතීත පංචස්කන්ධයත්, අනාගත පංචස්කන්ධයත් පිළිබඳව.

වර්තමාන පංචස්කන්ධය වශයෙන් දැන් මේ තියෙන රූපය පිළිබඳවත් ආත්ම වශයෙන් අල්ලගන්නවා. මේ රූපය තමයි ‘මම’ කියන්නේ. මගේ ආත්මය මේකයි. රූපය තුළ ආත්මයක් තියෙනවා. ආත්මය තුළ රූපයක් තියෙනවා. රූපය ආත්මය සහිතයි. ඔය විදියට ආත්ම විදියට තමා හැටියට සලකනවා මේ රූපය. ඉතින් වර්තමාන රූපය පිළිබඳව ඇල්මක් ඇතිකරගන්නේ ඒ ආකාරයටයි. දැන් මෙතන කියවෙන හැටියට ඒ සංකල්පනාවන් වලින් රහතන්වහන්සේ මිදුණා කියන එකයි දැක්වෙන්නේ. යම් කෙනෙකුට කලින් තිබුණු පංච ස්කන්ධය පිළිබඳව ඇල්මකුත් නැහැ, අනාගත පංචස්කන්ධයක් පිළිබඳව ප්‍රාර්ථනාත් නැහැ. වර්තමාන පංචස්කන්ධය පිළිබඳව තියෙන ඇල්මත් ආසාවත් අතහැරලා. ඒක නිසාම අකිඤ්චනං. අකිඤ්චනං කියන වචනයේ තේරුම කිසිවක් අයිති නැති කියන එක. අපි සාමාන්‍යයෙන් කිසිවක් අයිති නැති කියනකොට ඔය ධන සම්පත් ආදිය ගැනයි හිතන්නේ. ධර්මයේ ඊට වඩා ගැඹුරින් දක්වනවා. කිඤ්චන කියන්නේ

කිසිවක් කියන තේරුමයි. ලෝභය, ද්වේෂය, මෝහය කිඤ්චන හැටියට දක්වනවා. එතකොට ලෝභය, ද්වේෂය, මෝහය නැති තැන අකිඤ්චනං. ඒකට හේතුව මොකද? අපට යම්කිසි දෙයක්, දෙයක් වෙන්තේ එක්කො අපි ඒකට කැමතියි. එක්කො ඒකට අපි විරුද්ධයි. එහෙම නැත්නම් අපි ඒක තුළ මුළා වෙලා. ඒක ගැන කුතුහලයක් - කුහුලක් තියෙනවා මොකක්ද මේ කියලා. ඔන්න ඔය විදියට ලෝභ, ද්වේෂ, මෝහ තුළින් තමයි අපට මේ ලෝකයේ තිබෙන දේවල්, දේවල් වෙන්තේ. කිඤ්චන කියන එක ගැඹුරින් ගත්තොත් කිසිවක් කියලා කිව්වේ අන්න අර ලොභ, දෙස, මොහ තුනටයි. එතකොට මේ කියන්නේ රහතත්වහන්සේ ඒවායින් මිදිව්ව නිසා 'අකිඤ්චනං'. කිසිවක් අයිති නෑ. ඒ වගේම 'අනාදනං'. ආදන කියන්නේ අල්ලාගත්. අල්ලාගන්නා ස්වභාවය. අනාදනං කියන්නේ ඒ කිසිවක් අල්ලාගන්නේ නෑ.

ඔන්න ඔය විදියට විමුක්ත හිතේ තත්ත්වයයි මේ ගාථාවෙන් ප්‍රකාශ කරන්නේ. දැන් ඇත්ත වශයෙන්ම අපි විශේෂ අවධානය යොමුකරන්නට ඕන මෙතන මේ මැද ගැන කියාපු ටිකට. විදර්ශනා වඩන යෝගීන් දන්නවා අතීත සංස්කාර - අතීත කියන්නේ ඉක්ම ගියා කියන එකයි. ඉක්ම ගිය බව තේරුම්ගැනීම පහසුයි. ටික වෙලාවක් සමහරවිට අතීත දේවල් ගැන හිත හිතා ඉන්නවා. නමුත් තේරෙනවා ඒක දැන් නෑ කියලා. අනාගත සංකල්පනාවන් ආවත් සමහරවිට බේරෙන්න පුළුවන්. අනාගත කියන්නේ තාම ආවේ නෑ, ආවේ නැති දේවල්. නමුත් වර්තමානය තමයි ගැඹුරුම තැන. අල්ලගන්න අමාරු තැන වර්තමානය.

ඇතැම්විට ආනාපාන සති භාවනාවට අපි මේක ආරෝපණය කරලා ගත්තොත් - ආනාපානසති භාවනාව කරන ඇතැම් පින්වතුන් ආරම්භයේදී ආශ්වාසය එන ආකාරය බලාපොරොත්තුවෙන් සිත යවනවා. එහෙම නැත්නම් ප්‍රශ්වාසය ගියාට පස්සේ ඒ ප්‍රශ්වාසය ඔස්සේ හිත යොදවනවා. නමුත් ආචාර්වරුන් අපිට කියලා තියෙන්නේ අතීතයටත් හිත නොයවා, අනාගතයටත් හිත නොයවා ආශ්වාස, ප්‍රශ්වාස ගැටෙන මේ නැහැය හෝ උඩු තොල වැනි තැනක හිත රඳවාගන්නයි කියලා. පරිමුඛං සතීං උපධ්වපෙක්ඛා කියන්නේ ඒකටයි. පෙළේ සුත්‍රවලත් සඳහන් වෙන්නේ ආනාපානයට ඉදගත්තම ඒ විදියට හුස්ම එන හැටි - ඇත කොහේ ඉඳලා හුස්ම එනවද කියලා බැලීමත් ඒවා ගියාට පස්සේ ඒ අනුව හිත ලුහුබැඳීමත් නොකළ යුතු බවයි.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ලෝකයා සාමාන්‍යයෙන් අතීතය ගැන හිත හිත කණගාටු වෙනවා. අතීතය ගැන හිත දුටුවනවා. අනාගතය ප්‍රාර්ථනා කරනවා. එයින් වෙන්වෙන්නේ වර්තමානය අතහැරීමයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ අපට නිතරම මතකකරලා දෙන්නේ වර්තමානය. වර්තමානය තුළින් තමයි අපට මේ සත්‍යයට යන්න වෙන්නේ. ඒක නිසා වර්තමානයේ හිත රඳවාගන්න ඕන. ආනාපාන සතිය පිළිබඳව අතීත ආචාර්යවරු උපමා දෙකක් දක්වනවා, දැන් කියාපු කාරණය පැහැදිලි කිරීමට.

දැන් කාලෙ ලී ඉරන ක්‍රම හුඟක් වෙනස්. ඉස්සර ලී කඳන් මැස්සක් උඩ තබාගෙන දැන් කියතකින් තමයි කඳන් ඉරන්නේ. ලී ඉරන පුද්ගලයෙක් අනෙක් පුද්ගලයා දිභාවට හෝ කියතේ කොන් දෙක දිභාවට ඇස් යොමු කළොත් වරදිනවා. ඒ වෙනුවට නියම ආකාරයෙන් කරන්න තියෙන්නෙ කඳ ඉරෙන තැනට, හරියට කියත් දත් වදින තැනටයි හිත යොමුකරන්න ඕන, ඇතට මැතට නොයවා. අන්න ඒ වගේ ආනාපානයත් අර නැහැය අග හෝ උඩුතොල සමීපයේ රඳවාගතයුතු බව ආනාපානසතිය පිළිබඳව දැක්වෙනවා.

තවත් උපමාවක කියවෙනවා ඔංචිල්ලාවක් පදිනකොට රුකුල් ගන්නවා කියලා කරනවා. මැද ඉන්න කෙනා බොහෝවිට ඇස් යොමුකරනවා ඒ අතට මේ අතට. නමුත් ඇත්ත වශයෙන් කරන්න තියෙන්නෙ ඇස් දෙක ඒ අතට, මේ අතට යොමුකරන්නෙ නැතුව මැද රඳවාගන්න එකයි. ඔංචිල්ලාව පදින අතරේ එතන අමුතුවෙන් කොණ දෙක බලන්න දෙයක් නෑ. අන්න ඒ වගේ. නමුත් හිත පෙළඹෙන්නෙ අර කොණ දෙක පැත්තට ඇස් යවන්නයි. ඒ වගේ ආනාපානසතියෙන් සිත මැද රඳවාගත්තු අවස්ථාවේ තමයි ආනාපාන නිමිත්ත කියන ස්පර්ශ ස්ථානය තමන්ට අහුවෙන්නෙ. එතන ඉඳලයි විදර්ශනාවෙ ප්‍රගතිය තියෙන්නේ. එතන ඉඳල තමයි ධාතු වශයෙන් හෝ හුස්ම රැල්ල තුළ සියුම් අන්දමින් තිබෙන ඒ රාශි ස්වභාවය විදර්ශනාවට නගලා විමුක්තිය ලබාගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒ මැද පිළිබඳ කතාව අපිට තේරුම්ගන්න පුළුවන් ඒ ආකාරයට කමටහනක් ආශ්‍රයෙනුත්.

ඒ ධර්ම සාකච්ඡාවේදී විසාක උපාසකතුමා ඇසූ ප්‍රශ්නයේ යම්කිසි අඩුවක් තිබෙනවා. ඒ ප්‍රශ්නය අපිට කෙටියෙන් හෝ මෙතන දක්වන්න සිද්ධවෙනවා. ඇත්ත වශයෙන්ම ඒ ධර්ම සංවාදය සම්පූර්ණයෙන් දක්වන්න නම් වෙලාව මදි. යම් අවස්ථාවක ධර්මදින්නා තෙරණිය කිව්වානම් 'ඔබ මේ ප්‍රශ්න ඇසීමේ සීමාව ඉක්මව්වා' කියලා

අන්න ඒ ප්‍රශ්නයයි අපි දැන් එළියටගන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ. විසාක උපාසකතුමා අහන්නේ සැප වේදනාව පිළිබඳවයි. සුඛ, දුක්ඛ, අදුක්ඛමසුඛ කියලා පාලියෙන් තියෙන්නෙ. ඒකෙ අදහස සැප, දුක් සහ නොදුක් නොසුව. සැප වේදනාවයි දුක් වේදනාවයි කොන් දෙකෙයි තියෙන්නෙ. මැදින් තියෙන්නෙ නොදුක් නොසුව වේදනාව. නොදුක් නොසුව කියන්නෙ මධ්‍යස්ථ වේදනාව. අපි ටිකකට හිතමු. මේ ලෝකයා සැප දුක් අතර සි සෝ පැදීමක් කරන්නෙ. දුක එනකොට ඒ දුකෙන් මිදීමට ලෝකයා සැප පතනවා. ඊළඟට ඒ සැපත් ස්ථිර නෑ. ඒක පිළිබඳවත් ධම්මදින්නා තෙරණිය ප්‍රකාශ කළා. මේ සුඛ වේදනාව යට තියෙන්නෙ රාගයයි - රාගානුසය තියෙනවා. දුක්ඛ වේදනාව යට තියෙනවා පටිසානුසය, ද්වේෂය. ඊළඟට මධ්‍යස්ථ වශයෙන් තියෙන අදුක්ඛමසුඛ කියන වේදනාව යට තියෙන්නෙ අවිද්‍යාව - නොදැනීම. ඒ මොකද මධ්‍යස්ථ තත්ත්වය සාමාන්‍ය හිතට වැටහෙන්නෙ නෑ. භාවනාමය සිතට තමයි මධ්‍යස්ථ වේදනාව වැටහෙන්නෙ. ලෝකයා ඉන්නෙ අර දෙක අතරේ. සැපයි දුකයි, සැපයි දුකයි. 'දුක සැප නිති පෙරළේ' කියලා පෙරළි පෙරළි ඉන්නවා. ඉතින් ඔන්න ඔය විදියට මැද ගැන තැකීමක් නෑ සාමාන්‍ය ලෝකයාට. ඒ තරම් සතියක්, සමාධියක්, අවබෝධයක් නැති නිසා.

ඒක තේරුම්ගත්තු අතීත ධ්‍යානලාභීන්, සෘෂිවරුන් පවා ධ්‍යාන ශක්තීන් දියුණුකරගෙන ක්‍රමක්‍රමයෙන් අර අදුක්ඛමසුඛ කියන මධ්‍යස්ථ බව - ඒකට තමයි උපේක්‍ෂාව කියලා සාමාන්‍ය ලෝකයා කියන්නෙ. උපේක්‍ෂාව කියන ආකල්පය තියෙන්නෙ ඒ නොදුක් නොසුව තත්ත්වයයි. සීසෝවෙ මැදට ළං වෙලා එතන හිටියා. නමුත් ඊළඟට එතනදි දක්වන්නෙ කොහොමද? මේ ධම්මදින්නා තෙරණිය කියනවා සැප වේදනාවේ අතින් පලුව දුක් වේදනාවයි. දුක් වේදනාවේ අතින් පලුව සැප වේදනාවයි. ඒ දෙක අතර නිරන්තර සම්බන්ධයක් තියෙන්නෙ. අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධයක් තියෙන්නෙ.

නමුත් ඊළඟට නොදුක් නොසුව වේදනාවට යටින් තියෙන්නේ අවිද්‍යාව කියන නොදැන්ම. තේරුම් නොගැනීම. ඒක තේරුම්ගත්තු අවස්ථාවේ ඒ නොදුක් නොසුව වේදනාව සැප බවට හැරෙනවා. මුළාව තියෙනතාක් නොදුක් නොසුව වේදනාවේ ශාන්ත ප්‍රණීත ස්වභාවය තේරෙන්නෙ නෑ. අවබෝධය ආව තැන නොදුක් නොසුව වේදනාව අර ලෞකික සැප තුළ ගොරෝසු ගොරහැඩි සැප දුක් වලට වඩා ඉතාමත්ම

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

වටින අත්දැකීමක් බව ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙනවා. ඒ ධ්‍යානාදීලාභීන් එහෙම සිවුවෙනි ධ්‍යානය වෙනකොට අදුක්කම අසුබ තත්ත්වයට එනවා. ඒ ඒක පිරිසිදු වෙන අවස්ථාව.

ඊළඟට විදර්ශනාවෙන් බලනකොට දැක්වෙනවා නොදුක් නොසුව වේදනාව යට තියෙන්නෙ අවිද්‍යාවයි - නොදැන්මයි. අවිද්‍යාව ඉවත් කළ තැන විද්‍යාව පහළ වෙනවා, අවබෝධය. ඒ විද්‍යාව තුළින් තමයි විමුක්තිය එන්නෙ. විමුක්තිය නිසා නිවීම, නිබ්බානය. ඒ ටික ධර්මදින්නා තෙරණිය ප්‍රකාශ කළ අවස්ථාවෙදී තමයි විසාක උපාසකතුමා අහන්නෙ නිවන ළඟට මොකක්ද තියෙන්නෙ? කියලා. එතකොට තමයි ධර්මදින්නාව කිව්වෙ 'උපාසකතුමනි ඔබ සීමාව ඉක්මවලා ප්‍රශ්න කළා' කියලා. මෙන්න මේ කාරණය අපි තේරුම්ගන්න උත්සාහ කරමු. බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්නුවා අර කියාපු අතීත සංස්කාර පිළිබඳව පමණක් නෙවෙයි, අනාගත සංස්කාර පිළිබඳව පමණක් නොවෙයි, වර්තමාන සංස්කාර පිළිබඳවත් තියෙන ඇල්ම අතහැරිය යුතු බව. ඒක කෙරෙන්නෙ විදර්ශනාවෙන්. හොඳ සමාධිමත් සිතීන් විදර්ශනා කිරීමෙන්. සියුම් සියුම් ධර්ම මෙනෙහි කරන්න කරන්න තේරෙනවා මේ පැවැත්ම කියන එක නිරන්තරයෙන්ම ගෙවී ගෙවී යන, බිඳී බිඳී යන දෙයක් කියලා. පැවැත්ම කියන්නෙ ප්‍රචර්තනය, පෙරලීම. ඇත්ත වශයෙන්ම වර්තමානය කියලා හිතන දේ නිරන්තරයෙන්ම පෙරලී පෙරලී යන එකක්. ගලන ගඟක් වගේ. එතකොට ස්ථාවරයක් ගන්න බෑ මෙනෙ. අන්න ඒ ස්ථාවරයක් ගන්න ස්වභාවයයි ලෝකය තුළ තිබෙන්නෙ. මොකක්ද ස්ථාවරය? ඒක තමයි 'වෙමි' කියන එක.

අනිත් මොනවා නැතිවුණත් තමා ඉන්නවා කියලා හිතාගෙන වෙමි කියන අදහස තියෙනවා. ඒ ටික තමයි ධර්මනුකූල භාෂාවෙන් කියනවානම් 'අස්මි මාන' කියලා කියන්නෙ. ඉතින් අනාගාමී තත්ත්වයේදී අර අස්මි මානයේ සියුම් ක්ලේශ ස්වභාවය විසාක උපාසකතුමාට වැටහුණේ නෑ. ඒක නිසා තමයි නිවනට එහා මොකක්ද තියෙන්නෙ කියලා ඇහුවෙ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙනෙ පෙන්නුම් කරනවා, ඒ 'අස්මි මානය', වෙමි කියන එකත් මානයක් පමණයි. මැනීමක් පමණයි. එහෙම වෙන්නෙ වර්තමානයේ සියුම්ව, ඉතාමත්ම ශීඝ්‍රයෙන් වෙනස් වෙන සංස්කාර වල ඒ වෙනස්වීම නොපෙනීම නිසයි. ගලන ගඟක කොටසක් වගේ වර්තමානය. එතකොට ඒ අවබෝධය එන්නනම් ඒක ප්‍රඥාවෙන් දකින්නට ඕන. විදර්ශනාවෙන් දකින්න ඕන.

ඒකට උපකාර වෙන්නෙ සතිය, සමාධිය. අන්න ඒ ආකාරයට නාමරූප සංස්කාරයන් මෙනෙහි කරනකොට මේ වර්තමානය කියලා ගත්තු එක පවා බොහොම වේගයෙන් වෙනස් වෙන බව පෙනෙනවා. මේක හරියට කඩු හරඹයක් වගේ. ඇත්ත වශයෙන් මුළු ජීවිත පැවැත්ම උපමාවක් වශයෙන් කියනවානම් කඩු හරඹයක් වගේ. අපි ජීවත්වෙනවා කියන එක, එහෙම පිටින්ම නිරන්තරවම මාරයා එක්ක කරන සටනක්.

ටිකකට අපි උපමාවක් ගනිමු. කඩුව විතරක් ගත්ත කෙනෙක් තව කඩුවක් අරගත්තු කෙනෙක් එක්ක සටනක් තියෙනවා. ඔය සටනෙදී පහර දෙන්නෙත්, ආරක්‍ෂා වෙන්නෙත් කඩුවෙන්. පහර දෙන්නෙත් ආරක්‍ෂා වෙන්නෙත් කඩුවෙන්. එතකොට කොයිතරම් ශීඝ්‍රවද මේ කඩු සටන යන්නේ? කඩු හරඹය යන්නේ. අන්න ඒ වගේ දෙයක් තමයි මේ ජීවිතය කියන එක. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය දිහා බැලුවත්, අපේ මේ ජීවිතය පවත්වාගැනීමට ගන්න උත්සාහය දිහා බැලුවත්, මාරයන් එක්ක කරන කඩු හරඹයක් තියෙන්නේ. අපි මාරයා දෙන බැට එක පැත්තකින් කාගෙන මාරයාට ගහනවා. මාරයාව පරද්දන්න උත්සාහ කරනවා. මේ හැම හුස්මක් තුළම තියෙන්නේ ඒකයි. හැම ජීවිත ප්‍රයත්නයක් තුළම තියෙන්නේ ඒකයි. එතකොට ඒ කඩු හරඹය දිනනවා වගේ පෙනෙන අවස්ථාවල තමයි අපිට තරුණ මදය ඇතිවෙන්නේ. අපි දිනුවා කියලා හිතනවා. බලාගෙන ඉදිද්දී ශරීරය වැඩෙනවා. දෑත් ඉතින් මම මරණය පළාතකවත් නෑ කියලා අන්න කඩු හරඹයෙන් දිනනවා වගේ ජේන තැන. නමුත් මැදිවිය පනිනකොට ලෙඩරෝග එතකොට අන්න එතකොට තමයි කඩු හරඹයේ නොහැකි බව, නාකි බව, බැරි බව තේරෙන්නේ.

මේ සිදුවීම අපි මේ කාලෙ වචන වලින් කියනවානම් අපි තරුණ වයසෙදී වෙන්නෙ මොකක්ද? අර මැරෙන සෛලවලට වැඩිය වේගයෙන් අලුත් සෛල උපදිනවා. එහෙම කියනවා සමහරු ඔය වෛද්‍ය විද්‍යාවෙදී. නමුත් වයස්ගත වෙන්න, වයස්ගත වෙන්න අන්න අර මාරයා දිනන අවස්ථාවේ ඒ නැවත හැදෙන සෛල ප්‍රමාණය අඩු නිසා කය ගෙවී යනවා. ඉතින් කොටින්ම කියතොත් මෙතන තියෙන්නේ ඇතිවීම් නැතිවීම් ප්‍රවාහයක්. ඒ ඇතිවීම් නැතිවීම් ප්‍රවාහය මේ ආහාරපාන වලින් සකස්වුණු ශරීරය තුළ නිරන්තරයෙන් පවතිනවා. නමුත් මේ ඇතිවීම් නැතිවීම් ප්‍රවාහය සිතට අනුවෙන්නේ නෑ. ඒ වෙනුවට සන සංඥාවෙන් මේක එකක් කියලා ගන්නවා. මේ මමෙයි

කියලා ගන්නවා. වෙන එකක් තියා, ගන්න ඡායාරූපය පවා 'මේක මගෙයි' කියලා හිතාගන්නවා. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් තියෙන්නේ. ඒ මූලාව නිසා තමයි මේවා පිළිබඳව ඇල්මක් තියෙන්නේ. මේ ඇල්ම නැතිවෙන අවස්ථාව තමයි නිබ්බිද කියන්නේ, නිරෝධය. සසර කළකිරීම ඇතිවෙන්නේ අර කියාපු දර්ශනයෙන්. යම් අවස්ථාවක සතියෙන් සමාධියෙන් යුක්තව මෙනෙහි කිරීම හරියාකාරව යොදනවානම් ඒ ඒ සංස්කාර වලට, එක්කො කමටහනක් ආශ්‍රයෙන්, ඔන්න ජේන්න පටන්ගන්නවා මේවා ශීඝ්‍රයෙන් ඇතිව නැතිවෙන හැටි. ඒකත් සිත තුළින් තමයි ක්‍රමක්‍රමයෙන් වැටහෙන්නේ මෙතන වෙමි කියලවත් ගන්න දෙයක් නෑ. මැදත් කිසිවක් නෑ. එතකොට අකිඤ්චනං කියලා කිව්වෙන් ඒවා පිළිබඳව නොඇල්ම, සසර කළකිරීම ඇතිවුණහම ලෝභ වශයෙන් ගන්න දෙයක් නෑ. ද්වේෂ වශයෙන් ගන්න දෙයක් නෑ. මූලාවෙන් න දෙයක් නෑ. මෙතන තියෙන්නේ එහෙම පිටින්ම තනිකර සංස්කාර ගොඩක් කියලා අවබෝධය එනවා.

සංස්කාර කියන්නේ සකස්කිරීම් ගොඩක්. නිරන්තරයෙන්ම කෙරෙන සකස්කිරීම් ගොඩක් මෙතන තියෙන්නේ. එතකොට ඒ සකස්කිරීම් ගොඩ තුළ අනාත්ම ස්වභාවය දකිනවා. ත්‍රිලක්‍ෂණය - අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම. එතකොට අනිත්‍යතාව ගැඹුරින් වැටහෙන්න වැටහෙන්න මේවා ගොඩනැගීමට, සංස්කරණයට ගන්න දුක් ස්වභාවය වැටහෙනවා. සංඛාරයේ සංස්කරණයම තමයි දුක්. 'සංඛාර පරමා දුඛා' කියලා කියන්නේ ඒ නිසයි. ලෝකයේ තියෙන ඉතාමත්ම ගැඹුරුම, සියුම්ම, දුක් තමයි මේ සංස්කාරයන්. ඒකමයි නිවන සියලු සංස්කාරයන්ගේ සංසිදීම හැටියට දක්වන්නේ.

මේ සකස්කිරීම කෙරෙන්නේ අවිද්‍යාවෙන්. අවිද්‍යාව කිව්වේ මමය, මාගේය කියන හැගීම. එතකොට මමය, මාගේය කියන හැගීම ඇතිතාක් යම් යම් සංස්කාරයන් කෙරෙනවා, සකස්කිරීම් කෙරෙනවා. ඒ හැම සකස්කිරීමක්ම ඉතාමත්ම ශීඝ්‍රයෙන් බිඳිලා යනවා. විදර්ශනාවේදී අනිත්‍යතාව පළමුවෙන්ම යෝගාවචරයාට ප්‍රකට වෙන්නේ ඇතිවීම නැතිවීම හැටියට. එනවා යනවා, එනවා යනවා. ආනාපානසති භාවනාවේදී නැහැය අග ස්පර්ශ ස්ථානය ගැටුණු අවස්ථාවේදී හොඳට මනසිකාරය යනවානම් තේරෙනවා මේ හුස්ම රැලි ඉතාමත්ම ශීඝ්‍රයෙන් බිඳි බිඳි යන හැටි. ඇතිවෙනවා බිඳෙනවා. අන්තිමට තියෙන්නේ ඒ මනසිකාරය තුළින් සියුම්ව ස්පර්ශය කිරීම පමණයි. අල්ලාගැනීමක් නෑ.

ඒක ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා චූඡ්ඡ චූඡ්ඡ වයං පඡ්ඡං එවං ත්ඛ්ඤා විරජ්ජති කියලා. ඒ කියන්නේ නැවත නැවතත් ස්පර්ශ කරනුයේ ගෙවී යාම දකිමින් - ඒ අන්දමින් ඒ ගෙවීයාම දැකීමෙන්ම තමයි විරාගය ඇතිවෙන්නේ. කළකිරීම ඇතිවෙන්නේ. මේ හැම එකක්ම ගෙවී ගෙවී යනවා දකිනකොට අල්ලගන්න දෙයක් නෑ. මෙතෙක් ඒ ඝන සංඥාවෙන් එකක් කියලා ගත්තු එක බිඳී බිඳී යනකොට අල්ලගන්න තැනක් නෑ. සාමාන්‍ය ලෝකයා තුළ තියෙන්නේ පරාමර්ශනය කියන දැඩිව අල්ලාගැනීම. ඒ වෙනුවට විදර්ශනාවේදී තියෙන්නේ සම්මර්ශනය. ඒවා ඒ ඒ තැනම ඇතිව නැතිවෙන හැටි බලනවා. චූඡ්ඡ චූඡ්ඡ කියලා කිව්වේ ඒකයි. යන්තම් ස්පර්ශ කරනවත් එක්කම ඒක යනවා.

උපමාවකට කිව්වොත් ඔය තිබෙන පොලිස් මුරපොළවල් වල කරන්නේ මොකක්ද? එන එන අය දිහාට හිත යොමුකරන්නෙත් නෑ. ඇස යොමුකරන්නෙත් නෑ. එතනමයි ඒ අය රැඳී ඉන්නේ. ඒ ගිහිවිච අය ගැන ආයේ බලන්නෙත් නෑ. නමුත් එන අය හොඳට පරීක්ෂා කරනවා මුරපොළේදී. උපරිම පරීක්ෂාවේ යෙදෙනවා. අන්න ඒ වගේ දෙයක් තමයි විදර්ශනාවේදී කෙරෙන්නේ. අතීත සංස්කාර ඔස්සේ ඵලවගෙන යන්නෙත් නෑ. අනාගත සංස්කාර පස්සේ ඵලවගෙන යන්නෙත් නෑ. ඒ වෙනුවට වර්තමාන සංස්කාර ඒ ඒ තැනම මෙනෙහි කරනවා සියුම් විදර්ශනාවෙන්. එතකොට තමයි ඒවායේ යථාතත්ත්වය ප්‍රකට වෙන්නේ. මොනවා හංගගෙන ආවත් අර මුරපොළේදී අනුවෙනවා වගේ හරියට විදර්ශනාව වැඩෙනකොට ඔන්න තේරෙනවා මෙතෙක් කල් අපි මාරයත් එක්ක නේද මේ සෙල්ලම කළේ කියලා.

ඕකට අදළ තවත් හොඳ කතන්දරයක් එනවා. රාධ කියලා හික්කුන්වහන්සේ නමක් ඇසූ ප්‍රශ්න මාලාවකත්. ඒ ප්‍රශ්න වල විසාක උපාසකතුමා ඇසූ ප්‍රශ්නවල ස්වරූපය දකින්න ලැබෙනවා. එක් අවස්ථාවක රාධ කියන හාමුදුරුවෝ ඇවිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් අහනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මාරයා මාරයා කියලා කියනවා. කාටද මේ මාරයා කියලා කියන්න?' එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'මේ රූපයයි, වේදනාවයි, සංඥාවයි, සංස්කාරයි, විඤ්ඤාණයයි මේවාම තමයි මාරයා' කියලා. මොකද ඒකට හේතුව? යමක් නිසා මැරීමක්, මරණයක් තියෙනවානම්, මළගිය කෙනෙක්, මැරෙන කෙනෙක් කියන හැඟීම තියෙනවානම් ඒක තමයි මාරයා.

එතකොට රූපය තියෙන නිසා තමයි - රූපය එකක් හැටියට ගත්තු තැන තමයි එතැන මැරීමක්, රූපය මළා කියන අදහසක් තියෙන්නෙ. වේදනාව පිළිබඳවත් එහෙමයි. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ නිර්වචනයට අනුව වෙන මාරයෙක් නෑ මෙතන. තව මාර සංකල්ප තියෙන්න පුළුවන්. නමුත් මේ ප්‍රශ්නයට අදාළව බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්වුවා 'රාධ, රූපයම මාරයා හැටියට බලන්න' මොකද රූපයම තමයි මැරෙනවා කියලා කියන්නෙ. මියගියා කියලා කියන්නෙත් රූපයයි. වේදනාවත් ඒ වගේ. සංඥාවත් එහෙමයි. සංස්කාරත් එහෙමයි. විඤ්ඤාණයත් එහෙමයි.

එතකොට ඒ මාර සංකල්පය තුළින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් අර කලින් කියාපු කඩු හරඹය වගේ මේ හැම එකක්ම නඩත්තු කරගැනීමට, පවත්වාගැනීමට ගන්න වෙහෙස අර මාරයන් එක්ක සටනක් වගේ. රූපය හරියට ආරක්‍ෂා කරගන්න අපි උත්සාහ කරනවා. ඒක මාර සංග්‍රාමයක්. අපි කැමති සැප වේදනාවල් ඒ හැටියට පවත්වගන්න උත්සාහ කරනවා. ඒවත් මාර සංග්‍රාමයන්. මේ හැම එකක්ම ඇත්ත වශයෙන්ම බලනකොට අර ඉතාමත්ම ශීඝ්‍රයෙන් යන රැළි ගොඩක් වගේ. එහෙම නැත්නම් ගඟක් ගලාගෙන යනවා වගේ කියලා යම් අවස්ථාවක තේරෙනවානම් ඒ තමයි සමයක් දර්ශනය. අවසානයේ මේ සුත්‍රයේදීත් රාධ හාමුදුරුවන්ට බුදුපියාණන් වහන්සේ කියන්නෙ, යම් කෙනෙක් රූපය මාරයා හැටියට දකිනවානම්, වේදනාව මාරයා හැටියට දක්වනවානම්, සංඥාව මාරයා හැටියට දකිනවානම්, සංස්කාර මාරයා හැටියට දකිනවානම්, විඤ්ඤාණය මාරයා හැටියට දක්වනවානම් ඒක තමයි සමයක් දර්ශනය. මේ බුද්ධ වචනයයි.

ඊළඟට අහනවා රාධ හාමුදුරුවෝ 'ඒ සමයක් දර්ශනය මොකටද භාග්‍යවතුන් වහන්සේ?' 'සමයක් දර්ශනය ඕන වෙන්නෙ සසර කළකිරීමටයි' නිබ්බිද කියන්නෙ සසර කළකිරීමයි. සමයක් දර්ශනය, ඒක සමයක් කියන්නෙ කළකිරීමට උපකාර වෙන නිසා. දැන් මේ කාලෙතම් හොඳයි කියන්නේ වෙන දේවල් වලට. 'මේක සමයක් දර්ශනය වෙන්නෙ මොකද?' ඒක කළකිරීමට උපකාර වෙන නිසා, රූපය මාරයා හැටියට දැකීම, වේදනාව මාරයා හැටියට දැකීම, සංඥාව මාරයා හැටියට දැකීම, සංස්කාර මාරයා හැටියට දැකීම, විඤ්ඤාණයම මාරයා හැටියට දැකීම තමන්ගේ සසර කළකිරීමට උපකාර වෙනවා. එතකොට ඒ සමයක් දර්ශනය මොකටද කියලා ඇහුවහම නිබ්බිදවට කියනවා. නිබ්බිදව

මොකටද කියලා අහනවා. මොකටද සසර කළකිරෙන්නේ? ඒකත් අහනවා මේ රාධ භාමුදුරුවෝ. සසර කළකිරීම ඕන වෙන්නේ විරාගය, නොඇල්ම සඳහායි. නොඇල්ම නැතුව බෑ මේ සංසාරයෙන් මිඳෙන්න. සංසාරයේ ඇල්ම ඇතිකරගෙන සංසාර දුකෙන් මිඳෙන්න බෑ. සංසාරයෙන්, දුකෙන් මිඳෙන්න ඕනකම තියෙනවා. නමුත් සසරටත් ඇල්ම තියෙනවා. කොහොමද ඒක කරන්නේ? ඒක කරන්න බෑනේ. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ කියන්නේ, සසර කළකිරීම අවශ්‍යයි.

එතකොට දැන් අපි කියාගෙන ආපු හැටියට සමාක් දර්ශනය සසර කළකිරීමට ඕන වෙන්නේ. සසර කළකිරීම ඕන වෙන්නේ විරාගය කියන නොඇල්මට. විරාගය මොකටද ඕන වෙන්නේ? විරාගය ඕන වෙන්නේ විමුක්තියට, මිදීමට. මොහොකින්ද මිඳෙන්නේ? මේ පංචස්කන්ධය අල්ලගෙන යාම තුළයි මේ සංසාරයේ දීර්ඝ කාලයක් දුක් විදින්නේ. මේක අතහරින්න ඕන. කොහොමද අතහරින්නේ? අල්ලලා විසි කරනවාද? නෑ. මේක අල්ලගෙන ඉන්නේ හිතෙන්. උපාදන කියන්නේ ඒ හිතෙන් අල්ලගැනීම. මේ රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විකල්පණ කියන අපි උපාදන වශයෙන් අල්ලගන්නේ අපට ඒවා පිළිබඳ තියෙන තණ්හාව නිසා. අර නන්දි, ඡන්දරාග ආදී නොයෙකුත් වචන යෙදෙනවා තණ්හාවට සමානාර්ථ වශයෙන්. කොයි වචනෙන් කිව්වත් තණ්හාව නිසා අල්ලාගැනීමක් තිබෙනවා. අල්ලාගැනීම කරන්නේ හිතෙන්.

එතකොට හිතෙනුයි මේ බන්ධනය ඇතිවෙන්නේ. හිතෙනුයි බැඳිලා ඉන්නේ. ඒක නිසා හිතෙන්ම තමයි මිඳෙන්න වෙන්නේ. අන්න විමුක්තිය. එතකොට විරාගය කියන්නේ නොඇල්ම. තවත් විදියකට කියනකොට මෙතෙක් අර ලස්සනට පෙනුන දේවල් වල පාට හේදිලා, අර හොඳට ලස්සනට තිබුණු රූපයේ සායම ගිහිල්ලා. විදර්ශනාව මතුවෙනකොට හොඳට ලස්සන රූපයක වුණත් ඒ සායම ගිහිල්ලා. අනිත් ඒවයෙන් සායම ගිහිල්ලා. ඒවායේ වටිනාකම නැහැයි කියන අවබෝධයයි එන්නේ. එතකොට ඒ විරාගය තුළින් විමුක්තිය. ඊළඟට විමුක්තිය තුළින් නිවීම, නිබ්බානය. නමුත් අර විසාක උපාසකතුමා ඇහුවා වගේ රාධ භාමුදුරුවෝත් අහනවා 'නිවන මොකටද?' කියලා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනවා 'රාධ ඔන්න ප්‍රශ්න කිරීමේ සීමාව ඉක්මවලා ගියා. නිවනට එහා මොකක්වත් නෑ. නිවන තමයි මේ

ශාසන බ්‍රහ්මචරියාවේ කෙළවර. නිවනෙන් තමයි ඔක්කොම ඉවරවෙන්නේ මොකද ඒකට හේතුව. මොකද එහෙම කිව්වේ?

සාමාන්‍යයෙන් නිවන කියන්නේ දෙයක් කියලයි බොහෝදෙනා හිතාගෙන ඉන්නේ. අමුතු ලෝකයක් කියලයි, 'සද්කාලික සුව ඇති අමෘත මහානිර්වාණයේ සද සැනසීම ලබනවා' කියලා ලස්සන වාක්‍යයක් කියනවා. මැරුණ අය ගිහිල්ලා කොතන හරි රැස්වෙන තැනක් තියෙනවා කියලා. ඔය සංකල්පයයි තියෙන්නේ. අපි මේ නිවීම කියන වචනය ගැන ටිකක් හිතමු. අපි අර අකිඤ්චනං කියන වචනය ගැන කියනකොට කිව්වා රාග, දෙස, මොහ කියන තුන තමයි දේවල් කියන්නේ. ඒ දේවල් නිසා තමයි හැම දෙයක්ම අපට නිමිති වෙන්නේ. රාගය ඇතුළු වටපිට බලනකොට අපට වෙනද නිමිති නොවුණ දේවල් නිමිති වෙන්න පුළුවන්. ද්වේෂය ඇතුළු වටපිට බලනකොට අපට වෙනද නිමිති නොවුණ දේවල් පේන්න පටන්ගන්නවා. ඇලෙන්න දේවල් කොතෙකුත් තියෙනවා රාග මතුවෙනකොට. ගැටෙන්න දේවල් කොතෙකුත් මතුවෙනවා ද්වේෂය ඇතිවෙනකොට. මුළාවෙන්න - කුතුහලයෙන්, කුහුලෙන් පස්සෙ දුවන්න දේවල් ඇතිවෙනවා මෝහය ඇතිවෙනකොට.

ඔන්න දැන් හිතාගන්න රාගයට, ද්වේෂයට, මෝහයට කිඤ්චන කිව්වේ මොකද කියලා. කිසිවක් කියලා කිව්වේ මොකද? මේ පින්වතුන් දන්නවා ඔය තරුණ පක්‍ෂය අතර තියෙන අරුමෝසම් මෝස්තර පස්සෙ හැමෝම දුවනවා ටික කාලයක්. ඔන්න ඊළඟට වෙන මෝස්තරයක් ආව හැටියේ අරවා හේදිලා යනවා. අරවායේ සායම යනවා. අරවායේ වටිනාකම යනවා. ඊළඟට ඒවා විකුණගන්නත් බැරි තත්ත්වයකට යනවා. ඔය නොයෙකුත් අරුමෝසම් දේවල්. අන්න එතනින් අපට තේරුම්ගන්න පුළුවන් රාගයයි, ද්වේෂයයි, මෝහයයි තමයි ලෝකෙ තියෙන දේවල්. අනිත් ඒවා ඒ දේවල් නිසා සංකේතවත් වෙන දේවල්. දැන් සංකේතය කියලා තියෙනවානේ. රාගයේ සංකේතයක් අපි මේ ලස්සන දෙයක් කියලා, වටිනා දෙයක් කියලා ගන්න එක. අන්න ලෝහය. වැඩි දෙනෙක් ලෝහ කරනවානම් අන්න ඒක වැඩි මිලකට විකිණිය හැකි හැමෝම අගය කරන දෙයක් බවට පත්වෙනවා.

අපි දැන් බලමු මැණික කියන්නේ මොකක්ද? මැණිකක් අන්තිමට බලනකොට අගුරු කැටයක් වගේ දෙයක්. නමුත් ලෝකයා ඒක ලොකුවට සලකනවා. රත්තරන් කියන්නේ මොකක්ද? ඔය විදියේ හැම

දෙයකම විටිනාකම අපේ ලෝභය හා සම්බන්ධයි. ද්වේෂය පිළිබඳවත් එහෙමයි. අපේ ද්වේෂය මතු වුණු වෙලාවට ඕනම දෙයක් එක්ක ගැටෙනවා. මෝහයත් එහෙමයි. අපි නොදන්න අමුතු දෙයක් තියෙනවානම්, ආශ්චර්යමත් දෙයක්, අපි කට ඇරගෙන ඒක දිහා බලාගෙන ඉන්නවා. ඇස්වලට ජේනවා මදි නිසා. මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනව ගිනි තුනක් ගැන බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා. ඒ තමයි ජාති, ජරා, මරණ. එතකොට මේ සංසාරයේ පැවැත්ම කියලා කියන්නේ ඒ ගිනි තුනනම්, නිවීම, නිබ්බාන කියලා කියන්නේ මොකක්ද? අන්න ඒ ගිනි නිවීම. ගින්න නිවුණට පස්සෙ තවත් මොකක්ද ඕන කරන්නේ? දුක කියන ගින්දරේ දැවී දැවී ඉදිමින් මේ දුකයි කියනවා. එතකොට ඒ දුක නැතිකිරීමටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ධර්මය දේශනා කළේ.

බුදුපියාණන් වහන්සේට බුද්ධ කාලයේ හිටිය බමුණන් නොයෙකුත් විදියේ වෝදනා කලා. බමුණන් දැඩිව ගත්තු අදහස තමයි ආත්මයක් කියලා දෙයක් තියෙනවා. සදකාලික පැවැත්මක් තිබෙනවා. බුන්ම තත්ත්වයක් තියෙනවා. ඔය විදියට දැඩිව ආත්ම දෘෂ්ටිය ගත්තු අය. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ දර්ශනය දැක්කෙ උච්ඡේදයක් හැටියට. විනාශ කිරිලේක, විනාශ කාරයෙක් හැටියට, බුදුපියාණන් වහන්සේට වෝදනා කලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ කිව්වා මං නොකිව්ව දේකටයි මේ අය වෝදනා කරන්නේ. මං එදත් කිව්වෙ, අදත් කියන්නේ, දුකක් සහ දුකේ නිරෝධයක් පමණයි. දුක කියන්නේ සංසාර පැවැත්මනම්, පංචුපාදනස්කන්ධයම දුකක්නම්, මේ ස්කන්ධ පහ අල්ලාගෙන සිටීම දුකක්නම්, මේ ස්කන්ධ පහ අනහැරිය අවස්ථාවේ තමයි සැප.

ඒක තමයි නිවන් සැපය කියලා කියන්නේ. ගින්නේ උපමාව ගත්තොත් මෙලොවම විදින නිවන් සැපය කියන්න වෙන්නේ ඒ ගින්න නිවුණු තැන. ගින්න නිවුණු ඒ කතාන්තරයම තමයි අපි බොහෝ අවස්ථාවල මතක් කරලා දෙන්නේ. උපාදනය හෙවත් අල්ලාගැනීම කියන වචනය බොහෝවිට යොදනවා මේ දර ආදියට. ගින්නක් පැතිරෙනකොට අල්ලගන්න, අල්ලගන්න දේ දැවී යනවා. අපට ඒක තේරෙන්නේ නෑ. අපේ ළග බොහෝ ධනය තියෙන්න පුලුවන්. අපි සාප්පු සචාරියක් ගියහම අපේ ආසාවට අනුව, අන්තිමට එතකොට එක සතයක්වත් නෑ. මුදල් ඔක්කොම ඉවර වෙලා. අන්න අර ගින්නට අනුවුණා. අපේ ආසා ගින්නට අනුවෙලා ඔක්කොම ධනය පිලිස්සිලා

ගියා. ඒ වගේ තමයි මෙතනත් හිතන්න තියෙන්නෙ ලෝභ, දෝස, මෝහ නිසා මේ ශරීරය පමණක් නොවෙයි අපේ මේ චිත්තනයට අනුවෙන හැම දෙයක්ම අර ගින්නට අනුවෙලා දැවී දැවී යනවා. ඕකයි මේ සංසාර පැවැත්ම කියන්නෙ. යම් අවස්ථාවක අර කියාපු ගිනි ඇතුළතින් නිවුණානම් අන්න ඒ නිවීමයි නිබ්බාන. ඒක තමයි පරම සැනසීම. මෙලොවම ලබාගන්න සැනසීමක්. එතනින් එහාට යමක් නෑ. මොකද යමක් නෑ කියන්නෙ? සංසාරය ගැන කියනකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා මැරෙන අවස්ථාවේ යම් කෙනෙකුට තණ්හාවක් තිබුණානම් ගෙදරදෙරේ අය පිළිබඳ හෝ වස්තුව පිළිබඳ හෝ ඒ අය පෙරේතයෝ වෙලා හරි උපදිනවා කියලා. ඉතින් ඒ තණ්හාව නිසා අල්ලගැනීමක් තියෙනවා. ඒ අල්ලගැනීම කරන්නෙ සිතින්. ඇත්ත වශයෙන් ශරීරය මැරිලා සමහරවිට ගිනින් ආදහනය කරනවා. එහෙම නැත්නම් වළ දහවා. නමුත් අර අල්ලගත්තු සිත ග්‍රහණය කළා. ඒ ග්‍රහණය තමයි මව් කුසක හරි කොතැනක හරි සත්ත්වයෙකුගෙ කුසක හරි නැවත උත්පත්තියක් හැටියට යන්නෙ.

එතකොට සංසාරය කියන්නෙ තණ්හාවක් උපාදනයත් නිසා කෙරෙන එක්තරා විකෘති, විපරීත තත්ත්වයක්. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා මේක සංසිඳවාගන්න හැටි මෙතනම. ඒක තමයි මෙතෙක් කිව්වෙ. අල්ලාගන්න ගොඩවල් පහ - ඇත්ත වශයෙන්ම ගොඩවල් පහ කියලා ගත්තට මේවා හැම එකක්ම නිරන්තරයෙන්ම බිඳී බිඳී යන බව වටහාගැනීමෙන් ඇතිවීම් නැතිවීම් දැකලා විදර්ශනාව ගැඹුරින් වඩනකොට හැම එකකම බිඳීම ජේනවා. ඒකට කියන්නෙ භංග ඥානය කියලා. බොහොම භයානක අන්දමින් විදර්ශකයාට ජේනවා හැම දෙයක්ම ඇතිවෙන වේගයට වඩා බිඳෙන වේගය වැඩියි කියලා. ඒ අවස්ථාවේ තමයි බරපතල කලකිරිල්ලක් ඇතිවෙන්නෙ. බිඳී බිඳී යන දෙයක් කොහොමද අපි සදකාලිකව පවත්වා ගන්නෙ, හැමදම පවත්වා ගන්නෙ. එතකොට බිඳී බිඳී යනවානම් මේක අල්ලගැනීම නෙවෙයි තියෙන්නෙ අතහැරීමයි. අතහැරීමයි එතකොට කරන්න වෙලා තියෙන්නෙ. ඒකෙ කාර්යයක් නෑ, හරයක් නෑ. ඒ ටික තමයි ඔය ධර්මයේ නිවන ගැන කියනකොට අනිමිත්ත, අසංඝිත, සුඤ්ඤත කියලා වචන තුනකින් දක්වන්නේ.

අනිමිත්ත කියන්නෙ නිමිති නැති බව. ලෝභය ඇති තැන නිමිත්තක් අනුවෙනවා. ලෝභය ඇති තැන දෙයක් වෙනවා. ද්වේෂය

ඇති තැන නිමිත්තක් අනුවෙනවා. මෝහය ඇති තැන නිමිත්තක් අනුවෙනවා. ලෝභ, දෙස, මොහ නැති තැන හිතට නිමිති නෑ. නිමිති එන්න එන්න නිමිති ඔස්සේ දුවන එකයි තියෙනේනෙ. හිතට නිමිත්තක් ආව හැටියේ ඒ නිමිත්ත ඔස්සේ හිත දුවනවා. ඒකෙන් සමහරවිට වෙහෙසට පත්වෙනවා. ලෝභය ඔස්සේ හරි, ද්වේෂය හරි. එතකොට නිමිති නැති පුදුම අන්දමේ විමුක්ත තත්ත්වයක් තමයි මෙතන අනිමිත්ත කියන වචනයෙන් දැක්වෙන්නේ. ඊළඟට අඤ්ඤානිත - ප්‍රණිධි කියන්නේ ප්‍රාර්ථනා. නොයෙකුත් විදියේ ප්‍රාර්ථනා සත්ත්වයා තුළ තියෙනවා. ඒ ප්‍රාර්ථනා ඉෂ්ඨ කරගන්න බැරුව සමහරවිට ජීවිතය විනාශ කරගන්නවා. ඒ ප්‍රාර්ථනා ඊළඟ ජීවිතයටත් අරගෙන යනවා. නමුත් කවදවත් තෘප්තියක් නෑ. එතකොට ඒ ප්‍රණිධි වල නිස්සාරත්වය දැකලා යම් අවස්ථාවක ඒවායෙන් හිත මුදාගත්තානම් අන්න ඒ අවස්ථාවේ ප්‍රණිධියකුත් නෑ.

ඊළඟට සුඤ්ඤතා. ශුන්‍ය කියන්නේ මේවායේ සාරයක් නෑ. ආත්ම සාරයක් නෑ. නොවෙනස්වන දෙයක් මෙතන නෑ. අපි සී සෝ උපමාවෙන් කිව්වොත් මෙතෙක් දර්ශනිකයින් එහෙම නැත්නම් යෝගීන් සංසාරයේ මේව්වර කාලයක් සිදුකළ දුකත් සැපත් අතර සී සෝ පැදිල්ල ගැන වෙහෙසිලා යම්කිසි කොටයක් මත ඒ ලෑල්ල තියෙන තැනට ඇවිල්ලා පොඩි නිවාඩුවක් ගත්තා වගේ දෙයක් තමයි ආලාර කාලාම, උද්දක රාමපුත්ත ආදීන් කළේ. සියුම් ධ්‍යාන තත්ත්ව වලින් අදුකඛම අසුඛ කියන නොදුක් නොසුව සියුම් සැපයක් විඳිමින් සිටියා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඊටත් එහා ගියා. බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්වුවා මේවායේ යට තියෙනවා බරපතල අවිද්‍යාවක්, මෝහයක්. මොකක්ද ඒ? අන්න අර 'වෙමි' කියන මානය. 'වෙමි' කියන මානය උඩයි ඔක්කොම මේ සීසෝව පදින්නේ. එතකොට යම් අවස්ථාවක ඒකත් අහක් කළහම එතන ප්‍රශ්නයක් නෑ. ඒකයි නිවනට කියන්නේ අවේදයිත සුඛ.

බොහොම දෙනාට ලොකු ප්‍රශ්නයක් මේ සැපයට අවේදයිත සුඛය කියන්නේ මොකද කියලා. අපි මේ සැපය කියන්නේ වේදනාවකට. නමුත් සාරිපුත්ත ස්වාමීන්වහන්සේ යම් අවස්ථාවක පෙන්වලා දුන්නා වේදනාව නැති තැනත් සැපයක් තියෙනවා කියලා. සාමාන්‍ය ලෝකයා හිතන්නේ සැපයක්නම් වේදනාවක් තියෙන්න ඕනේ කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා අවේදයිත සුඛය, වේදනාවෙනුත්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

මිදුණ අවස්ථාවක්. වේදනාව තිබෙන්නේ අර කියාපු අස්මි කියන මාන්තය තිබෙනුනාක්. අඩය තියෙනනාක්. එතකොට වේදනාවෙන්, පංචස්කන්ධයෙන්ම මිදුණ අවස්ථාව තමයි ලෝකෝත්තර සැපය කියන්නේ. ඒක ශාන්ත සුවයක් හැටියට දක්වනවා.

එතකොට එල සමවතේදී රහතන්වහන්සේලා තමන්ගේ ශරීරයේනුත්, ලෝකයේනුත් වෙන්වෙලා ශුන්‍ය, අනිමිත්ත, අප්පණ්හිත, කියන විදියේ කිසිම නිමිත්තක් නොගත් පුදුම අන්දමේ සැනසිලියක තත්ත්වයක් ඇති කරගන්නවා. ඒ තත්ත්වයෙන් යම් අවස්ථාවක පිරිනිවන් පැවොත් නැවත උත්පත්තියක් නෑ. මොකද නිමිත්තක් නෑ. ප්‍රණිධියක් නෑ. සාරයක් නෑ. යම් තැනක නිමිත්තක් ගත්තානම්, යම් තැනක ආසාවක් ප්‍රාර්ථනාවක් ඇති කරගත්තානම්, යම් තැනක් හරයක් ඇති තැනක් හැටියට සැලකුවානම්, අන්ත එතන උත්පත්තිය ලබනවා මව් කුසක් හෝ වේවා, තිරිසන් කුසක් හෝ වේවා, එහෙම නැත්නම් ප්‍රේතාදී තැනක් යම්කිසි අපාය වැනි තැනක් හෝ වේවා, අන්ත ඒ ගත්තු සිතුවිල්ල අනුවයි. එතකොට අපි දන්නවා මනෝපුබ්බංගමා ධම්මා මනෝ සෙඨ්ඨා මනෝමයා කිව්වා වගේ මේ හිත අනුවයි මේ හැම එකක්ම තියෙන්නේ. හිතමයි ප්‍රධාන. ඒක නිසා අපි හිතයි ඇත්ත වශයෙන්ම රැකගන්න ඕන. හිත තුළින්මයි අපි මේ දුක් මවාගෙන මේ දීර්ඝ කාලයක් සංසාරයේ යන්නේ. ඒක නිසා විමුක්තිය තියෙන්නේ එතනයි. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙතන අපට පෙන්නුම් කරලා දීලා තියෙන්නේ.

අපි මුලින්ම සඳහන් කළ මධ්‍යම ප්‍රතිපාදවම තමයි මෙතනත් තියෙන්නේ. සැප වේදනාව ඔස්සේ ගිය අය ධර්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රයේ දැක්වෙන අන්දමට කාමසුඛල්ලිකානුයෝගය කියන අන්තයටයි දිව්වේ. මේ විමුක්තිය බලාපොරොත්තුවෙන් කෙළවරක් සොයමින් සුඛෝපභෝගී ජීවිත ගතකලා. ඒකෙන් කෙළවරක් නෑ. ඊළඟට තවගොල්ලක් තණ්හාව නැතිකරගන්නනම් ශරීරයට දුක් දෙන්න ඕන කියලා මහා භයානක දුක් දෙමින් අත්තකිලමනානුයෝගය ඔස්සේ ගියා. බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්නුවා මේ දෙකම අන්ත දෙකක්. ඔන්න මැදුම් පිළිවෙත පෙන්නුවා.

අපි ආයෙන් එන්නේ ආර්ය අෂ්ඨාංගික මාර්ගයටයි. ආර්ය අෂ්ඨාංගික මාර්ගයේ සම්මාදිට්ඨිය කියන්නේ අන්ත අර අවිද්‍යා අනුසය නැති කිරීමේ පළමුවෙනි පියවරයි. ධර්මදින්නා තෙරණියගේ ධර්ම විග්‍රහයෙන් කියවුණා අදුක්ඛම අසුඛ කියන නොදුක් නොසුව වේදනාව

යට තියෙනෙ අවිද්‍යාවයි. අවිද්‍යාව ඉවත් කළ තැන විද්‍යාව මතු වෙනවා. විද්‍යාව මතු වුණ තැන විමුක්තිය තියෙනවා. විමුක්තිය ඇති තැන නිවීම තියෙනවා. එතකොට ඒ සම්මාදිට්ඨියෙන් පටන්ගත්තු මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙන් ක්‍රියාත්මක වෙන්නෙ මැද පිළිබඳ ප්‍රශ්නයයි. කොණ් දෙක අතහැරියා. මධ්‍යස්ථ වේදනාව ඇති කරගෙන මධ්‍යස්ථ සිතක් ඇති කරගෙන විදර්ශනාව වැඩීම තුළින් තමයි අපිට මේ සංසාරයෙන් මිදෙන්න පුළුවන් වෙන්නෙ.

මෙතෙක් මේ කියාදීපු සමහර දේවල් ගැඹුරු විදියට පේන්න පුළුවන්. මේ යෝගාවචර පින්වතුන්ට මේව උපකාර වෙන නිසයි මේ ටික ප්‍රකාශ කළේ. අද වැනි වටිනා ඇසළ පුර පසළොස්වක පෝය දවසක අපි තවත් දෘෂ්ටි කෝණයකින් ධම්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍ර ආදී ඒවායේ තියෙන මැදුම් පිළිවෙත පිළිබඳ සංකල්පයක් ඉදිරිපත් කළා. මේ පින්වතුන් ඒවායෙනුත් ප්‍රයෝජන ගනිමින් බුද්ධශාසනයේ පරිහානි යුගයේ සිය දහස් වාරයක් හෝ උත්සාහ කරලා තමන් බලාපොරොත්තු වෙන සංසාර විමුක්තිය, මේ ජීවිතයේම සාක්‍ෂාත් කරගන්නට උත්සාහ කරන්නට ඕන. ඒ සඳහා මේ ධර්මදේශනය තමන්ට ශ්‍රද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ කියන ඉන්ද්‍රිය ධර්මයන්, බලධර්මයන් දියුණු කරගැනීමට උපකාර වුණානම් ඒවා පිහිටකරගෙන මේ ජීවිතයේදීම කලාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය පිහිට කරගෙන සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් උතුම් අමාමභ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගෙන මේ සංසාර දුකින් මිදීමට ශක්තිය, බලය ලැබේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. ඒ වගේම තම තමන්ගේ ඥාතීන් ඇතුළු අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා වූ යම්තාක් සත්ත්වයින් මේ ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණමය කුසලයන් අනුමෝදන් වීමට බලාපොරොත්තු වෙනවානම් එසේ අනුමෝදන් වීම තුළින් ඒ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමභ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගනිත්වා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගෙන මේ ගාථා කියන්න.

‘එත්තාවතා ව අමෙහති...’

158 වන ඉදිගනිය

158 වහ දේශනය

(පහන් කණුව ධරී දේශනා අංක 116)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස’

අවරිඤ්ඤා බුහුමවරියං
අලඬා යොබ්බනෙ ධනං
ජිණ්ණකොඤ්චාච ඤායනති
බීණ්ණමචෙඡච පලලලෙ

අවරිඤ්ඤා බුහුමවරියං
අලඬා යොබ්බනෙ ධනං
සෙනති වාපාතිබිඤ්ඤාව
පුරාණානි අනුඤ්ඤානං තී

– ධම්මපද, ඡරා වග්ග.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

ප්‍රමාදයට තැන දීම ගිහියාගේ වගේම පැවිද්දගේත් පරිහානියට හේතුවක් බව බුදුරජාණන් වහන්සේ අපට නිතර මතක් කර දෙනවා. කළ යුත්ත, කළයුතු වෙලාවට නොකිරීමත්, අතපසු කිරීමත් සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රමාදය හැටියට සැලකෙනවා. ප්‍රමාදයට යටවුණු පුද්ගලයාට අන්තිමට ඉතුරු වෙන්නෙ පසුතැවිල්ල විතරයි. මේ කාරණය ඉතාමත්ම සිත් කාචදින අන්දමින් ඉදිරිපත් කළ ගාථා දෙකකුයි අද මේ මාතෘකා වශයෙන් මේ පින්වතුන්ට ප්‍රකාශ කරන්නේ.

මේ ගාථා දෙක බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කර වදලේ බරණැස ඉසිපතනයේදී මහාධන සිටුවරයාගේ පුත්‍රයා අරමුණු කරගෙනයි. ඒ සිටුපුත්‍රයා අසු කෙළක් ධනය ඇති සිටු කුලයක උත්පත්තිය ලැබුවා. මව්පියන් ‘මේ තරම් ධනය තියෙන නිසා අපේ පුතාට අමුතුවෙන් ධනය රැස්කිරීමේ අවශ්‍යතාවයක් නෑ. තිබෙන ධනය පරිභෝග කිරීම පමණයි තියෙන්නේ’ කියා හිතලා අමුතු ශිල්ප ශාස්ත්‍රයක් ඉගැන්නුවේ නෑ. සංගීතයත්, වාදනයත් පමණයි ඉගැන්වුවේ විනෝද මාර්ග වශයෙන්. ඒ වගේම ඒ නුවර හිටියා තවත් ඒ වගේම අසු කෙළක් ධනය ඇති සිටු පවුලක්. ඒ පවුලේ දියණියක් උපන්නා. ඇයටත් මව්පියන් ඉගැන්නුවේ නැටුම් ගැයුම් පමණයි. ඉතින් නිසි කාලයේදී මේ දෙදෙනා අවාහ විවාහ වශයෙන් සම්බන්ධ වුණා. එහෙම ජීවත්වෙන අතරේ ඒ

සිටු පුත්‍රයා දවසට තුන්වරක් රාජ්‍ය සේවය පිණිස රජ මැදුරට යනවා. ඒ නගරයේ සිටියා ධුර්තයින් කියලා පිරිසක්. ධුර්තයන් කියලා ඒ අතීතයේ යෙදුනේ බොහෝවිට ඔය දුරාවාර වල යෙදෙන, මත්පැනට, සුදුවට, ස්ත්‍රීන් ඇසුරුකිරීමට ලොල්ව ජීවත්වෙන අය හැදින්වීමටයි. මේ සුරා සොඬ ධුර්තයන් එකතු වෙලා සාකච්ඡා කරනවා ‘අපි මේ සිටු පුත්‍රයා මත්පැනට පුරුදු කළොත් අපේ වැඩකටයුතු බොහොම පහසුවෙනවා’ කියලා. ඒ අය කළේ මත්පැන් සමගම කට ගැසුම් වශයෙන් තිබෙන ඒ බැඳපු මාංශ, ලුණු, හකුරු ආදියත් ඉණේ බැඳගෙන ඇවිල්ලා පාර අයිනේ ඉඳගෙන ඒ සිටු පුත්‍රයා රජ මැදුරේ ඉඳලා එන වෙලාව බලාගෙන ඒවා අනුභව කරමින්, සුරා බොමින් කියනවා ‘ස්වාමීනි සිටුපුත්‍රයාණෙනි, ඔබතුමන් අවුරුදු සීයක් ජීවත් වේවා! ඔබතුමන් නිසයි අපට මේ කන්න බොන්න හැකියාව ලැබිලා තියෙන්නේ’ කියලා.

මේ විදියට ආශීර්වාද කරනකොට මේ සිටුපුත්‍රයා අහනවා පිටුපස්සෙන් ආපු උපස්ථායකයගෙන් ‘මේ අය මොනවද මේ බොන්නේ?’ කියලා. ‘එක්තරා පාන වර්ගයක්’ කියලා කිව්වා. එතකොට අහනවා ‘ඒක හොඳ ප්‍රියමනාප දෙයක්ද?’ කියලා. ‘මොනවා කියනවද ස්වාමීනි, මේ ලෝකයේ, මේ ජීව ලෝකයේ ඊට සමාන කරන්න පානයක් නැත’ කියලා අර මනුෂ්‍යයන් කිව්වා. ‘ඉතින් එහෙනම් මාත් ඒ විදියේ එකක් ටිකක් බොන්න ඕන’ කියලා ටික ටික ගෙන්වලා බොන්න පටන්ගත්තා. ඒ පුරුද්ද ඇතිවෙන බව දැනගත්ත හැටියේ අර ධුර්තයෝ පිරිස සමග ඇවිල්ලා පිරිවරාගත්තා. ඒ හේතුවෙන් එද ඉඳලා පරිහානිය පටන්ගත්තා. මේ සිටුපුත්‍රයන් ඒ අයත් එක්ක මත්පැන් බොමින් විනෝද වෙන අතරේ ඒ අවශ්‍ය සුබෝපභෝගී දේවල් සඳහා පමණටත් වඩා වියපැහැදුම් කරලා ගෙන්වන්න පටන්ගත්තා. ඒ වගේම අහවලා නාට්‍යයට දක්‍ෂයි, අහවලා සුදුවට දක්‍ෂයි කියලා ඒ අයට තැගි හෝගත් දෙන්න පටන්ගත්තා සීය දහස් ගණනින්. ඔහොම ඔහොම සිහි කල්පනාවකුත් නැතිව ධනය වියපැහැදුම් කිරීමෙන් වැඩි කලක් යන්න කලින් අර අසු කෝටියක් ධනය අවසන් වුණා. ඒ බව ඒ නිලධාරීන් ඇවිල්ලා කියනකොට කිව්වා ‘ඇයි මගේ භාර්යාවට අසු කෝටියක් තියෙනවා’යි කියලා. ඒකත් අර විදියට වියදම් කරලා විනාශ කළා.

ඊළඟට කෙත්, වතු, උයන් ආදියත් ගෙදර තියෙන බඩු භාණ්ඩ ආදියත් විකුණලා බොන්න, විනෝද වෙන්න පටන්ගත්තා. මේ සිටු පුත්‍රයා වයෝවෘද්ධ අවස්ථාවට පත්වෙනකොට ඒ සිටු මැදුර මිලයට

ගත්තු අය මේ අයව ගෙදරින් පැන්නුවා. මේ දෙන්නා වෙන කෙනෙකුගේ ගේක බිත්තියක් ළඟ මඩුවක් වගේ ගහගෙන ජීවත්වෙන්න පටන්ගත්තා හිඟාකමින්.

මෙහෙම හිඟාකමින් යන අතරේ එක දවසක්ද සංඝයාවහන්සේලාගේ දුන ශාලාව ළඟට ගියා ඉඳුල් බත් කන්න. කුඩා සාමනේරයන්වහන්සේලා ඉඳුල් බත් දෙනවා දැකලා බුදුරජාණන් වහන්සේ මඳ සිනාවක් පහළ කළා. එතකොට ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ ඒකට හේතුව ඇහුවහම බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා 'මේ ජේනවා නේද? මේ සිටාණන් මුල් වයසේදීම යම්කිසි කර්මාන්තයක නිසියාකාරව මේ ධනය යෙදුවානම් මේ නගරයේ ප්‍රධාන සිටුවරයා වෙන්න තිබුණා. ඒ වගේම ඒ ධනය අතහැරලා පැවිදිවුණානම් රහත් වෙන්නත් පුණ්‍යශක්තිය තිබුණා. උපනිශ්‍රය සම්පත්තිය තිබුණා. ඒ වගේම ඒ භාර්යාවට, සිටුවුවට අනාගාමී වෙන්න හැකියාව තිබුණා. මධ්‍යම වයසේදී ඒ පියවර ගත්තානම් නෙකම්මය සම්පූර්ණ කළානම් ඒ සිටුපුත්‍රයාට අනාගාමී වෙන්න තිබුණා, භාර්යාවට සකදගාමී වෙන්න තිබුණා. පශ්චිම වයසේ, මහළු වයසේදී හෝ තම ධනය හරියාකාර කර්මාන්ත ආදියේ යොදන්න උනන්දු වුණානම් තුන්වෙනි සිටුවරයා වෙන්න තිබුණා. මහණ වුණානම් සකදගාමී වෙන්න තිබුණා. භාර්යාවට සෝවාන් වෙන්න තිබුණා කියලා ඒ විදියට ලෞකික ලෝකෝත්තර දෙපැත්තෙන්ම තිබුණු ඒ පුණ්‍යශක්තිය නසාගත්තයි කියන අදහස කියවෙන මේ ගාථා දෙක ඒ අවස්ථාවේ වදළ බවයි කියවෙන්නේ.

අවරිඤා බ්‍රහ්මචරියං
අලඳ්ධා යොබ්බනෙ ධනං
ජ්ණණකොඤ්චාව ක්‍රියායනනි
බීණමච්ඡෙව පලලලෙ

අවරිඤා බ්‍රහ්මචරියං, බ්‍රහ්මචරිය වාසය නොවැස, ඒ කියන්න ශාසන බ්‍රහ්මචරියාව පුරන්නෙ නැතිව ඊළඟට අලඳ්ධා යොබ්බනෙ ධනං, තරුණ වයසේදී ධනය රැස් නොකොට ජ්ණණකොඤ්චාව ක්‍රියායනනි - බීණමච්ඡෙව පලලලෙ, මසුන් අවසන්වුණු දිය කඩිත්තක ඉඳගෙන සුසුම්ලන, එහෙම නැත්නම් තැවෙන, මහළු වයසට පත් කොස්වා ලිහිණියන් වගේ කෙනෙකුට තැවෙන්න වෙනවයි කියන එකයි මුල් ගාථාවේ අදහස. ඊළඟ ගාථාවත් ඊට බොහෝ දුරට සමානයි.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

අවරිඤ්ඤා බුහුමවරියං
අලඬා යොබ්බනෙ ධනං

බුන්මවරිය වාසයේ නොවැස, තරුණ කාලයේදී ධනය නොලබා
සෙනති වාපාතිබිත්තාව
පුරාණානි අනුඤ්ඤා

එතන විස්තර වෙන උපමාව - දුන්නකින් හුඟක් ඊතල විදීම නිසා ඒ දුනු දිය ටිකෙන් ටික බුරුල් වෙනවා, ලිහිල් වෙනවා. අන්තිමට ඒ දුන්නේ ශක්තිය නැති වෙලා යනවා. අන්න ඒ උපමාවයි මෙතන දෙන්නේ. ඒ වගේ පමණට වැඩිය විදීම තුළින් අබල දුබල වුණු දුන්නක් වගේ ඒ තැනැත්තන්ට අතීතය ගැන පසුතැවෙමින්, දුන්න හිතනවානම් 'මට ඉස්සරනම් හුඟක් ඇතට විදින්න ශක්තිය තිබුණා' ඒ වගේ තැවෙන පුද්ගලයා 'අනේ ඉස්සරනම් අපි හොඳට කැවා බිච්චා දැන් මෙහෙමයි' කියලා පසුතැවෙන අදහසයි ප්‍රකාශ කළේ ඒ ගාථාවේ.

මේ කථාන්දරයත්, ගාථාවත් ආශ්‍රයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළේ, ගිහි ජීවිතයේදී තමන්ගේ ජීවිතය ගෙනයාමට උපකාර වන ආදයම් පක්‍ෂය වගේම වියදම් පක්‍ෂයත් යන කාරණා දෙක හරියට සංසන්දනය කරලා ජීවත්වීමේ වටිනාකමයි. ඊළඟට පැවිදි බව ගැන හිතනවානම් අන්න අර වගේ නෛෂ්කර්මය සම්පූර්ණ කරගැනීමයි. එතකොට ඒ දෙකේම පමා වුණු කාරණයයි මෙතන මේ කථාන්දරයෙන් පේන්නේ. මේ සිටු පුත්‍රයා පිළිබඳ කථාන්දරය තුළින් අපට ආදීනව රාශියක් පෙනෙනවා.

මව්පියන් තමන්ගේ දරුවන්ට ජීවත් වීමට උපකාර වන ශාස්ත්‍ර නොඉගැන්වීමේ ආදීනව එක පැත්තකින්. ඒ ධනය භුක්ති විදීම ගැන පමණක් ඉගැන්වුවා. විනෝද මාර්ග පමණක් ඉගැන්වුවා. ඊළඟට මේ සිටුපුත්‍රයා අර සුරා ලෝලියන්ගේ සමාගමයට එකතු වෙලා, පාප මිත්‍ර සේවනයට වැටිලා, ඒ සුදුව පැත්තටත් යොමුවෙලා ජීවත්වීම නිසා විශාල පරිහානියකට පත්වුණු ආකාරය මේ කථාන්තරයෙන් පේනවා. ගිහි පින්වතාගේ ජීවිතය ගැන කල්පනා කරලා බලනකොට ඒ පරිහානි පක්‍ෂය ඉවත් කරලා දියුණුවේ මාර්ග සලසාගැනීමට බුදුපියාණන් වහන්සේ සූත්‍රදේශනා රාශියක් දේශනා කරලා තියෙනවා අවස්ථානුකූලව. මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් ඒවාත් අහලත් ඇති. වඩාත්ම ප්‍රකට සූත්‍රදේශනාවක් තමයි ව්‍යඤ්ඤා සූත්‍රය. බුදුරජාණන්

වහන්සේ කෝලිය දේශයේ වාසය කරන අවස්ථාවේ කකකරපත්ත නමැති නියම් ගමේ ඒ දීඝජානු කියන කෝලිය පුත්‍රයා අහපු ප්‍රශ්නයකට දෙන පිළිතුරු වශයෙන් එක්තරා දීර්ඝ දේශනාවක් කළා. ඒක ගිහි පින්වතුන්ට එදිනෙද ජීවිතයේ උපකාර වන අන්දමේ එකක්. දීඝජානු කෝලිය පුත්‍රයා ආරාධනා කළේ මේ විදියටයි. 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, අපි කාමභෝගී ගිහියන්. අඹුදරුවන් සහිතව ගිහි ගෙයි වාසය කරනවා. කසී සඵ දරනවා. මල් ගඳ විලවුන් පාවිච්චි කරනවා. අපට අපේ ජීවිතය තුළ මෙලොව දියුණුවත්, පරලොව දියුණුවත් සලසා ගැනීමට සුදුසු ධර්මයක් දේශනා කරන්න' කියලයි ආරාධනා කළේ.

පළමුවෙන්ම බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙලොව දියුණුවට උපකාර වන කාරණා එකින් එක ඉදිරිපත් කළා. ප්‍රධාන වශයෙන්ම ඉදිරිපත් කළ කාරණා හතර තමයි ගිහි ජීවිතය සාර්ථක කරගැනීමටනම් උධ්‍යාන සමපද, ආරක්ඛ සමපද, කල්‍යාණ මිත්තනා, සමජීවිකතා කියන ඒ ධර්ම හතර සම්පූර්ණ කළයුතු බව. උධ්‍යාන සමපද නමින් හැඳින්වූණේ උධ්‍යාන වීර්යයි. ඒ කියන්නේ නොපසුබට වීර්යයි. ගිහි පින්වතෙක් ජීවිතය ගෙන යන අතරේ ඉදිරිපත් වන වගකීම් රාශිය ගැන කල්පනා කරලා උධ්‍යාන වීර්යයෙන් යුතුව, අලසකම ඉවත් කරලා කටයුතු කළයුතුයි. එතැන සඳහන් වෙන්නේ මෙහෙමයි. යම් කුලපුත්‍රයෙක් යම් රැකියාවක් කරනවානම් ගොවිතැන්, වෙළඳෙහෙලදම්, ගව පාලන, රාජ්‍ය සේවා හෝ සුප ශාස්ත්‍ර, ආදී ඒ කවර එකක් පිළිබඳව වුවත් දක්ෂ වියයුතුයි. අලස නොවිය යුතුයි, ඒ වගේම තමන් කරන ව්‍යාපාරය හෝ රැකියාව පිළිබඳ දියුණුවේ මාර්ග ගැන නිතර විමසා බැලීමට හැකියාව තිබෙන්නට ඕන. තමන් ඒ කටයුතු කරනවා වගේම, කාර්යශූර වෙනවා වගේම, සංවිධාන ශක්තියක් ඇති පුද්ගලයෙක් වෙන්න ඕන. ඒ කාරණා ගිහි ජීවිතයට අදාළ හැටියට දක්වලා තියෙනවා. අර කියාපු උච්චාන සම්පත්තිය ඇතිකරගැනීමට ඉතින් ඒ විදියට උච්චාන වීර්යය ඇතිකරගෙන දැනේ හයියෙන්, දහඩිය මහන්සියෙන්, ධාර්මිකව ධනය උපයාගතයුතු බවයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ.

කොයි කොයි ආකාරයෙන් හරි අධාර්මිකව කරන එකක් නොවෙයි, වංචනික වශයෙන් නොවෙයි. දහඩිය මහන්සියෙන්, ස්වශක්තියෙන් කළයුතු බවයි ප්‍රකාශ කරන්නේ. ඒ විදියට රැස්කරගත්තු හෝග පිළිබඳ ආරක්‍ෂා සංවිධානයන් යෙදිය යුතු බව බුදුපියාණන් වහන්සේ මතක් කර දෙනවා. ඉතින් ආරක්‍ෂාව හැටියට ඒ කාලෙ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

දක්වන්නේ තමන් ඒ රැස්කරගත්තු ධනය රාජසන්නක නොවන ආකාරයට, හොරුන්ට අයිති නොවන ආකාරයට, ගින්නට ජලයට එහෙම අනුවෙලා විනාශ නොවෙන ආකාරයට ආරක්‍ෂා කරගැනීමයි. අප්‍රිය දයාදකරුවන්ට හිමිනොවන ආකාරයට ආරක්‍ෂා කරගැනීමත් ආරක්‍ෂිත සම්පදවට අයිතියි.

ඊළඟට එතන කල්‍යාණ මිත්තතා කියන්නේ ඒ වගේම ගිහි පින්වතා උත්සාහවත් වියයුතුයි පාප මිත්‍ර සේවනය අතහැරලා කල්‍යාණමිත්‍ර සේවනයක් ඇතිකරගැනීමට. කල්‍යාණමිත්‍රයින් හට්ටියට එතන හඳුන්වන්නේ තමන් වාසය කරන ගම්මානයක හෝ නියමි ගමක තරුණ හෝ මහළු අය ඉන්නවානම් තමන්ට වඩා ශීලයෙන් උසස්, ගිහියාට අයිති ශීලය රක්‍ෂා කරන, ඒ වගේම ශුද්ධා සම්පත්තිය, ශීල සම්පත්තිය, වාග සම්පත්තිය, පඤ්ඤා සම්පත්තිය කියන ඒ ගුණධර්ම අතින් දියුණු අය ඇසුරු කළයුතුයි. ඔවුන් සමග සාකච්ඡා කළයුතුයි. ඔවුන්ගේ සද්ධා, ශීල, වාග, පඤ්ඤා කියන ගුණධර්ම ආදර්ශයට අරගෙන තමනුත් ඒ ආකාරයට හික්මිය යුතුයි කියලා කල්‍යාණ මිත්‍රතාවය කියන අංගය පිළිබඳ බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා.

ඊළඟට සමජීවිකතාව කියන එකෙන් දක්වන්නේ අයවැය පක්‍ෂය, දෙපැත්ත පිළිබඳව කල්පනාකාරීව කටයුතු කළයුතු බවයි. ඒකට දෙන උපමාව යම්කිසි කෙනෙක් තරාදියක් අතට අරගෙන, තරාදියේ තට්ටුව දෙස බලා මේ තරම් දෙයක් දැමීමහැටියේ මේ තට්ටුව පහළට යනවා කියලා හොඳ සෙවිල්ලෙන් සිටින්නා වගේ තමන්ගේ අය පිළිබඳවත් හොඳ අවබෝධයක් ඇතිව, වියපැහැදුම් ගැනත් හරියට හිතලා සමච්ඡිකිරා බලලා වගේ ඒ අයවැය පිළිබඳ පාලනයක් කළයුතු බවයි. එහෙම නැතුව ඇතැම් කෙනෙක් ආදයමට වඩා ඉහළින් වියදම් පක්‍ෂය වැඩෙන ආකාරයට සුබෝධෝගී ජීවිතයක් ගතකළොත් ඒක දකින මනුෂ්‍යයින් කියාවිය 'දිඹුල් ගෙඩි කන්නෙක් වගේය' මේ තැනැත්තා ජීවත්වෙන්නේ කියලා. ඒ උපමාවෙන් හඳුන්වන්නේ ඇතැම් කෙනෙක් දිඹුල් ගහක දිඹුල් ගෙඩි පැහිලා තියෙනවා දැකලා ගහ හොලවනවා. එතකොට ලා ඒවයි මෝරව්ව ඒවයි ඉදිව්ව ඒවයි ඔක්කොම වැටෙනවා. ඉදිව්ව ඒවා විතරයි පරිභෝගයට ගන්නේ. අනිත් හරිය අපතේ යනවා. අන්න ඒ උපමාවයි. දිඹුල් ගෙඩි කන්නෙක් වගේ තමන්ගේ දේපළ, වස්තුව කාබාසිතියා කරනවා කියන ඒ වෝදනා එන්න පුළුවන් අර විදියට ජීවත්වුණොත්.

ඊළඟට තවත් කෙනෙක් ලැබෙණ ආදයම හුඟක් තියෙද්දි ලෝභකමට මසුරුකමට නොකා නොබී ජීවත් වෙනවානම් ඒ තැනැත්තා පිළිබඳ සමාජයේ රාවයක් යනවා භාමතේ මැරෙන කෙනෙක් කියලා. නොකා නොබී මැරෙන කෙනෙක් කියලා. ඒක නිසා ඒ දෙපැත්තටම, ඒ අන්ත දෙකටම යන්නේ නැතුව අර විදියට කිරා බලලා ක්‍රමවත්ව තමන්ගේ අයවැය පිළිබඳ අවබෝධයකින් යුක්තව ජීවත්විය යුතු බවයි සඳහන් වෙන්නේ. ඊළඟට තවදුරටත් දක්වනවා ඒ විදියට රැස්කරගත්තු හෝග සම්පත්තිය ඇතිව ජීවත්වෙන අතරේ කෙනෙකුට පරිහානි දෙරටු උදවෙන ආකාරය අපාය මුඛ නමින් දක්වනවා. එතන අපාය කියන්නේ ඔය අපි දක්වන නරකාදී අපාය නෙවෙයි. මෙතන කියන්නේ තමන්ගේ හෝග හානිවන ක්‍රමයි.

මේ කතාවෙන් කියවුණු ආකාරයට ඉත්ධුතන, සුරාධුතන, අකඛදුතන, පාප මිත්තනා කියන ඒ කාරණා හතරයි. ස්ත්‍රී ධුර්තයෙක් වෙලා දුරාවාරයෙන් ජීවිතය ගතකිරීම, ඒ වගේම සුරා ධුර්තයෙක් විම දන් මේ කාලෙ වචනයෙන් කියනවානම් සල්ලාලකම හා බේබදුකම, සුදුඅන්තුකම. ඔය විදියට සමාජයේ වචන යෙදෙන්නේ. අන්ත ඒ වගේ තෙවැන්න සුදුව. ඊළඟට පාප මිත්‍රයින් ඇසුරුකිරීම. ඔය කාරණා හතරයි දක්වන්නේ අර අපාය මුඛ, නැත්නම් තමන්ගේ පරිහානියට දෙරටු හැටියට. ඒකටත් බුදුපියාණන් වහන්සේ උපමාවක් දක්වනවා යම්කිසි විශාල පොකුණක් තියෙනවා. යම් කෙනෙක් ඒ පොකුණේ වතුර එන දෙරටු වහලා වතුර නික්මෙන සොරොවු ඇරලා තබනවානම් වැස්සත් හරියට වහින්නේ නැත්නම් ඉක්මනින්ම ඒ පොකුණ වියළිලා යනවා. ඒ වගේ අර කියාපු අපාය දෙරටු විවෘත කරලා ප්‍රමාදයට වැටිලා ජීවත්වුණොත් ඉක්මනින්ම ඒ තැනැත්තාගේ පරිහානිය සිද්ධවෙන බව දක්වෙනවා.

ඊළඟට දක්වනවා ආය මුඛ නමින් - ඒ කියන්නේ ලබාගත්තු හෝගය දියුණුවෙන, එහෙමත් නැත්නම් ආරක්‍ෂා වෙලා දියුණු වීමට හේතුවෙන කාරණා හතර. ඇත්ත වශයෙන්ම ඒවා අර කලින් කියාපු ඒවායින් වෙන්වීමයි. න ඉත්ධුතනො, න සුරාධුතනො, න අකඛධුතනො, හතරවෙනි කාරණය කල්‍යාණ මිත්තනා. එතකොට මුල් කාරණා වශයෙන් දක්වන්නේ අර කියාපු ස්ත්‍රී ධුර්ත බව, සුරා ධුර්ත බව, අකඛ ධුර්ත බව - ඒ කියන්නේ සල්ලාලකම, සුරාව, සුදුව ආදී කාරණා වලින් ඉවත්වීමයි. හතරවෙනුව කියන්නේ කල්‍යාණමිත්‍රතාව. කල්‍යාණ මිත්‍රතාව

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ඇතිකරගෙන ඒ අය අනුව සධා, සීලාදී ඒ ගුණධර්ම තමන් තුළත් ඇතිකරගැනීමයි. ඔය විදියට තමන්ගේ දියුණුවට හේතුවන කාරණාත්, පරිහානි දෙරටුත් පෙන්වමින් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා දීඝජානු කෝලිය පුත්‍රයාට පිළිතුරු වශයෙන්. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ කෝලිය පුත්‍රයා ඇමතුවේ ඒ තැනැත්තාගේ වංශ නාමයෙන් - වාග්ඝපජ්ජ කියන නමින්. ඒකයි ඒක වාග්ඝපජ්ජ සූත්‍රය කියලා කියන්නේ.

ඊළඟට සම්පරායික කියන්නේ පරලොව සුව, පරලොව හිත සුව පිළිබඳව. එතකොට මෙලොව හිත සුව පිණිස ඔය ටික ප්‍රකාශ කරලා බුදුපියාණන් වහන්සේ පරලොව හිත සුව පිළිබඳව ප්‍රකාශ කළේ ශ්‍රද්ධා සම්පත්තිය, ශීල සම්පත්තිය, වාග සම්පත්තිය, ප්‍රඥ සම්පත්තිය කියන කාරණාමයි. ඒවා සවිස්තරව දක්වනවා. ශ්‍රද්ධාව හැටියට එතන හඳුන්වන්නේ කෙටියෙන් කියතොත් තථාගතයන්වහන්සේගේ සම්බෝධිය පිළිබඳව ශ්‍රද්ධාව ඇතිකරගැනීමයි. විශ්වාස කිරීමයි. ඉතිපිසො පාඨයෙන් ප්‍රකාශ වන ඒ නව ගුණය පිළිබඳව පිරිසිදු ශ්‍රද්ධාවයි එතන ශ්‍රද්ධා සම්පත්තිය හැටියට කියන්නේ. ඊළඟට ශීල සම්පත්තිය වශයෙන් දක්වන්නේ ගිහියාගේ නිත්‍ය ශීලය වශයෙන් සැලකෙන පංචශීලයයි. ප්‍රාණසාත, අදත්තාන ආදී ඒවායින් වැළකී සිටීම, ශීල සම්පත්තිය.

ඊළඟට ත්‍යාග සම්පත්තිය. ගිහි පින්වතෙක් පිළිබඳව බොහෝවිට දක්වනවා පහවූ මසුරු මළ ඇතිව, ඒ කියන්නේ මසුරු මළ කියන මළකඩෙන් තොරව ගිහි ගෙයි වාසය කිරීම. ත්‍යාගශීලීව නිතර පරිත්‍යාග කිරීමට සෑදී පැහැදී ගත් අතකින් සිතකින් යුක්තව, ඊළඟට යාවකයින්ට තමන් ළඟට එන්න ඉඩ හරිමින් දන සංවිභාගයෙහි, දන් බෙදදීමෙහි දක්‍ෂයෙක්ව ජීවත්වීමයි. ඒ පද මාලාවේ දැක්වෙනවා අර ත්‍යාග සම්පත්තිය පිළිබඳව, අතහැරීම. අතහැරීමත් පුරුදු කළයුතු හැටියට දක්වනවා. මොකද මසුරු සිත ඇති පුද්ගලයාට ගිහි ජීවිතයේ සතුටකින් ජීවත්වෙන්න බෑ. අතහැරීම් ශක්තියක් බොහෝවිට උපකාර වෙනවා තමන්ගේ යමක් නැතිවුණු අවස්ථාවේ සිත් සකස්කරගැනීමටත් ත්‍යාග සම්පත්තිය උපකාරවෙනවා. ඒ වගේම කල්‍යාණ මිත්‍රතාව හැටියට දක්වන්නේ අන්ත අර ශ්‍රද්ධා සම්පත්තිය, ශීල සම්පත්තිය, වාග සම්පත්තිය, පඤඤ සම්පත්තියයි. ප්‍රඥ සම්පත්තිය වශයෙන් දක්වන්නේ විදර්ශනාවට යොමුවෙන විදියේ ප්‍රඥාවක්. ලෝකයේ ඇතිවීම, නැතිවීම

ස්වභාවය විනිවිද දක්නා විදියේ ප්‍රඥවක්. ඇත්ත වශයෙන් ගිහි ජීවිතයේ ගිහි පින්වතා පවා ධර්මානුකූලව ජීවත්වෙමින් තමන්ට මුහුණ දෙන්න සිදුවෙන අෂ්ට ලෝක ධර්ම ආදියේදී අන්ත අර කියාපු අනිත්‍යතා ධර්මය, ඇතිවීම නැතිවීම ස්වභාවය පිළිබඳව අවබෝධය ලබාගැනීමයි ඒ ගිහි අයට පවා ප්‍රඥව දියුණුවීමට හේතුවෙන්නේ. ඒකයි අපට හිතාගන්න තියෙන්නේ. ගැඹුරු විදර්ශනාවක් නොවුණත් ඒ තමන්ට ඉදිරිපත් වෙන කාරණා ආශ්‍රයෙන් ප්‍රඥවන්ත වීමනම් අන්ත අර කියාපු ඇතිවීම, නැතිවීම අනිත්‍යතාව දැකීමයි.

ඔය විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙලොවදී ඒ ඒ ගුණ සම්පත් දියුණු කරගත්තොත් ඒ තැනැත්තාට පරලොවදී සුගති තත්ත්වයට පත්වෙන්න පුළුවන් වගේම ඉක්මනින්ම සංසාර දුක කෙළවර කරගන්නත් පුළුවන් බව දක්වනවා. ව්‍යග්ඝපජ්ජ සූත්‍රයේ ඒ විදියට ඒ ගුණ ධර්ම ගැන ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. ගිහියාගේ පරිහානියට හේතුවන, විශේෂයෙන්ම දැන් මේ කථාවේ කියවුණු මත්පැන ආදිය ගැන සූත්‍ර රාශියකම සඳහන් වෙනවා. ඒ අතරින් මේ කාලයට කාලෝචිත වෙන්න පුළුවන් ධර්මික සූත්‍රය කියලා සූත්‍රයක් තියෙනවා. ඒක ඇත්ත වශයෙන්ම හඳුන්වන්නේ ගිහියාගේ ගිහි වන හැටියට. ගිහියාට අයිති ප්‍රතිපත්තිය බුදුපියාණන් වහන්සේ එයින් දේශනා කරලා තියෙනවා. එතනදිත් ප්‍රකාශ කරනවා මත්පැන් පානයෙන් ඉවත්විය යුතු බව.

මත්පැන් පානය හඳුන්වන්නේ ඔල්මාදය ඇතිකරවන, උන්මත්තබව ඇතිකරවන දෙයක් විදියට. ඒ වගේම මත්පැන නිසා පාපකර්ම තමනුත් කරනවා. අනිත් අයත් පාපකර්මයන්ට යොමුකරවන ගතියක් තියෙනවා. සමහරවිට බොහෝ කෙනෙක් නිදහසට කරුණු ඉදිරිපත් කරන්න පුළුවන් මත්පැන් බිලා නිදගත්තහම කාටවත් කරදරයක් වෙන්නේ නෑ කියලා. නමුත් පොතපතේ අවම විපාකය වශයෙන් දක්වන්නේ ඊළඟ උත්පත්තියේදී ඔල්මාදකාරයෙක්, උන්මත්තකයෙක්, දුර්වල චිත්ත ශක්තියක් ඇත්තෙක් වීමට හේතු වෙනවාය මත්පැන කියලා. කොටින්ම කියතොත් එතන හඳුන්වනවා අපුඤ්ඤයනනයක් හැටියට. මේ අපුඤ්ඤයනනය අතහරින්න කියලා. පව් එකතුවෙන ආයතනයක් හැටියට දක්වලා තියෙනවා මත්පැන් පාවිච්චිය. ඒ වගේම ඔය පරාභව ආදී සූත්‍රවලත්, ස්ත්‍රී ධූර්තකම, සුරාව මේ හැම එකක්ම කෙනෙකුගේ පරිහානියට හේතුවන බව බුදුපියාණන් වහන්සේ විශේෂයෙන් වදාරලා තියෙනවා.

ඊළඟට ඒ වගේම ගිහි විනය නමින් හඳුන්වන සිගාලෝවාද සූත්‍රයේත් ඒ හැම එකක්ම පරිභානියට හේතුවන දේවල් හැටියට දක්වලා තියෙනවා. සුරාව පානය කිරීමේ ආදීනව හයක්ම සිගාලෝවාද සූත්‍රයේ දක්වලා තියෙනවා. පළමුවෙනි කාරණය මෙලොව වශයෙනුත් තමන්ගේ ධනය නැතිවෙලා යනවා. ඊළඟට ඒ වගේම නොයෙකුත් කලහ කෝලාහල ඇතිවෙනවා මත්පැන නිසා. ඊළඟට නොයෙකුත් රෝගයන් ඇතිවෙනවා. රෝගයන් ඇතිකරන ආයතනයක් හැටියට මත්පැන දක්වලා තිබෙනවා. ඊළඟට මත්පැන් පානය කරන තැනැත්තා පිළිබඳව අපකීර්ති රාවයක් ලෝකයේ පැතිරෙනවා බේබද්දෙක් හැටියට. ඒ වගේම මත්පැන් පානය කරලා මහාමාර්ගයේ යන අතරේ තමාට තමන්ගේ වස්ත්‍රයත් අමතක වෙන අවස්ථාවල් තියෙනවා. ඒක තුළින් විලිඛිය නැතිවෙනවා. ඒ විදියේ අපකීර්ති තත්ත්වයට පත්වෙනවා. අවසාන වශයෙන් දක්වනවා ප්‍රඥව හීන වෙනවා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා මත්පැන නිසා සිදුවන මත්වීම නැතත් වෙනත් මත්පැන් ගොඩක ඵරිලයි මේ සංසාර ජීවිතය ලෝක සත්ත්වයා ගතකරන්නේ. ඒවා තමයි යොබ්බන මද, ආරෝග්‍ය මද, ජීවිත මද, භෝග මද ආදී වශයෙන් - ලෝකයා තුළ තියෙන මත්වීම් විස්තර කරනවා. යෞවනමදය - තරුණකම නිසා ඇතිවන මදය ඒකත් මත්වීමක්. මම ජීවත්වෙනවා අනිත් අය මැරුණට මං මැරෙන්නේ නෑ කියන අදහස තුළින් ජීවිත මදය, ආරෝග්‍යය මදය - මම ලෙඩවෙන්නේ නෑ කියන එකත් මත්වීමක්. ඊළඟට භෝග මදය. තමන්ට තියෙන ධන සම්පත්තිය පිළිබඳවත් මාන්තයෙන් මත්වෙනවා.

මේ විදියේ මත්වීම් වලට අමතරව මත්පැනත් වැටුණහම මේ තත්ත්වය ඉතාමත්ම උග්‍ර වෙනවා. ඉතින් මේ හැම එකකින්ම අවසාන ප්‍රතිඵලය තමන්ගේ ප්‍රඥ ශක්තිය - මනුෂ්‍යයාට තියෙන වටිනාම ශක්තිය තමයි ප්‍රඥාව. තිරිසනාගෙන් වෙන් කරලා පෙන්වන වටිනාම ගුණය තමයි මනුෂ්‍යයා තුළ තියෙන ප්‍රඥාව. තිරිසනා ජීවත්වෙන්නේ ඇබ්බැහිවීම් වලටම යටවෙලා. මනුෂ්‍යයන් ඒ වගේම තිරිසනෙක් වගේ මත්පැනට ඇබ්බැහිවීම තුළින් තිරිසන් තත්ත්වයට පත්වුණොත් අර කියාපු ප්‍රඥ සම්පත්තියෙන් පිරිහෙනවා. සිගාලෝවාද සූත්‍රයේ මත්පැන් පානයේ ආදීනව දක්වලා තියෙනවා. ඒ විදියට නොයෙකුත් තැන්වල මත්පැන, ඒ වගේම අර කියාපු සුදුව තමන්ට නොදැනීම තමන් පරිභානිය

කරා ගෙනයන බව බුදුපියාණන් වහන්සේ බොහෝ අවස්ථාවල දක්වලා තිබෙනවා.

ඒ වගේම සිගාලොවාද සූත්‍රය, ධම්මික සූත්‍රය, පරාභව සූත්‍රය ආදී සූත්‍ර රාශියකම ගිහි පින්වතාගේ ජීවිතය ගැන ප්‍රකාශ කරනකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා ගිහියාගේ දියුණුව කියලා කියන්නේ ආර්ථික දියුණුව පමණක් නොවෙයි. ධාර්මික දියුණුවත් ඒ එක්කම යනවා. තවත් ඉතාම වටිනා සූත්‍රයක මේ පින්වතුන් අහලත් ඇති අනෙක, එකවකු, අවකු කියලා පුද්ගලයින් තුන්දෙනෙක් ගැන බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. ඒ අන්ධ පුද්ගලයා හඳුන්වන්නේ මෙහෙමයි. තමන්ට නැති ධනය ඇතිකරගැනීමේ මාර්ග දන්නෙත් නෑ. ඒක දකින්නෙත් නෑ. ලබාගත්තු ධනය වැඩිදියුණු කරගැනීමේ මාර්ගය දකින්නෙත් නෑ. ඒවා දකින ආර්ථික ඇසක් මේ පුද්ගලයාට නෑ. ඒ වගේම හොඳ නරක, පින් පව්, කුසල් අකුසල්, ඒවා දකින ධාර්මික ඇසත් නෑ. අන්ත එබඳු පුද්ගලයා අක්‍රිය හැටියට දක්වනවා.

ඊළඟට එකවකු කියලා කියන එකැස් කණා - එක ඇහැක් විතරක් තියෙන නිසා එකැස් කණා කියලයි හඳුන්වන්නේ. එතකොට ඒ එකැස් කණාගේ දෘෂ්ටිය මොකක්ද? දර්ශනය මොකක්ද? ඒ තැනැත්තා දන්නවා දැනුමින් හෝ නොදැනුමින් ධනය උපයාගන්නා මාර්ග, ධනය රැස්කරගන්න හැටි. නමුත් හොඳ නරක පව් පින් පිළිබඳ අවබෝධයක් නෑ. ආර්ථික ඇස තියෙනවා ධාර්මික ඇස නෑ. මේ කාලෙන් ධනාත්මක චින්තනය වශයෙන් බොහෝ දෙනා ඇදිලා යන්නෙ අන්ත ඒ විදියේ දෘෂ්ටිත්ටයි. ඒ ආර්ථිකය පිළිබඳව කියනකොටත් අපි සාමාන්‍යයෙන් මිල මුදල් ආදිය කොයි කොයි ආකාරයකින් හරි සපයාගැනීම හොඳයි කියලා කියනවා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ හැම තිස්සෙම දක්වන්නෙ ඒවා තමන්ගෙ දහඩිය මහන්සියෙන්, උට්ඨාන චීරයෙන් ඒ වගේම ධාර්මිකව - ධම්මලඤ්ඤා, ධර්මානුකූලව ලබාගත්තු ධනයක් වෙන්වන ඕන. එහෙම ලබාගත්තු ධනයක් තමයි තමන්ට ඇත්ත වශයෙන්ම සැපයක් හැටියට පවතින්නෙ.

ඒ කාරණය වඩාත් පැහැදිලි වෙන වටිනා සූත්‍රයක බුදුරජාණන් වහන්සේ තවත් අවස්ථාවක දක්වනවා ගිහියෙකුට ඇති සැප හතරක්. ඒ සැප හතර ගැන හොඳට කල්පනා කරලා බැලුවොත් මේ පින්වතුන්ට තේරේවි බුදුරජාණන් වහන්සේ සාමාන්‍ය ලෝකයා හිතන විදියේ දියුණුවක් නෙවෙයි ප්‍රකාශ කරන්නෙ. පුද්ගලයාගේ ආධ්‍යාත්මික

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

දියුණුවත් ඒ එක්කම තියනවා. එතන අතී සුඛ, භෝග සුඛ, අණන සුඛ, අනවස්ඡ සුඛ කියලා සුඛ හතරක් ගිහි පින්වතා පිළිබඳව ප්‍රකාශ වෙනවා. අතී සුඛ කියන්නේ තමන්ට ධනය තියෙනවා කියන කාරණය පමණක් නෙවෙයි මේ ලබාගත්තු ධනය ධාර්මිකය කියන එකයි. ධාර්මිකව ලබාගත්තු ධනය. අධාර්මික ධන සම්පත් තියෙන කෙනාට ඒ ධනය ගැන හිතෙනකොට ඒ අධාර්මිකව ලබාගත්තු දේවල් දකින අවස්ථාවලදී ඇතිවෙන්නේ භොර සිතක්, පසුතැවිල්ලක්. මේ පින්වතුන්ට ඒක හිතාගන්න පුළුවන්නේ.

අපි දැන් සාමාන්‍යයෙන් අතී සුඛ කියන්නේ 'මට මේ මේ දේ ඇත්' කියලා හිතන්න පුළුවන් එක ගිහියාට තියෙන ලොකු සම්පත්තියක්. මේවා ඔක්කොම මගේ. 'මේ ගේ මගේ. මේ ඉඩම මගේ. අර අර දේවල් මගේ' කියලා ආඩම්බරයෙන් කියන්න පුළුවන්කමක් ගිහියාට තියෙනකොට ඉතින් ඒක සැපයක් හැටියට සලකනවා. නමුත් හිතන අතරේ 'මේවා මං ලබාගත්තේ මේ විදියටයි. අධාර්මිකව, අනිත් අය තලා පෙලලා අධාර්මික ක්‍රම වලින්' කියලා හිතනකොට එතන සතුටක් නැත. එතකොට අතී සුඛය නෑ එබඳු කෙනාට. අධාර්මිකව සපයා ගත්තු ධනය.

අන්න ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ, වෙන එකක් තබා අතී සුඛය පවා ධර්මානුකූලව ලබාගත්තු ධනය තුළිනුයි ලැබෙන්නේ. පැවිද්දට තිබෙන්නේ නතී සුඛය. නැති පමණට පැවිද්දට සැපයි. ගිහියාට සාමාන්‍ය ලෝකයේ කල්පනා කරලා බලනකොට පැවිද්දට නැති පමණට සැපයි. ගිහියාට ඇති පමණට සැපයි. ඔය දෙකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙන්නේ. මේ කාරණය ඇත්ත. නමුත් ඒ ඇති පමණට කිව්වට ඒ ඇතිකම අන්න අර ධාර්මිකව ලබාගත්තු දේ තිබීමයි. එතකොට භෝග සුඛ කියන්නේ මොකක්ද? සාමාන්‍ය ලෝකයේ භෝග සුඛ කියන්නේ කාමභෝගීව, පංචකාම සම්පත්තිය විදින්නට හැකියාව. සුඛෝපභෝගී ජීවිත ගතකිරීම. සුඛෝපභෝගී ජීවිත. ඒකයි සාමාන්‍ය ලෝකයා භෝග සුඛය හැටියට හඳුන්වන්නේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒක ඊට වඩා විශේෂ අන්දමකින් හඳුන්වනවා. භෝග සුඛය කියන්නේ මොකක්ද, ඒ ලබාගත්තු ධනයෙන් තමන් ආහාර පාන, අනෙකුත් ඒ ජීවිතයට අවශ්‍ය දේවල් සපයා උපයාගෙන ඒවා භුක්ති විඳීමම පමණක් නොවෙයි. ඒ එක්කම පින් දහම් කිරීම. අන්න එතනයි වැදගත් වෙන්නේ. එතකොට ඒ

ලබාගත්තු ධනයෙන් තමන් එදිනෙදා ජීවිතයේ සැපසේ ජීවත්වීම පමණක් නොවෙයි. ඒ ධනයම උපකාර කරගෙන පරලොවට උපකාර වන්නාවූ පින් රැස් කිරීම හෝග සම්පන්නිය හැටියට දක්වනවා. එතකොට අර මෙලොව සාමාන්‍ය ලෝකයා තුළ තියෙන ධන සංකල්පය ඉක්මවා යන අදහසක් පරිභෝගය පිළිබඳව කියවෙනවා. ඊළඟට අණන සුඛය කියන්නේ ණය නැති බව. කෙනෙකුට හිතට තියෙන ලොකුම වදයක් තමයි අහවල් අහවල් අයට මම ණයයි කියලා කීම. සමහරවිට කෙනෙක් දිවි නසාගන්න පවා පෙළඹෙනවා ණයවීම නිසා. යම් කෙනෙකුට කියන්න පුළුවන්නම් මම කාටවත් කිසිවක් ණය නෑ කියලා, ගිහියෙක් හැටියට ඒ තැනැත්තාට ඒක සැපයක්. ඒකට අණන සුඛ කියලා කියනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ.

ඇත්ත වශයෙන්ම ගිහි ජීවිතයට ඉතාමත්ම ළඟ දේශනාවක් මේක. නමුත් සාමාන්‍ය ලෝකයා හිතන විදියේ ගිහියා නෙවෙයි, මෙතන නියම ආර්ය ශ්‍රාවකයා පිළිබඳවයි මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ. අපි කවුරුත් දන්නවනේ චිත්ත ගෘහපතියා, අනාථපිණ්ඩික ආදී මේ පින්වතුන්ට ආදර්ශයට ගතහැකි බුද්ධ කාලයේ සිට ශ්‍රේෂ්ඨ ගිහි පින්වතුන්ගේ ජීවිත ගැන. සමහරවිට මහා ධනස්කන්ධයක් තිබුණත් ඒවා ධාර්මිකව ලබාගන්නා. ඒ වගේම ඒවා පරිභෝග කළේ කොහොමද? තමතමන් ඒවායින් සැප වින්ද වගේම දන මානාදී පින්කම් වල යෙදුණා. අන්න එහෙම සාර්ථක ජීවිත ගෙවූ බවයි පේන්නේ.

ඊළඟට දක්වන්නේ අනවඡ්ඡ සුඛය. ඒක විශේෂයෙන්ම ආධ්‍යාත්මික කාරණයක්. අනවඡ්ඡ සුඛය කියන්නේ 'මම මගේ සිතින්, කයින්, වචනයෙන් කිසිම වරදක් කරලා නෑ' කියන ඒ හැඟීම කෙනෙකුට ඇතිකරගන්න පුළුවන්නම් ඒක ඔහුට සැප ගෙනදෙනවා. මේ මේ විදියට ශික්‍ෂාපද කඩමින්, ශීලයන් විනාශ කරමින් ජීවත්වුණා කියලා හිතෙනකොට සමහරවිට කෙනෙකුට නිදගන්නත් අපහසු වෙනවා ඒක නිසා. අනවඡ්ඡ සුඛය කියන එක ඉතාමත්ම වටිනා සැපයක් හැටියට ප්‍රකාශ වෙනවා. අපි ළඟටත් ඇතැම් ගිහි පින්වතුන් ඇවිල්ලා කියනවා 'මා මේ පංචශීලය සමාදන්වුණු කාලයේ ඉඳලා මේ මේ ශික්‍ෂාපද ඉතාම පිරිසිදුව රැක්කා, මට ලොකු සතුටක් ඇතිවෙනවා' කියලා. එතකොට ගිහියට ඇති විශාල සැපයක් ලෙස දක්වනවා අනවඡ්ඡ සුඛය හැටියට තමන් නිරවද්‍ය ජීවිතයක් ගෙවනවාය කියන කාරණය. ඔය විදියට ගිහි

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ජීවිතය පවා ඇත්ත වශයෙන්ම නිවනට නැඹුරු කරලයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදලේ.

ඊළඟට පඤ්ඤ සම්පත්තිය ගැන කියනකොට මේ පින්වතුන් හිතාගන්න ඕන ප්‍රඥාව තුළ ඒ අනිත්‍යතා දර්ශනය තිබෙන බව. මේ ගිහි ජීවිතය කියන්නේ ඇත්ත වශයෙන්ම අපට ලෝක ධර්මය තුළ ජීවත්වීමක්. දැඩිවම ඒකට භාජනය වීමක්. එතකොට ඒවා තුළින් යම් අධ්‍යයනයක් තමන් ලබනවා. මේ හැම එකක්ම අනිත්‍යයි. මමය, මාගේය කියලා අල්ලාගෙන සිටින හැම දෙයක්ම යම් යම් අවස්ථා වල අතහරින්න වෙනවා. අතහැරියේ නැත්ත ඒවා විනාශ වෙලා යනවා කියන අවබෝධය තුළින් ඒ තැනැත්තා ක්‍රමක්‍රමයෙන් ධර්මයට ළං වෙනවා. නිවනට ළං වෙනවා.

ඒකෙ යම් අවස්ථාවක් තමයි දැන් මේ පින්වතුනුත් භුක්ති විඳින්නේ. එදිනෙදා තමන්ට අයිති නිත්‍ය පංචශීලයට අමතරව පොහොය අටසිල් රැකීම ආදී වශයෙන් උසස් ශීලයකට නැඹුරුවෙලා ගිහි ජීවිතයේ කම්කටොළු වලින් තරමක හරි සහනයක් ලබාගෙන විවේක ස්ථානයකට වෙලා බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ නැටී සුඛයට කිට්ටු වීමයි. අතරී සුඛයයි ගිහියාට අයිති ගිහි ජීවිතයේ. අතරී සුඛයත් එක්කම යන ඒ දුක් සමූහය දැකලා වාමී ජීවිතයකට නැඹුරුවෙලා සංඝයාවහන්සේලාට අයිති, කෙනෙක් දෙන දේකින් යැපෙමින් බණ භාවනාවේ යෙදෙමින් නිරාමිස ප්‍රීතියකින් යුක්තව ගෙවන ඒ සංඝයාවහන්සේලාගේ ජීවිතයට, නෙකම්මයට ළංවීම් වශයෙන් තමයි මේ ගිහි පින්වතුනුත් මෙවැනි දවසක ගෙදරදෙරවල් වල කොයි කොයි විදියේ සැප සම්පත්, සුඛෝපභෝගී දේවල් තිබුණත් ඒවායෙන් ඉවත්වෙලා රහතත්වහන්සේලාගේ ජීවිතයට ළං ව දවසක් ගෙවන්නේ. මේ පින්වතුන් සමාදන් වුණු පොහොය අටසිල් තුළ තිබෙන්නේ ඇත්ත වශයෙන් රහතත්වහන්සේගේ ජීවිතයට ළං වීමට උත්සාහ කිරීමක්. තවත් විදියකින් බලනවානම් නෙකම්මයට පෙරහුරුවක්.

එතකොට ගිහියා එක පාරටම ගිහිල්ලා පැවිදිවීම නෙවෙයි මෙතන තියෙන්නේ - එහෙම අයත් ඉන්නවා ඒ අතීත පුණ්‍යශක්තිය තුළින් - ක්‍රමක්‍රමයෙන් හුරුවෙනවා අර නෙකම්මයට, මේ අතහැරීම තුළින්. විකාල භෝජනය අතහැරියා, නැටුම්ගැයුම් වැයුම් ඒ හැම එකක්ම අතහැරියා. උස් අසුන් මහඅසුන් ඒවා ගෙදර පුරුදු සුඛෝපභෝගී දේවල් අතහැරියා. විවිත්‍ර වස්ත්‍රාභරණ හැම එකක්ම අතහැරලා මේ දවස

ගෙවිවේ උතුම් නතී සුඛයට ළං වීමටයි. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට අප්‍රමාදීව ජීවත්වෙන තැනැත්තාට අර විදියට දෙපැත්තකින්ම තමන්ගේ සමාද්ධිය ළංකරගතහැකි බව පෙන්නුම් කර වදාලා. දැන් එතකොට මේ කතාන්දරය තුළ තිබෙන්නේ ඒකයි.

කතාන්දරය ගැන අපි ආයෙත් හිතලා බැලුවොත් එතනින් අපට පේනවා - සිදුහත් කුමාරයා කුඩා අවදියේදීම එක්කො වක්‍රවර්තී රජකම එහෙම නැත්නම් පැවිදි වුණොත් බුදුකෙනෙක් වෙනවා කියලා ප්‍රකාශ කළානේ. ඒ වගේ මෙතන මේ සිටු පුත්‍රයා පිළිබඳවත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා තරුණ වයසේදීම - අපි හිතමු තරුණ වයසේදීම අර මහා අසුකෝටියක් වස්තුව අතහැරලා පැවිදිවීමේ නෙකම්ම ශක්තිය ඇති කරගත්තානම් අන්න අර තරම් දුර යන්න පුළුවන්, රහත් වෙන්න පුළුවන් කියලා ඒ විදියට දක්වලා තිබෙණවා. දෙවෙනි වයසේදී අතහැරියානම් අනාගාමී වෙන්න ඉඩතිබුණා. තුන්වෙනි වයසේදීවත් අතහැරියානම් සකදගාමී වෙන්න තිබුණා. ඉතින් ඒ තියෙන පුණ්‍යශක්තියත් උපකාර කරගෙන. එතකොට එයින් අපට පෙන්නුම් කරන්නේ අන්න අර නෙකම්මය. නෙකම්ම ශක්තිය දියුණු කරගත්තානම් අර තරම් ඉහළට යන්න තිබුණා. ඒ වෙනුවට යටත් පිරිසෙයින් ගිහි ජීවිතයේ ඒ කළයුතු කර්මාන්ත ආදිය අප්‍රමාදීව කළානම් ඒ නගරයේ පළමුවෙනි සිටුවරයා හෝ දෙවෙනි සිටුවරයා හෝ තුන්වෙනි සිටුවරයා හෝ වෙන්න පුළුවන් බවයි ඒ කථාන්දරයෙන් කියවෙන්නේ.

මේ ආශ්‍රයෙන් අපි කල්පනා කරගන්න ඕන අපේ ජීවිත සරු කරගැනීමට දැන් මේ කාලෙ බොහෝ දෙනා කියන ආකාරයට හැම එකක්ම ඝෂණික නිසා ඉක්මනින් ධනවත් වීමට වෙහෙසිය යුතු නෑ. බුදුපියාණන් වහන්සේ ධාර්මිකව රැස්කරගන්න ධනය පිළිබඳව වටිනා උපමා දෙකක් දක්වලා තිබෙණවා. ඒකත් ඔය සිගාලෝවාද සූත්‍රයේ සඳහන් වෙනවා - ගිහි ජීවිතා ක්‍රියාකළයුතු ආකාරය. අපි දන්නවා මී මැස්සන් එකතුවෙලා මී වදයක් බඳින ආකාරය. කොයිතරම් කඩිසරකමකින්ද, ක්‍රමවත්වද ඒ මී වදය බඳින්නේ. මී වදයේ ප්‍රතිඵලයත් රසයයි. මී පැණි තරම් රස තවත් දෙයක් නෑ. වෙහෙස මහන්සිවෙලා කරගත්තු දෙයක් ඒක.

ඒ වගේම තමයි වේයා. වේයා රූ දවල් වෙහෙසිලා උත්සාහවත්ව, සාමූහිකව ගොඩනගාගන්න ඒ තුඹස ඉතාමත්ම ශක්තිමත් නිර්මාණයක්. අන්න ඒ දෙකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ එතන දක්වන්නේ.

ගිහි පින්වතාත් ඒ විදියටම ධාර්මිකව තමන්ගේ දැනේ හයියෙන් දහඩිය මහන්සියෙන් ධාර්මිකව ධනය උපයාගතයුතු බවයි. එහෙම නැතුව කොයි කොයි ආකාරයකින් හරි තරඟකාරීව අනිත් කෙනා අයථා අන්දමින් තල්ලු කරලා දලා, විනාශ කරලා දලා ධනය රැස්කරගැනීමේ ක්‍රමයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නෙ නෑ. ඒක එකැස් කණාගේ දර්ශනයක්.

එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ආර්ථික වශයෙනුත්, ධාර්මික වශයෙනුත් අගය කළහැකි ඒ වටිනා දර්ශනය අපි මතුකරගන්න ඕන. මේ යුගයේ විශේෂයෙන්ම නොයෙකුත් විදියේ විවිධ මිථ්‍යා දෘෂ්ටිත් රටේ පැතිරෙනවා. ඒවාට හසුනොවී ඉන්න අපි උත්සහවත් වෙන්න ඕන අද මේ දවස ගැන පවා ඇතැම් කෙනෙක් හිතන්න පුලුවන් තමතමන්ගේ එදිනෙදා ව්‍යාපාර කටයුතු අතහැරලා දලා මේ ඇවිල්ලා මොකක්ද කරන්නෙ වෙත් වෙලා? බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට ගිහි ජීවිතයේ දකින්නට ලැබෙන සැපයට වඩා උතුම් තත්ත්වයකට නැංවීමේ පෙරහුරුවක් හැටියටයි මේ දිනය කියලා හිතාගන්න තියෙන්නෙ. එතකොට මේ අතහැරීම තුළ තියෙන්නෙ ගිහි ජීවිතය හා සම්බන්ධ දුක් රාශියක් ඉවත් කිරීමේ ආරම්භයයි. ඒ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා නැවත නැවතත් මේ සංසාරයේ උපදින්නෙ මේ තණ්හාව නිසයි.

එතකොට මේ ගිහි ජීවිතයත් එක්කම යන එකක් තමයි වස්තු තණ්හාව. නොවැළැක්විය හැකි අන්දමින් ඒ වස්තු තණ්හාව ඉදිරිපත් වෙනවා. තමන්ගේ ජීවිතය රැකගැනීමට, දූ දරුවන්ගේ යුතුකම් ආදිය ඉටුකිරීම සඳහා ධනය රැස්කරන්න සිද්ධවෙනවා. නමුත් ඒ රැස්කරන වාරයක් පාසා තමුත් තේරුම් ගන්නට ඕන කෙලෙස් රාශියක් ඒ එක්කම ගලාගෙන එන බව. ලෝභ භාණ්ඩ ඇති තැනක විටින් විට ඒවා අරගෙන සුද්ධ පවිත්‍ර කළේ නැත්නම් එතැන මළකඩ ගොඩක් ඉතුරුවෙන්නා වගේ යම් කෙනෙක් ධනය රැස්කිරීම පමණක් ගැන හිතලා මසුරුව කිසිවක් වියපැහැදුම් නොකර ජීවත්වීම පරිහානියට හේතුවක්. අර තැනැත්තා ඒවා කාබාසිනියා කිරීම එක අන්තයක්. ඒ වගේම ඇතැම් කෙනෙක් ඉතාමත්ම ලෝභීව, මසුරුව තමනුත් නොකා නොබි කිසිවෙකුටත් නොදී දන් පින් ආදියක් නොකර ජීවත් වුණොත් ඒකත් ඒ තැනැත්තාගේ පරිහානියට හේතුවෙනවා. අවසානයේ ප්‍රේත ලෝකයේ උපතක් ලබනවා. නැත්නම් තිරිසන් ආදී තත්ත්ව වලට පත්වෙනවා.

අපට තියෙන ලොකුම වස්තුව තමයි අපේ මේ හිත. හිත තමයි ඇත්ත වශයෙන් අපව සංසාරයේ ඉහළට හෝ පහළට අරගෙන යන්නේ. එතකොට ගිහි හෝ වේවා පැවිදි හෝ වේවා අපි වටහාගන්න ඕන මේ හැම එකක්ම සිත තනාගැනීමේ ප්‍රයත්නයක් හැටියට. අනිත් දේවල් ඒ තරම්ම වැදගත් නෑ. ජීවිතයක් තුළ මුහුණ පාන්නට වෙන නොයෙකුත් විදියේ ගැටළු, කරදර. කාටත් ඒවාට මුහුණදෙන්න වෙනවා. ඒ වගේම මේ පින්වතුන්ට මේ කාලයේ වෙන සිද්ධි ආශ්‍රයෙනුත් බොහෝවිට නිදර්ශන එහෙමත් ලැබෙන්න පුළුවන් ඔය ඉක්මනින් සපයා උපයාගත්තු ධනයට යන කලදසාව. මුහුදු වෙරළේ ලොකු ගොඩනැගිල්ලක් හදලා තිබුණොත් වාරකන් කාලයෙදි ඒක ගසාගෙන යනවා. සුනාමි ආව හැටියෙන් ඒක ගසාගෙන යනවා. මේ කාලෙ ඒ උපමාවෙන් තේරුම්ගන්න පුළුවන් අධාර්මිකව රැස්කරගන්න මහා ධනස්කන්ධය එක මොහොතක විනාශ වෙලා යන ආකාරය. කරන ලද ඒ පාපකර්ම වල විපාක වශයෙන් තමන්ට නොපෙනෙන ඒ කර්ම වේගය ක්‍රියාත්මක වීමක් හැටියට එක්කො ගින්නට, ජලයට තව නොයෙකුත් හේතූන් නිසා ඒවා විනාශ වෙලා යන්න පුළුවන්.

ඒ ආකාරයට තමන්ගේ මෙලොවත් පරලොවත් විනාශය ඇති කරගන්නවා කෙනෙක්. ඒ වෙනුවට බුදුපියාණන් වහන්සේ මී මැස්සගෙ උපමාවෙන්, වේයගෙ උපමාවෙන් පෙන්වා දුන්නේ ධාර්මිකව, විරියවත්තව, අප්‍රමාදීව, උච්චාන විරියයෙන් යුක්තව ක්‍රියා කළයුතු බවයි. අලසව අනිත් අයගෙන් ලැබෙන දෙයින් යැපීම නොවෙයි. එතනදි උත්සාහවත්ව තමන්ගේ ජීවිතය ගෙනයාමට කළයුතු කර්මාන්ත, වෙලාව නොවරදවා කළයුතුයි. අතීතයේ අලසකම ගැන පොත්වල සඳහන් වෙන්නේ උඤ්ඤාසයා කියලා. පායන ඉරට නිගා කරනවා පිටිපස්ස හරවලා. ඒ වගේ නිද්‍රාගන්ත අය ඉන්නවා. ඔය නිද්‍රාශීලී, සහාශීලී කියල කියන්නෙත් ඒ ගැනමයි.

නොයෙකුත් හේතූන් නිසා ක්‍රමක්‍රමයෙන් සමාජයේ මේ පුරුද්ද වැඩිවෙන බව පේනවා. ඇත්ත වශයෙන් දවසේ වටිනාම කාලය වන උදෑසන බොහෝ දෙනා බුදි. එබඳු සමාජයක් දියුණුවෙන්න නැහැ. අපි කල්පනා කරන්න ඕන බුද්ධි වචනය කවදත් සත්‍යයි. දවසේ වටිනා කාලය, වටිනා අවස්ථාවේ බුන්ම මුහුර්තයේම අවදිවෙලා ඒ කළයුතු වතාවත්, පින්දහම් ආදියට හිත යොමුකරගෙන අධි ශීලයක් අධිෂ්ඨාන කරගෙන දවස පටන්ගන්නානම්, ආරම්භ කළානම් ඒ ශීලය අනුව

තමන්ගේ ජීවිතය ගෙනයනවානම් අන්ත අර කියාපු විදියට අතීතයේ සිටි අනේපිඬු සිටාණන්, විත්ත ගෘහපති, උග්ග ගෘහපති හඝක ආලවක ආදී ඒ ශ්‍රේෂ්ඨ ගෘහපතියන්ගේ ජීවිතවලට ළං වෙන්න පුලුවන් වෙනවා.

අපි කල්පනා කරන්න ඕන තමන්ගේ මේ බණ භාවනා වලට උපකාර වෙන අන්දමේ ජීවිත රටාවක් මේ කතාන්දර තුළින් ගොඩනගාගන්න. අපි මේ නිවන නිවන කියලා කිව්වට හිතු පැතු පමණින් ලැබෙන්නෙ නෑ. මේ ඉන්න තැනින්ම අපි පටන්ගන්න ඕන ගමන. අතීතයේ වරිත වලට ළං විමටනම් අපි මේ ගතකරන ගිහි ජීවිතය තුළ ඇති අඩුපාඩුකම් සකස් කරගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. අපි ප්‍රඥාව බලාපොරොත්තු වෙනවානම්, ප්‍රඥාවට එහෙම පිටින්ම විරුද්ධ වුණු අර උමතුබව ළගා කරන මත්පැන එහෙම පිටින්ම විසක් හැටියට ඉවත් කරන්නට ඕන. ඒ වගේම තමන් මත්පැන් පානය කිරීම පමණක් නොවෙයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා, මත්පැනට වෙන අයට ආරාධනා කිරීම, වෙන අය ඊට පොළඹවීම ඒකත් ඉතාම විශාල පාපයක් හැටියට. වැරදි ජීවිකා ක්‍රම තුළ තිබෙන එක්තරා රහසක් තමයි ඒවාට ඇබ්බැහි වූවන් වැඩිකරගැනීමට ඉතාම පහසුයි. අර සුරා සොඬුන් ඒ සිටුවරයා එකතුකරගන්නා වගේ ඒ තමන්ගේ පිරිසට, ඒ වගේ පිරිස් බලය තුළින් තමන්ගේ දුෂ්චරිත වල අඩුපාඩුකම් වසාගන්න බොහෝ දෙනා වෙහෙසෙනවා. ඒකයි ඔය සුරාව බේබදුකම ආදී, ස්ත්‍රී ධූර්තකම ආදිය සමාජයේ බොහොම වේගයෙන් පැතිරෙන්නේ.

මේ කථාව ඇසුරෙන් අපට පෙනීයන්නේ පාප මිත්‍ර ආශ්‍රයේ භයානකත්වයයි. ඒ නිසා තමතමන්ගේ ගම් පෙදෙස්වල සිටින සදා, ශීල, වාග, පඤ්ඤ, කියන ඒ ගුණයන්ගෙන් දියුණු තරුණ හෝ මහළු හෝ අය ඇසුරු කරමින් ඒ අය සමග තමතමන්ගේ ප්‍රශ්න සාකච්ඡා කරමින්, ඒ අය ආදර්ශයට ගනිමින් ජීවත්වෙන්න උත්සාහවත් විය යුතු බව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. මේ ගිහි ජීවිතයේදී පවා මාර්ග ඵල ලබාගතහැකි වුණේ අන්ත ඒ වගේ පිරිසිදු ශීලයක් ආරක්‍ෂා කරමින් අර කියාපු උදයඝ්‍ර ගාමිණී පඤ්ඤ, කියන ඇතිවීම, නැතිවීම දෙක දකින නුවණ දියුණු කරගැනීමෙනුයි ගිහි පින්වතුන්ට තමතමන් කරන බණ භාවනා තුළින් ගිහි ජීවිතයේදීම පවා මාර්ගඵල අවබෝධය ලබාගන්න පුලුවන්. නිවන කියලා කියන්න මොකක්ද? ඒ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය අවබෝධ කිරීමයි. එතකොට ඒ ත්‍රිලක්‍ෂණය තුළින් අපට පැහැදිලිවම පෙනෙන දේ තමයි අනිත්‍යතාව. හැම දෙයක්ම

ඒකාකාරයෙන් පවතින්නේ නෑ. අපි කොයිතරම් තණ්හාව තුළින්, අවිද්‍යාව තුළින් අපේ, අපේ කිව්වට ඒවා පවත්වාගන්නට බෑ. අපේ ශරීරය පිළිබඳවත් එහෙමයි. එතකොට බාහිර දේවල් වලට වඩා මුළු දවසේ අපේ අවධානය යොමුවෙන්නේ අපේ ශරීරයටයි. මේ ශරීරය තුළ තිබෙන ප්‍රශ්න රාශිය, ආහාරපාන බෙහෙත් හේත් ආදිය තුළින් අපි තේරුම්ගන්න ඕන මේ ශරීරයේ ඇති අනිත්‍යතාව.

එතකොට මේක සරසවලා මේකෙන් යථාතත්ත්වය වසාගෙන ජීවත්වෙන්න ලැබෙන්නේ නෑ. අන්න ඒක නිසා අපි ඒක තුළින් පළවෙනි පාඩම ඉගෙනගන්න ඕන, අනිත්‍යතාව. මේ කෙස්, ලොම්, නිය, දත් ආදී දේවල් වෙනස්වෙන ආකාරය තුළින්, දෙතිස් කුණප කොට්ඨාශ පිළිබඳව සිහිපත් කිරීමෙන් කෙනෙක් අන්න අර ඇතිවීම් නැතිවීම් දෙක දකිනවා. ප්‍රඥව එයින් දියුණුවෙනවා. එතකොට තමන්ගේ ශරීරය වගේම තමන් ඇසුරු කරන අය ඇතිවීම් නැතිවීම්, මරණයෙන් වෙන්වීම් තව වස්තු හානි ආදී මේ හැම එකක්ම අපට ත්‍රිලක්‍ෂණය පෙන්නුම් කරන සාධකයි කියලා දකිනවා. හැම සිදුවීමක් තුළින්ම අපි දකින්නට ඕන බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ මේ ත්‍රිලක්‍ෂණය. ලකුණු තුනක් කියලා කිව්වේ මේක ලෝකයේ හැම තැනම දකින්න ලැබෙන නිසයි. නමුත් අපට නොපෙනෙන්නේ ප්‍රඥ ඇස නැති නිසයි. ප්‍රඥ ඇස දියුණු වෙන්න, දියුණු වෙන්න කෙනෙකුට පෙනෙන්න පටන්ගන්නවා ජීවිතයේ යථාතත්ත්වය, ශරීරයේ යථාතත්ත්වය. එහෙම පෙනුන අවස්ථාවේදී තමයි නෙකම්මයට කෙනෙක් නැඹුරුවෙන්නේ.

එහෙම නෙකම්මයට නැඹුරුවෙන්නේ මොකද? බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා ගිහියාගේ ජීවිතය පිළිබඳව යථාතත්ත්වය. මේක කෙලෙස් රජසට, කෙලෙස් දූවිල්ලට මාර්ගයක් වගේ. ඒ වෙනුවට නියම පැවිදි ජීවිතය බලනවනම් විවෘත අවකාශයක් වගේ ගුණධර්ම පිරීමට. අන්න ඒක කල්පනා කරලයි කෙනෙක් ගිහි ජීවිතය අත්හැරලා නෙකම්මයට නැඹුරුවෙන්නේ. කොයි හැටියට නමුත් අපි අවසානයේ බලාපොරොත්තු වෙන්නේ සංසාරයේ පවත්නාවූ අනිත්‍යතාවත්, ඒ අනිත්‍යතාව නිසාම අපට ඒවා ප්‍රතිසංස්කරණය කරන්න වෙන්නේනම් සිද්ධවීමෙන් ඇතිවෙන ඒ දුක ස්වභාවයත් එය මමය, මාගේය කියලා ගැන්මක් ඇති කරගන්න නොහැකියාවත් කියන ඒ ත්‍රිලක්‍ෂණය හඳුනා ගැනීමයි. ඒ ඒ අවස්ථා වල තමන්ට ඉදිරිපත්වන කාරණා තුළින් මේ ත්‍රිලක්‍ෂණය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්නවානම් බුදුපියාණන්

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

වහන්සේ වදාල පරිදි ත්‍රිලක්‍ෂණය හඳුනාගැනීමේ ප්‍රයත්නයක් බවට පත්වෙනවා.

එතකොට භාවනාව කියන්නේ එක තැනකට වෙලා කරන භාවනාව පමණක් නෙවෙයි. එදිනෙදා ජීවිතයේත් නොයෙකුත් අවස්ථා, දකින්නට ලැබෙන දේවල්, තමන්ගේ ශරීරය පිළිබඳවත්, අනිත් අයගේ ශරීරය පිළිබඳවත් - දැන් මේ කාලෙ කියන වචනය අධ්‍යයනය කරනවා කියලා. ඒ විදියට ඒ අධ්‍යයනය කිරීමක් නැතත් තමන් දකින දේ තුළින් යමක් වටහාගන්න ඕන, මේ ලක්‍ෂණ හඳුනාගන්නට ඕන. එතකොට ත්‍රිලක්‍ෂණය හඳුනාගැනීමෙන් යම් කෙනෙක් තුළ ඒකෙ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් මේ සාංසාරික තත්ත්වය ගැන කළකිරීමක් ඇතිවෙනවා.

අපි කළකිරීම කියන වචනයට බොහොම බයයි, අකමැතියි. නමුත් ඒක ස්වාභාවිකයි. මේ දුකෙන් මිදීමටනම් දුක පිළිබඳ ඒ තත්ත්වය හරියට වටහාගෙන ඒ ගැන කළකිරිලා ඒ ගැන එපාකමක් ඇති කරගන්නට ඕන. ඒ එපාකම තුළින් තමයි ඊට වඩා ඉහළට අපට යන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. එතකොට ඒ නිබ්බිද කියන සසර කළකිරීම මෝරායාමෙන් තමයි කෙනෙක් ඒ සියලු සැප සම්පත් අත හරින්නේ. අතීතයේ රජවරු රජකම් අතහැරලා ගියා. සිටුවරු සිටුකම් අතහැරලා ගියා. ඒ රජ බිසෝවරුන්, කුමාරිකාවන් ඒ විදියට නෙකම්මයට නැඹුරුවුණේ සාමාන්‍ය ලෝකයේ සැප, සැප හැටියට දකිනවට වඩා, ඊට වඩා උසස් සැපයක් තිබෙන නිසා. කාම සුඛයට වඩා නිරාමිස ප්‍රීතියක් නෙකම්මය තුළින් නෙලාගන්න පුළුවන් නිසා. 'නිරාමිස කරාපීති' කියන ඉහළම සැපය තමයි ලෝකෝත්තර වශයෙන් නිර්වාණාවබෝධය ආදිය තුළින් කෙනෙක් එල සමාපත්ති ආදියේදී විඳින්නේ.

ඒක නිසා මේ පින්වතුන් කල්පනා කරන්න ඕන මේ අවස්ථාවෙන් හොඳ ආදර්ශයක් මේ පින්වතුන් ලෝකයාට දෙනවා. ඒ තමතමන්ගේ ගිහි ජීවිත වල විවිධ සැප මට්ටම් තාවකාලිකව හරි අත්හැරලා මේ ස්ථානයට පැමිණිලා වටිනා ශීලයක් අධිෂ්ඨාන කරගෙන ඒ අනුව අනිත් අය දෙන ආහාරයෙන් යැපෙමින් නෙකම්මයට ළං වෙමින් රහතත්වහන්සේලාගේ ජීවිතය ආදර්ශයට ගනිමින් අද වටිනා දවසක් ගතකලා, මේ උසස් සීල සමාදන්වුණු පින්වතුන්. ඒ වගේම මේ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ වචනය - බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ඉන්න තැනින්මයි අපට මේ ගමන ආරම්භ කරන්න ප්‍රකාශ කළේ. ඒක නිසා

ගිහි ජීවිතයේ අඩුපාඩුකම් මේ සුත්‍රදේශනාව ආශ්‍රයෙන් සකස්කරගනිමින් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඊට වඩා ඉහළින් පෙන්වූ ඉලක්කයන් - ඇත හැටියටම හිතන්නේ නැතුව, තමන් උත්සාහවත් වෙනවානම් අර කියාපු සඬා, ශීල, සුත, වාග, පඤ්ඤ කියන ගුණධර්ම දියුණුව තුළින්ම අවසානයේ ක්‍රමක්‍රමයෙන් අර ධර්මයේ ගැඹුරු පක්‍ෂයට නැඹුරු වෙන්න පුළුවන්. ඊළඟට විදර්ශනා ඥාන මතුකරගෙන සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් අපි කවුරුත් බලාපොරොත්තුවෙන මේ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී සියලු සංසාර දුකින් අත්මිදී උතුම් අමාමභ නිවන් ලැබීමට තමන්ට ශක්තිය මෙන් මේ දේශනාව තුළින් ලබාගන්න මේ පින්වතුන් උත්සාහවත් වෙන්න ඕන.

එතකොට මේ ධර්මශ්‍රවණය තුළින්, මේ අද දවසේ පුරාගත්තු ඒ සීලාදී ගුණධර්මවල ශක්තිය තුළින් මේ පින්වතුන්ට ඒ උතුම් අමාමභ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගැනීමට හැකිවේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. එසේම මේ විශ්වයේ අවිච්ඡේද සිට අකනිටාව දක්වා ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණමය කුශලය අනුමෝදන් වීමට බලාපොරොත්තු වන යම්තාක් සත්ත්වයින් ඇතොත් එසේ අනුමෝදන් වීම තුළින් ඔවුන් හැම දෙනෙක්ම ඒ තමතමන්ට අහිමත ඒ තමන් බලාපොරොත්තු වන බෝධියකින් උතුම් අමාමභ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගනිත්වා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න.

‘එතනාවතා ව අමෙහි...’

159 වන ඉදිගනප

159 වහ දේශනය

(පහන් කණුව ධරී දේශනා අංක 123)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස’

න තාවතා ධම්මධරො - යාවතා බහුභාසතී

යො ව අඤ්ඤාසු භුක්තා - ධම්මං කායෙන පසස්සතී

සවෙ ධම්මධරො හොති - යො ධම්මං නඤ්ඤාසුතී’ති

– ධම්මපද, ධම්මධරු වග්ග.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

මේ ශාසනයේ ‘ධර්මධර’ නාමයෙන් හැඳින්වෙන්නේ ධර්මය දරාගෙන සිටින තැනැත්තායි. බහුශ්‍රැත භාවය කියන බොහෝ ඇසු පිරු තැන් ඇති බව, ධර්මය ගැන පුළුල් දැනුමක් තිබීම, ධර්මධරයෙකු වීමට අවශ්‍ය සුදුසුකම් හැටියටයි සාමාන්‍යයෙන් ලෝකයා සලකන්නේ. එහෙම නමුත් ධර්මධර කියන වචනයේ ඊට වඩා ගැඹුරු අර්ථයක් තිබෙන බව අද අපි මාතෘකා කරගත්තු ගාථා ධර්මයෙනුත්, ඊට අදාළ නිදන කථාවෙනුත් හෙළි වෙනවා ඇති. තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ගාථා ධර්මය දේශනා කර වදාළේ ජේතවනාරාමයේදී එකදැනියාසෙර නමින් හැඳින්වෙන තෙරුන්වහන්සේ මුල් කරගෙනයි. ඒ රහතන්වහන්සේ කැළයේ තනියම වැඩ වාසය කළේ, ඒ වගේම ඒ භාමුදුරුවන්ගේ පුරුද්දක් තිබුණා හැම පෝය දවසකම දේවතාරාධනාවකුත් කරලා එකම ගාථාවක් ධර්මදේශනාවක් හැටියට පවත්වන්න. ඒ එක ගාථාවේ - බණ ඉවරවෙනකොටම මුළු කැළේ දෙවනත් වෙන තරමට මහාදෝංකාර නැගෙන විදියට සාදුකාර හඬ නගනවා අර කැළේ ඉන්න දේවතාවෝ.

එක පෝය දවසක මේ භාමුදුරුවන්ගේ සේනාසනයට වැඩම කලා ත්‍රිපිටකධාරී හික්කුන්වහන්සේලා දෙනමක් පන්සිය, පන්සිය පිරිවර ඇතිව. ඒ ස්වාමීන්වහන්සේලා වැඩියහම මේ රහතන්වහන්සේ, උන්වහන්සේලා බොහොම සතුටින් පිළිඅරගෙන ‘ඔබවහන්සේලාගෙන්, අද ධර්මදේශනාවක් අහන්න අපට අවස්ථාව ලැබෙනවා’ කියලා සතුටින් කීව්වා. එතකොට අර භාමුදුරුවරු කියනවා ‘කෝ ඒ වුණාට බණ අහන්න පිරිසක් මෙහෙ නෑනේ’ කියලා. ‘ඉන්නවා ස්වාමීනි. මං හැමදම පෝය දවසට ධර්මදේශනාව කළහම දෝංකාර හඬ නැගෙන

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

තරමට මේ කැළේ සාදුකාර දෙනවා දෙව්වරු' කියලා කිව්වා. ඔන්න මේ දෙනම එදා ධර්මදේශනාව භාරගත්තා. එක ස්වාමීන්වහන්සේ නමක් ධර්මය ඉදිරිපත් කරනවා. අනිත් ස්වාමීන්වහන්සේ ඒක විවරණය කරනවා. මේ විදියට බොහොම ලොකු ධර්මදේශනාවක් පැවැත්වුවා. ධර්මදේශනාව ඉවරවුණාම, එක දෙවියෙක්වත් සාදුකාර දුන්නෙ නෑ.

ඉතින් මේ තෙරුන්වහන්සේලා දෙනම අහනවා 'ඇයි ආයුෂ්මතුන් වහන්ස මෙහෙම? ඔබවහන්සේ කිව්ව නේද බණ ඉවරවෙනකොට දේවතාවුන් සාදුකාර දෙනවා' කියලා. 'එහෙමයි. කලින්නම් මම දේශනා පවත්වන දවස් වල මෙහෙම සාදුකාර දෙනවා. මොකද දන්නෙ නෑ'. 'එහෙමනම් ඔබවහන්සේ ධර්මදේශනාව පවත්වන්න' කිව්වා. එතකොට මේ රහතන්වහන්සේ විජිනිපත අරගෙන ධර්මාසනයට නැගලා අර එක ගාථාවෙන් ධර්මදේශනාව පැවැත්වුවා. වෙනදා වගේම දේවතාවුන් විශාල සාදුකාර නාදයක් පැවැත්වුවා. එතකොට අර පන්සිය නමක් වශයෙන් හිටිය ඒ පිරිවර සංඝයාවහන්සේලා අතර විවේචනාත්මක කථාවක් ඇතිවුණා 'මේ කැළේ ඉන්න දේවතාවුන් මූණ බලලා දනෙ බෙදන්නා වගේ පක්ෂග්‍රාහීව කටයුතු කරනවා. අපේ මේ ස්වාමීන්වහන්සේලා මේ තරම් ලොකු බණක් කියලා සාදුකාරයක්වත් දුන්නෙ නැහැ, සද්දයක්වත් නැහැ. නමුත් මේ මහළු තෙරුන්වහන්සේ එක ගාථාවක් කිව්වහම මෙව්වර සාදුකාර දුන්නා' කියලා මේ සංඝයාවහන්සේලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න වැඩමකළ අවස්ථාවේ ජේතවනාරාමයේදී මේ කථාව ප්‍රකාශ කළා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ වදළා 'නෑ මහණෙනි, ධර්මය බොහෝකොට ඉගෙනගත්තත්, බොහෝකොට දේශනා කළත් එපමණකින් ධර්මධරයෙක් වෙන්නෙ නෑ. යම් කෙනෙක් එක ගාථා පදයක් හරි, හරියට තේරුම් අරගෙන ඉගෙනගෙන ඒක පිළිපැදලා චතුරාර්ය සත්‍යය අවබෝධ කරගත්තොත් එයාටයි මම ධර්මධර කියන්නෙ' කියලා.

ඒ කාරණය පැහැදිලි වෙන අන්දමට තමයි අර අපි කලින් සඳහන් කළ ගාථාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ.

න තාවතා ධම්මධරො - යාවතා බහුභාසතී
යො ච අප්පමපි සුඤ්චාන - ධම්මං කායෙන පසසති
සවෙ ධම්මධරො හොති - යො ධම්මං අප්පමජ්ජති

බොහෝකොට දෙසූ පමණකින් යමෙක් ධර්මධරයෙක් වන්නෙ නැත. යමෙක් ටිකක් නමුත් අහලා කයින් ධර්මය ස්පර්ශ කරනවානම්, ඒ කියන්නෙ දකිනවානම්, කයින් ධර්මය දකිනවා කියන්නෙ කයින් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්නවානම්, ධර්මය පිළිබඳව අප්‍රමාද වන ඒ හික්‍ෂුවයි නියම ධර්මධරයා කියන අදහසයි ඒ ගාථාව තුළ තියෙන්නෙ. ඊළඟට අපි බලමු අර එකුදනිය ථෙර නමින් හැඳින්වෙන ඒ තෙරුන්වහන්සේ වදළ ගාථාව. ඒ රහතන්වහන්සේ - එකුදනියථෙර කියලා හඳුන්වලා තියෙන්නෙ, එකම උදන ගාථාවක් ධර්මදේශනාව හැටියට කරන භාමුදුරුවෝ කියන අදහසිනුයි. උදන කියන්නෙ පින්වතුනි, ප්‍රීති වාක්‍යයක්. එතකොට ප්‍රීති වාක්‍යයක් පවත්වන්නෙ කෙනෙක් ඒ කියන කාරණය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගත්තු නිසයි. ඊළඟට ඒ රහතන්වහන්සේ නිතිපතාම ධර්මදේශනාව හැටියට වදළ ගාථාවක් අපි ඉස්සරහට ගනිමු. මොකක්ද ඒ ගාථාව?

අධි වෙතසො අසුමජ්ජනො - මුණිනො මොනපතෙසු සික්කිතො
සොකා න භවනි තාදිතො - උපසන්නස්ස සද සතිමතො

අධි වෙතසො අසුමජ්ජනො, අධිචිත්ත කියලා සාමාන්‍යයෙන් යෙදෙන්නේ සමාධි සිතටයි. දැන් මෙතන තේරුම් කරන්නෙ අරහත්ඵල සමාධිය. ඉහළම මට්ටමේ සමාධියයි. ඒ සමාධිය ඇත්තා වූ, අසුමජ්ජනො, අප්‍රමාදී වූ, මුණිනො මොනපතෙසු සික්කිතො, මුණි ප්‍රතිපදවන්නි හික්මෙන්නාවූ තාදී - තාදී කියන වචනය යොදන්නේ - අජට ලෝක ධර්මයෙන් කම්පා නොවන, අජට ලෝක ධර්මය හමුවෙහි නොකැළඹෙන්නා වූ, උපශාන්ත වූ, සැමකල්හි සතිමත්වූ ඒ මුණිවරයාට ශෝකයෝ නොමැත කියන එකයි ඒ ගාථාවේ අදහස. අරහත්ඵල සමාධියෙන් යුක්ත, අප්‍රමාද වාසයේ යෙදුණාවූ මුණි ප්‍රතිපදවන්නි හික්මෙන අජට ලෝක ධර්මයෙහි කම්පා නොවන, තාදී ගුණය ඇති ඒ මුණිවරයාට ශෝකයෝ නැත කියන එකයි.

ඉතින් ඒ ප්‍රීති වාක්‍යයට දෙවියන් සාදුකාර දෙන්න ඇත්තේ ඇයි කියලා අපට හිතාගන්න පුලුවන්. ඒ ගාථාවෙන් කියවෙන්නේ අර රහතන්වහන්සේ ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගත්තු කාරණයක් නිසා ඒක අර්ථවත්. ඒකෙ වටිනාකම වැඩියි. ඒ කාරණය තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේත් තහවුරු කළේ. යම් කෙනෙක් ධර්මය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගත්තොත්, එතන තමයි වටිනාකම තියෙන්නෙ. එතනයි ධර්මධර කම තියෙන්නෙ කියලා. ඉතින් මෙන්න මේ කාරණය ඇත්ත වශයෙන් මේ යුගයේ ලෝකයාට අමතක වෙන කාරණයක්. මොකද, සාමාන්‍යයෙන් ධර්මධර කියලා

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

අතීතයේත් අදත් සාමාන්‍ය ලෝකයා ව්‍යවහාර කරන්නේ ත්‍රිපිටකය කටපාඩම් කරගෙන සිතේ දරාගෙන සිටින තැනැත්තාටයි. දැන් මේ තාක්‍ෂණික වටිනාකම් අනුව නවීන යුගයේ පරිගණක පුහුණුව ලබාගෙන, ත්‍රිපිටකය පරිගණක යන්ත්‍රගතකරගෙන අතේ දරාගන්නත් එයත් ධර්මධරයෙක්. මේ කාලෙ ධර්මධරයෙක් වෙන්න බොහොම පහසුයි. පරිගණකගතකළ ත්‍රිපිටකය අතේ දරාගෙන යනවානම් ඒත් ධර්මධරයෙක්, ඕන වෙලාවක පුළුවන්නෙ ඒකෙ තියෙන දේ එළියටගන්න. නමුත් එහෙම දෙයක් නොවෙයි, මෙතන බුදුරජාණන් වහන්සේ නිතරම අපට පෙන්නුවේ. ඒ දැනුමට වැඩිය ලොකුයි දැකුම. දැනුම එකතුකරගන්න පුළුවන් ඕනෙ තරම්. ඊට වඩා වටිනා දේ තමයි දැකුම, දර්ශනය. ඇතුළතින් ඒ ධර්මය අවබෝධ කරගැනීම. අන්න ඒකටයි බුදුරජාණන් වහන්සේ තැන දුන්නෙ.

බොහෝවිට ධර්මදේශනා වල ශබ්ද රසය තිබෙන්න පුළුවන්. නමුත් අර්ථ රසය ලැබෙන්න නම් ඒ ධර්මය ප්‍රතිපත්ති, ප්‍රතිවේදය කියන ඒ භාවනාමය වශයෙන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගැනීමෙන් සාරවත් වෙන්නට ඕන. ඉතින් මෙන්න මේ නිසා අපට හිතාගන්නට පුළුවන් අර ධර්මධර කියන වචනයේ ගැඹුරු අර්ථය ධර්මය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගෙන දරාගෙන සිටීමයි. ධර්මය යන්ත්‍රගතවුණු දෙයක්වත් පිටතින් කටපාඩමින් තියෙන දෙයක්වත් නෙවෙයි ඇතුළතින් ඒ ධර්මය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගත්තු කෙනාටයි ධර්මය හරියට විචරණය කරන්න, තේරුම් කරලා දෙන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. අටුවා, ටීකා, සන්න, ගැට පද, ශබ්දකෝෂ කොතෙකුත් තිබුණත් ප්‍රත්‍යක්‍ෂය ඇති තැනැත්තාටයි ඒ ධර්මය පිළිබඳ අවබෝධයක් තව කෙනෙකුට ලබාදෙන්න පුළුවන් වෙන්නෙ.

මෙතනදී විශේෂයෙන්ම අපි මතුකරලා ගනිමු බුදුරජාණන් වහන්සේගේ චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳව ප්‍රකාශය. ඇත්ත වශයෙන්ම මේ ශාසනයේ ධර්මය නමින් අතීතයේ හැඳින්වුණේ චතුරාර්ය සත්‍යයමයි. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනාවේ අනුපුබ්බි කථා යනුවෙන් හැඳින්වෙන දුක කතා, ශීල කතා ආදී කොටස් තිබුණත් බුදුරජාණන් වහන්සේලා විසින්ම ලෝකයාට හෙළිකර වදාරන වටිනාම ධර්මය හැටියට අවසානයේ දක්වන්නෙ චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මයයි. චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මය තුළම ප්‍රතිත්‍ය සමුප්පාදය කියන ඒ මහාගැඹුරු ධර්මතාවයක් ඇතුළත් වෙලා තිබෙනවා. අපි චතුරාර්ය සත්‍යය ගැන කෙටියෙන් සඳහන් කරතොත් - බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන්වහන්සේව

හඳුන්වලා දීලා තියෙනවා උත්තරීතර ශල්‍ය වෛද්‍යවරයෙක්, හිෂග් වෛද්‍යවරයෙක් - කායික වෛද්‍යවරයෙක් හැටියට. මේ වෛද්‍ය විද්‍යාවට අනුකූල සිද්ධාන්තය අනුවමයි මේ චතුරාර්ය සත්‍යය සකස් වෙලා තියෙන්නෙ. දුක්ක, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ග. දුක්ක කියන්නෙ රෝගය. සමුදය රෝග නිදනය. නිරෝධය අරෝග්‍ය. මාර්ගය ප්‍රතිකාර විධිය, ඖෂධය.

දුක්ක සත්‍යය සාමාන්‍යයෙන් ලෝකයා පහසුවට හිතාගන්නෙ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ. හිතවත් අයගෙන් වෙන්වීම, අහිතවත් අයට ළං වීම ඔය විදියේ දේවල් දුක් කියලා. ඔය ටික අමුතුවෙන් බුදු කෙනෙක් නොකීවත් සාමාන්‍ය ලෝකයා දන්නවා. දුක්ක සත්‍ය විග්‍රහයේ අවසානයට බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන කොටස බොහෝ දෙනා දන්නෙත් නෑ. දැනගත්තත් ඒක බොහොම පහසුවෙන් අමතක කරනවා. මොකක්ද? සංඛ්‍යෙතන පංචපාදනකකිංඛා දුක්කා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. සැකෙවින් වදරතොත්, කෙටියෙන් කිව්වොත් මුළු මහත් පංච උපාදනස්කන්ධයම දුක්ක. පංච උපාදනස්කන්ධය කියන්නෙ අල්ලාගැනීම් ගොඩක්. අල්ලාගැනීම් ගොඩවල් පහම දුක්ක. එතකොට අල්ලාගැනීම දුක්කන්නම් ඒකට හේතුව මොකක්ද? නිදනය? තණ්හාවනෙ.

සමුදය සත්‍යය තණ්හාව හැටියට බොහෝවිට දක්වලා තියෙනවා. ඇතැම් තැනක පටිච්චසමුප්පාදය, ධර්මය හැටියටත් දක්වලා තියෙනවා. ඒකත් අර්ථවත්. මොකද මේ පින්වතුන් දන්නවා පටිච්චසමුප්පාදයේ දුක්වෙන්නේ තණ්හා පවයා උපාදනං. තණ්හාව ප්‍රත්‍යය කරගෙනයි උපාදනය. ඉතින් ලෙඩේ උපාදනයනම් නිදනය තණ්හාවයි. ඒක නිසා තමයි දෙවෙනුව සමුදය සත්‍යය හැටියට තණ්හාව දක්වන්නෙ. ඊළඟට ආරෝග්‍යය, නිරෝගී බව. අන්න නිදනය. රෝග ලක්ෂණ වලට ප්‍රතිකාර කිරීම නොවෙයි, රෝග නිදනයටම ප්‍රතිකාර කිරීමයි බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ක්‍රමය. ඉතින් රෝග නිදනය ඒ තණ්හාවයි. නිවන තණ්හාකියො කියලා හඳුන්වලා තියෙනවා. තෘෂ්ණාව ෂය කළ තැනමයි නිවන. අමුතු දෙයක් නෙවෙයි තෘෂ්ණාව ෂය කිරීමෙන් ලැබෙන ඒ ආරෝග්‍යය, ඒ නිවීම. කුෂ්ට රෝගියෙකුට, උණ රෝගියෙකුට ඒ රෝගය නිසා ඇතිවෙව්ව දැවිල්ල, තැවිල්ල ඒ ඔක්කොම නිවුණු තත්ත්වය තමයි නිවන කියන්නෙ. අමුතු ලෝකයක් නෙවෙයි. ඉතින් තණ්හාකියො කියලම යොදන්නෙ ඒකයි. තෘෂ්ණාව ෂය කළ

තැන, තෘෂ්ණාව ඤාය කිරීම නිසාම උපාදනය ඉබේටම ගිලිහිලා යනවා. ආයෙ වෙන කවුරුවත් ඇවිල්ලා තල්ලු කරන්න ඕන නෑ. තෘෂ්ණාව නැතිවෙනවාත් එක්කම උපාදනය ඤාය වෙනවා. අන්න ඒක ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්නවා චතුරාර්ය සත්‍යය පළමුවෙනි වරට සෝවාන් මාර්ගයෙන් අවබෝධ කරගත්තු තැනැත්තා. ඒ නිසාම නිවනට වැටෙනවා. ආනන්තරික සමාධිය කියන්නේ මාර්ග සමාධියයි. ඒ මාර්ගය සම්පූර්ණ වෙනකොට, පංචුපාදනස්කන්ධය පිළිබඳ කළකිරීම් ඇතිවෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ත්‍රිලක්‍ෂණය වැඩීම යම් අවස්ථාවක උපරිම මට්ටමට දියුණු කරගන්නානම් මාර්ගඵලයක් ලැබීමට තරම්, ඒ තැනැත්තාගේ තෘෂ්ණාව යට යනවත් එක්කම උපාදනය ගිලිහිලා ගිහිල්ලා ඒ තැනැත්තා නිවනට වැටෙනවා. නිර්වාණ ධාතුව ස්පර්ශ කරනවා කියලා කියනවා. මොන වචනයෙන් කිව්වත් එතන වෙන්නෙ අන්න අර අතහැරීම තුළ ඇති ශාන්ත සුවය, ඒක විදීම් සුවයක් නෙවෙයි, ශාන්ත සුවය, එහෙම නැත්නම් වෙනත් විදියකින් කියනවානම් භවනිරෝධය. ලෝකයෙන් නිදහස් වුණු තත්ත්වය.

මේ මුළු මහත් පංචුපාදනස්කන්ධයෙන් නිදහස් වුණ පුදුම විදියේ සැනසිල්ල ඒ අවස්ථාවේ ඒ තැනැත්තා ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්නවා. ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගත්තහම ඒ එක්කම අවබෝධ වෙනවා 'මා මෙතෙක් ගිය මාර්ගය තුළිනුයි මේක ලැබුණේ' ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය. සමයක් දෘෂ්ටියෙන් පටන් ගෙන සමයක් සමාධියෙන් කෙළවර වන, ඒ ක්‍රියාමාර්ගය තුළිනුයි මේක ලැබුණේ. ඔය තමයි චතුරාර්ය සත්‍යය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරන විදිය. ඉතින් මේ කතන්දරයම තමයි ඔය බොහෝ තැන්වල කෙටියෙන් දක්වලා තියෙන්නෙ සෝවාන් පුද්ගලයා හඳුන්වන තැන්වල. ලොකු උගතෙක් නොවුණත්, උගතුන් තරම් අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා ආදී ලෙස හොඳට ලස්සනට කියන්න බැරි වුණත් අන්න දුගී හිඟන්නෙක් වුණත්, ඒ ප්‍රත්‍යක්‍ෂය ලැබූ අවස්ථාවේදී පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය ඒ ධර්ම න්‍යාය - මූලික සිද්ධාන්තය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න බව ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා.

ඒක නිසාමයි සෝවාන් පුද්ගලයා පිළිබඳව කෙටියෙන් හඳුන්වන හැඳින්වීම යං කිඤ්චි සමුදය ධමමං සබ්බං තං නිරොධ ධමමං. අන්න තේරුම්ගන්න සිද්ධාන්තය. යම්තාක් දෙයක් හටගන්නා ස්වභාවය ඇත්තේද ඒ හැම දෙයක්ම නිරුද්ධ වන ස්වභාවයද ඇත්තේය. එතන යම්තාක් දෙයක් කියලා කිව්වෙ මොකක්ද? අර පංචුපාදනස්කන්ධයමයි. අර ගොඩවල් පහමයි. රූප ගොඩ, වේදනා ගොඩ, සංඥා ගොඩ,

සංස්කාර ගොඩ, විඤ්ඤාණ ගොඩ. එතකොට ඕනෑන ඕය ගොඩවල් පහ. මෙතෙක් හිතාගෙන හිටියානම් මේකෙ ඇතුළේ කවුරුහරි ඉන්නවා පදිංචිවෙලා ආත්මයක්, මේක නිත්‍ය දෙයක් කියලා, ඒ වෙනුවට අර සෝවාන් පුද්ගලයා තේරුම්ගන්නවා මේවා මේ ගොඩවල්. මෙතන රාශියක් තියෙන්නෙ. ඒකසන දෙයක් නොවෙයි. ඒකසන වස්තුවක්, ආත්මයක් වගේ දෙයක් නොවෙයි. යම් අවස්ථාවක මේක අතහැරෙනවානම්, අතහැරීම තුළින් යටත් පිරිසෙයින් විඤ්ඤාණය පවා අතහැරෙනවා.

ඒ මොහොතේ අර කියාපු උපාදන ගොඩම අතහැරෙනවා. ඒකෙන් තේරුම්ගන්න විඤ්ඤාණයත් ඇතුළු මේ පංචඋපාදනස්කන්ධයම ඇතිවීම, නැතිවීම ස්වභාවයට යටත්. ඒක වැදගත් අවබෝධයක්. ඇතිවීම, නැතිවීම ස්වභාවයට යටත්. අන්න ඒකයි ඒ තැනැත්තා පටිච්චසමුප්පාදය තේරුම්ගන්නා කියන්නෙ. අරියො ඤායො - පඤ්ඤාය සුද්ධො. ප්‍රඥවෙන් හොඳට දකලා තියෙනවා. සුඤ්චිච්ඤො - විනිවිද දකලා තියෙනවා. ඒ විදියටයි ඒ සෝවාන් පුද්ගලයා පිළිබඳව දක්වන්නෙ. ඉතින් මේ කාරණය ඇත්ත වශයෙන් කොයිතරම් වැදගත්ද කියතොත් ඒ සෝවාන් පුද්ගලයා පිළිබඳව අපි මේ කාලෙ වචනයෙන් කියනවානම් උපාධි අටක් ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. මොනවද උපාධි අට? දිට්ඨධම්මො, පත්තධම්මො, විදිතධම්මො, පරියොගාඤ්ඤධම්මො, තිණණවිචිකිචෙඡා, විගතකථංකතො, වෙසාරජ්ජසතො, අපරජ්ජවයො සක්ඛසාසනෙ කියලා අටක් දක්වනවා. මේ එක එක උපාධි අපි ටිකක් තේරුම්ගන්න බලමු.

දිට්ඨධම්මො කියන්නේ ධර්මය දුටු කෙනෙක්. අන්න අර දහම් ඇස පහළ වීමයි එතනින් කියන්නෙ. සෝවාන් පුද්ගලයාට දහම් ඇස පහළවුණා කියනවා. ඒ තුළින් පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයත් ඒ වගේම අර නිරෝධය, නිවන දුටුවා. පත්තධම්මො, නිවනට පැමිණියා. විදිතධම්මො, ධර්මය තේරුම්ගත්තා. ඒක මේ කාලෙ උපාධි ව්‍යවහාර අනුව කියනවානම් ධම්මචේදී කියලා කියන්න පුළුවන්. සෝවාන් පුද්ගලයාට ධම්මචේදී කියලා යොදන්න පුළුවන්. එහෙම කවුරුවත් යොදන බවක් පේන්න නෑ. මේ කාලෙ ශාස්ත්‍ර අනුවයි ඒ චේදිකම ලැබෙන්නෙ. නමුත් ධම්මචේදී කියලා කියන්න පුළුවන්. පරියොගාඤ්ඤධම්මො, ධර්මයට බැසගත්තා. මතුපිටින් නෙවෙයි. ඒකට කිමිදගත්තා. ඊළඟට තිණණවිචිකිචෙඡා, දෙගිඩියා වලින් තොරවුණා. ඉස්සෙල්ලා

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

දෙගිඩියාවක් තිබුණා, මම අතීතයේ හිටියද, නැද්ද, මම කියන ස්ථාවරය තුළ පිහිටලා නොයෙකුත් විදියේ තර්ක විතර්ක කළා. ඔය අන්‍ය තීර්ථකයින් ගැන සඳහන් වෙනවා අතීතයේ හිටියාද නැද්ද. එතකොට තේරෙනවා මේ අතීතයේ තිබුණානම් ඒත් මේ පංචඋපාදනස්කන්ධයමයි. අනාගතයේ තියෙනවානම් ඒකත් පංචස්කන්ධය හැර මෙතන මමෙක් කියලා දෙයක්, කෙනෙක් නෑ. දෙගිඩියා නෑ මෙනත. විගතකථංකතො, කථං කථං කියලා කියන්නෙ කොහොමද කොහොමද කියලා, දැන් කුහුලක් නෑ, කුතුහලයක් නෑ. කොහොමද කොහොමද කියලා අහ අහා යන්නෙ නෑ සෝවාන් පුද්ගලයා. තේරුම්ගත්තා. කතන්තරය තේරුම්ගත්තා. ඒක නිසා කථං කථං කිය කිය යන්නෙ නෑ.

ඊළඟට වෙසාරජ්ජානො. ඔන්න බරපතල වචනයක් එනවා. විශාරදභාවයට පැමිණියා. අවසන් වශයෙන් දැක්වෙනවා, අපරජ්ජානො සත්ඤ්ඤාසනෙ. මේ ශාස්තෘ ශාසනය කියන්නෙ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශාසනය. අපරජ්ජානො කියන්නෙ එක්තරා ගැඹුරු අදහසක් ඇති වචනයක්. වෙන කෙනෙකුගේ පිහිටක් නැතිව ඉතිරි හරිය කරගන්න පුළුවන්. පරපුත්‍රා කියන්නෙ වෙන කෙනෙකුගේ පිහිට ඇතිව. එතකොට සෝවාන් පුද්ගලයට තව කෙනෙකුගේ පිහිට නැතුව වුණත් එතෙර වෙන්න පුළුවන්. ඒකයි සේඛ කියලා කියන්නෙ, සේඛ, හික්මෙන්නා. දැන් ඔන්න නියම විදියට මම විදුහලට ඇතුළු වුණා. මෙතෙක් හිටියේ අර පෙර පාසලේ. සෝවාන් පුද්ගලයා පිළිබඳව දක්වන උපමාව ගතකට වැටුණු ලී කොටයක් කෙලින්ම ගිහිල්ලා මුහුදට වැටෙන්නා වගේ අර දහම් ඇස පහළ වීම නිසා ඒක තවදුරටත් දියුණු කළොත් ප්‍රමාදයට නොවැටී ඒ ජීවිතයේදීම වුණත්, එහෙම බැර වුණොත් යටත් පිරිසෙයින් හව හතක් තුළ නිවනට පැමිණෙන්න පුළුවන්. විශේෂ ගුරු උපදේශ, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පිහිට ලැබුණොත් ඊටත් වැඩියෙන් ඉක්මනින් පුළුවන්. එතකොට අපරජ්ජානො සත්ඤ්ඤාසනෙ කියන්නෙ ඒකයි. ඔන්න ඒ තරම් වටිනා උපාධි මාලාවක්.

දැන් එතකොට මේ උපාධි මාලාව මේ ධර්මයේ කොයි කොයි විදියේ අයටද ලැබිලා තියෙන්නෙ? රජවරුන්ට, සිටුවරුන්ට, උගතුන්ට, ඒ කාලෙ තක්සලා විශ්ව විද්‍යාලයේ පාස්වෙලා ආපු කට්ටියටද? හොඳ කතන්දරයක් තියෙනවා මේ පින්වතුන් කලින් අහන්න ඇති. රජගහ නුවර එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ වීථියක් අසල ධර්මදේශනා කර කර ඉන්න අතරේ සුප්පබුද්ධ කියලා කුණ්ට රෝගී අන්ත දුගී හිගාකන

මනුස්සයෙක් ඇතදී දක්කා මේ පිරිසක් රැස්වෙලා ඉන්නවා. එකත් එකට මේක කෑම බෙදන තැනක් වෙන්න ඇති කියලා කිට්ටු කරලා බැලුවා. නෑ නෑ ශ්‍රමණ ගෞතමයින් ධර්මය දේශනා කරනවා. කමක් නෑ මට කෑම නැතිවුණාට කමක් නෑ, බණ ටිකවත් අහන්න ඕන කියලා පිරිස් කෙළවර ඉඳගත්තා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්මය දේශනා කරන අතරේම බැලුවා මේ පිරිසේ කවුද ගැඹුරු ධර්මයක් තේරුම්ගන්න සුදුස්සා? පෙනුනා මේ දුගී සුප්පබුද්ධ කුෂ්ට රෝගියා. එයාටම එල්ල කරලා ධර්මය දේශනා කළා. දේශනාව ඉවර වෙනකොට අර කියපු යං කිඤ්චි සමුදය ධමමං සබ්බං තං නිරොධ ධමමං කියන ඒ වැටහීම, මූල සිද්ධාන්තය ඒ සුප්පබුද්ධ කුෂ්ට රෝගියා ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගෙන සෝවාන් ඵලයට පත්වුණා. ඒ සුත්‍රදේශනාවේ අන්ත අර කියාපු උපාධි අටම අර සුප්පබුද්ධ කුෂ්ට රෝගියාට දීලා තියෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ. හිතාගන්න පුළුවන්ද? අර කියාපු උපාධි අටම අර සුප්පබුද්ධ කුෂ්ට රෝගියා පිළිබඳව යොදලා තියෙනවා. ඔන්න ඔය විදියයි ධර්මයේ වටිනාකම. එතකොට එයින් අපට පෙනෙනවා ධර්මය අර බාහිර වශයෙන් දරාගැනීම නොවෙයි ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගැනීමෙනුයි ධර්මධරයෙක් වෙන්නෙ.

ඒ වගේම බුදුරජාණන් වහන්සේ අසමසම උත්තරීතර ශල්‍යවෛද්‍යවරයා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟ හොඳට පාඩම ඉගෙනගත්තු අනිත් අය - ආර්ය පුද්ගලයින් අන්න ඒ විභාග පාස්කරලා තමන්ට අත්දුටු බෙහෙතක් විදිනවා අරගෙන. රෝගයක් නිවාරණය කරගන්න පුළුවන් අන්දමට අනිත් අයට පහදවලා දෙන්න පුළුවන්. අපි ඇතැම්විට උපමාවක් දක්වනවා, පොත පතේ තියෙන එකක් නොවුණත් - දන් කවුරුත් දන්නවා මාර්ග ඥාන හතරක් තියෙනවා සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියලා. ඒ මාර්ග ඥාන හතර තුළින් හතර ඵලයට පැමිණිලා නිවන් දකින්නෙ. ඒ වගේම කවුරුත් දන්නවා ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගයේ අංග අටක් තියෙනවා. වෛද්‍ය උපමාවක් අනුව ගත්තොත් පත අටේ කසාය වඩි හතරක් බීලා ලබන නිරෝගී සුවය වගේ. මේ සංසාර රෝග නිවාරණය කරන්න පුළුවන් උපදේශය දෙන්න පුළුවන් අර විදියට. එතකොට ගොඩ වෙදකම නොවෙයි අර විදියට විශේෂඥ වෛද්‍ය ක්‍රමයටයි බුදුරජාණන් වහන්සේ නිතරම ප්‍රශංසා කළේ. රෝග ලක්ෂණ වලට වෙදකම් කරන ගොඩ වෙදුන් කොතෙක් හිටියත් ධර්මය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගෙන විශේෂඥ වශයෙන් කෙනෙකුට සංසාර

රෝගය නිවාරණය කරගන්න පුළුවන්නම් ඒ තැනැත්තටයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්මධර නාමය දුන්නේ. ඒ වගේම ධර්මපදයේම එන ගාථාවක් තියනවා ඒක අපි ඔක්කොම දිගටම කියන්නේ නෑ වෙලාව මදි නිසා. කලින් නොයෙකුත් අවස්ථාවල ඒකට අදාළව කියව්ලා ඇති. කවුරුත් අහලත් ඇති. බුදුරජාණන් වහන්සේ උපහාසාත්මක උපමාවක් පවා දෙනවා ධර්මය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරනොගෙන නිකන් කටපාඩම් කරගෙන තබාගැනීම හරියට අනුන්ගේ ගවයින් බලන ගොපල්ලෙක් වගේ කියලා. ඉස්සර ඉන්දියාවේ - දැනටත් එහෙම වෙන්න ඇති - ගව ගිම්යන් ඉන්නවා විශාල ගව පට්ටි තියෙන. ගව ගිම්යට බැනෙ ගවයින් බලන්න. කුලී කාරයෙක් එනවා, උදේ ඇවිල්ලා ගවයින් ගණනක් එක්කගෙන ගිහිල්ලා, දවස තිස්සේ තණකොළ කවලා, හැන්දෑවට ගවයින් ගැනලා - අඩු නැතුව ගෙනත් දෙන්න එපායෑ - ගෙනල්ලා භාරදෙනවා. ඒ විදියට මුළු දවස තිස්සේ ගවයින්ට තණ කවලා ගෙනල්ලා භාර දුන්නට මොකද ඒ ගවයින්ගෙන් ලැබෙන පස් ගෝ රස භුක්ති විඳින්න ලැබෙන්නේ නෑ.

පස් ගෝ රස කියන්නේ මොකක්ද කියන එක මේ පින්වතුන් අහලා ඇතිනේ. කිරි, දී කිරි, වෙඬරු, මෝරු, ගිතෙල් ඔන්න ඔය කියන දේවල්, භුක්ති විඳින්න ලැබෙන්නේ නෑ. ඒ උපමාවෙනුයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙන්නේ අනුන්ගේ ගවයින් බලන ගොපල්ලෙකු වගේම ධර්මය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කර නොගෙන, ප්‍රතිපත්තියට නොනගා ඒවා කට පාඩමින් පමණක් පවත්වාගෙන යාම. මේ කොතෙකුත් උපමා තුළින් අපට පෙනෙනවා දහම් ඇස පහළ වීමේ වටිනාකම. ඇස පහළ වුණු කෙනාටයි අනිත් අයටත් ඇස් අරවන්න පුළුවන් වෙන්නේ. දහම් ඇස පිළිබඳ මේ කතාන්දරය ඉතාමත්ම ලස්සනට දක්වෙනවා මාගන්දිය සූත්‍රයේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ, එතනදී අර ජාත්‍යන්ධයා කියන උත්පත්තියෙන්ම ඇස් නැති අන්ධ පුද්ගලයෙකුගේ උපමාවක් අරගෙන තමයි මාගන්දිය නැමති පරිබ්‍රාජකයා සමඟ කළ දීර්ඝ ධර්ම සාකච්ඡාවකදී ශ්‍රද්ධාව ඇතිකළේ. මොකද මාගන්දිය කියන පරිබ්‍රාජකයාගේ වැරදි මතයක් තිබුණා නිවන කියන්නේ කායික නිරෝගී බවයි කියලා. ආරෝග්‍යා පරමා ලාභා - නිබ්බානං පරමං සුඛං කිය කිය යනවා. ඒක තුළින් එයා හිතාගත්තා නිවන කියන්නේ මේ ආරෝග්‍යයමයි කියලා. ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නලා දුන්නා, ලෙඩ ගොඩක් තියෙන මේ ශරීරයේ ආරෝග්‍යය නියම ආරෝග්‍යය

නොවෙයි. නියම ආරෝග්‍යයනම් ඒ අතීත බුදුවරුන් වදල මෙන් නම් සංසාර රෝග නිවාරණය ඇති කරගන්න උක් නිවාරණය ඇති කරගන්න ආරෝග්‍යයයි, නිවන කියලා. ඒක තේරුම් කරන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔන්න උපමාවක් දෙනවා. මේ විදියටයි ඒ උපමාව දක්වලා තියෙන්නේ. උපමා රාශියක් ඒ කථාවේ තියෙනවා.

නමුත් අපි මේ අදල එක විතරක් කියනවානම්, උපතින්ම අන්ධවුණු කෙනෙක් ඉන්නවා. එයාට කලු සුදු පේන්නේ නෑ. රතු, නිල්, කහ ආදී පාට අඳුනන්නේ නෑ. ඉර හඳ පෙනෙන්නේ නෑ. ඒ මනුෂ්‍යයාට ඔන්න ඇහෙනවා ඇස් ඇති කෙනෙක් 'පිරිසිදු නිර්මල පැල්ලම් නැති වස්ත්‍රය හරි ප්‍රසන්නයි, හරි ලස්සනයි' කියලා කියනවා. ඒක ඇහිලා මේ මනුස්සයා කල්පනා කරනවා දන් ඉතින් ඇස් නැතිවුණත්, මට පේන්නේ නැතිවුණත් අනිත් අයට මං පේනවනේ. මම මේ හොඳ සුදු වස්ත්‍රයක්වත් පෙරවගන්න ඕන කියලා පිරිසිදු නිර්මල සුදු පාට වස්ත්‍රයක් සොය සොයා මේ තැනැත්තා ඇවිදිනවා. ඔහොම යනකොට කපටි මනුෂ්‍යයෙක් 'ආ මේ තියෙන්නේ සුදු වස්ත්‍රයක්' කියලා මේ මනුස්සයාට දෙනවා හොඳටම කිලිටි, පැල්ලම් ගැහිවිව, තෙල් තැවරිවිව රෙදි කැල්ලක්.

මේ මනුස්සයා - මේ අන්ධයා - බොහොම සතුටින් ඕක පෙරවගෙන ටික දවසක් ඉන්න අතර, මේ අන්ධයාගේ ඥාතීන් - මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ කියන්නේ ඔක්කොම විස්තරේ - ඥාතීන්, හිතමිතුරන් වෛද්‍යවරයෙක් ගෙන්නවනවා. දක්‍ෂ ශල්‍ය වෛද්‍යවරයෙක්, හිෂග් වෛද්‍යවරයෙක්. දෙපැත්තෙන්ම සම්පූර්ණ. ඒ වෛද්‍යවරයා මේ උපතින්ම අන්ධවූ රෝගියාට වමන, විරේචන, නසා කිරීමී, අඳුන් ගැමී ආදී නොයෙකුත් විදියේ ක්‍රම උපකාර කරගෙන ඇස් ලබාදෙනවා. ඔන්න ඉතින් මේ අන්ධයාට ඇස් ලැබුණු හැටියේ බලනවා මං මොකක්ද මේ පෙරවගෙන ඉන්නේ. හපොයි මේ කිලිටි, තෙල් ගැවිවිව ඉතාමත්ම පිළිකුල් කටයුතු වස්ත්‍රයක්. එතකොට මේ මනුෂ්‍යයාට හොඳටම තරහා එනවා අර තමන්ව රැවටූ කපටියා ගැන. පේනවා නේද, මෙව්වර කාලයක් මේ තැනැත්තා මාව රැවටුවා නේද මේ සුදු වස්ත්‍රයක් කියලා දීලා. මරන්න පවා හිතෙනවා. ඒ තරම් එපා වෙනවා. ඒ උපමාවනේ කිව්වේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ උපමේය ඊළඟට ඒකට කිව්වු කරනවා - ධර්ම කාරණාව.

‘එසේම මාගන්දිය යම් අවස්ථාවක නුඹට ධර්මය දේශනා කරනකොට දහම් ඇස පහළ වුණොත් ඔය විදියේ ආකල්පයේ පරිවර්තනයක් නුඹට සිද්ධවෙනවා’. එතනදී උපමාවට අදාළ දේවල් අපි තේරුම්ගන්න බලමු. අර සුදු වස්ත්‍රය කිව්වේ මෙව්වර කාලයක් මේ අල්ලගෙන හිටිය රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන මේ උපාදනස්කන්ධ පහ. මේ පහ තමයි ආත්මයක් කියලා මෙව්වර කාලයක් අල්ලගෙන හිටියේ. ඔන්න අර දහම් ඇස පහළවුණු හැටියේ ජේනවා මේක කොයින්තරම් මහා කරදර පිළිකුල්සහිත දෙයක්ද, මාව රැවට්ටුවා නේද? එතන දක්වන්නේ මගේ හිතම මාව රැවට්ටුවා. චිත්ත කියලයි එතන කියන්නේ. මගේ හිතමයි මෙව්වර කාලයක් වැරදි අවබෝධයක් තුළින් මේ පංචුපාදනස්කන්ධය අල්ලගෙන එල්ලිලා උන්නේ.

මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා සක්කායදිට්ඨිය ගැන. සක්කාය දෘෂ්ටි, මම මේක නිත්‍ය වශයෙන් තිබෙනවා කියලා හිතාගන්නේ. දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මතුකරලා දුන්න විදර්ශනාව තුළින් ජේනවා මෙතන ඒක සන සත්‍ය නිත්‍ය දෙයක් නොවෙයි නිරන්තරයෙන් ඇතිවීම් නැතිවීම් ප්‍රවාහයක්, ඇතිවීම් නැතිවීම් ගොඩක් විතරයි මෙතන තියෙන්නේ. රූප බැලුවත්, වේදනාවක් බැලුවත්, සංඥා බැලුවත්, සංඛාර බැලුවත්, විඤ්ඤාණ බැලුවත්. අන්න ඒකයි මේකට උපාදන ගොඩක් කියන්නේ. අල්ලාගැනීම් ගොඩක් විතරයි. අල්ලාගන්න තැත්කිරීම් ගොඩක් විතරයි. අහුවෙන දේකුත් නෑ අන්තිමේදී. ඉතින් ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් පවතින්නේ. දහම් ඇස පහළ වීම පිළිබඳව දීප්‍ර උපමාවයි. දහම් ඇස පහළවීම තුළින් උපාදනස්කන්ධයම දුකක් හැටියට තේරෙනවා. එතකොට ඒ පිළිබඳව තණ්හාව නැතිවුණු අවස්ථාවේයි ඒ අවබෝධය එන්නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දීප්‍ර න්‍යාය අනුව අනිත්‍ය, දුකි, අනාත්ම ත්‍රිලක්‍ෂණය තුළින් උපරිම මට්ටමින් විදර්ශනා ඥාන මතුකරගෙන ඇතිවීම්, නැතිවීම් වශයෙන් දූකලා, මේක විනාශ වෙලා යන ආකාරය දූකලා, යම් අවස්ථාවක සසර කළකිරීම දැඩිවම ආවානම් අන්න ඒ අවස්ථාවේ මේක අතහැරෙනවා. අතහැරෙනවත් එක්කම නිවන ස්පර්ශය කරනවා. නිවනට වැටෙනවා. ඉතින් ඔන්න ඔකයි මේ දහම් ඇස පිළිබඳ කථාන්දරය. ඒ වගේම දැන් අපි මතක් කලා වතුරාර්ය සත්‍යය තුළම පටිච්චසමුප්පාදය ගැබ් වෙලා තියෙනවා කියලා. ඇත්ත වශයෙන් පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය විග්‍රහයේදී මේ පින්වතුන් ඇතැම් කෙනෙක්

අහලා ඇති අංග දෙළොසක් වශයෙන් දක්වනවා අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා ආදී වශයෙන්. ප්‍රත්‍ය කියන වචනය සම්බන්ධ අංග දෙළොසක් සාමාන්‍යයෙන් පටිච්චසමුප්පාද ධර්මය හැටියට දක්වනවා. නමුත් ඒකම නෙවෙයි න්‍යාය. සිද්ධාන්තය ඒක නොවෙයි. ඒ අංග දෙළහ දක්වන්න කලින් ඇතැම් තැන්වල පෙන්නුම් කරනවා සිද්ධාන්තය. ඒ සිද්ධාන්තය මහ පුදුම අන්දමින් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ. ඉමසමීං සති ඉදං හොති, ඉමසං උප්පාද ඉදං උප්පස්සති, ඉමසමීං අසති ඉදං න හොති, ඉමසං නිරොධා, ඉදං නිරුජ්ඣති. මේක ඇහෙනකොටත් සමහරවිට පුදුම හිතෙනවා. ඒක සිංහලට නැගුවොත් මෙහෙමයි ගන්න තියෙන්නේ. මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි. මෙහි හටගැනීමෙන් මෙය හට ගනියි. මෙය නැතිකල්හි මෙය නොවේ. මෙහි නිරුද්ධ වීමෙන්, මෙහි නැතිවී යාමෙන් මෙයද නැතිවේ. එතන මහාගැටළුවක් වගේ බැලුවහම.

මේවා තර්ක වලට අනුවෙන්නේ නෑ. ධර්මය අතකතාවවරයි කියන්නේ ඒ නිසයි. තර්ක ශාස්ත්‍රයේ එකක්නම් එකක්. ඒක වෙනම එකක්. අරක වෙනත් එකක්. දූන් මෙතන බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ මේ අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධයක්. පච්චය කියන වචනයේ මූලික අදහසත් ඒකයි, ප්‍රත්‍යය. අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන්. මේ එකක්වත් තනිව නෑ. පටිච්චසමුප්පාද කියන වචනේ මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා තියෙනවා. මේකට අපි කිට්ටු කළොත් සිංහල වචනයක් අපිට කියන්න වෙන්නේ නිසා හටගැනීම, නොනිසා නෙවෙයි. නිසා හටගැනීම. නිසා එක්ව හටගැනීම වගේ.

ඉතින් මේක හොඳට පැහැදිලි වෙන තැනක් තියෙනවා. එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ පටිච්චසමුප්පාදය පිළිබඳව දේශනා කරද්දී මෝලියඵග්ගුණ කියන භාමුදුරුවෝ ප්‍රශ්න කීපයක් අහනවා. ඒ ප්‍රශ්න අපට මේ පටිච්චසමුප්පාදයේ ගැඹුරු පැත්තක් අල්ලගන්න උපකාර වෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ අර කියාපු අංග දෙළහේ එක එකක් ගැන විස්තර කරන කථාව අහගෙන ඉඳලා මෝලියඵග්ගුණ භාමුදුරුවෝ අහනවා 'ස්වාමීනි, කවුද ස්පර්ශ කරන්නෝ?' එස්ස කියන වචනය තියෙනවානේ. කවුද ස්පර්ශ කරන්නේ කියලා ඇහුවා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා ප්‍රශ්නයම වැරදියි. ඒ ප්‍රශ්නයම වැරදියි. එහෙම නෙවෙයි ප්‍රශ්නය අහන්න තියෙන්නේ. කුමක් ප්‍රත්‍ය කරගෙනද ස්පර්ශය? කවුද කින්ද මන්ද කතාවක් නෑ මෙතන. එහෙම ප්‍රශ්නය ඇහුවොත් කියන්න තියෙන්නේ 'සලායතන පච්චයා එසෙසා'. සලායතන

කියන්නේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන කියන මේ ආයතන හය. ආයතන හය නිසයි ස්පර්ශය. ඊළඟට එතනින් නවත්වන්නේ නෑ. සලායතන පච්චයා එසෙසා - එසස පච්චයා වෙදනා. ස්පර්ශය ප්‍රත්‍ය කරගෙන වේදනාව. අන්න එතනත් අමුත්තක් ජේනවා.

වේදනාව ගැන ඇහුවෙවත් නෑ මෝලිය එග්ගුණ භාමුදුරුවෝ. නමුත් මෙතනදි තුනක්ම ඉදිරිපත් කරනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ. සලායතන ප්‍රත්‍යයෙන්, සලායතන නිසා ස්පර්ශය ඇතිවෙනවා. ස්පර්ශය නිසා වේදනාව ඇතිවෙනවා. ඔතනින් දක්වන්නේ මොකක්ද? අපි දැන් පොඩි උපමාවක් දෙනවා. අපි හිතමු දම්වැලක්. දම්වැලක එක පුරුකක් දෙපැත්තකින් අනිත් පුරුක දෙකට සම්බන්ධ වෙලානෙ තියෙන්නේ. දම්වැලක කැල්ලක් කියලා හොඳට අඳුනගන්න පුළුවන් දම්වැලක එක පුරුකක් තියෙනවා ඒ පුරුකෙ එක පැත්තකින් තව පුරුකකට සම්බන්ධයි. තව පැත්තකින් තව පුරුකකට සම්බන්ධයි. ඔන්න ඔය න්‍යාය අනුව හිතාගන්න දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අර මෝලිය එග්ගුණ භාමුදුරුවෝ ඇහුවේ ස්පර්ශය පිළිබඳව. කවුද ස්පර්ශ කරන්නේ කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ස්පර්ශයට ප්‍රත්‍ය වෙන, ස්පර්ශය ඇතිවීමට මුල්වෙන සලායතන කියන ආයතන හය ගැනත් කියනවා.

ඊළඟට ස්පර්ශය ප්‍රත්‍ය කරගෙන වේදනාවත් ඇතිවෙනවා. එතකොට ටිකක් හිත යොදලා බලන්න අර කියාපු අර දම්වැලේ උපමාව අනුව මෙයින් පෙන්නුම් කරන්නේ මොකක්ද? තනිව එකක්වත් නෑ. එකකට එකක් අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධයක් තියෙනවා. ඒ විදියටයි හට ගැන්ම. මේ කරුණ සාරිපුත්‍ර මහරහතන්වහන්සේ එක් අවස්ථාවක ප්‍රකාශ කලා බටකෝටු මීටි දෙකක් එකකට එකක් හේත්තු කරලා උඩින් වදින විදියට තිච්චොත් එකක් අදිනකොට අනිත් එක වැටෙනවා. මේක අදිනකොට ඒක වැටෙනවා. ඔන්න ඔහොම ධර්මතාවයක් මේ මුළු මහත් විශ්වය තුළ තියෙන බව බුදුරජාණන් වහන්සේ පමණයි මතුකරලා දුන්නේ. එතෙක් තර්කයට යටවෙලා, වචනවල රැඳිලා නොයෙකුත් විදියේ දර්ශනිකයින් නොයෙකුත් දෘෂ්ටි තනාගන්නා. ඒකාන්ත වශයෙන් හැම දෙයක්ම තියෙනවා. ඒකාන්ත වශයෙන් කිසිවක් නෑ. ඔය විදියට ඒ හැම එකක් වෙනුවට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා අන්න පටිච්චසමුප්පාදය නිසා හටගැන්මක්.

එතකොට එක්පැත්තකින් සලායතනය නිසා ස්පර්ශය, ස්පර්ශය නිසා වේදනාව අනිත් පැත්ත. ඔන්න ඊළඟට දෙවෙනි ප්‍රශ්නය මෝලිය

එග්ගුණ භාමුදුරුවෝ අභනවා. 'ස්වාමීනි, කවුද මේ වේදනාව විඳින්නේ? කවුද විඳින්නේ?' කවුද මේ වේදනාව විඳින්නේ? කෙනෙක් ඉන්නවද කියන එකයි අභන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා 'ප්‍රශ්නය වැරදියි. මං කියන්නේ නෑ විඳින කෙනෙක් ඉන්නවා කියලා' එතනදීන් අන්න දක්වනවා නියම උත්තරය. එසෙසු පවයා වේදනා - වේදනා පවයා තණ්හා. ස්පර්ශය ප්‍රත්‍ය කරගෙන වේදනාව තියෙනවා. වේදනාව ප්‍රත්‍ය කරගෙන තණ්හාව තියෙනවා. තණ්හාව ගැන ඇහුවේත් නෑ. ඒකත් කිව්වා.

අන්න දන් හිතාගන්න අර දම්වැලේ උපමාව. ඒක නොකියා බැරි නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවා එතනත් ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාවක් තියෙනවා. එතකොට ඇහුවේ වේදනාව ගැනයි. වේදනාව එක පැත්තකින්. හිතාගන්න වම් පැත්තෙන් ඒක සම්බන්ධ වෙලා තියෙනවා කියලා අර ස්පර්ශයට. දකුණු පැත්තෙන් තණ්හාවට සම්බන්ධ වෙලා තියෙනවා. ඔය ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාව මතුකරන්නයි එහෙම දැක්වුවේ. ඒ විදියට ඊළඟට අභනවා තවත් ඒ විදියෙම ප්‍රශ්නයක්. 'කවුද ස්වාමීනි අල්ලාගෙන ඉන්නේ?' උපාදනය. මේ අල්ලාගැනීම කියනකොට අල්ලාගත්තු කෙනෙක් ගැනයි කතාව බොහෝවිට. නමුත් මෙතන අල්ලාගැනීමක් පමණයි තියෙන්නේ. ඒ අල්ලාගැනීම තණ්හාව නිසයි. අල්ලාගන්න කෙනෙක් ඉන්නවානම් තණ්හාව යෙදෙනකොට එයැයිට තව කරන්න දෙයක් තියෙනවනේ. මෙතන අමුතු දෙයක් නෑ. අල්ලාගැනීමට හේතුවන තණ්හාව නැතිවෙනවත් එක්කම අතහැරෙනවා. අන්න එතනයි මතුකරන්න තියෙන්නේ. හේතු ප්‍රත්‍යය, මේ පටිච්චසමුප්පාදයේ වටිනාම කොටස ඒකයි.

ඉතින් මේක ඉස්මතුකරන්නයි මෙතනදී කවුද අල්ලාගෙන ඉන්නේ කියලා ඇහුවහම ප්‍රශ්නය වැරදියි. කුමක් ප්‍රත්‍ය කරගෙනද අල්ලාගැනීම තියෙන්නේ? උපාදනය තියෙන්නේ කුමක් ප්‍රත්‍ය කරගෙනද? ඒ කියන්නේ, ඉස්සෙල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රශ්නය හරිගස්සනවා. හොඳයි ඒකනම් ප්‍රශ්නය, මෙන්න උත්තරය. තණ්හා පවයා උපාදනං - උපාදන පවයා භවො. තෘෂ්ණාව නිසයි උපාදනය. උපාදනය නිසයි භවය. අන්න ඇහුවේ නැති භවය කියන එකකුත් මෙතනට එකතු කළා. ඒකත් තේරුම්ගන්න අර විදියට. එතකොට තෘෂ්ණාව නිසා උපාදනය තියෙනවා. උපාදනයට සම්බන්ධයි අනිත් පැත්තෙන් භවය. තණ්හාව ඇති තැන උපාදනයක් තියෙනවා. උපාදනය

ඇති තැන භවයක් තියෙනවා. ඕනෑන ඔය විදියටයි තේරුම්ගන්න ඕන. ඒ පිළිබඳව මේ ටික ඇති. ඔය ආශ්‍රයෙන් හිතාගන්න එතකොට මේ පටිච්චසමුප්පාදය යුගල යුගල වශයෙන් අපි තේරුම්ගන්න ඕන. ඒකමයි අර න්‍යාය තුළ තියෙන්නේ. ඉමසම්. සති ඉදං හොති කියනකොට අපි සාමාන්‍යයෙන් ඔය විදියට සංසන්දනයකදී කරන්නේ කොහොමද? මෙය ඇති කල්හි එය වේ. මෙහි හටගැනීමෙන් එය හට ගනී. මෙය නැතිකල්හි එය නොවේ. මෙහි නිරුද්ධ වීමෙන්, මෙය නැතිවීමෙන් එය නැතිවේ. ඔය විදියටයි සාමාන්‍ය ලෝකයා තර්ක විතර්ක ලෝකයේ කෙරෙන්නේ.

නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පුදුම විදියට මෙතන දක්වනවා. දෙකම 'මෙය මෙය'. 'මෙය මෙය' කිව්ව කාරණය අර දම්වැලේ කනන්දරය අනුව හිතාගන්න. වීජ ගණිත වගේ දක්වපු එක අපි අර්ථවත් කරනවානම්, ධර්මයේම දැක්වෙනවා අවිද්‍යාව ඇති කල්හි සංස්කාරයෝ වෙත්. අවිද්‍යාවේ හටගැනීමෙන් සංස්කාරයෝ හටගනිත්. අවිද්‍යාව නැතිකල්හි සංස්කාරයෝ නොවෙත්! අවිද්‍යාවේ නිරුද්ධ වීමෙන් සංස්කාර නිරුද්ධ වෙත්. ඒ අංග දෙළනේ ඕනම දෙකක් අල්ලලා ඔය විදියට ඔය කියාපු ධර්ම න්‍යාය ඉස්මතුකරගන්න පුළුවන්. එතකොට පටිච්චසමුප්පාද ධර්මතාව එකක්. ඒ ධර්මතාවයේ නිදර්ශන කියන එක වෙන එකක්. අපි සාමාන්‍යයෙන් ඔය ලේසියට කට පාඩම් කරගන්නේ ඒ නිදර්ශන සමූහයයි. නමුත් නිදර්ශන වල යට තියෙන ඒකට හේතුවෙන මූල සිද්ධාන්තය තේරුම්ගැනීමයි වැදගත් වෙන්නේ. කටපාඩම් කරගෙන ඕන හැටියේ ගවයින් ගණන් කරන්නා වගේ ගණන් කිරීමනම් බොහොම පහසුයි. දැන් ඒවාට පරිගණක යන්ත්‍රත් තියෙනවා.

මේකෙ ඇතුළත දර්ශනය, ඇතුළතින් තේරුම්ගැනීමේදී අන්ත සිද්ධාන්තය යම් කෙනෙක් තේරුම්ගන්නානම් එතනදී තමයි පටිච්චසමුප්පාදය අවබෝධ වෙන්නේ, ප්‍රත්‍යක්‍ෂ වෙන්නේ. ඒක ඇත්ත වශයෙන්ම අර විදියට අත්දැකුව එකක් වෙන්නේ. බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු විදර්ශනා උපදෙස් අනුව පංචුපාදනස්කන්ධය පිළිබඳව උපරිම අවබෝධයෙන් නිබ්බිද කියන සසර කළකිරීම ඇතිවුණු අවස්ථාවේ අර උපාදනය ගිලිහෙනවා. හිතෙන් ගිලිහෙනවා. අන්ත ඒ මොහොතේ තණ්හාව ක්‍ෂය වීම තුළින් ඉබේටම අතහැරීම වෙනවා. අතහැරීම තුළින් තමයි නිවන කියන, අපි මේ නිවීම කියන තත්ත්වය. ලෝකයේ තියෙන සංසාර පැවැත්ම කියන්නේ දැවීමක්නම් එය නිවීම. එතකොට අමුතු ලෝකයක් නෙවෙයි මෙලොවමයි. දිටු දැමියෙහිම මෙලොවම. ඒකටම

තමයි භවනිරෝධය කියලා කියන්නෙත්. පැවැත්ම කියන්නෙ අල්ලාගැනීමනම්, හැම පැවැත්මක්ම තියෙන්නෙ අල්ලාගැනීමක් තුළයි. මුදල් තියෙන කෙනා මුදලාලි. රියක් තියෙන කෙනා රියැදුරා. ඔය හැම එකක්ම අල්ලාගැනීම තුළයි තියෙන්නෙ. අර මුදලාලි කිව්වට ඒ නියම නිරුක්තිය නොවෙන්න පුළුවන්. නමුත් අපි කිව්වෙ මේ සාමාන්‍ය ලෝකයේ අවබෝධය අනුව. ඒ විදියට අල්ලගෙන තියෙන දේ අනුවයි අපට යමකට හිමිකම එන්නෙ.

ඒක නිසා අල්ලාගැනීම නැතිවුණ තැනමයි නිවීම කියන එක බවයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දෙන්නෙ. ඉතින් ඔන්න පටිච්චසමුප්පාදය පිළිබඳව ඒ කාරණය මේ පින්වතුන්ට ප්‍රයෝජනවත් වෙනවා. දන් ධර්මය කුඩයක් අතින් අත යවන්නා වගෙයි. දීර්ඝ කාලයක් එසේ යාම තුළින් වෙන්නෙ මොකක්ද? ධර්මයේ වචනයේ මතුපිට අර්ථයක් තිබෙනවා. ධර්මය ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙන්නේ සාඤ්ඤා සංඝරක්ෂණං. අර්ථ, ව්‍යඤ්ඡන කියන දෙකම රැකෙන්නට ඕන. වැරදියට කට පාඩම් කරගත්තු වචනය නිසා අර්ථයත් විකෘත වෙනවා. වැරදියට අර්ථ දීම නිසා වචනයත් විකෘත වෙනවා. මේ පින්වතුන්ට හිතාගන්න පුළුවන් නේද? සාඤ්ඤා සංඝරක්ෂණං කියන්නේ ඒකයි. බුදුරජාණන් වහන්සේනම් ධර්මය ආරක්ෂා කරන්නයි කියලා කියන්නේ ධර්මයේ අර්ථ පක්ෂයත්, අකුරු පැත්ත වන ව්‍යඤ්ඡන පක්ෂයත් රැකීමෙන්. එතකොට අකුරුත් ඒ විදියට වෙනස් කරන්නෙ නැතුව තියාගන්න ඕන. ඒකෙ අර්ථයත් හරියට දරාගන්න ඕන. අපි හිතමු යම් කෙනෙක් ධර්මයෙන් කියන්නෙ මොකක්ද කියලවත් දන්නෑ. වචනයේ අර්ථය මොකක්ද දන්නෑ. කවුදෝ කියනවා ඇහුණා. ඒ ඇහෙන එක අනුව ඔන්න ලියාගන්නවා.

අපි හිතමු භාෂාව පිළිබඳ අවබෝධය පමණක් නෙවෙයි තවත් හේතූන් නිසා වචනය වැරදියට හිතාගෙන ඔන්න ඒක සටහන් කරනවා. ඉතින් ධර්මය එතනම මුළුගැන්වෙනවා. මොකද ඒ කියන දේ මොකක්ද කියලා තමන්ට තේරෙන්නෙ නෑ. ඒක නිසා තමයි අර්ථ පක්ෂයත් වැදගත්, ව්‍යඤ්ඡන පක්ෂයත් වැදගත් කියන්නේ. අතීතයේ ධර්මය දරා සිටීම සිදුකළේ භාණක පරම්පරා විසින්. කොයින්රම් පුදුම විදියටද! අපට හිතාගන්නවත් බෑ මේ කාලයේ. එක වරක් ඇහුවහම කට පාඩම් හිටින විදියේ එකඟුත අයයි. මේ කාලෙ සමහරවිට ඔය කියන පරිගණක යන්ත්‍රත් පරාද වෙන අන්දමේ මහපුදුම ශක්තීන් ඇති අය හිටියා

අතීතයේ බෞද්ධයින් අතර පමණක් නොවෙයි. වෛදික ග්‍රන්ථ වන ත්‍රිවේදය කියන, මහා විශාල ඒවා පවා කටපාඩම් කරගෙන. අවුරුදු දහසයක තරුණයන්ට පවා ඔක්කොම කට පාඩමින් දරාගන්න පුලුවන් ශක්තිය තිබුණා. නමුත් ඒ කටපාඩම පැත්ත එහෙම තිබුණත් පරම්පරා ගණනක් මේක කටින් කට යනකොට ගුරුවරයා ගෝලයාට කියාදීම තුළදීත් ගෝලයා තේරුම්ගන්නේ නැත්නම් මේකෙන් මොකක්ද කියන්නේ කියලා මහප්‍රාණ, අල්ප ප්‍රාණ ඔක්කොම අවුල් කරගෙන තවත් නොයෙකුත් විදියේ දේවල් ඕකට එකතු කරගෙන ක්‍රමක්‍රමයෙන් ධර්මය විකෘත වෙනවා. මේක එළියට ගන්න බැරි තරමට විකෘත වෙනවා.

ඒක නිසා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ මෙන්න මේ ධර්මය දකින්නට ඕන. දකින්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. ඒක තුළින් ධර්මය ආරක්‍ෂා වෙන්නේ. ධර්මය ආරක්‍ෂා කිරීමෙන් පමණක් නෙවෙයි ඒ තැනැත්තා නියම ධර්මධරයෙක් වෙන්නේ. එහෙම නැත්නම් අර කිව්වා වගේ පරිගණකයක් අතින් දරාගත්තු කෙනාත් ධර්මධරයෙක් වෙනවා. ඔය ටික ආරක්‍ෂා වෙන්නනම් එතකොට කොයිතරම් සන්න ගැටපද ටිකා තිබුණත් ධර්මයක ඇතුළත දකින්න ඕන, මේකෙන් ප්‍රකාශ වෙන්නේ මොකක්ද කියලා. ධර්ම න්‍යාය තේරුම්ගන්න ඕන. ඒ ටිකයි සුඵපබුද්ධ කුෂ්ට රෝගියා වැඩි උගත්කමක් නැතත් ඒ මට්ටමින් තේරුම් ගත්තේ. ඒ වගේම අතීතයේ සඳහන් වෙනවා ඇතැම් ශ්‍රේෂ්ඨ රහතන්වහන්සේලා ගැන. උන්වහන්සේලා විශේෂයෙන්ම අරහත්වය ලබාගැනීමේදී සතර පටිසම්භිද සහිතව රහත් බව ලැබුවා කියලා.

පටිසම්භිද කියන එක මහගැඹුරු වචනයක්. එතන කියන්නේ ධර්මය පිළිබඳ හතර පැත්තකින් ගැඹුරු අවබෝධයක්. අර්ථ, ධර්ම, නිරුක්ති, ප්‍රතිභාන වශයෙන් මේ ධර්මයේ කියන්නේ මොකක්ද කියන එකයි. එහෙම නැත්නම් එයින් ප්‍රකාශ වෙන මතුපිට තියෙන ටික පමණයි ගන්නේ. දැන් දුක ගැන කිව්වාම චතුරාර්ය සත්‍ය ගත්තොත් අප ඉදිරියේ තියෙන ප්‍රශ්නය දුකයි. දුක කියන ප්‍රශ්නයයි, සංසාර දුකයි. එතකොට මේකේ තියෙන නිදනය, හේතුව? ඒක තමයි ධර්මය. එතකොට ධර්මය තමයි තණ්හාව. අපි නිදසුනක් වශයෙන් කිව්වොත්. යම්කිසි ඉදිරිපිට තියෙන කාරණය තමයි ප්‍රශ්නය. ප්‍රශ්නය යට තියෙන හේතුව, ඒ නිදනය තමයි ධර්මය කියන්නේ. ඊළඟට නිරුක්ති කියන්නේ ඒක තේරුම් කරලා දීමට, උපකාර කරන වචන. බුදුරජාණන් වහන්සේ පවා සමහර වචනවලට අමුතු නිරුක්ති දක්වලා තියෙනවා. බමුණන් එක්ක සාකච්ඡා කරන

අවස්ථා වල නුඹලා කියන්නේ ඒ අර්ථයෙන්, මම කියන්නේ මේ අර්ථයෙන් කියලා සමහරවිට ධර්මානුකූල නිරුක්ති පවා දෙනවා. ඒ නිරුක්ති පිළිබඳ විශේෂ ශක්තියක් ඇති කරගන්නා ඇතැම් ධර්මදේශකයින් ඒ විදියට නිරුක්ති දීමට දක්‍ෂයි. ඒවා සංසාරයේ දීර්ඝ කාලයක් කළ පුරුද්ද. නමුත් ඒවා මතුවෙන්නේ, හරියට පිරිසිදුවෙන්නේ මාර්ග ඵල අවස්ථාවේදී. ඊළඟට පටිභාන කියන එක සාමාන්‍යයෙන් තෝරන්නේ ඥානයත් පිළිබඳ ඥානය කියලා. නමුත් ගැඹුරින් හිතාගන්න තියෙන්නේ පටිභාන කියන්නේ වැටහීම් ශක්තිය. ප්‍රඥාව තුළින්ම එන, ප්‍රත්‍යක්‍ෂ අවබෝධය තුළින්ම එන වැටහීම් ශක්තිය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙන උපමා වලට කිට්ටු කරන්න බෑ කාටවත්. මහපුදුමයි ඒ උපමා. ඒ උපමාවක, උපමේයක අංගෝපාංග පුදුම විදියට ගැලපිලා යනවා. දැන් අර කියාපු අක්‍රියාගේ උපමාව වුණත් හිතාගන්න පුළුවන් ධර්ම කාරණාත් එක්ක ගළපලා කියනකොට මහපුදුම හිතෙනවා. සාරිපුත්ත මහරහතන්වහන්සේ, මහාකොට්ඨික ආදී ඒ ශ්‍රේෂ්ඨ ස්වාමීන්වහන්සේලා පිළිබඳව විශේෂයෙන් දැක්වෙනවා අන්න අර කියාපු සතර පටිසම්භිද වලිනුත් සම්පූර්ණයි. අනිත් අයට ධර්මය වටහාගැනීමට උපකාර වෙනවා. යම්කිසි කාරණයක් ඉදිරිපත් වුණහම ඒක පිළිබඳව සම්පූර්ණ අවබෝධය, පැහැදිලි අවබෝධයක් තියෙනවා. ඒකට යට තියෙන හේතුව දන්නවා. ඒක විසඳීමට ඉදිරිපත් කරන, පාවිච්චි කරන වචන, ඊට යොදන උපමා උපමේය ඒ ඔක්කොම හරියට වැටහෙනවා. ධර්මය ආරක්‍ෂා වීමට ඔන්න ඔය කියන කාරණා අවශ්‍ය වෙනවා.

ඒ වගේම යො ධම්මං නසමස්සති, කියල දේශනා කරල තියනව. ඇත්ත වශයෙන් ධර්මය - ශාසනය ගැන කියනකොට තුන් ආකාරයකින් නම් කරනවා. පර්යේෂි ශාසනය, පටිපත්ති ශාසනය, පටිවේද ශාසනය කියලා. පර්යාපේතිය කියන්නේ ඉගෙනීම. පටිපත්ති කියන්නේ ඒ ඉගෙනගත්තු දේ ප්‍රතිපත්තියට නැගීම. පටිවේද කියන්නේ අවසාන වශයෙන් ප්‍රතිපත්තිය තුළින් විනිවිද දැකීම. ධර්මය විනිවිද දැකීම කියන්නේ ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගැනීම. එතකොට පරියත්තිය, පටිපත්තිය සඳහායි. පටිපත්තිය, පටිවේද සඳහායි. ඔය තුන අතර අන්‍යෝන්‍ය සම්බන්ධයක් තියෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේම ප්‍රකාශ කළේ බොහෝකොට ඉගෙනගෙන කොහෙත්ම ප්‍රතිපත්තියට නොනඟා ඉන්නවට වඩා හොඳයි, ටිකක් ඉගෙන ගෙන ඒ ඉගෙනගත්තු ටික හරි ප්‍රතිපත්තියට නැගීම. ඒකටයි බුදුරජාණන් වහන්සේ තැන දුන්නේ. ඒකයි අපි කිව්වේ

දැනුමට වඩා දැකුමට තැන දුන්නා කියලා. නමුත් මේවා වෙන් කරගත්තොත්? පරියත්තිය විතරක් අපි. පටිපත්තිය තව කෙනෙක්. පටිවේදයට යනවටත් බයයි. සංසාරයේ හැමදෙනාම නිවන් දැකලා සංසාරයේ කවුරුත් නැතිවුණොත් ආදිවශයෙන් නොයෙකුත් තර්කත් මේ කාලයේ කියනවා. මේ ජනගහනය නැතුවම යනවනේ එක් එක්කෙනා නිවන් දැක්කට පස්සෙ. ඔය විදියේ ප්‍රශ්න අපෙන් පවා ඇතැම් කෙනෙක් අහනවා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙන්නෙ පර්යාප්තිය හරියට ආරක්‍ෂා වීමටනම් ඒක ප්‍රතිපත්තියට නගන්න ඕන. සමහර වචන පිළිබඳව හෝ වාක්‍යයක් පිළිබඳව හෝ ප්‍රායෝගිකත්වය තේරුම්ගන්න නම්, එය ප්‍රායෝගික වීමටනම් ඒ ප්‍රතිපත්තියේ යෙදෙන්නට ඕන.

බුද්ධ වචනය ඇත්ත වශයෙන්ම ප්‍රතිපත්තිය සඳහායි. ධර්මය කියන්නෙ ප්‍රතිපත්තියට අභියෝගයක්. එතකොට ප්‍රතිපත්තිය හරියට පිරුවොත් අන්න ප්‍රතිඵලය ප්‍රතිවේදයයි. ප්‍රතිවේදය කියන්නෙ ඒක ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්නවා. විනිවිද දකිනවා. පරියත්ති, පටිපත්ති, පටිවේද. මේ ත්‍රිවිධ ශාසනයම, ඇත්ත වශයෙන් තුනක් හැටියට ගන්නෙ නෑ. මේ ඔක්කොම එකකට එකක් සම්බන්ධයි. එකක අඩුවක් අනිත් ඒවටත් බලපානවා. අර හාමුදුරුවන්ගේ ප්‍රීති වාක්‍යයට දෙවියන් ප්‍රශංසා කළේ මොකද ධර්මය ආරක්‍ෂා වෙන්න උපකාර වෙන හොඳ පාඩමක් එතන තියෙනවා. අර ත්‍රිපිටකධාරී තෙරුන්වහන්සේලා දෙනම දීර්ඝ දේශනාවක් පැවැත්වුවා ආසන දෙකේ බණ. ඊට වැඩිය අර එක ගාථාවෙ බණට දෙවියන් සාධුකාර දුන්නා. අර හාමුදුරුවො බොහොම වෙහෙස මහන්සි වෙලා කළ බණට වැඩිය දෙවියන් සාධුකාර දුන්නා. බුදුරජාණන් වහන්සේත් ඒක අනුමත කළා.

අපි මෙයින් යමක් ඉගෙනගන්න ඕන. එතකොට අපි මේ බුද්ධශාසනය කියන්නෙ මොකක්ද? නිකන්ම අකුරු ගොඩක්, වචන ගොඩක් නෙවෙයි. එහෙමනම් අර කිව්වා වගේ පරිගණක ගතකරලා මේවා පොත පතේ රන්පත් වල ලියලා තැන්පත් කරලා තිව්වොත් ශාසනය ආරක්‍ෂා වෙනවා. නමුත් කවුද මේවා කියවලා තේරුම්ගන්නෙ? සමහරවිට තව පරම්පරා කීපයක් යනකොට - දැනටම පවා, දැන් ඔය කරණිය සූත්‍රයේදී සමහර වචන සමහරු පුදුම අන්දමට විකෘත කරලා තෝරනවා. ඒ භාෂා පිළිබඳ අවබෝධය අඩුකම නිසා පමණක් නොවෙයි තවත් හේතූන් නිසා විකෘත කරනවා. ඒ විකෘත කිරීමට පෙළඹෙන්නෙ මොකද? මේක පිළිබඳ අර අන්තර්ඥනය කියලා මේ කාලෙ කියන්නෙ

- ඇතුළත අවබෝධය අඩුයි. ඒ පැත්තට හිත යොදන්නෙත් නෑ. එතකොට ශාසනය ආරක්‍ෂා කරගන්නවා කියලා මේ පරිගණක යුගයේ, මේ විදියට මුද්‍රණ පහසුකම් ඇති යුගයේ, ශාසනය ගැන බයවෙන්න කිසිම දෙයක් නෑ. ඕන තරම් පොත් ගහ ගහ අපට පුස්තකාල හද හද තැන්පත් කරන්න පුලුවන්. නමුත් කවුද මේවා තේරුම්ගන්න ඉන්නෙ? කවුද මෙයින් වැඩ ගන්නෙ?

ඒක නිසා අපි කල්පනා කරන්න ඕනේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ යුගයටත් ලොකු වටිනා ආදර්ශයක් මේ දේශනාව තුළ වදාරනවා, එතකොට ධර්මය කියන්නේ වචන ගොඩක්, අකුරු ගොඩක් නෙවෙයි. මේ ධර්මය කොයිතරම් ගැඹුරුද කියනොත්, බුද්ධත්වයෙන් පස්සෙ - අපි අහලා තියෙනවා ඒ කතන්දර සමහරවිට විශ්වාස නොකරනවා වෙන්න ඇති. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ අවිචර පෙරුම් පුරලා බුදුවෙලත් ධර්මය දේශනා කරන්න මන්දෝත්සාහී වුණා. මේවා තේරුම් ගන්න කවුද? කොහොමද තේරුම්ගන්නෙ? එතකොට අර බ්‍රහ්මායාවනයෙන් පස්සෙයි මේක දේශනා කරන්න අධිෂ්ඨාන කරගත්තේ කියලා ඒකට කැමැත්ත දුන්නේ කියලා කියවෙනවා.

මේ ධර්මය ගමිණීරො අතකාවචරො දුඤ්ඤො දුරනුබොධො. මේක බොහොම තේරුම්ගැනීම පහසු නෑ. ඉතාම ගැඹුරුයි. ගැඹුරුයි. දැකීම පහසු නෑ. තේරුම්ගැනීම පහසු නෑ. අතකාවචරො, තර්කය ඉක්මවලා යනවා. නමුත් ඒ විදියට අමාරු හැටියට දක්වපු ඒවා මේ කාලේ ඕනවිට වැඩිය පහසු කරගෙන. මේ කාලේනම් උපාධි වශයෙන් බලනවානම් මේවා ඔක්කොම පාස්. මේ ධර්මයේ ඕනෑම අංශයක් පාස් කරගන්න පුලුවන් විභාග වලින්. පාස් වෙවී යනවා. නමුත් ඒ එක්කම ශාසනයත් පාස් වෙලා යන්න පුලුවන්. මොකද අන්න අර කියාපු අර ඇතුළත දැකීම නෑ. ඒ එක්කම විකෘත වීමත් ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන් යනවා.

ධර්මදේශනාව කියන්නේ සමහරවිට ධර්මය නෙවෙයි අන්තිමට බලනකොට. ධර්මයේ පරිහානියට ආයෙත් මිථ්‍යාදෘෂ්ටි අවශ්‍ය නෑ. ධර්මයේ අර්ථය ගන්නෙම නැතුව සමහරවිට හිතාමතා, ප්‍රතිපත්තියට නගන්නේ නැත්නම් එයින් ප්‍රයෝජනයක් ගන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නැත්නම් සාමාන්‍ය ඥාන සම්භාරී කොටසක් පමණයි මතුවන්නේ. එතකොට තමන්ගේ උපාධි ආදියට උපකාර වෙන ආකාරයට ඕන ඕන විදියට විකෘත කරලා ඉදිරිපත් කරලා ඒ ටික ලබාගන්න පුලුවන්. නමුත් ධර්මයේ අර කියාපු අර්ථය පුදුම අන්දමට විකෘත වෙනවා. ඕන්න ඔය

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

විදියේ භයානක තත්ත්වයක් තිබෙනවා. මේවා තේරුම්ගෙන මේ පින්වතුන් දැන් මේ අද දවසේ කලා වගේ පටන්ගතයුතු තැනින් පටන්ගන්න ඕන. ඒ කියන්නේ මේ වටිනා ශීල ප්‍රතිපදාවේ පිහිටලා අද දවසේ තමන්ට ලැබෙන උපදෙස් අනුව තමන් කරන භාවනාවේ යම්කිසි ප්‍රමාණයකින් යෙදුණා. ශීල, සමාධි, පඤ්ඤා කියලා කියනකොට ශීලයෙන් පටන්ගෙන කය, වචනය හික්මවාගෙන සමාධි වශයෙන් යම් යම් භාවනා කර්මස්ථාන තුළින් සිත එකඟකරගන්නා.

ඒ වගේම මේ ධර්මදේශනාවේ යම් දෙයක් කියවුණානම් තමන්ට විපස්සනා වශයෙන් උපකාරවෙන, එයත් උපකාර කරගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ අන්දමට ශීල, සමාධි, පඤ්ඤා කියන ඒ ත්‍රිවිධ ශාසනයම ආරක්‍ෂා කරගැනීම තමතමන්ටම අයිතියි. තමන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගැනීම තුළින් ධර්මධරයෙක් වෙන්නේ. ඒ අදහස මුල් කරගෙන අද මේ මෙතෙක් තමන් රැකක ශීලයෙන්, කළ භාවනාවෙන්, ඇසූ බණෙන් තමන්ගේ නිවනට උපකාර වෙන ශ්‍රද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥා කියන යම් අවස්ථාවක ඉන්ද්‍රිය වශයෙන් බල වශයෙන් මාර්ග ඵල අවස්ථාවේදී මතු වෙන ඒ ධර්මයන් උපදවාගැනීමට මේ ධර්මදේශනාවත් උපකාර වුණා කියලා හිතනවා.

මෙතෙක් මේ ධර්මශ්‍රවණයෙන් ලබාගත්තු කුසල ශක්තිය තුළින් කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රයත් පිහිට කරගෙන තමතමන්ගේ ප්‍රතිපත්තීන් හරියාකාරයෙන් සම්පූර්ණ කරගෙන ඉක්මනින්ම අර අපි කවුරුත් බලාපොරොත්තු වෙන මේ භයානක පංචඋපාදනස්කන්ධ ගොඩ අල්ලාගැනීම අතහැරලා මේ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි දුකෙන් අත්මිදිලා උතුම් අමාමහ නිවන සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් ලබාගැනීමට මේ ධර්මශ්‍රවණානිශංසයත් ඒකාන්තයෙන්ම උපනිශ්‍රය වේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. එසේම අවිච්ඡේ සිට අකතිටාව දක්වාම යම්තාක් දෙවි දේවතාවුන් ඇතුළු හැමකෙනෙක්ම මේ ධර්මදේශනාව අනුමෝදන් වීමට කැමතිනම් ඒ අනුමෝදන් වීම තුළින් තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගනිත්වා! කියලා සාධු නාද දීලා මේ ගාථාව කියන්න.

‘එත්තාවතා ව අමෙහති...’

160 වන වේදිකාව

160 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධරී දේශනා අංක 165)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමා සමබුද්ධස්ස’

උදකමාහරිං සීතෙ සද උදකමොතරිං

අය්‍යානං දණ්ඩභයභීතා වාචාදෙසභයට්ඨිතා

කස්ස බ්‍රාහ්මණ ඤං භීතො සද උදකමොතරිං

වෙධමානෙහි ගතෙහි සීතං වෙදයසෙ භුසං

ජානනී වත මං හොති පුණ්ණිකෙ පරිපුච්ඡසී

කරොන්නං කුසලං කමමං රුක්ඛින්නං කත පාපකං

යොව වුද්ධො දහරො වා පාපකමමං පකුබ්බති

දකාහිසෙවනා සොපි පාපකමො පමුච්චති ‘ති

- පුණ්ණා ථෙරී ගාථා.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

පව් සෝදහැරීමෙන් පාපකර්ම වල විපාක වලින් බෙරෙන්න පුළුවන්ය කියන මතය බුද්ධ කාලයේ හිටි බ්‍රාහ්මණයින් අතර පැවතුණා. උදක සුද්ධිය නමින් හැඳින්වෙන ඒ ව්‍රතයට අනුව දවසට දෙතුන් වරක් වතුරක බැහැලා ඉඳීමේ පිළිවෙත බමුණන් අනුගමනය කළා. බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ ආර්යඅඡ්චාංගික මාර්ගයට අනුව ඒ මිථ්‍යා ව්‍රතය ප්‍රතික්ෂේප කෙරෙනවා. ඒ පව් සෝද හැරීම - ඒ පිළිවෙත උපහාසයට ලක් කරලා බුද්ධ ශ්‍රාවිකාවක්, බමුණෙක් ධර්ම මාර්ගයට ගත්තු හැටි පැහැදිලිව ප්‍රකාශ කෙරෙන, ධර්මකථාවක එන ගාථා කීපයකුයි අපි අද මාතෘකාව හැටියට තැබුවේ. ථෙරී ගාථාවේ පුණ්ණා ථෙරී ගාථාවේ සදහන් ගාථා කීපයක්.

ඒ ගාථා ඇත්ත වශයෙන්ම ප්‍රකාශ වුණේ පුණ්ණා කියන දසියකගෙන් - අපි ඒ නිදන කථාව කියනවානම් පළමුවෙන්ම ඒ පුණ්ණා කියන දසිය අනේපිඬු සිටාණන්ගේ ගෙදර හිටියේ. ඒ තැනැත්තිය පිළිබඳව අතීත කතන්දර තියෙනවා කොතෙකුත්. ඒවා අනුවනම් ජේතනේ අතීත බුද්ධශාසන වලත් පිළිවෙත් පුරපු තැනැත්තියක්. මාන්තාධික කමක් නිසා දස ආත්මයක උත්පත්තිය ලැබුවයි කියලයි කියවෙන්නෙ. ඉතින් අනේපිඬු සිටාණන්ගේ ගෙදර හිටිය ඒ දසිය නිතර

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

චතුර ගේන්න ගඟට යනවා. එක දවසක්ද පැන් තොටට ගියාම, සොත්ථිය කියන බමුණා අර උදක සුද්ධිය වශයෙන් ගඟේ බැහැලා ඉන්නවා දැකලා තමයි ඔන්න ඔය ගාථා හතර පළමුවෙන්ම ප්‍රකාශ කළේ. පුණ්ණාව කියනවා,

උදකමාහරිං සීතෙ සද උදකමොතරිං
අය්‍යානං දණ්ඩභයභීතා වාචාදෙසභයට්ඨතා

‘මම සීත කාලයෙහි නිතරම චතුර ගේන්න ගිහිල්ලා වතුර බැහැලා ඉන්නවා. ස්වාමී දුවලගේත් - ස්වාමී වරුන්ගේත් දඬුවමට බයෙන්, ඔවුන්ගෙන් පැමිණෙන්න පුලුවන් දෙස් පැවරිලි වලට බයෙන්’,

කසස බ්‍රාහ්මණ ක්‍රිං භීතො සද උදකමොතරි
වෙධමානෙහි ගතෙහි සීතං වෙදයසෙ භුසං

නමුත් බමුණ, ඔබ කාට බයෙන්ද මේ හැමදම ඇවිල්ලා වතුර ගැලිලා ඉන්නේ? වෙවුලන අත්පා වලින් ඔබ දැඩි සීතලය විඳින බව පේනවා. පුණ්ණාව අමතලා බමුණා කියනවා -

‘ජානනී වත මං හොති පුණ්ණිකෙ පරිපුච්ඡසී’
පුණ්ණිකාව, ඔබ දැනගෙනමයි මේ අහන්නේ,

‘කරොනං කුසලං කමමං රුඤ්ඤං කත පාපකං’
මම මේ කුසල් කර්ම කරනවා පාපකර්ම වළක්වමින්. ඒ බව දැනගෙනමයි ඔබ මේ ප්‍රශ්න කරන්නේ.

ඊළඟට ඒක තව පැහැදිලි කිරීමට බමුණා කියනවා,

‘යොව වුද්ධො දහරො වා පාපකමමං පකුඛනී
දකාභිසෙවනා සොපි පාපකමමා පමුවවතී’

‘යම් වැඩිහිටි කෙනෙක් හෝ ළදරුවෙක් හෝ, දරුවෙක් හෝ පාපකර්මයක් කරනවානම් දිය නෑමෙන් ඒ පාපකර්මයෙන් මිදෙනවා’.

මේ සිද්ධියේදී මූලිකව ප්‍රකාශ කළ දෙබසයි ඒ ගාථා කීපයෙන් ප්‍රකට වෙන්නේ. මේ දෙන්නගෙ සංවාදය තව ඇතට යනවා. පුණ්ණිකාව ඊළඟට කියනවා බමුණා ආමන්ත්‍රණය කරලා ‘දැන් ඔය කියන හැටියට වතුර බැහැලා හිඳිමෙන් පාපකර්ම හේදිලා යනවානම් වතුරේ ජීවත්වෙන මැඩියන් කැස්බන් ඉඳිබුටන් අනෙකුත් මසුන් ආදීන් දිව්‍යලෝකෙ යන්න ඕන. සුගතියට යන්න ඕන පාපකර්ම හේදිලා ගිහින්’.

එළවත් මරණ, කුකුළන් මරණ, මසුන් මරණ අය, ඒ වගේම සොරුන් වධකයින් ආදී පාපකර්ම කරන අයත් ඒ පාපකර්ම වලින් මිදෙන්න ඕන ඔබේ තර්කය අනුව'. ඊළඟට කියනවා 'ඔබේ පාපකර්ම හේදිලා යනවානම් ගගේ නෑමෙන්, පිනුත් හේදිලා යන්න ඕන. එතකොට ඒ පිනුත් මගහැරෙනවා, පිනුත් නැතිවෙනවා ඔබට' කියලා. ඊළඟට අවවාද වශයෙන් කියනවා 'බමුණ, ඔබ පාප වලට බයේ වතුර ගැලෙනවානම් අන්න ඒ පාපකර්ම නොකර හරින්න' කියලා.

ඒ අවස්ථාවේදී බමුණාට කරුණු අවබෝධය වෙලා 'පුණ්ණා ඔබ තමයි වැරදි මාර්ගයට ගිය මාව හරි මාර්ගයට ගත්තේ' කියලා 'ගුරු පඬුර හැටියට මම මේ රෙදි කඩ ඔබට තැගි කරනවා, පූජා කරනවා' කියලා බමුණා කිව්වා. එතකොට පුණ්ණා දසිය කියනවා 'ඒ රෙදි කඩ ඔබම තබාගන්න. මට එය වැඩක් නෑ. ඔබ පාපකර්ම වලට බයනම් එළිපිට හෝ රහසිගත හෝ පාපකර්ම කරන්න එපා. ඒවායින් පැනලා දුවලවත් බේරෙන්න බෑ. ඇත්ත වශයෙන්ම ඔබ දුකට අකමැතිනම් මේ ශාසනයේ මේ ශීලාදිය සමාදන් වෙන්න. බුදුන්, දහම්, සඟුන් සරණ යන්න' කියලා අවවාද කළා. ඊටපස්සේ ඒ බමුණා ඒක පිළිඅරගෙන ඒ ධර්මකථාවේ දක්වෙන ආකාරයට තුනුරුවන් සරණ ගියා පමණක් නොවෙයි පහුවෙලා ගිහිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේ හමුවෙලා පැවිද්ද, උපසම්පදව ඉල්ලගෙන අවසානයේදී රහත් වුණු බවත් කියවෙනවා.

ඒ ථේරී ගාථාවේ අගට දක්වෙනවා ඒ බ්‍රාහ්මණයා රහත් වුණාට පස්සේ කියාපු ප්‍රීති වාක්‍යයක් මේ ආකාරයට. 'බ්‍රහ්මබ්‍රහ්ම පුරෙ ආසිං' 'මම ඉස්සර බ්‍රහ්මයාගේ බ්‍රහ්මවරයෙක්, ඥාතියෙක් පමණයි. අද තමයි මම නියම සච්චබ්‍රාහ්මණො. අද මම නියම බ්‍රාහ්මණයෙක්ය. ඒ වගේම මම ත්‍රිවිද්‍යාව හැදෑරුවා. ඒ කියන්නේ බමුණන්ගේ වේද නොවෙයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වපු ඒ විද්‍යා තුන, ප්‍රධාන අභිඥා තුන මම අවබෝධ කළා. ඒ වගේම 'මම දැන් නියම විදියටම - 'නභාතක' කියන වචනය යොදලා තියෙනවා - මම නියම විදියටම පවි සෝද හැරලා පිරිසිදුවුණු කෙනෙක්' කියලා රහත්වුණාට පස්සේ ප්‍රකාශ කළා. පුණ්ණා දසිය මේ විදියට බමුණෙකු ධර්ම මාර්ගයට ගත්තු බව අහන්න ලැබිලා අනේපිඬු සිටාණන් ඒ පුණ්ණා දසිය, දස තත්ත්වයෙන් නිදහස් කළා කියලා කියවෙනවා.

ඒ වගේම මේ පුණ්ණා දසිය නුවණැති කෙනෙක් බව දක්වෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ වදළ මූල සීහනාද සූත්‍රය අහලා

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

සෝවාන් චූණු උපාසිකාවක් හැටියටත් බණ පොත්වල සඳහන් වෙනවා. අන්තිමේදී මේ පුණ්ණා දසියත් අනේපිඬු සිටාණන්ගෙන් අවසර ලබාගෙන හික්කුණි ශාසනයේ පැවිදිවෙලා පටිසම්භිද සිවුපිළිසිඹියා පත් රහත් මෙහෙණින්වහන්සේ කෙනෙක් බවට පත්වුණා. මේ ධර්මකථාවෙන්, බමුණන්ගේ දියනෑමෙන් පව් සෝදහැරීම කියන ඒ වැරදි අදහස මේ බුද්ධ ශ්‍රාවිකාව ඒ බමුණාගේ හිතෙන් ඉවත් කරලා, ධර්ම මාර්ගයට ගත්තු බවයි පෙන්වුම් කරන්නේ.

මේ වගේ සිද්ධි ධර්ම සාහිත්‍යයේ හුගක් සඳහන් වෙනවා. තවත් ඒ වගේ එකක් තමයි, එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර වැඩ වාසය කරන කාලෙක ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ පිණ්ඩපාතේ වඩින අතරේ දැක්කා සංගාරව කියලා බ්‍රාහ්මණයෙක් මේ විදියටම දියේ ගැලිලා සිටීමේ ව්‍රතය අනුව ක්‍රියා කරනවා. ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් ඉල්ලා හිටියා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස මේ සංගාරව බ්‍රාහ්මණයාගේ නිවෙසට අනුකම්පාවෙන් වැඩම කළොත් හොඳයි' කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේත් ඒක ඉවසා වදරලා, පසුවද උදේ වරුවේ මේ සංගාරව බමුණාගේ නිවසට වැඩම කළා. පැනවූ අසුනේ ඉඳගත්තට පස්සේ බමුණා ආවහම බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා 'බ්‍රාහ්මණය ඇත්තද ඔබ උදේ හවස දියේ ගැලී සිටීමේ ව්‍රතය අනුගමනය කරනවා කියන්නේ?' 'එසේය' කියලා කිව්වහම 'එහි කවර ආනිශංසයක් දැකලද එහෙම කරන්නේ?' කියලා ඇහුවා. එතකොට බමුණා කියනවා 'මම දවල් කාලයේ යම් පාපකර්මයක් කරනවානම් ඒක හවස දියට බැසීමෙන්, ඒ කියන්නේ නෑමෙන් ඒ පව් හේදිලා යනවා. රාත්‍රී කාලෙ කරන පාපකර්ම උදේ දියට බැසීමෙන් හේදිලා යනවා' කියලා එහෙම බුදුරජාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කළහම, බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහොම ගැඹුරු අර්ථවත් එක ගාථාවයි වදළේ.

ධමමා රහදෙ බ්‍රාහ්මණ සීලනිඥො - අනාවිලො සබ්බි සතං පසඤ්ඤා යඤ්ඤා භවෙ වෙදගුණො සිනාතා - අනලලගතතා'ව තරන්ති පාරන්ති

බොහොම ගැඹුරු අර්ථවත් කෙටි ගාථාවක්. ධමමා රහදෙ බ්‍රාහ්මණ සීලනිඥො - අනාවිලො සබ්බි සතං පසඤ්ඤා. 'බ්‍රාහ්මණය, නුවණැත්තන් විසින් ප්‍රශංසා කරන ලද මේ ධර්මය ශීලය නමැති තොටක් ඇති නොකැලැතුනු විලයි. යඤ්ඤා භවෙ වෙදගුණො සිනාතා. ඒ විලෙහි ස්නානය කරපු, වෙදගු කියන්නෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන ප්‍රධාන

අභිඥ තුන පූර්වේනිවාසානුස්මාති, දිබ්බවක්ඛු, ආසවක්ඛය කියන ඒ ඥාන තුන, ඒ අභිඥ තුන මේ ශාසනයේ ත්‍රිවිද්‍යා නමින් හඳුන්වනවා. අන්ත ඒ ත්‍රිවිද්‍යාවෙන් සම්පූර්ණවූ රහතන්වහන්සේලා යඤ්චවෙ වෙදගුණෝ සිනානා, අර කියාපු විලේ නාලා, විලේ නැවට මොකද - ඔන්ත ඊළඟ පදයෙන් කියවෙනවා වටිනා අදහසක්. අනලලගතතාව තරනති පාරං. පරතෙරට යනවා නොතෙත්වූ සිරුරින්. නොතෙත්වූ සිරුරින් පරතෙරට යනවා. ඒ කියන්නේ මේ ශාසනයේ ධර්මය නමැති විලේ, එහෙම නැත්නම් ජලාශයේ, පැන් තොටක් වගෙයි ශීලය. ඒ ශීල පැන් තොටෙහි ස්නානය කළාම නොතෙත්වූ සිරුරෙන්ම නිවන් පරතෙරට යන්න පුළුවන් කියලා. මේ ගාථාව අහලා අර බමුණා තමන්ගේ වැරදි අදහස් අතහැරලා තෙරුවන් සරණ ගිය උපාසකයෙක් බවට පත්වුණා කියන එකයි ඒ ධර්මකථාවේ සඳහන් වෙන්නේ.

ඉතින් මේ වගේ තවත් වටිනා අවස්ථාවක් සඳහන් වෙනවා මැදුම් සඟියේ ව්‍යුප්පම කියන සූත්‍රයේ. ඒ සූත්‍රය ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාට වදළ සූත්‍රයක් සිත පිරිසිදු කිරීම පිළිබඳව. ව්‍යුප්පම කියන්නේ පින්වතුනි, වස්ත්‍රය උපමාකරගත්තු සූත්‍රයක්. එතනදී ඒ සූත්‍රය ආරම්භ කරන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ 'මහණෙනි යම්කිසි අපිරිසිදු, එහෙම නැත්නම් පැල්ලම් ගැසුණු වස්ත්‍රයකට රතු, නිල්, කහ වැනි වර්ණයක් යෙදුවොත් යම් රදවෙක් - ඒ කාලෙ රදක කියන්නේ ඔය වස්ත්‍ර පාට කරන, සායම් කරන කෙනෙක්, එබඳු කෙනෙක් - කිලිටි වස්ත්‍රයකට සායම් යෙදුවොත් ඒ වස්ත්‍රය ඉතාමත්ම අපිරිසිදු කිලිටි ස්වභාවයක් දරනවා. හොඳට ඒ සායම ඇතුළට ගන්නේ නෑ. සිත් පිනවන තත්ත්වයකට පත් නොවන ඒ වස්ත්‍රය අන්තිමටම කලු පාට දෙයක් බවට පත්වෙනවා. එහෙම නැත්නම් විවර්ණ තත්ත්වයට පත්වෙනවා. මොකද ඒකට හේතුව, වස්ත්‍රය අපිරිසිදු නිසා. 'එසේම මහණෙනි, සිත අපිරිසිදු වීම තුළින් දුගතිය බලාපොරොත්තු විය හැකියි'.

එතකොට අර වස්ත්‍රය අපිරිසිදු වීම කියන එකට උපමා කළේ සිත අපිරිසිදු වීම. අර වස්ත්‍රය අපිරිසිදු වීමෙන් පස්සේ ඒකට කොයිතරම් වර්ණ යෙදුවත්, හොඳට වර්ණය අල්ලන්නේ නෑ, සායම් අල්ලන්නේ නෑ. ඒ වගේ සිතත් අපිරිසිදුනම් දුගතියට යාමට හේතුවෙනවා. ඊළඟට අනිත් පැත්තට කියනවා පිරිසිදු වස්ත්‍රයක් - පැල්ලම් ආදිය නැති වස්ත්‍රයක්නම් රදවෙක් මේකට සායම් යෙදුවහම හොඳට සායම් අල්ලනවා. හොඳට ඒ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

වස්ත්‍රය වර්ණවත් තත්ත්වයට පත්වෙනවා. ඒ වගේ පිරිසිදු සිතක් ඇති කල්හි සුගතිය බලාපොරොත්තු විය හැකියි කියලා.

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ විමසනවා 'මොනවද මහණෙනි, උපක්ලේශ?' සිතට තියෙන උපක්ලේශ? ඒ උපක්ලේශ ලේඛනයක් වශයෙන් දක්වනවා අභිජ්ඣා නම්වූ ඒ විෂම ලෝභය. ද්වේෂය, චෛරය, ඊර්ෂ්‍යාව, මානය, මදය, ප්‍රමාදය ආදී වශයෙන් සිතට උපක්ලේශ වන ධර්ම ලේඛනයක් දක්වනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊළඟට ප්‍රකාශ කරනවා 'යම් ආර්ය ශ්‍රාවකයෙක් ඒ උපක්ලේශ ධර්ම අදුනගෙන ඒවා ඉවත් කරලා බුද්ධානුස්සති, ධම්මානුස්සති, සංඝානුස්සති වශයෙන් භාවනාවක් කරලා සිත සමාධිමත් කරගන්නවා. ඊළඟට මෙත්‍රී, කරුණා, මුදිතා, උපේක්‍ෂා කියන ඒ සතර බ්‍රහ්ම විහරණ වලින් සිත දියුණු තත්ත්ව වලට පත්කරගෙන අවසානයේ විදර්ශනා වඩලා නිවනට පත්වෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ ධර්ම මාර්ගයේ ඒ ආකාරයට ගමන් කරලා රහත්වුණු තැනැත්තා හඳුන්වන්නෙ සිනාතො අන්තරෙන සිනාය, කියන විශේෂ යෙදීමකින්. ඇතුළත නැමකින් නැව කෙනෙක් කියලා. බාහිර නැමක්නෙ අර බමුණන් කරන්නෙ ගගේ ගැලී සිටීමෙන්. බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නෙ සිනාතො අන්තරෙන සිනාය. ඇතුළත ස්නානයකින්, අභ්‍යන්තර ස්නානයකින් පිරිසිදුවන හැටියටයි. අන්න එතකොට මේ පින්වතුන්ට යමක් හිතාගන්න පුළුවන් බමුණන්ගේ අර බාහිර වුන ආදියෙන් ඒ බලාපොරොත්තු වුණු පාරිශුද්ධිය වගේ දෙයක් නෙවෙයි මේ අපේ ධර්මය තුළ තිබෙන්නේ. ඇතුළත සිත පිළිබඳ එකක්. ඇතුළතින්ම ස්නානය කිරීමක්.

ඒ දේශනාව අවසානයේ සූත්‍රයේ දැක්වෙන්නේ මෙහෙමයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ ටික කියලා ඉවර වෙනකොට ඒ ළඟ හිටියාලු සුන්දරික භාරද්වාජ කියන බ්‍රාහ්මණයා. මේ බ්‍රාහ්මණයා ඒක අහගෙන ඉඳලා අහනවා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් 'හවත් ගෞතමය, ඔබ - ඒ ගංගා කීපයක නම් කියලා - ඒ ගංගාවල නාන්න යනවාද?' කියලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒකෙ නිෂ්ඵලතාවය පෙන්නවා. 'බමුණ ඒ නැම තුළින් අර පාපකර්ම කරපු කෙනෙකුගේ පාපකර්ම නැතිවෙලා යන්නෙ නෑ. මෙන්න මේ ධර්මය තුළම ස්නානය කරන්න. ඊළඟට අභිජ්ඣාව, ද්වේෂය, චෛරය ආදී උපක්ලේශ ධර්ම සිතින් ඉවත් කරමින් ඒ ධර්ම මාර්ගයේ යමින් ඇතුළතින් මේ ධර්මයම නාන්න!' කියලා ගාථා කීපයකින් අනුශාසනා කලා. ඊළඟට කියවෙන්නේ ඒ බ්‍රාහ්මණයාත්

තමන්ගේ ව්‍යාජ අතහැරලා, බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත පැවිදි වෙලා, අන්තිමට උපසම්පදත් වුණයි කියලා. ඔය වගේ සිද්ධි ධර්මයේ බොහෝම සඳහන් වෙනවා.

බ්‍රාහ්මණ සමාජයේ පැවති ශීල, ව්‍යාජ ආදී වචන මේ ශාසනයේත් ව්‍යවහාර වෙනවා. නමුත් මේවායේ ඇතුළත වෙනස අදහස්ගන්න එක මේ පින්වතුන්ට උපකාර වෙන්න පුළුවන්. ඉතින් ඒකට හොඳ නිදර්ශනයක් තවත් සුත්‍රදේශනාවක සඳහන් වෙනවා. මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මහාපරිනිර්වානයට පෙර අවසාන ආහාරය දුන්නෙන් වුන්ද කර්මාර පුත්‍රයායි කියලා. වුන්ද කර්මාර පුත්‍රයා කියන්නෙ වුන්ද නමැති කම්මල්කරුවා. රන්කරුවෙක් හැටියටයි එතැන අපිට අදහස්ගන්න තියෙන්නෙ. එතකොට ඒ වුන්ද කර්මාර පුත්‍රයා පළමුවරට බුදුරජාණන් වහන්සේ සරණ ගිය අවස්ථාව මෙහෙමයි දක්වෙන්නෙ. ඒ වුන්ද කර්මාර පුත්‍රයාගේ අඹ වනයක් තිබුණා පාවා නුවර. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක පාවා නුවරට වැඩමකරලා, ඒ අඹ වනයේ වැඩ වාසය කරන අතරේ වුන්ද කර්මාර පුත්‍රයා බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න ඇවිල්ලා එකත්පසෙක ඉදගත්තම බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා ‘වුන්ද කවර ශාස්තෘවරයෙකුගේ පිරිසිදු බව පිළිබඳ දර්ශනයද, එහෙම නැත්නම් මතයද ඔබ පිළිගන්නේ? සොවොය කියන පිරිසිදු බව පිළිබඳ අදහසද ඔබ පිළිගන්නේ?’ කියලා.

එතකොට වුන්ද කියනවා ‘භවත් ගෞතමය - එතන අමතලා තිබෙන්නේ ස්වාමීනී! කියලා, යම් ගෞරවයකුත් තිබෙන නිසා. ස්වාමීනී, බටහිර දිසාවේ ඉන්න, ඔය උදක සුද්ධිය, ගිනි දෙවි පිදීම ආදිය කරන බ්‍රාහ්මණයින් පිරිසිදුවීම පිළිබඳ යම්කිසි මතයක් ඉදිරිපත් කරනවා. අන්න ඒ පිරිසිදුවීම පිළිබඳ අදහසයි මම අනුමත කරන්නෙ. මම පිළිගන්නේ’ කියලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා ‘හොඳයි ඒ බ්‍රාහ්මණයින් කවර අන්දමේ පිරිසිදුවීමක්ද ශ්‍රාවකයින්ට උගන්වන්නේ?’ ඔන්න එතකොට වුන්ද කර්මාරපුත්‍රයා කියනවා ‘ඒ බ්‍රාහ්මණයින් තමන්ගේ ශ්‍රාවකයින්ට මෙන්න මෙහෙම අවවාද කරනවා. උදේ ඇඳෙන් නැගිටට හැටියේ ඉස්සෙල්ලම පොළොව අල්ලන්න. පොළොව ස්පර්ශ කරන්න. පිරිසිදු වීමේ ක්‍රමයක් හැටියට. පොළොව ස්පර්ශ කරන්න බැරිවුණොත් අමු ගොම ස්පර්ශ කරන්න. අමු ගොම ස්පර්ශ කරන්න බැරිවුණොත් නිල් තණ ස්පර්ශ කරන්න. ගුප්ත විදියේ පිරිසිදු කිරීමේ අදහසක් මේ තියෙන්නෙ. නිල් තණ ස්පර්ශ කරන්න. එසේ බැරිවුණොත්

ගිනි දෙව් පුද කරන්න. ගිනි දෙවියා කියන්නේ ගින්න. ගින්න පවත්වා ගැනීමේ ක්‍රියාවක් ගිනි දෙව් පුදට අදාළ දෙයක්. ඒකත් කරන්න බැරි වුණොත් සූර්ය නමස්කාරය කරන්න. සූර්ය නමස්කාරයත් කරන්න නැත්නම් දවසට තුන් වරක්, දෙවරක් නෙවෙයි එතනදිත් කියවෙන හැටියට උදේ, දවල්, සවස - වෙන වැඩක් නෑ වගේ, උදේ, දවල්, සවස කියන කාල තුනේම - ගඟට ගිහිල්ලා බැහැලා ඉන්න ඕන පව් සෝදහරින්න, පිරිසිදුවෙන්න. ඔන්න ඔහොම පව් පිරිසිදු වීමේ ක්‍රම හයක් එතන දක්වනවා.

උදේ නැගිටිට හැටියේ පොළොව අල්ලනවා. ස්පර්ශ කරනවා. ඒක බැරිවුණොත් අමු ගොම අල්ලනවා. ඒක බැරිවුණොත් නිල් තණ අල්ලනවා. එහෙමත් නැත්නම් ගින්නට සත්කාර කරනවා. එහෙමත් නැත්නම් සූර්ය නමස්කාරය. එහෙමත් බැරි වුණොත් ඔන්න දවසට තුන් වරක් ගගේ. ඔන්න එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා 'චුන්ද ඔය බ්‍රාහ්මණයින්ගේ පිරිසිදු බව පිළිබඳ අදහස වෙනමයි. මේ ආර්ය විනයේ - ආර්ය විනය කියන්නේ මේ ශාසනය, මේ ශාසනයේ - පිරිසිදු බව පිළිබඳ අදහස වෙනමයි'. ප්‍රශ්නකට ඉඩ තියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ වචනය ප්‍රකාශ කළේ. එතකොට චුන්දට කුතුහලය ඇතිවෙලා අහනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, කියන්න මම දැනගන්න කැමතියි මේ ආර්ය විනයේ තියෙන පිරිසිදු බව පිළිබඳ අදහස මොකක්ද කියලා'. ඔන්න එතනදී බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'චුන්ද, මේ ආර්ය විනයට අනුව - මේ ශාසනයේ අදහසට අනුව - ඉස්සෙල්ලම කියනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ පිරිසිදුකම නෙවෙයි අපිරිසිදුකම ගැන. සොවොය කියන්නෙ පිරිසිදුකම, අසොවොය කියන්නෙ අපිරිසිදුකම. මේ ශාසනයේ ඉගැන්වීම් අනුව කයින් අපිරිසිදුකම් තුනක් තිබෙණවා. වචනයෙන් අපිරිසිදුකම් හතරයි. සිතීන් අපිරිසිදුකම් තුනයි.' මේ පින්වතුන්ට හිතාගන්න පුලුවන් කියන්නත් කලින් සමහරවිට - ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ කාරණා වෙන වෙනම තේරුම්කරලා දෙනවා.

කයෙන් අපිරිසිදුකම් තුන මොනවද? සතුන් මැරීම, හොරකම් කිරීම, කාමමිච්ඡාවාරය. ඒවා තමයි කායික - කයින් කෙරෙන අපිරිසිදුකම්. වචනයෙන් කෙරෙන අපිරිසිදුකම් බොරැකීම, කේලාම් කීම, ඵරුස වචනකීම, සම්පප්‍රලාප - නිශ්ඵල වචන දෙකීම. මනසෙන් කරන ඒවා හැටියට දක්වන්නෙ අභිජ්ඣා කියලා වචනයක් තිබෙණවා. ඒකෙ අදහස විෂම ලෝභය. අවිද්‍යාව නෙවෙයි. විෂම ලෝභය. විෂම ලෝභය

මනසින් කෙරෙන එකක්. ව්‍යාපාදය කියන්නේ ද්වේෂයයි. අනිත් අයට හිංසා කිරීමේ අදහස, වෛර සිත. ඊළඟට තුන් වෙනුව දක්වනවා මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය. අභිජ්ඣා, ව්‍යාපාද, මිච්ඡා දිට්ඨි. මේ පින්වතුන් දන්නවා ඇති මේවා ධර්මයේ අහලා තියෙන දස අකුසල්මයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'චුන්ද මෙන්න මේවා තමයි දස අකුසල - කර්ම පට - අකුසල කර්ම පට දහය'. කයෙන් කෙරෙන තුනයි. වචනයෙන් කෙරෙන හතරයි. සිතීන් කෙරෙන තුනයි.

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ දස අකුසල කර්ම පට වල යෙදිලා ඉන්න පුද්ගලයා බමුණන් කියාපු පිරිසිදු කිරීමේ ක්‍රම කළා හෝ නොකළා හෝ අපිරිසිදුකම එහෙමමයි. ඒවා අපිරිසිදු පමණක් නෙවෙයි අපිරිසිදුබව තව දුරටත් ඇතිකරන ඒවා. අසුවකෙව අසුවකරණා. එතැන ගැඹුරු අදහසක් කියන්නෙ. ඒ දස අකුසල කර්ම පටමත් අපිරිසිදුයි. ඒ වගේම තවදුරටත් අපිරිසිදුකම ඇතිකරවන විදියේ දේවල්. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ඔය දස අකුසල කර්ම පට නිසා තමයි නිරයත්, තිරිසත් ලෝකයත්, ප්‍රේත ලෝකයත්, අනෙකුත් ඒ දුගති තත්ත්වන් දකින්න ලැබෙන්නේ. මේ පින්වතුන්ට හිතාගන්න පුලුවන් එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වන්නේ අන්න අර කියාපු දස අකුසල කර්ම පට හේතුකොටගෙන සත්ත්වයින් නිරයට, තිරිසත් ලෝකයට, දුගතිවලට යන බවයි.

ඊළඟට කියනවා ඒකත් පහසුවෙන් හිතාගන්න පුලුවන් 'චුන්ද, මේ ශාසනයේ තියෙනවා පිරිසිදුකම් දහයක්'. සොච්චය යන වචනය එතන යෙදෙනවා. මොනවද ඒ පිරිසිදුකම්? කයින් පිරිසිදුකම් තුනයි, වචනයෙන් හතරයි. සිතීන් තුනයි. කයින් තුන කියලා කිව්වේ ප්‍රාණඝාත ආදියෙන් වැළකී සිටීම. වෙරමණි එහෙම නැත්නම් පටිච්චතා කියලා කියනවා. ප්‍රාණඝාත, අදින්නාදන, කාමමිථ්‍යාවාර ආදී ඒ තුනෙන් වෙන්වීම කයින් පිරිසිදුවීමක්. අර කියාපු වචනයෙන් කෙරෙන වැරදි තුනෙන්, බොරුකීම, කේළාම් කීම, ඵරුස වචන කීම, සම්පප්‍රලාප කීම ආදියෙන් වෙන්වීම වචනයෙන් කෙරෙන පිරිසිදුවීමක්. ඊළඟට අභිජ්ඣා කියන ඒ විෂම ලෝභය. විෂම ලෝභය කියන්නේ - මේ පින්වතුන් ලෝභය කියන වචනය දන්නවා - අභිජ්ඣා කියලා වෙනම වචනයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා. ඒකෙ අදහස විෂම ලෝභය. ලෝභය කොහොමත් කා තුළත් යම් යම් මට්ටමකට තියෙනවා. නමුත් විෂම ලෝභය කියන්නේ යම්කිසි කෙනෙකුගේ වස්තුවක් දකලා ඒකට ආසා

කිරීම. අහෝ වත යං පරසස් තං මම අසස් කියලා. අනේ මේ අනිත් එක්කෙනාගේ දේ මට ඇත්නම් හොඳයි. ඒක විෂම ලෝභයක්. අන්න ඒකටයි අභිච්ඡා කියන්නේ. ඒක හිත ඇතුළේ කෙරෙන දූඩි ලෝභ සිතක්, විෂම ලෝභයක්. ඊළඟට ව්‍යාපාද කියන එක කවුරුත් දන්නවා. එතකොට අර කියාපු ලෝභයෙන් හිත මැත් කරගැනීම. ව්‍යාපාද කියන ද්වේෂයෙන් හිත මැත් කරගැනීම. තුන්වෙනුව කලින් දැක්වුනේ වැරදි එක මිථ්‍යා දෘෂ්ටිය. මෙතනදී කියන්නේ සම්මාදිට්ඨිය. අසුවි උපමාවෙන් දැක්වුවේ විෂම ලෝභයයි, ද්වේෂයයි, මිථ්‍යා දෘෂ්ටියයි. ඊළඟට පිරිසිදුකම හැටියට දැක්වුවේ ඒ විෂම ලෝභයෙන් හිත මැත්කරගැනීමත්, ද්වේෂයෙන් හිත මැත්කරගැනීමත්, සමයක් දෘෂ්ටියත්. එතන සම්මාදිට්ඨිය කියන්නේ චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳව නොවෙයි. දැන් මේ පින්වතුන් අහලා ඇති දස වස්තුක සම්මාදිට්ඨිය ගැන. ඒ කියන්නේ ලෝකික වශයෙන් කුසල් කර්ම කිරීමට මූලික වන දන්දීම ආදී ඒවායේ විපාක තිබෙනවා. මවෙක් ඇත, පියෙක් ඇත, මෙලොවක් ඇත, පරලොවක් ඇත ආදී වශයෙන් තිබෙන ඒ කුසල් කර්මවලට උපකාර වන සම්මාදිට්ඨිය. ඒකයි අර - සොවෙය්‍ය - පිරිසිදු හැටියට ගන්නේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊළඟට ප්‍රකාශ කරනවා 'චුන්ද, මේවා තමයි දස කුසල කම්ම පට. අර ඉස්සෙල්ලා කිව්වේ අකුසල කර්ම පට. මේවා දස කුසල කම්ම පට. එතකොට මේ දස කුසල් කම්ම පට පිරිසිදුයි. ඒ වගේම පිරිසිදු බව ඇතිකරවන සුඵය. මෙන්න මේ දස කුසල කම්ම පට නිසා තමයි දිව්‍යලෝකයක් දකින්න ලැබෙන්නේ. මනුෂ්‍ය ආත්මභාවයක් දකින්න ලැබෙන්නේ. ඒ වගේම සුගති වල සත්ත්වයෙක් උපදින්නේ මෙන්න මේ දස කුසල කර්ම පට නිසා. මේ දේශනාව විශේෂයෙන් අපේ ඵදිනෙදා ජීවිතයටත් මතක තබා ගතයුතු තරම් වැදගත් කාරණයක් වුන්ද මුල් කරගෙන මේ මතුවුණේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔය ආකාරයට පෙන්වුවා බ්‍රාහ්මණයින්ගේ චුත, බාහිර වශයෙන් කය පිරිසිදු කරගැනීමෙන්, පාපකර්ම වලින් මිදිය හැකිය යන්න විශ්වාසයක් පමණක් බව. බුදුරජාණන් වහන්සේ හැම තිස්සෙම මුල්තැන දුන්නේ සිතටයි. විත්තෝපක්ලේශ පිළිබඳවයි. අන්‍යාගමික චුත වගේ මේ ධර්මය දෘෂ්ටි වශයෙන් ග්‍රහණය කරගත යුතු එකක් නොවෙයි. පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයට අනුව එකකින් එකකට, එකකින් එකකට උපකාර වෙමින් නිවන් කරා යන ගමනක් මෙතන තියෙන්නේ. නිවන කියන්නේ සියලුම ඇලුම්

බැඳුම් වලින් සිත මුදා ගැනීම, විමුක්තිය. ඒ විමුක්තිය කරා යන ගමන සඳහා යම් යම් දේවල් අවශ්‍ය වෙනවා. ඔක්කොම අතඇරලත් බෑ. එහෙම වුනොත් ඒක මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවක් වෙන්නෙ නැහැ. රථ විනීත ආදී සූත්‍රවල බුදුරජාණන් වහන්සේගේ දේශනාව අනුව ඒ ශ්‍රාවකයින් අපට පෙන්නුම් කරලා දෙනවා ශීල විශුද්ධිය හුදෙක් විත්ත විශුද්ධිය සඳහායි. එතන ඒ වචන කීපය අපි තේරෙන භාෂාවෙන් කිව්වොත් ශීලය පිරිසිදු කරගැනීමේ පරමාර්ථය හිත පිරිසිදු කරගැනීම සඳහායි. ඊළඟට හිත පිරිසිදු කරගන්නේ මොකටද කියලා ඇහුවහම බුදුහාමුදුරුවෝ කියන්නේ ඒ හිත පිරිසිදු කරගන්නේ හරි දැක්ම ඇති කරගන්නයි. අපිරිසිදු සිතින් අපට හරියට ජේන්නෙ නෑ. එතකොට අපේ දෘෂ්ටිය හරිගස්සගන්නයි විත්ත පාරිශුද්ධිය ඕනෙ. සීල විසුඬුධි යාවදෙව විතන විසුඬුධිතාය. විතන විසුඬුධි යාවදෙව දිට්ඨි විසුඬුධිතාය. අපේ දෘෂ්ටිය පිරිසිදු කරගන්නේ මොකටද? යා යුතු මඟ, නොයා යුතු මඟ දැනගන්න. මග්ගාමගඤ්ජනදස්සනවිසුඬුධියට. යා යුතු මඟ, නොයා යුතු මඟ කියන එක තෝරා බේරා ගැනීමටයි අපේ දෘෂ්ටිය පිරිසිදු කරගන්නේ.

ඊළඟට යා යුතු මඟ, නොයා යුතු මඟ පිරිසිදු කරගන්නේ මොකටද කියලා ඇහුවොත් කියන්න වෙන්නේ ප්‍රතිපදාව, ගතයුතු ප්‍රතිපදාව නිසැකව, දෙගිඩියාවකින් තොරව ගමන් කිරීමට. යම්කිසි පිළිවෙත් මාර්ගයක් සඳහායි ඒක ඕන වෙන්නෙ. ඒ ආකාරයට එකකින් එකකට උපකාර වෙනවා. එතකොට මඟ නොමඟ පිළිබඳව දැනගැනීම අපට අවශ්‍ය වෙන්නේ අප විසින් යෙදිය යුතු ප්‍රතිපදාව පිළිබඳව නිසැකවීමට. පටිපදාව පිළිබඳ ඥාන දස්සන විශුද්ධිය. ඊළඟට ප්‍රතිපදාවෙන් කෙළවරක් තියෙන්න ඕන. ප්‍රතිපදාව කියන එක හැමදම යන ගමනක් නෙවෙයි. ඒකෙ කෙළවර ඥාන දර්ශනය. නිවන සඳහා උපකාර වෙන විදර්ශනා ඥාන ආදිය මතුකරගැනීම සඳහායි. ඒ විදර්ශනා ඥාන ආදිය මතුවෙනකොට, ලෝකයේ යථා තත්ත්වය බුදුරජාණන් වහන්සේ වදළ ත්‍රිලක්ෂණය අනුව අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ත්‍රිලක්ෂණය අවබෝධ වෙනකොට එතන තියෙන්නේ විමුක්තියයි, නිවනයයි. ඒ අවබෝධය අනුපාද විමොක්ඛා කියලා කියනවා. කිසිවක් අල්ලා නොගත් විමුක්තිය සඳහා.

ඔන්න ඔය විදියේ මහාගැඹුරු දර්ශනයක් මෙතන තියෙන්නේ. ඒක නිසා අර බමුණන්ගේ වගේ දෘෂ්ටි හැටියට ග්‍රහණය කරගෙන යන ගමනක් නෙවෙයි. එකකින් එකකට උපකාර වෙන ආකාරයේ ගමනක්.

දැන් මේ කියාපු ධර්ම කාරණය පැහැදිලි කරන උපමාව කලින් අවස්ථාවකත් අපි මතක් කලා. පසේන්දී කොසොල් රජ්ජුරුවන්ට සැවැත් නුවර ඉඳලා සාකේන නුවරට යන්න ඕන වුණහම ඒ කාලෙ හැටියට කඩින් කඩ දුවන අශ්ව රථ නවත්වලා තියෙනවා හදිසි ගමනට. ඉතින් සැවැත් නුවරින් එක අශ්ව රථයක නැගලා ඒ අශ්වයින්ට මහන්සි වුණාම එතන ඉඳන් යන්න දෙවැනි තැන තවත් අශ්ව රථයක් ලැස්ති කරලා තියෙනවා. අර අශ්ව රථය අතහැරලා ඊළඟ එකට නගිනවා.

ඔහොම ඔහොම එකෙන් එකකට ගිහිල්ලා අන්තිමට සාකේන නුවරට ගියහම සාකේන නුවර ඉන්න හිතවත් අය, නැයින් එහෙම ඇහුවහම ‘මහරජ ඔබ කොහොමද මෙතනට ආවේ?’ කියලා, රජ්ජුරුවන්ට ‘පළමුවෙනි රථයෙන් ආවා’ කියන්නත් බෑ. ‘දෙවෙනි එකෙන් ආවා’ කියන්නත් බෑ. ‘තුන්වෙනි රථයෙන් ආව’යි කියන්නත් බෑ. ‘හතරවෙනි, පහ, හය, හත් වෙනි රථයෙන් ආවා’ කියන්නත් බෑ. ඒ එකකින්වත් ආවේ නැතෙයි කියන්නත් බෑ. සම්පූර්ණ කතන්දරය කියන්න වෙනවා. පළමුවෙනි රථයෙන් ඇවිල්ලා යම් අවස්ථාවක දෙවෙනි රථයට නැග්ගා. ඒකෙන් තුන්වෙනි රථයට නැග්ගා කියලා.

ඒ උපමාවෙන් තේරුම් කෙරෙන්නේ මේ ධර්මයේ තියෙන එක්තරා ගැඹුරු පැත්තක්. මේ හැම එකක්ම දෘෂ්ටි වශයෙන් ග්‍රහණය කිරීමට කියන්නේ පරාමර්ශනය, දෘෂ්ටි පරාමර්ශනය. ඉතින් මේ ශාසනයේ තියෙන ශීලය අපරාමධ්‍ය ශීලං කියලා කියනවා. පරාමර්ශනය නොකරන. දෘෂ්ටි වශයෙන් පරාමර්ශනය කරලා දැඩිව අල්ලගත්තේ නෑ. එකක් එකකට උපකාර වන බව තේරුම්ගන්නා. ශීල විශුද්ධිය හුදෙක් චිත්ත විශුද්ධිය සඳහායි. චිත්ත විශුද්ධිය, දිට්ඨි විශුද්ධිය සඳහායි. ඔය විදියට යනකොට අවසාන කෙළවර කිසිවක් වත් අල්ලගත්තේ නැති සම්පූර්ණ විමුක්තිය. පූර්ණ විමුක්තිය සඳහායි. මේ ශීලය අර බාහිර අංග වල නවතින්නෙ නෑ. එකිනෙකට උපකාර වෙනවා පමණයි.

එක් අවස්ථාවක මාගන්දිය බ්‍රාහ්මණයා ‘මේ ශාසනයේ ඔබ ප්‍රකාශ කරන විශුද්ධිය මොකක්ද?’ කියලා ඇහුවහම බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා ‘න දිට්ඨියා න සුතියා න ඥානෙත සීලබ්බතෙනාදී විසුද්ධියාය. අදිට්ඨියා අසුතියා අඥානං අසීලතා අබ්බතා නොපිහෙව’ මහාපටලැවිලි වගේ උත්තරයක් දෙන්නෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ. මේ ශාසනයේ තියෙන විශුද්ධිය ලබාගන්න, පිරිසිදුකම ලබාගන්න දෘෂ්ටියකින් නෙවෙයි, ශ්‍රැති කියන ධර්මඥනයෙනුත් නෙවෙයි - බණ

ඇසීමෙනුත් නෙවෙයි - එහෙනම් ඥානයෙනුත් නෙවෙයි. ශීල, චුත ආදියකින් නෙවෙයි, ඒවා නැතුවත් නෙවෙයි. අදිධ්මියා අසුතියා අඤ්ඤා. බැලූ බැල්මට පරස්පරවිරෝධී කියමනක් වගේ. ඉන් අපට පෙනී යනවා නිවන් මග සඳහා මේවා ඇතුවත් බැරි, නැතුවත් බැරි විදියේ තත්ත්වයක් තිබෙන්නේ. මේවා එකකින් එකකට උපකාර වෙනවා මිසක් එකකවත් දැඩිව අල්ලගන්නෙ නෑ. එතනදී බමුණා හිතුවා මේ ධර්මය මුළාවක් පමණයි කියලා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා 'මේ එකකවත් අපි දැඩිව අල්ලගන්නේ නෑ, ග්‍රහණය කරන්නෙ නෑ. ඒවායේ ප්‍රායෝගික වටිනාකම අනුව ඉන් ප්‍රයෝජනය ගන්නවා මිසක්. ශීල විශුද්ධියෙන් විත්ත විසුද්ධිය කරා යනවා. විත්ත විසුද්ධියෙන් දිව්වි විසුද්ධියට' ඔන්න ඔය ධර්මතාව මේ ධර්මය පුරාම තිබෙනවා.

ධර්මය ගැඹුරින් හදරන මේ පින්වතුන් අහලා තියනවා පටිච්චසමුප්පාදය ගැන. පටිච්චසමුප්පාදය කියන්නෙ හේතු ප්‍රත්‍යයන් තුළින් හැම දෙයක්ම සිදු වෙන බව. මමය මාගේය කියන අදහස නොවෙයි එතන කියන්නෙ. ගැඹුරින් විග්‍රහ කරලා බැලුවොත් හේතු ප්‍රත්‍යය රාශියක් පමණයි. මේ කාරණය බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝ අවස්ථා වල මතුකරලා දක්වනවා.

ඒ වගේම සිත පිරිසිදු කිරීම - පාරිශුද්ධිය විශේෂ උත්සාහයකින් ව්‍යායාමයකින් කළයුත්තක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක විසාධාවට පූර්වාරාමයේදී 'අරියපෝසථ' - ආර්ය උපෝසථය විග්‍රහ කරන අවස්ථාවේදී ප්‍රකාශ කළා 'උපකකමෙන විත්තස්ස පරියොදපනා'. සිත පිරිසිදු කිරීම කියන එක උපක්‍රමයකින්, උත්සාහයකින් කළ යුත්තක් කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේක පැහැදිලි කරන්නේ හිස පිරිසිදු කිරීමේ උපමාවෙන්. හිස පිරිසිදු කිරීම සඳහා ඒ කාලෙ තිබුණ දේවල් සඳහන් කරලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා හිස පිරිසිදු කරගැනීම සඳහා උපකාර වන ද්‍රව්‍යයන් එක්කම ඒ පුද්ගලයාගේ උපක්‍රමයක්, උත්සාහයක්, ව්‍යායාමයක් අවශ්‍ය බව. එයින්ම හිස පිරිසිදු කරගන්න ලැබෙන්නෙ. ඊළඟට ඒ වගේම කය පිරිසිදු කරගන්න පුලුවන් වෙන්නෙ, වස්ත්‍ර පිරිසිදු කරගන්න පුලුවන් වන්නේ - එතනත් සඳහන් වෙන්නේ දැන් මේ කාලෙ තිබෙන සබන් වගේ නෙවෙයි - බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ කාලෙ වස්ත්‍ර පිරිසිදු කරගැනීම සඳහා උපකාර වෙන දේවල් සඳහන් කරලා ඒ දේවල් පමණක් නෙවෙයි අන්තිමට පූර්වසංඝව සඡ්ඤා වායාමං ව පරිච්ච, පුද්ගලයෙක් ඒ සඳහා යොදන ව්‍යායාමය, උත්සාහය

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ඒකත් උපකාර වෙනවා. ඒ කාරණා රාශියක් නිසයි වස්ත්‍රයක් වුණත් පිරිසිදු කරගන්න පුලුවන් වන්නේ.

ඒ වගේම සඳහන් වෙනවා කැඩපතක් - කණ්ණාඩියක් පිරිසිදු කරගන්නත් ඒ ද්‍රව්‍ය යෙදීම පමණක් නොවෙයි ඒකට විශේෂ උත්සාහයකුත් දරන්න ඕන. අමු රන් පිරිසිදු කරගන්නත් වෙන්වේ අන්න ඒ විදියට. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා උපකකමෙන විත්තසස පරියොදපනා. සිත පිරිසිදු කරගැනීම සඳහාත් යම් උත්සාහයක්, ව්‍යායාමයක් අවශ්‍යයි. ඉබේ කෙරෙන දෙයක් නොවෙයි. අන්න ඒ විදියටයි ඒ පාරිශුද්ධිය පිළිබඳ ධර්මයේ එන අදහස. මේ ශීලයේ ගුණ අපි බොහෝ අවස්ථාවල මතු කර දක්වා තිබෙනවා. ඇතැම් කෙනෙක් කියන්න පුලුවන් ශික්ෂාපද වල බැලූ බැල්මට පෙනෙන කාරණය අත පය හකුලාගෙන ඉන්නවා වගේ දෙයක්, වෙරමණි කියලා මෙයින් වැළකෙන්නයි කියලා කියන්නේ.

නමුත් මේ වැළකීම පිළිබඳ අදහස ඇත්ත වශයෙන්ම සිත පිළිබඳව දෙයක්. ඒක ධර්මයේ ශීලය කියන්නේ වෙනතා සීලං, වෙනසිකං සීලං යනුවෙන් සිත පිළිබඳ දෙයක් බව විස්තර වෙනවා. විරති වෛතසිකය කියලා කියනවා. ආරති, විරති, පටිවිරති කියලා වචන තුනක් යොදනවා. ඒ අකුසල හැටියට තිබෙන, එහෙම නැත්නම් පාපකර්ම හැටියට සැලකෙන දේවල් වලින් ඇත්වීම, වෙන්වීම සිත පිළිබඳ තත්ත්වයක්. බාහිර කාරණයක් නෙවෙයි ඒක. ඒක නිසා ඒවායින් වෙන්වීම තුළින්මයි පිරිසිදුකම ඇතිවෙන්නේ. ඒ නිසා දස කුසල් හැටියට හැඳින්වුවේ අකුසල්වලින් වෙන්වීමයි. ඒකමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ අර අපිරිසිදු දේවල් ටික ඉස්සෙල්ලා මතක් කරලා දුන්නේ.

චුන්ද ඇසූ ප්‍රශ්න වලදී ඉස්සෙල්ලා අපිරිසිදුකම පෙන්නවා. ඒ දෑත් තියෙන තත්ත්වයයි. ඊළඟට ඒක පිරිසිදුකරගැනීම සඳහා යම් උත්සාහයක් දරන්නට ඕන. ඒක තමයි ඔය වෙරමණි, විරති - වෙන්වීම කියලා කියන්නේ. ඉතින් ශීලයක් පුරනවා කියන්නේ බැලූ බැල්මට මෙතන තියෙන්නේ යම් යම් දේවල් වලින් වෙන්වීම පමණයි. නමුත් ඒ වෙන්වීම සඳහා යම් උත්සාහයක් ඕන. ඒ විරතිය වෙන්වීම සඳහා යොදන ඒ ශක්තිය තුළින්මයි සිත පිරිසිදුවෙන්නේ.

තවත් නොයෙකුත් සූත්‍රදේශනා වල මේකට අදාලව උදහරණ තිබෙනවා. බ්‍රාහ්මණයින් අතර වගේම ශීල, ව්‍රත ආදී වචන අපේ

ශාසනයේ තියෙනවා. නමුත් අපි තේරුම්ගන්න ඕන පටිච්චසමුප්පාද ධර්මයට අනුව ඒවා පරාමර්ශ වශයෙන්, දෘෂ්ටි වශයෙන් අල්ලාගන්නා දේවල් නොවෙයි. එකකින් එකකට උපකාර කරගත්තු දේවල්. හේතු ප්‍රත්‍ය සමුදයක් උපකාර කරගෙනයි නිවන් කරා යන ගමන සිද්ධවෙන්නේ. තවත් තැනක බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ප්‍රතිපද පිළිබඳව. ලෝකයේ තිබෙන ආගාල්හා පටිපද, නිව්‍යානා පටිපද, මජ්ඣිමා පටිපද කියලා ප්‍රතිපදවත් තුනක් ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක සංඝයාවහන්සේලාට වදළා. ආගාල්හා පටිපද කියන්නේ කාමයන්ගේ කිසි වරදක් නෑ කියලා පිළිගැනීමයි. දැන් මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා කාමසුඛල්ලිකානු යෝගය. අන්න ඒ අන්තය ගැනීමයි. පංචකාම සම්පත්තියේ කිසි වරදක් නෑ කියලා ඒවායේම දැඩිව ගැලී සිටීමක් ආගාල්හා පටිපද නමින් හඳුන්වනවා. ඊළඟට නිව්‍යානා පටිපද ගැන විස්තර කිරීමේදී නිගණ්ඨාදීන්ගේ බ්‍රාහ්මණයින්ගේ එහෙම තිබුණ අන්‍යාගමික වුභ රාශියක් එතන සඳහන් කරනවා.

අවසානයට දියේ බැස සිටීම - උදකසුද්ධි කතන්දරයත් එතන කියවෙනවා. නිව්‍යානා පටිපද කියන එක තෝරන්නේ දැඩිව කයට දුක් දීම, තැවීම තුළින් විශුද්ධිය බලාපොරොත්තු වීම. දැන් මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා වඩා පැහැදිලි වචනය තමයි අස්කිලමථානුයෝගය. එතකොට එක අන්තයක් තමයි කාමසුඛල්ලිකානුයෝගය. ඒ වෙනුවට එතන යොදලා තියෙන්නේ මේ සූත්‍රයේ ආගාල්හා පටිපද. ඒ වෙනුවට දෙවෙනුව දක්වන්නේ නිව්‍යානා පටිපද. දැවෙන තැවෙන විදියේ ප්‍රතිපදවක්. ඒක අත්තකිලමථානුයෝග අන්තය.

මන්න ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා මජ්ඣිමා පටිපද. බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන මැදුම් පිළිවෙත එතන විග්‍රහ කරලා තියෙන්නේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියලා නොවෙයි. සතර සතිපට්ඨානයයි එතන මධ්‍යම ප්‍රතිපදව නමින් දක්වලා තිබෙන්නේ. අපි ලේසියට මධ්‍යම ප්‍රතිපදව ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියලා කියන්නේ. නමුත් ක්‍රියාවට නගනකොට ඇත්ත වශයෙන්ම සතර සතිපට්ඨානයෙන් කවුරුත් ක්‍රියාත්මක කරන්න ඕන. බුදුරජාණන් වහන්සේ එතන මධ්‍යම ප්‍රතිපදව හැටියට නිරුක්තිය දැක්වුවේ කායෙ කායානුපසස්සී, වෙදනාසු වෙදනානුපසස්සී ආදී වශයෙන් කයෙහි කය අනුව දැකීම ඉබේ වෙන එකක් නොවෙයිනේ. මේ පින්වතුන් දන්නවා සතර සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ කායෙ කායානුපසස්සී විහරති ආනාපී, සම්පජානො සතිමා විනෝය ලොකෙ

අභිජ්ඣා දෙමනස්සං කියලා වචන රාශියක් කියවෙනවා. මේක නිකන් කෙරෙන දෙයක් නෙවෙයි කය අනුව බලනවා කියන එක. සාමාන්‍ය ලෝකයා කය දිහා බලන විදියට නොවෙයි.

මේ වචන රාශියෙන් කරන විස්තරයෙන් අපි යමක් තේරුම් ගන්නට ඕන. නැත්නම් කය දිහා බලාගෙන ඉන්න කාටත් පුලුවන්. වේදනාව දිහා බලාගෙන ඉන්න කාටත් පුලුවන්. මේ කරන දෙයෙහි අර කියාපු උත්සාහයක්, විශේෂ උපක්‍රමයක්, ව්‍යායාමයක් පිළිබඳව මෙතනින් හැඟෙනවා. ආතාපී කියන්නෙ කය රත් කිරීම නෙවෙයි. කය දැවීම නෙවෙයි කෙලෙස් දැවීම. තපස් කියන වචනය අතීතයේ ඉඳලා ආව තපෝ කියන වචනය තුළ තියෙනවා තැවීම කියන අර්ථය. ඉතින් නියම තපස බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නෙ කෙලෙස් තැවීම. නිකන් කය දැවීම නෙවෙයි. මොකද නිගණ්ඨයින් අතර තිබුණා දුකෙන්මයි සැපයක් ලබාගන්න පුලුවන් කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේත් සම්බෝධියට කලින් දුෂ්කර ක්‍රියා කළ බව මේ පින්වතුන් දන්නවානෙ. ඒ කාලෙ කවුරුත් පිළිඅරගෙන තිබුණා දුක් දීමෙන්මයි සැපක් ලබන්න පුලුවන් කියලා නොයෙකුත් විදියේ උපක්‍රම වලින් කයට දුක් පමුණුවාගෙන අත්තකිලමථානුයෝගයේ අත්තයට ගියා. ඒ වෙනුවට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ තේරීම මැදුම් පිළිවෙත.

මොකක්ද මේ? මජ්ඣිමා කියන වචනය හොඳට මතක තියාගන්නට ඕන. දැන් අර ආගාල්හා පටිපදාව එක අත්තයක්. නිව්ඡාතා පටිපදාව තව අත්තයක්. ඒ දෙකට සමානව තමයි මජ්ඣිමා පටිපදා. ධම්මචක්කප්පවත්තන සූත්‍රයේ කාමසුඛල්ලිකානුයෝගය, අත්තකිලමතානුයෝගය කියන වචන දෙක කවුරුත් දන්නවා. ඊළඟට ඔන්න මජ්ඣිමා පටිපදා. නමුත් වෙනස, කවුරුත් බලාපොරොත්තු වෙන අන්දමින් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියලා ඉවර කරන්නෙ නෑ. සතර සතිපට්ඨානය එතනත් දක්වනවා. කයේ කය අනුව බලනවා කියන්නේ තමා පිළිබඳව හෝ අනුන් පිළිබඳව හෝ නිකන් අදුනගන්න කරන එකක් නෙවෙයි ඒක. එතන වචන රාශියක් කියවෙනවා. විහරතී, වාසය කරනවා. ආතාපී සමපජානො සතිමා, කෙලෙස් තවන වීර්යය කියන එකයි ආතාපී කියන වචනයෙන් එතන කියවෙන්නෙ. කෙලෙස් තවන වීර්යයෙන් යුක්තව. පහිතතො කියන්නෙන් ඒත් වීර්ය යන තේරුම ඇති වචනයක්. පධාන කියන වචනය මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා. පධාන වීර්ය කියලා කියන්නේ උත්කාෂ්ටම වීර්යයයි.

වීයඝීය හඳුන්වන වචන රාශියක් තියෙනවා. වායාම, විරිය. එයින් උත්කාෂ්ටම වීයඝීය හැඳින්වෙන වචනය තමයි පධාන. උත්කාෂ්ටම විරියය. පහිත්ත කියන්නෙ අන්න ඒ අර ප්‍රධාන විරියයෙන් යුක්ත සිතයි. පහිත්ත. ආනාපි පහිත්තතො දුඛිව කෙලෙස් තවන විරියයෙන් යුක්තව, ඊළඟට උත්කාෂ්ටව, ඊළඟට සතිමා, සතිමත්ව. ඔන්න ඔය විදියේ වචන රාශියක් එතන යොදලා තියෙන්නේ. විනෝය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්සං. ලෝකයේ අපි අර කියාපු විෂම ලෝභය, දෙමිනස ආදී දේවල් සංසිඳුවාගෙන, ඒවා යටපත් කරගෙන තමයි සතර සතිපට්ඨානය පුරුදු කරන්න වෙන්නෙ.

ඒ හැම එකකින්ම පෙන්නුවෙ අර මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවේදි කයට දුක්චීම නෙවෙයි එතන බලාපොරොත්තු වෙන්නෙ, සිත. කෙලෙස් නැවීම ආදී වශයෙන් සිත පිරිසිදු කරගැනීමයි. එතකොට ඔන්න ඔය විදියේ නොයෙකුත් සූත්‍ර වල බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා මේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවත් බමුණත් නිගණ්ඨයින් ආදීන්ගේ ගෙන යන ප්‍රතිපදාවත් අතර වෙනස. මේවා පටලවාගත්තු ශ්‍රාවකයින් - ඒ කාලෙ හිටිය ශ්‍රාවකයින් පමණක් නෙවෙයි සමහරවිට බමුණත්, අන්‍යාගමිකයින්, හවත් ගෞතමයින් කියන්නෙත් අපි කියන එකමයි කියලා - බොහෝ අවස්ථා වල විරුද්ධ වාදයන් නැගුවා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ අවස්ථා වලදී පෙන්නවා දුන්නේ පටිච්චසමුප්පාදය මේ ශාසනයට, එහෙම නැත්නම් මේ ධර්මයට අතිවිශේෂ දෙයක් බවයි. හේතු ප්‍රත්‍යයන් තුළයි මේ හැම එකක්ම ක්‍රියාත්මක වෙන්නෙ.

ඒ අනුව, රථ විනිත සූත්‍රයේ උපමාවෙන් හිතාගන්න පුළුවන්. ශීල විශුද්ධිය, පමණකින්ම ඔක්කොම පිරිසිදුවෙනවා නොවෙයි. ශීල විශුද්ධිය කියන්නෙ මේ පින්වතුන් දන්නවා කය, වචනය හික්මවා ගැනීම. ඒ හික්මවා ගැනීමට ආධාර වීම සඳහා තමයි අර වේරමණි කියන වචනය, අපි අවධාරණය කරන්නයි කිව්වෙ. වේරමණි, වෙන්වීම. එතකොට කිරීම පහසුයි. වෙන්වීම අපහසුයි. ඒ සඳහා යම් උත්සාහයක් දරන්නට වෙනවා. අවබෝධයෙන් යුක්තව කරන්නටත් වෙනවා. එතකොට ඒ විරතිය තුළ සිත පිරිසිදුවෙන්නෙ කොහොමද? ශීල විශුද්ධිය, විත්ත විශුද්ධිය සඳහාය කියලා කියන්නෙ මොකක්ද? විත්ත විශුද්ධිය කියන්නෙ පින්වතුන් සමාධියයි. විත්ත විශුද්ධිය කියන්නෙ ගැඹුරින් ගත්තොත් නිවරණ ඉවත්වුණු අවස්ථාව. නිවරණ ධර්ම කියලා සමාන්‍යයෙන් අපේ සිත, ආචරණය කරගෙන තියෙන්නේ කාමච්ඡන්ද,

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ව්‍යාපාද, චීනමිද්ධ, උද්ධවිඡ කුක්කුච්ඡ, විචිකිච්ඡා ආදියයි. මේවායින් සිතේ තියෙන එකඟවීමේ, සමාහිත වීමේ ශක්තිය ආවරණය වෙලයි තියෙන්නේ. එතකොට ඒවා ඉවත්කරගැනීම සඳහා මූලිකව උපකාර වෙන දේ දැක්වෙන මේ ගාථාව මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා.

සීලෙ පතිධ්‍යාය නරො සපඤ්ඤා - චිත්තං පඤ්ඤාඤච භාවයං
ආතාපී නිපකො භික්ඛු - සො ඉමං විජටයෙ ජටං

කියන ගාථාව බුදුරජාණන් වහන්සේ වදළ ගාථාවක්. මේ සංසාර ගැටළුව විසඳීමට උපකාර වෙන ප්‍රතිපදාව එතන දක්වලා තිබෙනවා. මේ ගාථාව විශුද්ධි මාර්ග ආදී ග්‍රන්ථ කියවපු කට්ටිය හොඳට දන්නවා. සීලෙ පතිධ්‍යාය, ශීලයේ පිහිටලා, නුවණැති පුද්ගලයා, ප්‍රඥාව ඇති පුද්ගලයා චිත්තං පඤ්ඤාඤච භාවයං, එතන සිත කියලා කිව්වේ අන්න අර සමාධි සිත. දැන් චිත්ත පාරිශුද්ධිය කියලා කිව්වෙන් ඒකයි. එතකොට ශීලයක පිහිටලා තමයි සිත සමාධිමත් කරගන්න පුලුවන් වන්නේ.

ධර්මයේ එන උපමාවක් නොවුණත් අපි යම් අවස්ථාවක මේ පින්වතුන්ට කියන්න ඇති - කෙනෙක් සමාධියක් ලබන්න බලාපොරොත්තු වෙනවානම් ඒකට වඩාත්ම බාධක වන දෙයක් තමයි සමහරවිට පසුතැවිලි. ඒ වගේම අනාගත බලාපොරොත්තු. සිත තැන්පත් කරගන්න, සමාධිමත් කරගන්න තියෙන බාධක. ඉතින් අන්න එබඳු අවස්ථා වල කෙනෙකුට යම්කිසි සීමාවක් තුළ සිත තැන්පත් කරගන්න සිද්ධවෙනවා. පංචශීලය හෝ වේවා - අපි හිතමු කෙනෙක් මුළු ජීවිතය පුරා පංචශීලයේ ශික්ෂාපද කඩලා තියෙනවා. නමුත් යම් කෙනෙක් හරි මාර්ගයට පැමිණෙන්න බලාපොරොත්තු වෙනවානම්, අරවා ගැන පසුතැවිලි වෙනවා වෙනුවට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ පංචශීලයක් සමාදන් වෙන්න.

දැන් මේ බමුණන්ට කිව්වෙන් ඒකයි. යම් දුකකට අකමැතිනම්, ඒ පාපකර්ම වලට බයනම් ඒවායින් වෙන් වෙන්න අධිෂ්ඨාන කරගන්න. එතකොට මේ සීලාදී ගුණධර්ම තුළ තිබෙනවා පැති දෙකක්. අධිෂ්ඨානයයි, ආවර්ජනයයි කියලා දෙකක්. අධිෂ්ඨානය කියන්නේ සීලසමාදානය තුළින් සිතට අධිෂ්ඨානයක් දගන්නවා මේ කාලය තුළ. දැන් මේ අද දවසෙ මේ පින්වතුන් ගෙදර දෙරේ ඉන්න අවස්ථාවට වඩා වෙනසක් තිබෙනවා. අධිෂ්ඨාන කරගන්නා. ඒක තමන්ට හිතට නඟාගන්න පහසුවෙන්න තමයි ඔය සිල් රෙද්දක් එහෙම තියෙන්නේ.

සිංගක් නින්ද ගිහිල්ලා ආයෙන් අවදිවෙලා බැලුවත් 'ආ මම ගෙරු ඉන්නවා වගේ නෙවෙයි සුදු වස්ත්‍රයක් ඇඳලා සිල් සමාදන් වෙලා ඉන්නේ' කියලා සිතට දෙනවා. ඒක බාහිර දෙයක් නොවෙයි. ඒකත් සිත සඳහාමයි. ඊළඟට ඒ විදියට සිත පිරිසිදු කරගන්න උපකාර වෙන යම් සීමාවක් දගන්නවා අද දවසේ, එහෙමත් නැත්නම් අතීත කාරණා සම්පූර්ණයෙන්ම නැතත් එතනින් දෙරටුවක් දනවා, ඊට මෙහාට ලොකු වෙනසක් මගේ ජීවිතයේ වෙනවා කියලා අධිෂ්ඨානයක් අරගන්නවා අද සිට.

සමහරු කියන්නේ දිවිහිම් කොට කියලා සමහරු කුනුරුවන් සරණ යන්නේ. මම අද සිට මෙන්න මේ මේ ශික්ෂාපද රකිනවා. මේ ශීල ප්‍රතිපත්ති රකිනවා. ඒ අධිෂ්ඨානය කළාට පස්සේ බොහොම පහසුයි අර පසුගියාව, යටගියාව පිළිබඳ අදහස් ආවත් 'ආ ඒ මම නෙවෙයිනෙ - එහෙම නැත්නම් - යට ගියාවනෙ. දැන් අද මම අලුත් මිනිහෙක්' එහෙම හිතාගන්න පුලුවන්. ඒ අධිෂ්ඨානය. ඊළඟට ඒක තුළින් සමාධිය සඳහා අවශ්‍ය දෙයක් තමයි ප්‍රමෝදය, සතුට. නිවරණ ධර්ම කියන ඒ හිතට ආවරණය වී තිබෙන දේවල් ඉවත් වෙනවත් එක්කම කෙනෙකුට ලොකු ප්‍රමෝදයක් සතුටක් ඇතිවෙනවා. ඒක තුළින් තමයි සිත සමාධිමත් වෙන්නේ. 'මට සමාධිය ඕනෙ. සමාධිය ඕනේ' කියලා ලබාගන්න පුලුවන් දෙයක් නොවෙයි. සිත එක්තැන් වීම වෙන්නේ විසිරෙන දේවල් ඉවත් වුණහම. විසිරෙන්න හේතු වෙන්නේ අන්ත අර කියාපු පාපකර්ම. සතුන් මැරීම්, හොරකම් කිරීම් ආදී දේවල්. එතකොට ඒවායින් වෙන්වුණු අවස්ථාවේ සිතේ ලොකු තැන්පත් බවක් ඇතිවෙනවා. ඒවා අතීතයේ දේවල්. යටගියාවක් හැටියට ඒවා අමතක කරන්න පුලුවන් හිතට ආවත්. ඊටපස්සේ හිත අලුත්කර ගැනීමක් එතන බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ.

ඒ එතකොට අධිෂ්ඨානය. ඊළඟට ඒකේ ආනිශංසය තමයි ආවර්ජනය. ආවර්ජනය කියන්නේ 'ඒ එද එහෙම වුණාට මං දැන් මත්පැන් පාවිච්චි කරන්නෙ නෑනේ'. එහෙම කියලා ලොකු සතුටක් ඇතිවෙනවා. 'දැන් මගේ ලොකු වෙනසක් ඇතිවෙලා තියෙනවා' අන්න ඒ විදියට ප්‍රමෝදය ඇතිවෙනවා. සිත ප්‍රමෝදමත් වුණු අවස්ථාවෙයි සිත එකඟ වෙන්නේ. එහෙමයි දක්වන්නේ. ඒකයි ශීල විශුද්ධිය හුදෙක් විත්ත විශුද්ධිය සඳහා කියලා කිව්වේ. ඔන්න දැන් තේරුම්ගන්න. එතන විතරං පකැකැකෑ භාවයං ආදී තැන්වල විත්ත කියලා යොදන්නේ සමාධියමයි.

සිතේ නියම එකඟවුණු අවස්ථාව සමාධියයි. එතකොට කලින් කියාපු ආකාරයට හිතාගන්න පුලුවන් ශීලයත්, සමාධියත් අතර ඇති සම්බන්ධතාව. ඒක නිසා ශීලය තෝරනකොට බාහිර දෙයක් හැටියට නෙවෙයි තෝරන්නෙ. වෙනතාව හා සම්බන්ධ දෙයක් වශයෙනුයි. වෛතසික දෙයක්. එතකොට ඒ අධිෂ්ඨානය එක පැත්තකින්. ඊළඟට ඒක නිසා සිත ප්‍රමෝදයට පත්කරගන්නවා.

ධර්මයේ නොවුණත් අපි උපමාවක් දුන්නා යම් කෙනෙක් භාවනාවට ඉඳගන්න බලාපොරොත්තු වෙනවානම් මඩ ගොඩක තමන්ට ඉඳගන්න පුලුවන් ප්‍රමාණයකට පොඩි වේදිකාවක්වත් හදගන්නවා කණු පහක් හිටවලා. එහෙම නැත්නම් කණු අටක් හිටවලා. කණු දහයක් හිටවලා. අන්න ඒ විදියේ වින්තනයක් තුළින් හිතාගන්න පුලුවන් අපි මේ මාසෙකට දවසක් හරි මේ විදියේ වටිනා ශීලයක් සමාදන් වුණහම දැන් අපට භාවනාවට ඉඳගන්න ඔන්න හොඳ ආසනයක් තියෙනවා පොහොය අටසිල්, දසසිල් කියලා. ඊළඟට කරදරයක් නැතුව හිත තැන්පත් කරගන්න පුලුවන්. ඒක තුළ සතුටු වෙන්නෙ අන්න අර ආවර්ජනය කියලා හැරිලා බලනකොට අර වගේ හිත කළඹන ඒවා නෙවෙයි එන්නෙ, හිත සතුටුවන දේවල්. අද දවසේ මං මේවා රැක්කා නේද කියලා හිත සතුටු වෙනවා.

ඔන්න ඔය විදියට හිතාගන්න ඕන. මේ ගැඹුරු කාරණයක් අපි මේ කෙටි කරලා කිව්වෙ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔය ආකාරයට ලෝකයාට මතුකරලා දුන්නේ විමුක්ති මාර්ගයයි. එහෙම නැත්නම් මනුෂ්‍යයාට කවදකවත් බැහැ අපායෙන් බේරෙන්න. පවි හෝදලා ඇරල හෝ වෙන ක්‍රමයකින් බැහැ. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒකට යම් විවරයක් මතුකරලා දුන්නා මේ ශීලයෙන්. ඒ ශීලයෙන් සමාධිය මතුකරගෙන. සමාධිය තුළින් විදර්ශනාවට එළඹෙන්න පුලුවන්. ඒ සමාධියක් ඇතිකරගන්න පුලුවන් විදියේ එකඟ තත්ත්වයක් වුණාට පස්සෙ ත්‍රිලක්ෂණය ඒකට එකතු කරගෙන, ඒක තුළින් තමයි විදර්ශනා ඥාන මතුකරගෙන යම්කිසි අවස්ථාවක සෝවාන් ආදී මාර්ග එළ ලබාගෙන අරහත්‍වය කරා යන්න හැකියාව ලැබෙන්නේ. එතකොට මේ පින්වතුන් කෙටියෙන් සලකාගන්න අපි පටන්ගත්තෙ අර බමුණන්ගේ දියනැමේ වුනයෙන්. නමුත් ඒක අපි පැත්තකට දලා, මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවත් ඒකත් අතර වෙනස වටහා ගන්නට උත්සාහ කරන්න ඕන මේ පෙන්නපු කාරණා ආශ්‍රයෙන්.

ඉතින් අද දවසෙන් මේ පින්වතුන් තම තමන්ගේ ගෙදරදෙරවල් වල නානාවිධ කටයුතු අත් හැරලා මේ පොහොය අටසිල්, දසසිල් ආදී ශීලයක් සමාදන් වුණේ, අන්ත අර විත්ත විශුද්ධිය සඳහායි කියලා හිතාගන්න ඕන. මේ පිරිසක් එක්ක එකතුවෙලා මෙව්වර ප්‍රමාණයක් පොහොය අටසිල් රැක්කයි කියන ආවම්බරය මාන්තය නොවෙයි එතන තියෙන්නේ. තමන්ගේම විමුක්තිය සඳහා කය, වචනය හික්මවාගන්නා. ඒක පිහිට කරගෙන යම් භාවනාවක් කළානම් ඒ භාවනාව කළ සමාධිමත් සිතට වැටහෙන ධර්ම තමයි යම් අවස්ථාවක මාර්ග එල කරා යන්නේ.

එතකොට අපි මේ ඉදිරිපත් කළ දේශනාවත් මේ පින්වතුන්ට ඒ අතින් ප්‍රායෝගික වශයෙන් උපකාර වෙන්න ඇති කියලා අපි බලාපොරොත්තු වෙනවා. ඒක නිසා මේ බුද්ධශාසනයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ සතර සතිපට්ඨානය, ඊළඟට බොජ්ඣංග ධර්ම ආදියේ ප්‍රායෝගික වටිනාකම් ගැන මෙතෙහි කරලා ඒ අනුව තමන් කරගෙන යන භාවනා සාර්ථක කරගන්න මේ පින්වතුන් උත්සාහවත් වෙන්න ඕන.

එතකොට අද දින තමන් රැක්ක ශීලය, කරන ලද භාවනා, මේ අසන ලද දේශනාව මේ පින්වතුන්ට ඒ මාර්ග එල අවබෝධයෙන් ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී සංසාර දුක කෙළවර උතුම් අමාමහ නිවන් සුව ලබාගැනීමට හේතු වාසනා වේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා වූ යම් සත්ත්ව කෙනෙක් මේ ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණමය පින අනුමෝදන් වීමට බලාපොරොත්තු වෙනවානම් අනුමෝදන් වීම තුළින් තමන් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගනින්නවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගෙන මේ ගාථා කියන්න.

‘එතනාවතා ව අමෙහි...’

කතු හිමියන්ගේ සිංහල කෘති

සැ.යූ.: මෙම කෘති ලේඛනය සරලයට මුල් තැන දුන් අංක අනුපිළිවෙලක් සහිතව සකස්වී ඇති බවත්, ලේඛනයේ අගභරයේ එන කෘති බොහෝ දුරට ගැඹුරු විය හැකි බවත්, පාඨකයින් දැනුවත් කිරීම් වශයෙන් සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.

- සම්පාදක

1. තිසරණ මහිම
2. හිතක මහිම - 1
3. හිතක මහිම - 2
4. හිතක මහිම - 3
5. හිතක මහිම (1-3 වෙළුම්)
6. දිවි කතරේ සැඳෑ අඳුර
7. කය අනුව ගිය සිහිය
8. හිත තැනීම
9. පින් රුකෙක මහිම
10. අබිනික්මන
11. පිළිවෙතින් පිළිවෙතට
12. කයේ කතාව
13. මා-පිය උවැටන
14. ප්‍රතිපත්ති පූජාව
15. පැවැත්ම හා නැවැත්ම
16. සසරේ රඟ
17. කම් වක්‍රයෙන් ධම්මී වක්‍රයට
18. මෙන් සිතේ විමුක්තිය
19. ඇති හැටි දැක්ම
20. තපෝ ගුණ මහිම
21. සක්මනේ නිවන
22. පහන් කණුව ධම්මී දේශනා - 1 වෙළුම
23. පහන් කණුව ධම්මී දේශනා - 2 වෙළුම
24. පහන් කණුව ධම්මී දේශනා - 3 වෙළුම
25. පහන් කණුව ධම්මී දේශනා - 4 වෙළුම
26. පහන් කණුව ධම්මී දේශනා - 5 වෙළුම

27. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 6 වෙළුම
28. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 7 වෙළුම
29. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 8 වෙළුම
30. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 9 වෙළුම
31. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 10 වෙළුම
32. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 11 වෙළුම
33. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 12 වෙළුම
34. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 13 වෙළුම
35. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 14 වෙළුම
36. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 15 වෙළුම
37. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 16 වෙළුම
38. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 17 වෙළුම
39. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 18 වෙළුම
40. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 19 වෙළුම
41. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 20 වෙළුම
42. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 21 වෙළුම
43. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 22 වෙළුම
44. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 23 වෙළුම
45. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 24 වෙළුම
46. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 25 වෙළුම
47. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 26 වෙළුම
48. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 27 වෙළුම
49. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 28 වෙළුම
50. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 29 වෙළුම
51. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 30 වෙළුම
52. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 31 වෙළුම
53. සබ්බසව සූත්‍රයේ මැදුම් මග
54. විදසුන් උපදෙස්
55. භාවනා මාර්ගය
56. උත්තරීතර හුදෙකලාව
57. සසුන් පිළිවෙත
58. වලන විනය

59. දිය සුළිය
60. බුදු සමය පුද්ගලයා හා සමාජය
61. නිවනේ නිවීම - පළමු වෙළුම
62. නිවනේ නිවීම - දෙවන වෙළුම
63. නිවනේ නිවීම - තෙවන වෙළුම
64. නිවනේ නිවීම - සිවුවන වෙළුම
65. නිවනේ නිවීම - පස්වන වෙළුම
66. නිවනේ නිවීම - සයවන වෙළුම
67. නිවනේ නිවීම - සත්වන වෙළුම
68. නිවනේ නිවීම - අටවන වෙළුම
69. නිවනේ නිවීම - නවවන වෙළුම
70. නිවනේ නිවීම - දසවන වෙළුම
71. නිවනේ නිවීම - එකොළොස්වන වෙළුම
72. නිවනේ නිවීම - පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-11 වෙළුම්)
73. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 1 වෙළුම
74. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 2 වෙළුම
75. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 3 වෙළුම
76. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 4 වෙළුම
77. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-4 වෙළුම්)
78. ස්පශ්ටියේ ආශවය
79. මනසේ මායාව
80. පැරණි බෞද්ධ චින්තාවේ සංකල්පය සහ යථාර්ථය

නැවත මුද්‍රණය කරවීම පිළිබඳ විමසීම:
කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන
දුරකථනය: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net

By The Same Author

1. Concept and Reality in Early Buddhist Thought
  2. Saṃyutta Nikāya – An Anthology
  3. Ideal Solitude
  4. The Magic of the Mind
  5. Towards Calm and Insight
  6. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume I
  7. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume II
  8. Seeing Through
  9. Towards A Better World
  10. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume I
  11. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume II
  12. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume III
  13. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume IV
  14. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume V
  15. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VI
  16. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VII
  17. Nibbāna – The Mind Stilled, Library Edition
  18. Nibbāna and The Fire Simile
  19. A Majestic Tree of Merit
  20. The End of the World in Buddhist Perspective
  21. The Law of Dependent Arising, Volume I
  22. The Law of Dependent Arising, Volume II
  23. The Law of Dependent Arising, Volume III
  24. The Law of Dependent Arising, Volume IV
  25. The Law of Dependent Arising, Library Edition
  26. Walk to Nibbāna
  27. Deliverance of the Heart through Universal Love
  28. Questions and Answers on Dhamma
  29. The Miracle of Contact
  30. From The Wheel of Kamma To The Wheel of Dhamma
-

All enquiries should be addressed to:
Kaṭukurunde Ñāṇananda Sadaham Senasun Bhāraya
Kirillawala Watta, Dammulla, Karandana
Phone: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net